

מרכז ויטרבי
לחקר דעת קהל
ומדיניות

מדד הדמוקרטיה הישראלית

2020

תמר הרמן

אור ענבי / איילת רובבשי-שטרית / אברהם (רמי) ריטוב / אלה הלר

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

The Israeli Democracy Index 2020

Tamar Hermann

Or Anabi, Ayelet Rubabshi-Shitrit, Avraham (Rami) Ritov, Ella Heller

עריכת הטקסט: ענת ברנשטיין

עיצוב הסדרה: לוטה עיצובים

ביצוע גרפי: אירית נחום

הדפסה: גרפוס פרינט, ירושלים

מסת"ב 978-965-519-314-5 ISBN

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר ידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר בספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

© כל הזכויות שמורות למכון הישראלי לדמוקרטיה (ע"ר), 2020

נדפס בישראל, תשפ"א/2020

המכון הישראלי לדמוקרטיה

רח' פינסקר 4, ת"ד 4702, ירושלים 9104602

טל': 02-5300888

אתר האינטרנט: www.idi.org.il

להזמנת ספרים:

החנות המקוונת: www.idi.org.il/books

דוא"ל: orders@idi.org.il

טל': 02-5300800

הדברים המובאים בספר זה אינם משקפים בהכרח את עמדת המכון הישראלי לדמוקרטיה.

כל פרסומי המכון ניתנים להורדה חינם, במלואם או בחלקם, מאתר האינטרנט.

תוכן העניינים

11	ממצאים עיקריים
17	הקדמה
19	מתודולוגיה
19	השאלון
19	המדגם
20	איסוף הנתונים
21	התמצאות בדוח
23	חלק ראשון / ישראל בעיני אזרחיה
25	פרק 1 / מה המצב?
40	פרק 2 / הדמוקרטיה הישראלית
77	פרק 3 / מערכת הבריאות
99	פרק 4 / משטרת ישראל
126	פרק 5 / יחסי יהודים וערבים בישראל
140	פרק 6 / החברה בישראל
153	חלק שני / הדמוקרטיה הישראלית בהשוואה בינלאומית
155	פרק 7 / המדדים הבינלאומיים
187	נספחים
189	נספח 1 / התפלגות התשובות בסקר (כלל המדגם, מדגם יהודים, מדגם ערבים)
	נספח 2 / התפלגות נתוני מדד 2020 לעומת נתוני העבר*
	נספח 3 / הרכב חברתי-דמוגרפי והגדרות עצמיות (כלל המדגם)*
219	מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות – צוות המחקר

תרשימים

26	מצבה הכללי של המדינה היום, 2003-2020 (כלל המדגם)	1.1 תרשים
26	מצבה של המדינה היום (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	1.2 תרשים
28	מעריכים את מצבה של ישראל היום כטוב או טוב מאוד (מדגם יהודים)	1.3 תרשים
29	המצב האישי היום (כלל המדגם)	1.4 תרשים
	סבורים שמדינת ישראל מצליחה לדאוג לביטחון של אזרחיה ולרווחתם,	1.5 תרשים
31	2019 ו-2020 (כלל המדגם)	
32	הסוגיות החברתיות-כלכליות החשובות ביותר (כלל המדגם)	1.6 תרשים
	הסוגיות החברתיות-כלכליות החשובות ביותר (מדגם יהודים	1.7 תרשים
33	ומדגם ערבים)	
35	חושבים שהמדינה מצליחה לטפל בסוגיות השונות (כלל המדגם)	1.8 תרשים
36	"ישראל היא מקום שטוב לחיות בו" (כלל המדגם)	1.9 תרשים
38	מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	1.10 תרשים
	מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה, לפי גיל (במידה די רבה או	1.11 תרשים
39	רבה מאוד, מדגם יהודים)	
40	"השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה" (כלל המדגם)	2.1 תרשים
	"השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה",	2.2 תרשים
42	לפי מחנה פוליטי, 2017-2020 (די או מאוד מסכימים, מדגם יהודים)	
	"ישראל מוגדרת מדינה יהודית ודמוקרטית. האם, לדעתך, יש או אין	2.3 תרשים
	היום שיווי משקל/איזון נכון בין הרכיב היהודי לרכיב הדמוקרטי?"	
44	(מדגם יהודים ומדגם ערבים)	
	"ישראל מוגדרת מדינה יהודית ודמוקרטית. האם, לדעתך, יש או אין	2.4 תרשים
	היום שיווי משקל/איזון נכון בין הרכיב היהודי לרכיב הדמוקרטי?",	
45	לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (מדגם יהודים)	
46	"לא חשוב למי מצביעים, זה לא משנה את המצב" (כלל המדגם)	2.5 תרשים
	הציון של הנהגת ישראל כיום בנושא השחיתות בסולם שבין 1 ל-5,	2.6 תרשים
47	כאשר 1=מאוד מושחתת ו-5=בכלל לא מושחתת (כלל המדגם)	
	סבורים שהנהגת ישראל די או מאוד מושחתת, לפי מחנה פוליטי,	2.7 תרשים
48	(מדגם יהודים)	
	סבורים שהנהגת ישראל די או מאוד מושחתת, לפי הצבעה	2.8 תרשים
48	בבחירות 2020 לכנסת (כלל המדגם)	
	אמון במוסדות (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים	2.9 תרשים
50	ומדגם ערבים)	
	אמון במוסדות, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון,	2.10 תרשים
53	מדגם יהודים)	
	אמון במוסדות, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון,	2.11 תרשים
54	מדגם ערבים)	

56	2.12 תרשים	אמון בצה"ל, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)
56	2.13 תרשים	אמון בצה"ל, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)
57	2.14 תרשים	אמון בצה"ל, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)
59	2.15 תרשים	אמון בבית המשפט העליון, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)
60	2.16 תרשים	אמון בבית המשפט העליון, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)
60	2.17 תרשים	אמון בבית המשפט העליון, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)
61	2.18 תרשים	אמון בבית המשפט העליון, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)
62	2.19 תרשים	אמון במשטרה, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)
63	2.20 תרשים	אמון במשטרה, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)
63	2.21 תרשים	אמון בתקשורת, לפי מחנה פוליטי, 2019 ו-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)
64	2.22 תרשים	"כלי התקשורת בישראל מתארים את המצב במדינה כאילו הוא הרבה יותר גרוע ממה שהוא באמת", 2017, 2018 ו-2020 (די או מאוד מסכימים, כלל המדגם)
65	2.23 תרשים	אמון בכנסת, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)
66	2.24 תרשים	אמון בכנסת, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)
67	2.25 תרשים	אמון בממשלה, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)
68	2.26 תרשים	אמון בממשלה, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)
69	2.27 תרשים	אמון בנשיא המדינה, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)
70	2.28 תרשים	אמון בנשיא המדינה, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)
71	2.29 תרשים	אמון במפלגות, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

72	אמון במפלגות, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)	2.30 תרשים
73	אמון ביועץ המשפטי לממשלה, 2017, 2019 ו־2020 (נותנים די או הרבה מאוד אמון, כלל המדגם)	2.31 תרשים
74	אמון ביועץ המשפטי לממשלה, לפי הצבעה בבחירות 2020 לכנסת (נותנים די או הרבה מאוד אמון, כלל המדגם)	2.32 תרשים
75	אמון במוסד לביטוח לאומי, לפי הרגשת שייכות לקבוצה חזקה או חלשה בחברה (נותנים די או הרבה מאוד אמון, כלל המדגם)	2.33 תרשים
76	אמון ברשות המקומית שמתגוררים בה, לפי הרגשת שייכות לקבוצה חזקה או חלשה בחברה (נותנים די או הרבה מאוד אמון, כלל המדגם)	2.34 תרשים
77	"איזה ציון מגיע לדעתך למערכת הבריאות הציבורית הישראלית בסולם ציונים שבין 1=גרוע ל־5=מצוין?" (כלל המדגם)	3.1 תרשים
78	תפקודה של מערכת הבריאות הציבורית טוב או מצוין, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (מדגם יהודים)	3.2 תרשים
80	מידת האמון בקופת החולים שלך, 2015 ו־2020 (כלל המדגם)	3.3 תרשים
82	שביעות הרצון מאיכות הטיפול הרפואי ומהיחס למטופלים בקופת החולים (כלל המדגם)	3.4 תרשים
83	די או מאוד מרוצים מאיכות הטיפול הרפואי ומהיחס למטופלים, לפי קופת חולים (כלל המדגם)	3.5 תרשים
84	שביעות הרצון מאיכות הטיפול הרפואי בבתי החולים הציבוריים (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	3.6 תרשים
84	שביעות הרצון מהיחס למטופלים בבתי החולים הציבוריים (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	3.7 תרשים
85	די או מאוד מרוצים מאיכות הטיפול הרפואי ומהיחס למטופלים בבתי החולים ובקופות החולים (די או מאוד מרוצים, כלל המדגם)	3.8 תרשים
86	"הממשלה צריכה להגדיל את תקציב הבריאות גם אם ההגדלה תהיה על חשבון התקציב של משרדי ממשלה אחרים" (כלל המדגם)	3.9 תרשים
87	"הממשלה צריכה להגדיל את תקציב הבריאות גם אם ההגדלה תהיה על חשבון התקציב של משרדי ממשלה אחרים", לפי הצבעה בבחירות 2020 לכנסת (די או מאוד מסכימים, כלל המדגם)	3.10 תרשים
88	שלוש המטרות החשובות ביותר לשימוש בתקציב בריאות מוגדל (כלל המדגם)	3.11 תרשים
91	"צריך להעלות את מס הבריאות שהאזרחים משלמים ולהפנות את הכסף לשיפור מערכת הבריאות הציבורית" (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	3.12 תרשים
92	מסכימים או לא מסכימים עם הטענה שמערכת הבריאות מושחתת (כלל המדגם)	3.13 תרשים

93	די או מאוד מסכימים עם הטענה שמערכת הבריאות מושחתת, לפי הציון למערכת הבריאות הציבורית (כלל המדגם)	3.14 תרשים
94	די או מאוד מסכימים עם הטענה שמערכת הבריאות מושחתת, לפי הציון למצבה הכללי של ישראל היום (כלל המדגם)	3.15 תרשים
94	הגדלת שכר הרופאים הבכירים בתמורה לאיסור על קבלת חולים באופן פרטי (כלל המדגם)	3.16 תרשים
96	הגדלת שכר הרופאים הבכירים בתמורה לאיסור על קבלת חולים באופן פרטי, לפי גיל (כלל המדגם)	3.17 תרשים
97	"האם לדעתך מערכת הבריאות הציבורית בארץ נותנת כיום טיפול שווה לכל המטופלים מכל רקע ומכל מגזר?" (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	3.18 תרשים
98	"אפשר להבין אנשים שמתפרצים על אנשי סגל רפואי" (כלל המדגם)	3.19 תרשים
98	די או מאוד מסכימים שאפשר להבין אנשים שמתפרצים על אנשי סגל רפואי, לפי מידת ההסכמה עם הטענה שמערכת הבריאות מושחתת (כלל המדגם)	3.20 תרשים
100	הציון למשטרת ישראל על תפקודה הכללי (כלל המדגם)	4.1 תרשים
100	הציון למשטרת ישראל על תפקודה הכללי (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	4.2 תרשים
101	הציון למשטרת ישראל על תפקודה הכללי, לפי מידת האמון בה (כלל המדגם)	4.3 תרשים
102	תפקוד המשטרה בתחומים שונים (כלל המדגם)	4.4 תרשים
103	תפקוד המשטרה במאבק בפשיעה במרחב האינטרנטי (סייבר) (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	4.5 תרשים
104	תפקוד המשטרה במאבק בשימוש בסמים (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	4.6 תרשים
104	תפקוד המשטרה במאבק בפשע המאורגן (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	4.7 תרשים
105	תפקוד המשטרה במניעת תאונות דרכים (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	4.8 תרשים
106	תפקוד המשטרה בחשיפת שחיתויות (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	4.9 תרשים
106	תפקוד המשטרה במאבק באלימות במשפחה (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	4.10 תרשים
107	תפקוד המשטרה במאבק באלימות במשפחה, לפי מין (מדגם יהודים)	4.11 תרשים
107	תפקוד המשטרה במאבק באלימות במשפחה, לפי מין (מדגם ערבים)	4.12 תרשים
108	די או מאוד מסכימים שמשטרת ישראל מטפלת בפשיעה ברחוב היהודי ביסודיות רבה יותר מאשר ברחוב הערבי (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	4.13 תרשים
109	די או מאוד מסכימים שמשטרת ישראל מטפלת בפשיעה ברחוב היהודי ביסודיות רבה יותר מאשר ברחוב הערבי, לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים)	4.14 תרשים

	תרשים 4.15	די או מאוד מסכימים עם הטענה שהמטרה מפעילה שיטור יתר
110		כלפי כל אחת מהקבוצות (מדגם יהודים ומדגם ערבים)
110	תרשים 4.16	שיטור יתר כלפי יוצאי אתיופיה? (כלל המדגם)
	תרשים 4.17	די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי יוצאי אתיופיה,
111		לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים)
	תרשים 4.18	די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי יוצאי אתיופיה,
112		לפי רמת השכלה (כלל המדגם)
112	תרשים 4.19	שיטור יתר כלפי שוהים בלתי חוקיים פלסטינים? (כלל המדגם)
	תרשים 4.20	שיטור יתר כלפי שוהים בלתי חוקיים פלסטינים? (מדגם יהודים
113		ומדגם ערבים)
	תרשים 4.21	די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי שוהים בלתי
114		חוקיים פלסטינים, לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים)
115	תרשים 4.22	שיטור יתר כלפי ערבים אזרחי ישראל? (מדגם יהודים ומדגם ערבים)
	תרשים 4.23	די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי ערבים אזרחי
116		ישראל, לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים)
	תרשים 4.24	די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי ערבים אזרחי
116		ישראל, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (מדגם יהודים)
117	תרשים 4.25	שיטור יתר כלפי עובדים זרים? (כלל המדגם)
	תרשים 4.26	די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי עובדים זרים,
118		לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים)
	תרשים 4.27	שיטור יתר כלפי עובדים זרים? לפי סטטוס חברתי-כלכלי של יישוב
118		המגורים (כלל המדגם)
119	תרשים 4.28	שיטור יתר כלפי חרדים? (כלל המדגם)
119	תרשים 4.29	שיטור יתר כלפי חרדים? (מדגם יהודים ומדגם ערבים)
	תרשים 4.30	די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי חרדים,
120		לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (מדגם יהודים)
121	תרשים 4.31	שיטור יתר כלפי מזרחים? (כלל המדגם)
	תרשים 4.32	די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי מזרחים,
122		לפי מוצא עדתי (מדגם יהודים)
122	תרשים 4.33	שיטור יתר כלפי מזרחים? (מדגם יהודים ומדגם ערבים)
	תרשים 4.34	מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי 0-6 מהקבוצות שהוצגו
123		(מדגם יהודים ומדגם ערבים)
	תרשים 4.35	מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי 0-6 מהקבוצות שהוצגו,
124		לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים)
	תרשים 4.36	"באיזו מידה המשטרה מתייחסת ברצינות לביקורת כלפיה?"
125		(כלל המדגם)
	תרשים 4.37	אמון במשטרה, לפי מידת הרצינות שהמשטרה מתייחסת לביקורת
125		כלפיה (כלל המדגם)

127	"רוב הערבים אזרחי ישראל רוצים להשתלב בחברה הישראלית ולהיות חלק ממנה" (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	5.1 תרשים
129	"המשטר בישראל הוא דמוקרטי גם לאזרחים הערבים" (די או מאוד מסכימים, מדגם יהודים ומדגם ערבים)	5.2 תרשים
130	"החלטות גורליות בנושאי שלום וביטחון צריכות להתקבל ברוב יהודי", 2010-2020 (די או מאוד מסכימים, מדגם יהודים)	5.3 תרשים
131	"כדי לשמור על הזהות היהודית/הערבית עדיף שהיהודים והערבים בישראל יחיו בנפרד" (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	5.4 תרשים
133	מעדיפים רופא יהודי (מדגם יהודים)	5.5 תרשים
134	"בהנחה שתנאי העבודה והשכר הולמים את ציפיותיך, האם תהיה מוכן לעבוד במקום עבודה שנמצא ביישוב ערבי/יהודי?" (חושבים או בטוחים שכן, מדגם יהודים ומדגם ערבים)	5.6 תרשים
136	מוכנים לעבוד תחת מנהל ישיר ערבי (יהודים)/יהודי (ערבים) (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	5.7 תרשים
138	תומכים במהלכים שונים לשמירת הזכויות והאינטרסים של הציבור הערבי בישראל, לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים)	5.8 תרשים
139	הסיבות לייצוג הנמוך של ערבים בשירות הציבורי (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	5.9 תרשים
139	הסיבות לייצוג הנמוך של ערבים בשירות הציבורי, לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים)	5.10 תרשים
142	נכונות לשלם מיסים גבוהים יותר אם מובטח שהמהלך ישמש לצמצום הפערים החברתיים-כלכליים (כלל המדגם)	6.1 תרשים
143	נכונות לשלם מיסים גבוהים יותר אם מובטח שהמהלך ישמש לצמצום הפערים החברתיים-כלכליים, לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים)	6.2 תרשים
144	חושבים או בטוחים שיש לחייב בחוק חברות פרטיות גדולות ליישם מדיניות שילוב (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	6.3 תרשים
146	המתח החזק ביותר כיום בחברה הישראלית, 2012-2020 (כלל המדגם)	6.4 תרשים
147	המתח שמאל-ימין הוא המתח העיקרי בחברה הישראלית, לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים)	6.5 תרשים
147	המתח יהודים-ערבים הוא המתח העיקרי בחברה הישראלית (מדגם יהודים ומדגם ערבים)	6.6 תרשים
148	המתח דתיים-חילונים הוא המתח העיקרי בחברה הישראלית, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (מדגם יהודים)	6.7 תרשים
149	השפעת משבר הקורונה על מערכות היחסים בין הקבוצות השונות (כלל המדגם)	6.8 תרשים
150	מעריכים שמשבר הקורונה הזיק ליחסים בין לא-חרדים לחרדים (מדגם יהודים)	6.9 תרשים

150	מעריכים שמשבר הקורונה הזיק ליחסים בין הציבור לממשלה, לפי הצבעה לכנסת בבחירות 2020 (כלל המדגם)	6.10 תרשים
157	הדירוג של ישראל במדדים הבינלאומיים (באחוזונים)	7.1 תרשים
158	הציון של ישראל במדדים השונים	7.2 תרשים
159	מדד הזכויות הפוליטיות – התפלגות הציונים	7.3 תרשים
160	הציון של ישראל במדד הזכויות הפוליטיות, 2019–2002	7.4 תרשים
161	מדד הזכויות האזרחיות – התפלגות הציונים	7.5 תרשים
161	הציון של ישראל במדד הזכויות האזרחיות, 2019–2002	7.6 תרשים
162	מדד חופש העיתונות – התפלגות הציונים	7.7 תרשים
163	הציון של ישראל במדד חופש העיתונות, 2019–2001	7.8 תרשים
164	מדד הייצוג והאחריותיות – התפלגות הציונים	7.9 תרשים
164	הציון של ישראל במדד הייצוג והאחריותיות, 2019–2003	7.10 תרשים
165	מדד ההשתתפות הפוליטית – התפלגות הציונים	7.11 תרשים
166	הציון של ישראל במדד ההשתתפות הפוליטית, 2019–2006	7.12 תרשים
167	מדד השוויון הדמוקרטי – התפלגות הציונים	7.13 תרשים
167	הציון של ישראל במדד השוויון הדמוקרטי, 2019–2002	7.14 תרשים
168	מדד ההשתתפות האזרחית – התפלגות הציונים	7.15 תרשים
169	הציון של ישראל במדד ההשתתפות האזרחית, 2019–2002	7.16 תרשים
170	מדד הדמוקרטיה הדיונית – התפלגות הציונים	7.17 תרשים
170	הציון של ישראל במדד הדמוקרטיה הדיונית, 2019–2002	7.18 תרשים
171	מדד התרבות הפוליטית הדמוקרטית – התפלגות הציונים	7.19 תרשים
172	הציון של ישראל במדד התרבות הפוליטית הדמוקרטית, 2019–2006	7.20 תרשים
173	מדד תפקוד הממשלה – התפלגות הציונים	7.21 תרשים
173	הציון של ישראל במדד תפקוד הממשלה, 2019–2006	7.22 תרשים
174	מדד שלטון החוק – התפלגות הציונים	7.23 תרשים
175	הציון של ישראל במדד שלטון החוק, 2019–2002	7.24 תרשים
176	מדד השליטה בשחיתות – התפלגות הציונים	7.25 תרשים
176	הציון של ישראל במדד השליטה בשחיתות, 2019–2002	7.26 תרשים
177	מדד תפיסת השחיתות – התפלגות הציונים	7.27 תרשים
178	הציון של ישראל במדד תפיסת השחיתות, 2019–2002	7.28 תרשים
179	מדד איכות הרגולציה – התפלגות הציונים	7.29 תרשים
179	הציון של ישראל במדד איכות הרגולציה, 2019–2002	7.30 תרשים
180	מדד השוויוניות בחלוקת משאבים – התפלגות הציונים	7.31 תרשים
181	הציון של ישראל במדד השוויוניות בחלוקת משאבים, 2019–2002	7.32 תרשים

ממצאים עיקריים

פרק 1: מה המצב?

- זו השנה השנייה ברציפות שניכרת ירידה – והפעם חדה – בשיעור הישראלים המעריכים את מצבה הכללי של ישראל כטוב או טוב מאוד (37.5% השנה לעומת 50% בשנה שעברה). אך שהירידה בקרב הימין (מדגם יהודים) היא הבולטת ביותר, עדיין השיעור במחנה זה המגדירים כך את מצב המדינה גדול בהרבה משיעורם במרכז ובשמאל (52.5%, 26%, 13%).
- רוב הישראלים (כלל המדגם – 61%; יהודים – 62%; ערבים – 54%) אמנם מגדירים את מצבם האישי טוב או טוב מאוד, ואף על פי כן זוהי ירידה משמעותית לעומת השיעור המקביל לפני שנתיים (80% מכלל המדגם).
- רוב המרואיינים היהודים (84.5%) ענו כי הם מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה לעומת פחות ממצחית מהמרואיינים הערבים שהשיבו כך (44%).
- מדינת ישראל מצליחה לדאוג לביטחון של אזרחיה לדעת רוב הנשאלים (76%), אבל פחות משליש מהם סבורים כי היא מצליחה לדאוג לרווחתם (31%).
- רוב הנשאלים – יהודים וערבים – סבורים כי ישראל היא מקום שטוב לחיות בו (כלל המדגם – 77%). עם זאת, ההבדלים בעניין זה בין שלושת המחנות הפוליטיים (מדגם יהודים) גדולים: ימין – 84%; מרכז – 70.5%; שמאל – 55% (80% מכלל המדגם).
- בשאלה באיזה מהנושאים הכלכליים על הממשלה לטפל בראש ובראשונה הצביעו המרואיינים במדגם היהודים על הורדת יוקר המחיה ומחירי הדיור, אחריהם – שיפור מערכת הבריאות, ובמקום השלישי – צמצום הפערים הכלכליים והדאגה לחלשים. המרואיינים הערבים העמידו במקום הראשון את צמצום האבטלה, אחריו – שיפור מערכת החינוך, ובמקום השלישי – שיפור מערכת הבריאות.
- באשר לכל אחת מן הסוגיות הללו מצאנו שרוב המרואיינים סבורים שהמדינה נכשלה בטיפול בהן. כלומר, אקלים הדעות הציבורי הוא שמדובר במערכת כושלת בכל התחומים.

פרק 2: הדמוקרטיה הישראלית

- בדומה לשנה שעברה גם השנה רוב המרואיינים הסכימו עם הקביעה ש"השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה" (53.5%). במדגם היהודים בדיוק מחצית חושבים כך לעומת כמעט שלושה רבעים (73%) במדגם הערבים. רוב גדול בשמאל ובמרכז (מדגם יהודים) סבורים שהדמוקרטיה בישראל נמצאת בסכנה חמורה (85% ו-63%), לעומת מיעוט הסבורים כך בימין (35%). עם זאת, בימין נמדדה השנה עלייה בשיעור המחזיקים בדעה זו בהשוואה לשנה שעברה (29%).

- גם השנה מצאנו כי השיעור הגבוה ביותר של המרואיינים סברו כי אין כיום איזון בין הרכיב הדמוקרטי לרכיב היהודי במדינת ישראל וכי הרכיב היהודי חזק מדי (76% סברו כך במדגם הערבים ו־41.5% במדגם היהודים). עם זאת בציבורים החרדי והדתי (יהודים) התפיסה השכיחה גם השנה היא שהרכיב הדמוקרטי חזק מדי (72% ו־50%).
- כבשנים קודמות וכמעט באותו שיעור עצמו, רוב המרואיינים השנה סברו שהנהגת המדינה מושחתת (כלל המדגם – 58%). במדגם היהודים תפיסה זו שכיחה בהרבה בשמאל (87.5%) ובמרכז (74%) מאשר בימין (43%).
- למרות הטלטלות הפוליטיות של השנה החולפת וחרף משבר הקורונה חלה בעת איסוף הנתונים בחודש יוני ירידה מסוימת בלבד בשיעורי האמון של הציבור הישראלי במוסדות המדינה השונים.
- גם השנה צה"ל הוא המוסד שנהנה מהאמון הרב ביותר (מדגם יהודים), ואילו המוסדות הפוליטיים – הכנסת, הממשלה והמפלגות – זוכים לאמון המועט ביותר (גם במדגם היהודים וגם במדגם הערבים). עם זאת, שיעור האמון בצה"ל הוא הנמוך ביותר מאז שנת 2008.
- האמון של המרואיינים היהודים בבית המשפט העליון יורד בעקביות כבר כמעט עשור (השנה – 52%, ירידה של 2.5% לעומת השנה שעברה, וירידה של 20% מאז שנת 2012). אצל המרואיינים הערבים מידת האמון במוסד זה היא תזזיתית ומשתנה, כנראה בהתאם לנסיבות השעה (60% השנה, עלייה של 4% מהשנה שעברה).
- האמון ביועץ המשפטי לממשלה הוא בינוני־נמוך (42%) ושומר על יציבות בשלוש השנים האחרונות.

פרק 3: מערכת הבריאות

- מערכת הבריאות את מערכת הבריאות הציבורית טובה יחסית: כמחצית מן המרואיינים נתנו לה ציון טוב עד מצוין, מעל לשליש (36%) ציון בינוני, ופחות מ־15% נתנו לה ציון לא טוב עד גרוע. הערכות הציבור הערבי את המערכת הזאת גבוהות מהערכות הציבור היהודי (59% ממדגם הערבים נתנו למערכת הבריאות הציבורית ציון טוב עד מצוין לעומת 48% ממדגם היהודים).
- האמון בקופות החולים השונות גבוה אפילו יותר: 78% מהמרואיינים הביעו אמון בקופת החולים שהם שייכים אליה. ההבדלים בעניין זה בין הקופות השונות קטנים.
- רוב גדול מהמרואיינים מרוצים מאיכות הטיפול הרפואי בקופת החולים שלהם (83.5%) ומהיחס למטופלים (83%).
- שביעות הרצון מאיכות הטיפול הרפואי בבתי החולים הציבוריים נמוכה יותר (57%), כאשר בסוגיה זו יש פער ניכר בין יהודים (54% שבעי רצון) לערבים (74.5% שבעי רצון). נתונים דומים מצאנו גם בשאלת היחס למטופלים: בעוד במדגם הערבים רוב גדול מרוצים מן היחס בבתי החולים (76%), פחות ממחצית מהיהודים מרוצים ממנו (48%).
- יש הסכמה ציבורית רחבה מאוד באשר להכרח להגדיל את תקציב הבריאות גם אם ההגדלה תבוא על חשבון התקציב של משרדי ממשלה אחרים (86%).

- אם יוגדל תקציב הבריאות, המרואיינים היהודים סבורים כי שתי המטרות החשובות ביותר הן הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי והגדלת מספר מיטות האשפוז. לדעת המרואיינים הערבים שתי המטרות החשובות ביותר הן הקמת בתי חולים בפריפריה ורכישת ציוד רפואי מתקדם.
- בהמשך לאמון הגבוה במערכת הבריאות הציבורית – רק כרבע (27%) מהציבור סבורים כי מערכת הבריאות מושחתת.
- כשני שלישים ממדגם הערבים (67.5%) ומעל למחצית ממדגם היהודים (55.5%) חושבים שמערכת הבריאות הציבורית הישראלית נותנת טיפול שווה לכל המטופלים מכל רקע ומכל מגזר. במדגם היהודים ההסכמה עם היגד זה רבה יותר בימין (62%) מן ההסכמה איתו במרכז ובשמאל (48%).
- רוב גדול מהמרואיינים (76%) לא גילו הבנה כלפי אנשים המתפרצים על אנשי סגל רפואי.

פרק 4: משטרת ישראל

- ההערכה הרווחת בציבור את תפקודה הכללי של משטרת ישראל היא בינונית (45%). 27% אמרו כי המשטרה מתפקדת טוב או מצוין, ושיעור דומה (26%) סברו כי היא מתפקדת די גרוע או גרוע.
- הציבור נתן לתפקודה של המשטרה בתחומי העיסוק השונים שלה – מאבק בשימוש בסמים, מאבק בפשיעה במרחב האינטרנטי (סייבר), מניעת תאונות דרכים, מאבק בפשע המאורגן, חשיפת שחיתויות, מאבק באלימות במשפחה – הערכה נמוכה: בכל התחומים רק שלישי, ואפילו פחות, נתנו למשטרה ציון טוב או מצוין.
- את הציון הנמוך ביותר במדגם היהודים קיבלה המשטרה על טיפולה באלימות במשפחה. את הציון הנמוך ביותר במדגם הערבים היא קיבלה על טיפולה בפשע המאורגן.
- רוב גדול במדגם הערבים (82%) סבורים כי "המשטרה מטפלת בפשיעה ברחוב היהודי ביסודיות רבה יותר מאשר ברחוב הערבי". גם במדגם היהודים יש רוב למסכימים עם היגד זה (67%).
- שיטור יתר? רוב המרואיינים היהודים (62.5%) ורוב המרואיינים הערבים (56.5%) סבורים כי זה המצב כאשר מדובר ביוצאי אתיופיה. רוב בציבור הערבי סבורים כי המשטרה מפעילה שיטור יתר גם כלפי ערבים ישראלים (73%) וכלפי פלסטינים שוהים בלתי חוקיים (71.5%). כמחצית מן המרואיינים הערבים (50.5%) סבורים כי מופעל שיטור יתר כלפי מזרחים. מנגד, בקרב מדגם היהודים רק מיעוט סבורים כי מופעל שיטור יתר כלפי הקבוצות ערבים ישראלים, פלסטינים שוהים בלתי חוקיים, עובדים זרים, חרדים ומזרחים.
- רוב גדול בכלל המדגם (70%) השיבו כי המשטרה אינה מתייחסת כלל או רק במידה מעטה לביקורת כלפיה.

פרק 5: יחסי יהודים וערבים בישראל

- רוב גדול מהמרואיינים הערבים (81%) ורוב קטן יותר מהמרואיינים היהודים (56%) חושבים כי הערבים אזרחי ישראל רוצים להשתלב בחברה הישראלית ולהיות חלק ממנה. לא מסכימים עם היגד זה במדגם היהודים כמעט מחצית מהימין (48.5%).
- רוב בקרב המרואיינים היהודים העריכו שהמשטר בישראל הוא דמוקרטי גם לאזרחים הערבים, ואילו רוב בקרב המרואיינים הערבים חשבו ההפך – שהוא לא דמוקרטי כלפיהם. בקרב הערבים שיעור המסכימים עם ההיגד ירד ב־10% בשלוש השנים האחרונות.
- שלושה רבעים ממדגם היהודים ציינו כי החלטות גורליות בנושאי שלום וביטחון צריכות להתקבל ברוב יהודי. ההבדלים בין המחנות הפוליטיים (מדגם יהודים) בשאלה זו גדולים: בימין (87%) ובמרכז (71%) הרוב מסכימים עם ההיגד זה, לעומת מיעוט בשמאל שמסכימים עימו (39%).
- רוב (77% ממדגם הערבים ו־54% ממדגם היהודים) סבורים כי אין צורך בחיים בנפרד כדי לשמור על הזהות הלאומית היהודית או הערבית. בציבור היהודי התמיכה הגדולה ביותר בחיים בהפרדה היא אצל החרדים (82%).
- לרוב מכריע מהמרואיינים (96% ממדגם הערבים ו־71% ממדגם היהודים) לא משנה אם יטפל בהם רופא יהודי או רופא ערבי. גם כאן הפילוח של מדגם היהודים מעלה כי ההעדפה החזקה ביותר להיות מטופלים בידי רופא יהודי ולא ערבי הוא של החרדים (52%).
- רוב מוחלט בקרב הערבים מוכנים לעבוד ביישוב יהודי (93%), לעומת מיעוט בקרב היהודים המוכנים לעבוד ביישוב ערבי (41%).
- רוב מוחלט מן המרואיינים הערבים מוכנים לעבוד תחת מנהל יהודי (91%). רק שני שלישים מן המרואיינים היהודים מוכנים לעבוד תחת מנהל ערבי (67%).
- רוב המרואיינים הערבים (83%) תמכו בחקיקה שתחייב ייצוג של ערבים בתפקידים בכל דרג ובכל מוסד מדינתי לפי חלקם באוכלוסיית המדינה. רק מעט מעל לשליש מהיהודים תמכו בכך.
- רק מיעוט מהמרואיינים היהודים (36%) תמכו בצירוף מפלגות ערביות לקואליציה, לעומת רוב (70%) מהמרואיינים הערבים.
- לדעת המרואיינים הערבים (52%) הסיבה העיקרית לייצוג הנמוך של עובדים ערבים בתפקידים בכירים בשירות הציבורי היא הרצון של קבוצת הרוב היהודית להרחיק ערבים מעמדות כוח. רק מיעוט מהמרואיינים היהודים (31%) הסכימו עם טענה זו.

פרק 6: החברה בישראל

- הערכת מידת הסולידריות של החברה הישראלית היא בינונית ומטה. הציון הממוצע על סולם שבין 1=אין סולידריות בכלל ל־10=יש סולידריות מלאה: מדגם יהודים – 5.3; מדגם ערבים – 4.8.

- מחצית מהמרוויינים התנגדו לשלם מיסים גבוהים יותר גם אם מובטח שהם ישמשו לצמצום הפערים החברתיים-כלכליים במדינה. 37% הסכימו להצעה אבל התנו את הסכמתם בגובה תוספת המס. רק 13% תמכו בה ללא תנאי. התמיכה בהצעה במדגם היהודים חזקה יותר בשמאל מן התמיכה במרכז ובימין.
- שאלנו אם יש לחייב בחוק חברות פרטיות ליישם אצלן מדיניות של שילוב עובדים מקבוצות מוחלשות: נשים, חרדים, אנשים עם מוגבלות גופנית או נפשית, ערבים אזרחי ישראל, אנשים מעל גיל 50. במדגם היהודים היה רוב לתומכים בחקיקה שכזו עבור כל אחת מהקבוצות. תמונה דומה התקבלה גם במדגם הערבים, חוץ מאשר כלפי קבוצת המוגבלות הנפשית – לגביה פחות מ-40% מן המרוויינים תמכו בחקיקת החוק.
- בראש סולם המתחים בחברה הישראלית ניצב גם השנה במדגם היהודים המתח בין ימין לשמאל לעומת המתח בין יהודים לערבים, שהוגדר על ידי המרוויינים הערבים המתח העיקרי.
- התפיסה הרווחת היא שמשבר הקורונה שיפר את מערכת היחסים בין יהודים לערבים בישראל, אבל השפיע לרעה על מערכות היחסים בין חרדים ללא-חרדים, בין הציבור לממשלה ובין הציבור למשטרה.

פרק 7: הדמוקרטיה הישראלית בהשוואה בינלאומית

בחנו את הציונים של מדינת ישראל ואת מקומה ביחס לשאר מדינות העולם ולמדינות ה-OECD ב-15 מדדים בינלאומיים.

- בהשוואה לשנה שעברה מקומה היחסי של ישראל השתפר ב-5 מהמדדים (שוויון דמוקרטי, השתתפות אזרחית, דמוקרטיה דינונית, תפקוד הממשלה, חלוקה שוויונית של משאבים); חלה ירידה ב-3 מדדים אחרים (זכויות פוליטיות, שליטה בשחיתות, תפיסת השחיתות); ובכמעט מחצית מהמדדים לא חל שום שינוי (זכויות אזרחיות, חופש עיתונות, ייצוג ואחריותיות, השתתפות פוליטית, תרבות פוליטית דמוקרטית, שלטון החוק, איכות הרגולציה).
- התמונה המעורבת של הדמוקרטיה הישראלית עולה גם מהשוואה של ציוני השנה לציונים שקיבלה ישראל בעשור האחרון, כלומר יחסית לעצמה. מצד אחד, ב-3 מדדי הזכויות והחירויות הדמוקרטיות הציונים השנה נמוכים מן הממוצע בעשור החולף (בולט לרעה מדד הזכויות הפוליטיות – ירידה של 20 מקומות בתוך שנתיים), וכך גם ב-2 מדדי השחיתות. מנגד, חלה עלייה ב-2 מדדי המשילות, ב-4 מ-6 מדדי התהליך הדמוקרטי, וכך גם במדדי הרגולציה והחלוקה השוויונית של המשאבים.
- מתוך כלל מדינות העולם ישראל נמצאת גם השנה בכל המדדים שנבחנו בחציון העליון, וב-8 מהם אפילו ברבעון העליון. לעומת זאת, בהשוואה ל-37 מדינות ה-OECD ישראל נמצאת השנה ברוב המדדים בתחתית הרשימה.

הקדמה

ההקדמה למדד הדמוקרטיה הישראלית 2019 נפתחה במשפט: "שנת 2019 הייתה סוערת מאוד מבחינה פוליטית". בדיעבד פתיחה זו נראית מופרזת, ואולי אפילו אירונית, שכן בעת כתיבת הדברים ההם לא היו איש או אישה אשר העלו בדעתם עד כמה תִּגְמַד שנת 2020 את קודמתה ככל שהדברים נוגעים לתהפוכות הזמן ותוצאותיהן. למעשה, דומה שלא היה ולו סקר מדד דמוקרטיה אחד שהתבצע בתקופה כה מטלטלת פוליטית, חברתית, כלכלית וכמובן בריאותית בארץ ובעולם כמו סקר המדד של שנת 2020. משבר רוּדף משבר, מסגרות תפיסיות, ארגוניות ושלטוניות מאתגרות מן היסוד, וציבורים שלמים נאלצים להתמודד עם אובדנים, סכנות וחרדות לא מוכרות, והעתיד – לוט בערפל.

סקר מדד הדמוקרטיה הישראלית 2020 נעשה בחודש יוני, זמן קצר אחרי מערכת הבחירות השלישית לכנסת והקמת הממשלה הפריטטית ולאחר תום הסגר הראשון שהוחלט עליו לנוכח התפרצות מגפת הקורונה (Covid 19), אשר העמידה את מערכות השלטון של ישראל במבחן קשה. בעת ביצוע הסקר נדמה היה שהנהגת המדינה עמדה במבחן בציון סביר למדי. אבל תוצאות הסקר המסוכמות והמוצגות בדוח זה אינן משקפות את הטלטלה האדירה ואת קריסת האמון בהנהגה שעברה דעת הקהל בישראל בחודשים שלאחר מכן וגם לא את כשלי השלטון שנתגלו במלואם עם החמרת המצב. כך, בסקר שהדוח מבוסס עליו אמנם ניכרה כבר ירידה מסוימת באמון של הציבור במוסדות השלטון, אבל היא לא הייתה עדיין דרמטית וכוללת, כפי שהעלו הסקרים שערכנו בחודשי הקיץ והסתיו (סקרי "הקול הישראלי" וסקרי "ישראל בימי קורונה"). מערכות יחסים כמו זו שבין הציבור לממשלה או זו שבין הציבור למשטרה, שכבר באמצע השנה לא היו משובחות ביותר להערכת המרואיינים, העכירו עוד יותר ככל שמשבר הקורונה העמיק, עד כדי כך שמקבלי ההחלטות היו שמחים ככל הנראה לסובב את הגלגל לאחור מבחינת הערכת הציבור את תפקודם.

היות שחלו שינויים של ממש בדעת הקהל בחודשים שעברו מאז ערכנו את הסקר המוצג כאן, יהיו שישאלו מדוע לפרסם אם כך צבר נתונים שחלק מהם אינו עדכני לכאורה. לטענה זו תשובות אחדות: ראשית, מדדי הדמוקרטיה נועדו לסרטט מגמות ארוכות טווח ולא רק לתת תמונות מצב רגעיות. ולפיכך חשוב שגם שנת 2020 תיוצג כהלכה במאגר הנתונים שיהיה זמין לחוקרים בהווה ובעתיד. שנית, כדי להעריך היכן אנחנו עומדים בעת הזו חשוב לדעת מה היה קודם, בעבר הרחוק ובעבר הקרוב (כלומר, באמצע השנה). שלישיית, ייתכן כי מה שנראה לנו היום נקודת מפנה היסטורית יחלוף בתוך מספר חודשים או שנים לא גדול וכי לאחר שוך הסערה יחזרו לפחות חלק מן הדברים לקדמותם. רביעית – וחשוב לא פחות, ואולי אף יותר – למרות מוראות ומאורעות הקורונה מתברר שמבני היסוד של דעת הקהל בישראל לא השתנו – לא בעקבות שרשרת מערכות הבחירות הארוכה שחווינו, ואולי עוד נחוה, ולא בעקבות השבר הרב-ממדי שהביאה בכנייה המגפה העולמית.

ראש וראשון לעניין זה הוא קו השסע ימין-שמאל, שעליו אנחנו מצביעים כבר שנים אחדות, שרק הולך ומתרחב, מצב הראוי לעיון מחקרי מעמיק יותר משאפשר לעשות במסגרת זו לנוכח העובדה שמבחינה אלקטורלית השמאל הישראלי נמחק כמעט כליל לא רק בשל תוצאות הבחירות האחרונות, אלא אף יותר מזה – בעקבות הקמת ממשלת האחדות הלאומית במאי השנה. הווייתו המפלגתית

רבת השנים של מחנה זה הומרה בחודשים האחרונים בפעילות פוליטית אזרחית חוץ-ממסדית סוערת, המתגלמת בעיקר, אבל לא רק, ב"מחאת בלפור" וב"מחאת הגשרים". בלי מפלגת דגל, בלי הנהגה ברורה ובלי אג'נדה מוסכמת מלבד התנגדות למדיניות של ממשלת נתניהו ולראש הממשלה עצמו, השמאל הישראלי מוסיף להיות שותף פעיל – ואולי אפילו פעיל מבעבר – בשיח הציבורי. ממצאי מדד הדמוקרטיה הישראלית 2020 מעידים כאלף עדים על עומק ההבדלים בציבור היהודי בין מכלול העמדות של מי שמשייכים את עצמם לשמאל הפוליטי או למרכז ועוד יותר מהם – לימין. גם החפיפה – שהצבענו עליה בעבר, ואנחנו מצביעים עליה גם בדוח זה – בין המיקום העצמי על הרצף החרדי-חילוני לבין המיקום העצמי על הרצף ימין-שמאל בעינה עומדת גם בתקופה סוערת זו, ולא זו בלבד אלא נראה שהיא אפילו מתחזקת. במילים אחרות, גם אם במבט שטחי דומה שאנו חיים בעולם שונה לחלוטין מזה שהכרנו לפני כמה חודשים, למעשה נראה שחלק מרכיבי היסוד של הפוליטיקה והחברה בישראל עומדים על תילם, לטוב או לרע.

ולבסוף: במהלך 2020 זכינו לקבל תרומה נדיבה ביותר מקרן משפחת ויטרבי (The Viterbi Family Foundation) שבארצות הברית, תרומה שתבטיח את עתידו של המרכז לחקר דעת קהל ומדיניות שבמכון הישראלי לדמוקרטיה. בתיאום עם משפחת לואי גוטמן ז"ל, שעד כה נקרא המרכז על שמו, הוחלט לפיכך לשנות את שם המרכז ל"מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות". ואולם שמו של פרופ' גוטמן, אבי חקר דעת הקהל בישראל, לא נמחק. אדרבה, מעתה ואילך ייקרא על שמו מאגר הנתונים דאטה ישראל – שאת יסודותיו הניח – "דאטה ישראל: מאגר הנתונים החברתיים ע"ש לואי גוטמן" (DataIsrael.idi.org.il). אנו מקווים כי הודות למימון המובטח נוכל להרחיב את פעילותנו ולתרום עוד יותר לשיח הציבורי ולידע המקצועי על אודות עמדות הציבור בישראל לגווני בנושאים הקשורים בערכי הדמוקרטיה ובתפקוד מערכות השלטון של ישראל.

צוות המחקר

דצמבר 2020

מתודולוגיה

החלק הראשון של הדוח מתבסס על סקר דעת קהל שתוכנן בידי צוות מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות שבמכון הישראלי לדמוקרטיה. הצוות גם ניתח את הנתונים שהתקבלו.

שני מכונים ביצעו את עבודת השדה של הסקר: את הסקר בעברית עשה מכון מדגם (בני ברק) ואת הסקר בערבית – מכון סטאטנט (דלית אל כרמל). הסקרים התקיימו בתאריכים 7–15 ביוני 2020.

בחלק השני של הדוח מוצגים נתונים ממקורות חיצוניים, כלומר ציוני מדדים שונים שחושבו במכונים בינלאומיים.

השאלון

שאלון הסקר של השנה נבנה בחודש מאי 2020. הוא כלל 82 שאלות תוכן, מקצתן מרובות סעיפים. כמה מהשאלות הותאמו לציבור הנשאל – לדוגמה, הציבור היהודי נשאל על הנכונות לעבוד אצל מעסיק ערבי, והציבור הערבי נשאל על הנכונות לעבוד אצל מעסיק יהודי. הדבר מצוין במפורש בנספחים 1 ו-2. 32 שאלות היו שאלות חוזרות מסקרי מדדי דמוקרטיה קודמים או מהסקר "שותפות בעירבון מוגבל"¹. נוסף על אלה הוצגו למרואיינים שאלות סוציודמוגרפיות – 18 שאלות בשאלון בעברית ו-15 שאלות בשאלון בערבית.

השאלון תורגם מראש לערבית. המראיינים בערבית היו דוברים ילידיים של שפה זו.

המדגם

סך הכול רואיינו בסקר זה 1,180 נשים וגברים בגילים 18 ומעלה:

- 1,001 מרואיינים ומרואיינות שהם מדגם מייצג של יהודים ואחרים;²
- 179 מרואיינים ומרואיינות שהם מדגם מייצג של הערבים אזרחי ישראל.

כדי לייצג נכונה את המדגמים היהודי והערבי הם שוקללו לפי דת, גיל ומין.

טעות הדגימה המרבית למדגם בגודל זה היא $\pm 2.9\%$ לכלל המדגם ($\pm 3.1\%$ ליהודים ו- $\pm 7.3\%$ לערבים).

1 תמר הרמן ואח', **שותפות בעירבון מוגבל: יהודים וערבים, ישראל 2017; 2019**, ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2017; 2019.

2 את ההגדרה "אחרים" אימצה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) בשנות ה-90 של המאה העשרים כדי לציין אנשים שאינם יהודים על פי ההלכה ואינם ערבים. לרוב מדובר בעולים מחבר המדינות זכאי עלייה לישראל על פי חוק השבות אף שאינם יהודים על פי ההלכה. בסקר הנוכחי אנו מתייחסים אליהם כחלק מקבוצת הרוב היהודית ובוחנים הבדלים בין קבוצת היהודים והאחרים, מחד גיסא, ובין מדגם הישראלים הערבים, מאידך גיסא.

איסוף הנתונים

הנתונים נאספו באמצעות ראיונות טלפוניים ובאינטרנט. הסקר בערבית נעשה רק בראיונות טלפוניים (להלן ב-%).

סך הכול	טלפונים	אינטרנט	
100	16.9	83.1	מדגם הסקר בעברית
100	100	–	מדגם הסקר בערבית
100	29.6	70.4	סך הכול (כלל המדגם)

הסקר בעברית נעשה בעיקרו באמצעות האינטרנט, למעט בקרב הציבור החרדי, אשר נסקר בעיקר בראיונות טלפוניים.

סך הכול	טלפונים	אינטרנט	מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני
100	12.9	87.1	חילונים
100	6.3	93.7	מסורתיים לא־דתיים
100	4.4	95.6	מסורתיים דתיים
100	0.8	99.2	דתיים
100	77.6	22.4	חרדים

סך הכול	טלפונים	אינטרנט	גיל
100	9.9	90.1	24–18
100	24.2	75.8	34–25
100	13.7	86.3	44–35
100	2.4	97.6	54–45
100	15.5	84.5	64–55
100	34.6	65.4	+65

לפי מה ניתחנו את הנתונים? לצד משתנים הידועים ממחקרים קודמים כבעלי השפעה על עמדות הציבור בנושאי מדינה וחברה מהסוג שאנחנו בוחנים במדד הדמוקרטיה ותמיד ייכללו בניתוח (דתיות, לאום ועוד), את ההחלטה הספציפית על שאר המשתנים שעל פיהם נתח את הממצאים בשנה ידועה אנחנו קובעים לאחר איסוף הנתונים ולאחר בדיקות חוזרות של ניסוי וטעייה. בדוח 2020 השתמשנו גם בניתוח של תשובות המדגם היהודי לפי מיקום עצמי של המרואיינים על הרצף החרדי-חילוני,³ לפי חלוקה למחנות פוליטיים,⁴ ובמקרים מסוימים גם לפי ההצבעה בבחירות 2020 לכנסת. את המדגם הערבי ניתחנו גם לפי דת. בשני המקרים בדקנו בנושאים מסוימים גם את הקשר לתחושת המרכזיות-שוליות בחברה,⁵ להשכלה, למין, להכנסה, למעמד חברתי-כלכלי של מקום המגורים או לגיל. כפי שאפשר ללמוד מנספח 3, במדגם היהודים יש חפיפה רבה בין כמה מן המשתנים הללו, בעיקר בין מיקום (עצמי) על הרצף החרדי-חילוני לבין החלוקה למחנות פוליטיים (מיקום עצמי). אבל החפיפה אינה מלאה, ולכן יש הצדקה גם לבדיקה של כל מיקום כזה בנפרד.

התמצאות בדוח

כדי להקל את העיון וההתמצאות בדוח הוכנסו בשולי הטקסט שני סוגי הפניות: (1) הפניה ליד כל שאלה המובילה למספר העמוד הרלוונטי בנספח 1 (השאלון והתפלגות התשובות לכל שאלות התוכן מוצגים בתבנית משולשת: כלל המדגם, מדגם יהודים, מדגם ערבים); (2) הפניה רק לשאלות החוזרות; מובילה לנספח 2 (השוואה של נתוני השאלה לאורך השנים. הנספח נמצא באתר המכון הישראלי לדמוקרטיה). הפניות נראות כך:

ישראל – מצב כללי

שאלה 1

נספח 1

עמ' 189

נספח 2

(ראו באתר)

הוא הדין בנספח 1: בצד כל שאלה מופיעה הפניה למספר העמוד שבו השאלה נדונה בגוף הספר.

כדי להקל את הקריאה בטקסט ובתרשימים אנחנו מציגים את הנתונים במספרים שלמים. במקרים מעטים הם מוצגים בחצאי אחוזים. לעומת זאת בנספחים הנתונים מוצגים ברמת דיוק גבוהה יותר – עד מספר אחד אחרי הנקודה העשרונית. בגלל העיגול, שנועד להקל על הקריאה, נוצרו פה ושם הבדלים זעירים בין הנתונים בטקסט לבין הנתונים בנספחים.

3 הקטגוריות של משתנה זה היו: חרדים, דתיים, מסורתיים דתיים, מסורתיים לא-דתיים, חילונים.

4 הקטגוריות של משתנה זה היו: ימין, מרכז, שמאל.

5 הקטגוריות של משתנה זה היו: מרגיש שייך לקבוצה חזקה, מרגיש שייך לקבוצה די חזקה, מרגיש שייך לקבוצה די חלשה, מרגיש שייך לקבוצה חלשה.

חלק ראשון

ישראל
בעיני
אזרחיה

פרק 1 / מה המצב?

הנושאים הנידונים בפרק זה:

- מצבה הכללי של ישראל היום
- המצב האישי
- הצלחתה של המדינה לדאוג לביטחון של אזרחיה ולרווחתם
- הסוגיות החברתיות-כלכליות החשובות ביותר ואיכות הטיפול בהן
- טוב לחיות בישראל?
- תחושת שייכות למדינה ולבעיותיה

המצב הכללי של ישראל היום

שאלה 1

נספח 1

עמ' 189

נספח 2

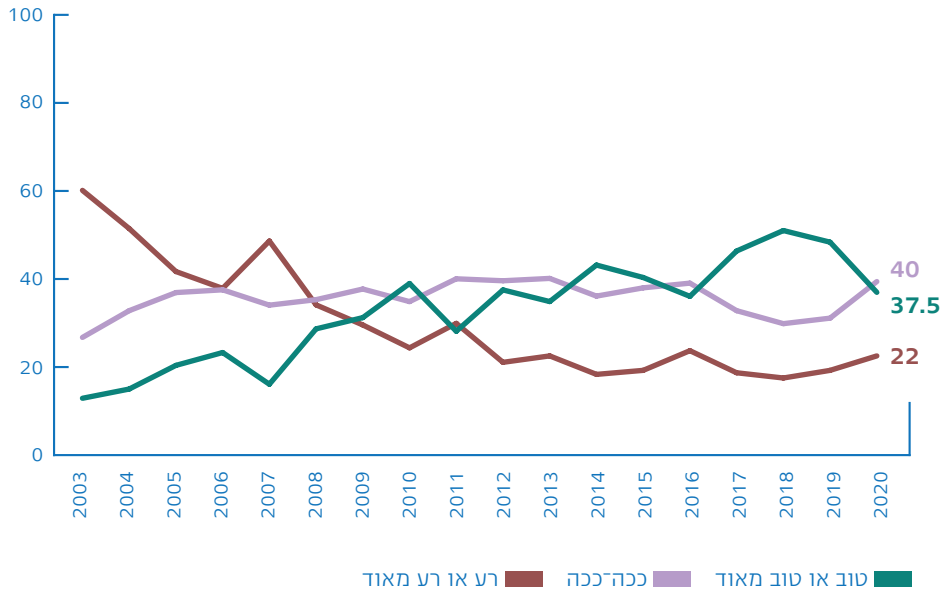
(ראו באתר)

בכל שנה, גם בסקר 2020 השאלה הראשונה שנשאלה הייתה "מה לדעתך המצב של ישראל היום באופן כללי?". לא מפתיע שתמונת ההערכות השנה טובה פחות מזו של השנה שעברה, אם כי עדיין אין מדובר בקריסה כללית אף שהסקר נערך לאחר שלושה חודשים של התמודדות עם משבר הקורונה על היבטיו השונים.

בכלל המדגם התשובה השכיחה השנה הייתה "ככה־ככה", במקום השני נמצאת ההערכה החיובית (טוב או טוב מאוד), ובמקום השלישי ההערכה השלילית (רע או רע מאוד). יש לשים לב כי בשתי הקטגוריות, החיובית וגם השלילית, השיעור הגבוה יותר של העונים נמצא בקטגוריה ה"רעה" יותר – טוב או רע, ומעטים יותר נמצאים בקטגוריות הקצה – רע מאוד או טוב מאוד.

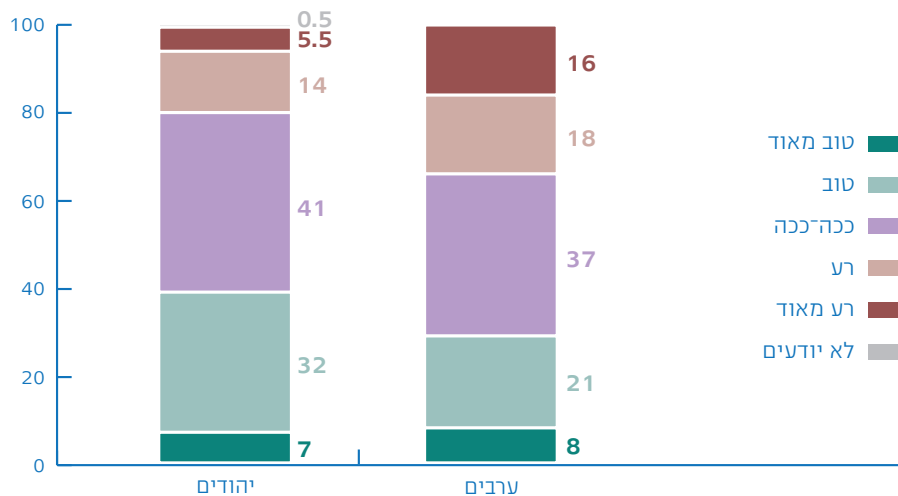
כפי שאפשר לראות בתרשים הבא, זו השנה השנייה ברציפות שחלה ירידה בכלל הציבור בשיעור מי שמגדירים את המצב הכללי של המדינה טוב או טוב מאוד. השנה ירידה זו היא חדה מאוד (12.5%). בד בבד חלה עלייה בשיעור מי שמגדירים את המצב ככה־ככה או רע ורע מאוד. למעשה, זו הפעם הראשונה מאז 2016 ששיעור המגדירים את מצב המדינה "ככה־ככה" עולה על שיעור המגדירים אותו טוב או טוב מאוד.

תרשים 1.1 / מצבה הכללי של המדינה היום, 2003-2020 (% כלל המדגם)

האם כולם מרגישים אותו הדבר? מתברר שלא. פילוח לפי לאום מראה כי למרות שהתשובה השכיחה – במדגם היהודים ובמדגם הערבים כאחד – היא ככה־ככה, הרי בעוד אצל היהודים שיעור התשובות החיוביות עולה על שיעור התשובות השליליות, אצל הערבים המצב הפוך. כלומר, ההערכות הכלליות למצב המדינה של הציבור היהודי חיוביות מאלו של הציבור הערבי, בדיוק כפי שמצאנו בעבר.

תרשים 1.2 / מצבה של המדינה היום (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

פילוח מדגם היהודים לפי מחנה פוליטי (כאמור בחלק המתודולוגיה – מדובר **במיקום עצמי**) מעלה כי שיעור המגדירים את המצב הכללי של ישראל בשלילה בשמאל הוא כמעט כפול מזה שבמרכז וכמעט פי ארבעה מהימין. זוהי אינדיקציה ראשונה למגמה שנראה לאורך כל הניתוח בהמשך: בלי קשר למצבם האישי של המרואיינים משלושת המחנות וכמעט בכל השאלות מהסוג הזה – תמונת העולם של השמאל היא פסימית ושלילית יותר מזו של שני המחנות האחרים.

לוח 1.1 (% מדגם יהודים)

ימין	מרכז	שמאל	
52.5	26	13	מצב המדינה טוב או טוב מאוד
36	48	45	מצב המדינה ככה־ככה
11	26	41	מצב המדינה רע או רע מאוד
0.5	–	1	לא יודעים
100	100	100	סך הכול

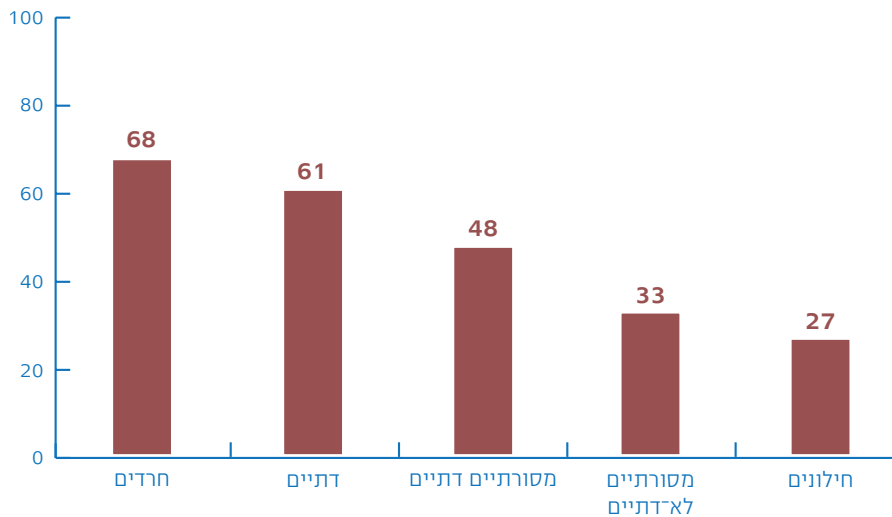
כמו בשנה שעברה גם השנה, המין נמצא כמשתנה רלוונטי – שיעור הנשים הסבורות שמצבה של המדינה טוב או טוב מאוד נמוך במובהק משיעור הגברים הסבורים כך, ושיעור המעריכות את מצב המדינה כדי רע או רע מאוד עולה על שיעור הגברים המעריכים אותו כך.

לוח 1.2 (% כלל המדגם)

גברים	נשים	
43.5	31.5	מצב המדינה טוב או טוב מאוד
36	44	מצב המדינה ככה־ככה
19.5	24	מצב המדינה רע או רע מאוד
1	0.5	לא יודעים
100	100	סך הכול

מצאנו הבדלים גדולים מאוד גם בפילוח של מדגם היהודים לפי מיקום (שוב – **עצמי**) על הרצף חרדי-חילוני. הקבוצות הדתיות יותר מעריכות את המצב הכללי של המדינה כטוב בהרבה מאשר החילונית יותר.

תרשים 1.3 / מעריכים את מצבה של ישראל היום כטוב או טוב מאוד (% מדגם יהודים)

אמנם לא כל שנה אנחנו בודקים את הערכת המצב האישי של המרוויינים, אבל לנוכח טלטלות משבר הקורונה ומספר האנשים הגדול שנפגעו מהן בריאותית, כלכלית או נפשית, מצאנו לנוכח לחזור השנה על שאלה זו. שאלנו: "ומה המצב שלך באופן אישי?". שלא כמו בהערכת המצב של המדינה, כאן מצאנו – אולי בניגוד לתמונה העולה מכלי התקשורת ומהרשתות החברתיות – כי במישור האישי החיוב עולה על השלילה: גם בעת הזו רוב הישראלים מגדירים את מצבם האישי טוב או טוב מאוד. הדבר תואם את מקומה של ישראל גבוה בסולם האושר העולמי, והוא יכול להיות מוסבר בצפיפות הקשרים החברתיים של רוב הישראלים, שאולי מקילים ומאזנים במשהו מצוקות מהסוג שמשבר הקורונה גורם כאן ובמקומות אחרים בעולם.

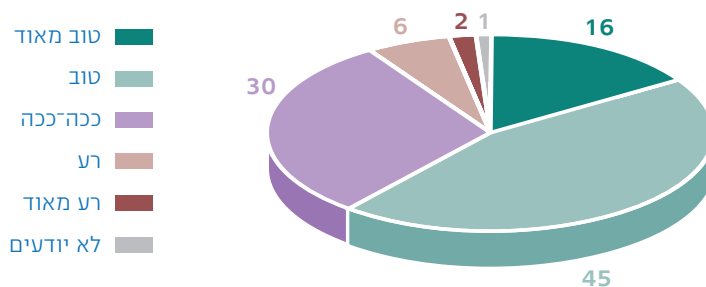
המצב האישי

שאלה 2

נספח 1
עמ' 189

נספח 2
(ראו באתר)

תרשים 1.4 / המצב האישי היום (% כלל המדגם)

ניתוח התשובות לפי לאום מראה כי גם בקרב היהודים וגם בקרב הערבים הרוב מגדירים את מצבם האישי טוב או טוב מאוד (יהודים – 62%; ערבים – 54%). גם פילוח המדגם היהודי לפי מחנה פוליטי (יהודים) העלה רוב בשלושת המחנות המגדירים את מצבם האישי די טוב או טוב מאוד, אם כי שיעור המדווחים כך בימין גבוה במידה ניכרת מבשני המחנות האחרים: שמאל – 55%; מרכז – 56%; ימין – 66.5%. הוא הדין בפילוח (כלל המדגם) לפי הכנסה: בכל הקבוצות נמצא רוב המגדירים בחיוב את מצבם האישי, אבל הוא גדל עם הגידול בהכנסה (הכנסה פחות מהממוצע – 53%; כמו הממוצע – 60%; מעל הממוצע – 73%).

ואף על פי כן גם בשאלה זו ניכרת ירידה של ממש בשיעור המגדירים את מצבם בחיוב בהשוואה לכל השנים הקודמות שבהן נשאלה השאלה.

לוח 1.3 (% כלל המדגם)

מגדירים את מצבם האישי טוב או טוב מאוד	
2020	61
2018	80
2017	73.5
2016	76
2015	75
2014	66

האם יש קשר בין הגדרת המצב האישי להגדרת מצבה של המדינה? מתברר שהקשר הוא חזק; יש התאמה ברורה בין הערכת המצב האישי להערכת מצב המדינה. מעט יותר ממחצית ממי שהגדירו את מצבם האישי טוב או טוב מאוד מגדירים כטוב או טוב מאוד גם את מצבה הכללי של ישראל, לעומת 7% בקרב מי שהגדירו את מצבם רע או רע מאוד. וההפך – רק מיעוט קטן בקרב מי שהגדירו את מצבם האישי טוב או טוב מאוד הגדירו את מצבה של ישראל רע או רע מאוד, לעומת כמעט 60% ממי שהגדירו את מצבם הם כרע או רע מאוד.

לוח 1.4 (% כלל המדגם)

מצב אישי רע או רע מאוד	מצב אישי ככה־ככה	מצב אישי טוב או טוב מאוד	
7	18	52	מצבה של ישראל טוב או טוב מאוד
35	50	36	מצבה של ישראל ככה־ככה
58	31.5	11.5	מצבה של ישראל רע או רע מאוד
–	0.5	0.5	לא יודעים
100	100	100	סך הכול

ביקשנו לבדוק עד כמה – לדעת הציבור – מדינת ישראל מצליחה כיום לדאוג לביטחון ולרווחה של אזרחיה. באשר לביטחון – השנה שיעור הסוברים שישראל מצליחה בכך גדול בבירור משיעורם בשנה שעברה: למעלה משלושה רבעים מכלל הציבור סבורים השנה כי מדינת ישראל מצליחה במשימה זו, לעומת שני שלישים שסברו כך בשנה שעברה. ואולם, הצלחה זו מחווירה לנוכח השיעור הקטן עד מאוד, פחות משליש, של אלה החושבים שהיא מצליחה כיום לדאוג לרווחה של אזרחיה. בנושא זה ניכרת ירידה קלה מן השיעור הנמוך בלאו הכי שהעריכו כך כבר בשנה שעברה. כלומר, כבעבר מצאנו גם הפעם, ואף ביתר שאת, כי ההצלחה של המדינה בתחום הביטחון נתפסת כעולה בהרבה על הצלחתה בתחום הרווחה.

לשאלת הצלחתה של המדינה לדאוג לביטחון של אזרחיה ולרווחתם

שאלות 39, 40

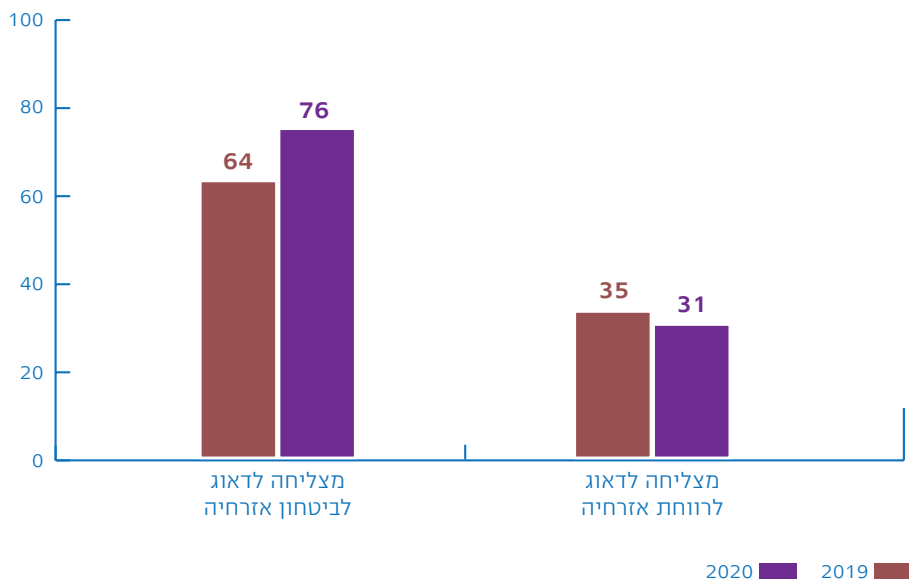
נספח 1

עמ' 201-202

נספח 2

(ראו באתר)

תרשים 1.5 / סבורים שמדינת ישראל מצליחה לדאוג לביטחון של אזרחיה ולרווחתם, 2019 ו-2020 (% כלל המדגם)

פילוח לפי לאום מעלה שבקרב היהודים 80% סבורים כי המדינה מצליחה לשמור על ביטחון אזרחיה. גם בקרב הערבים מדובר ברוב הסבורים כך, אבל רוב זה הוא קטן בהרבה – רק 56%. ייתכן שפער זה נובע מהבנה שונה של מושג הביטחון, שייתכן שהערבים כוללים בו גם את ביטחון הפנים, שמבחינתם הוא גרוע לנוכח הפשיעה השכיחה ביישובים ערביים, שאינה מקבלת מענה מדינית מתאים.

כשבודקים את התשובות של שני הציבורים לשאלה בעניין הדאגה לרווחה של האזרחים, מוצאים כי בקרב היהודים שיעור המייחסים הצלחה בתחום זה למדינה קטן מהשיעור המקביל אצל הערבים (ערבים – 50%; יהודים – 28%). פער כזה מצאנו גם בשנה שעברה, מה שמעלה את האפשרות שמדובר בפער ציפיות – היהודים מצפים לדאגה רבה יותר של המדינה לאזרחיה, ולכן גם מתאכזבים יותר כאשר ציפיותם זו אינה מתממשת.

פילוח של מדגם היהודים לפי מחנות פוליטיים מגלה כי בכל שלושת המחנות הרוב הגדול סבורים כי המדינה מצליחה לשמור על ביטחון אזרחיה, וכי ההבדלים ביניהם בעניין זה אינם גדולים אם כי הם שיטתיים. גם כאן הימין מרוצים יותר: שמאל – 70%; מרכז – 79%; ימין – 84%. כשמדובר בדאגה לרווחת האזרחים, אמנם בכל שלושת המחנות מדובר במיעוט הסבורים שהמדינה מצליחה בכך, אבל ההבדלים גדולים יותר: שמאל – 6%; מרכז – 19%; ימין – 38%. באופן מפתיע משהו לא נמצא הבדל בהערכה של הצלחת המדינה לדאוג לרווחה של אזרחיה בין מי שהכנסתם נמוכה מן הממוצע, כמו הממוצע או מעליו.

הסוגיות החברתיות-כלכליות החשובות ביותר היום במדינה

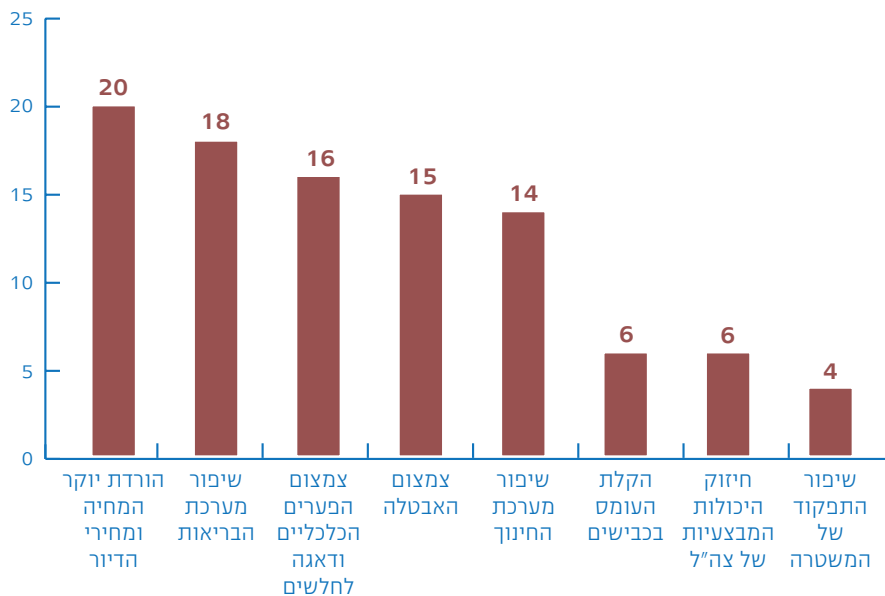
שאלה 78

נספח 1

עמ' 214

בנושא הטיפול ברווחת הציבור רצינו לדעת מהן לדעת הציבור שלוש הסוגיות החברתיות-כלכליות החשובות ביותר במדינת ישראל כיום. הסוגיה לטיפול שעליה הצביעו בשיעור הגבוה ביותר מרואייני הסקר (כלל המדגם) כחשובה ביותר היא הורדת יוקר המחיה ומחירי הדיור. במקום השני – מן הסתם על רקע משבר הקורונה – ניצבת סוגיית שיפור מערכת הבריאות. לאחר מכן, בסדר יורד: צמצום הפערים הכלכליים והדאגה לחלשים, צמצום האבטלה, שיפור מערכת החינוך, ובמרחק גדול כלפי מטה – חיזוק היכולות המבצעיות של צה"ל (נושא לא-חברתי-כלכלי "קלסי", אבל בשל עלויותיו שבאות על חשבון יעדים לאומיים אחרים הכנסנו גם אותו לכאן), הקלת העומס בכבישים, שיפור התפקוד של המשטרה. ממצא זה הוא מעניין במיוחד לנוכח הביקורת הקשה על תפקודה של המשטרה (ראו פרק 4).

תרשים 1.6 / הסוגיות החברתיות-כלכליות החשובות ביותר (% כלל המדגם)

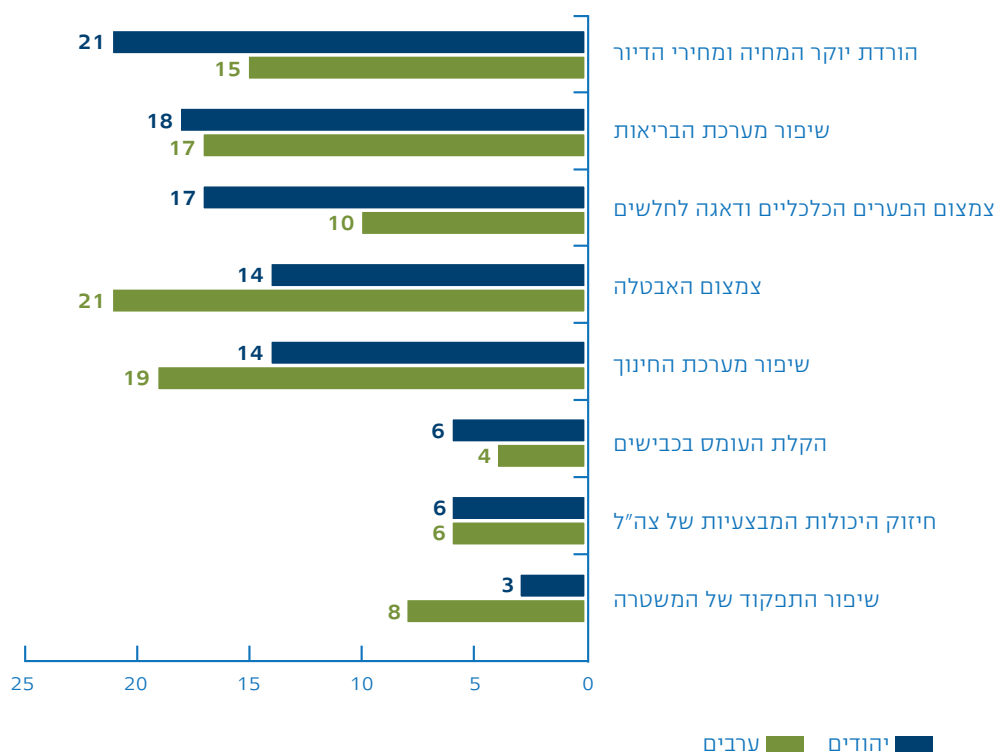

פילוח לפי לאום מראה הבדלים מסוימים בין יהודים לערבים. אצל הערבים עומדת בראש סוגיית צמצום האבטלה, ואילו אצל היהודים הורדת יוקר המחיה ומחירי הדיור. במדגם הערבים השיעור הנמוך ביותר הצביעו על הקלת העומס בכבישים כבעיה העיקרית, ואילו אצל היהודים – שיפור התפקוד של המשטרה.

לוח 1.5 (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

שתי הסוגיות הכי פחות חשובות	שתי הסוגיות החשובות ביותר	
חिזוק היכולות המבצעיות של צה"ל (6%)	הורדת יוקר המחיה ומחירי הדיור (21%)	יהודים
שיפור התפקוד של המשטרה (3%)	שיפור מערכת הבריאות (18%)	
חिזוק היכולות המבצעיות של צה"ל (6%)	צמצום האבטלה (21%)	ערבים
הקלת העומס בכבישים (4%)	שיפור מערכת החינוך (19%)	

תרשים 1.7 / הסוגיות החברתיות-כלכליות החשובות ביותר (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

פילוח לפי מחנה פוליטי (יהודים) מעלה כי בשלושת המחנות שיפור מערכת הבריאות מופיע כאחת משתי הבעיות העיקריות. חיזוק היכולות המבצעיות של צה"ל ושיפור התפקוד של המשטרה מופיעים בשלושתם כבעיות משניות.

לוח 1.6 (% , מדגם יהודים)

שתי הסוגיות הכי פחות חשובות		שתי הסוגיות החשובות ביותר		
צמצום הפערים הכלכליים ודאגה לחלשים (22%)	חיזוק היכולות המבצעיות של צה"ל (3%)	שמאל	שיפור מערכת הבריאות (21%)	שיפור התפקוד של המשטרה (1%)
הורדת יוקר המחיה ומחירי הדיור (19%)	חיזוק היכולות המבצעיות של צה"ל (5%)		מרכז	שיפור מערכת הבריאות (19%)
הורדת יוקר המחיה ומחירי הדיור (22%)	חיזוק היכולות המבצעיות של צה"ל (6.5%)	ימין		שיפור מערכת הבריאות (17%)

פילוח לפי הכנסה הראה הבדלים ממש קטנים בין בעלי הכנסות מתחת לממוצע, כמו הממוצע או מעליו, כאשר אצל כולם הנושאים של צמצום יוקר המחיה והורדת מחירי הדיור וכן שיפור מערכת הבריאות ניצבים בראש. במילים אחרות, בסופו של דבר, למרות התחושה שהמכנה המשותף בין קבוצות המשנה בחברה הוא מוגבל, מתברר כי הגדרת היעדים הלאומיים החברתיים-כלכליים שלהם היא דומה מאוד, והיא יכולה להוות בסיס לכינון קונצנזוס לאומי חדש אם להנהגת המדינה יהיה אינטרס פוליטי לפעול בכיוון הזה.

ההערכה הציבורית העולה מן הנתונים לגבי איכות הטיפול של המדינה בכל אחת מן הסוגיות הללו היא נמוכה במידה מדיאגה מאוד. רק חיזוק היכולת המבצעית של צה"ל ש"הגנבנו" לרשימה מקבל הערכה גבוהה. כלומר, האקלים הציבורי הוא שהמערכת המדינית כושלת כמעט בכל התחומים.

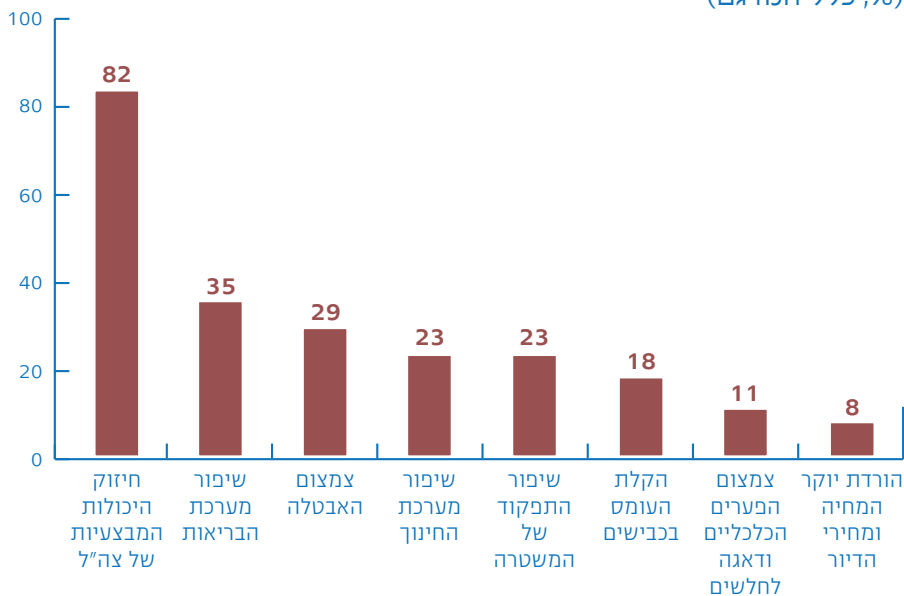
**איכות הטיפול של
המדינה בסוגיות
השונות**

שאלות 79-81

נספח 1

עמ' 215-217

תרשים 1.8 / חושבים שהמדינה מצליחה לטפל בסוגיות השונות (%, כלל המדגם)

היות ששיעור המעריכים שהמדינה די או מאוד מצליחה לטפל בסוגיות שהצגנו הוא כה קטן, אין טעם לנסות ולפלח את הממצאים הללו לפי משתנים שונים.

חרף ההסתייגויות שעל חלקן כבר דיווחנו ואשר על האחרות נדווח בהמשך, למעלה משלושה רבעים מהמרוויינים בסקר ענו כי ישראל היא מקום שטוב לחיות בו. לא מצאנו בעניין זה הבדלים של ממש בין המשיבים הערבים והמשיבים היהודים, בין בעלי ההכנסות השונות ובין קבוצות הגיל השונות. חשוב לציין כי בקרב המרוויינים הערבים שיעור גבוה (78%) ענו כי ישראל היא מקום שטוב לחיות בו, תשובה לא טריוויאלית כלל לנוכח הביקורת החריפה שלהם על הדמוקרטיה הישראלית, שלהערכתם אינה דמוקרטית כלפיהם (ראו פרק 2).

טוב לחיות בישראל?

שאלה 12

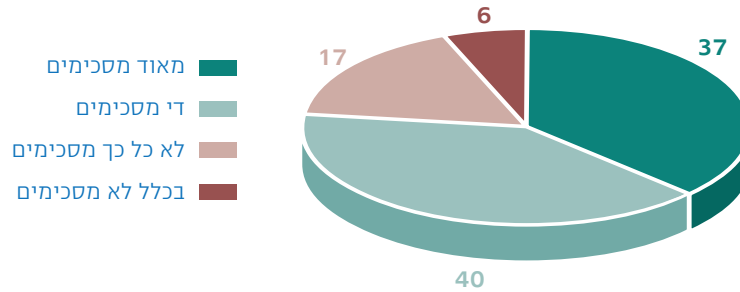
נספח 1

עמ' 192

נספח 2

(ראו באתר)

תרשים 1.9 / "ישראל היא מקום שטוב לחיות בו" (% כלל המדגם)

פילוח של מדגם היהודים לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני וכן לפי מחנות פוליטיים העלה בכל הקבוצות רוב של מי שלדעתם ישראל היא מקום שטוב לחיות בו, אבל גודלו של רוב זה הוא שונה. כפי שאפשר לראות בלוח הבא, שיעור החילונים הסבורים כך קטן מהשיעור בכל שאר הקבוצות על הרצף החרדי-חילוני. הוא הדין בקרב מי שהגדירו את עצמם שמאל, בהשוואה למי שמיקמו את עצמם במרכז או בימין. במילים אחרות, שלא במפתיע, אפילו בתקופת משבר הקורונה, הקבוצות הדתיות יותר והימניות יותר "מרוצות מהחיים" בישראל יותר מהקבוצות החילוניות יותר והשמאלניות יותר.

לוח 1.7 (% מדגם יהודים)

מסכימים שישראל היא מקום שטוב לחיות בו		
92	חרדים	מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני
92	דתיים	
80	מסורתיים דתיים	
81	מסורתיים לא-דתיים	
65	חילונים	
55	שמאל	מחנה פוליטי
70.5	מרכז	
84	ימין	

ואף על כן, אם כי עדיין מדובר ברוב מוצק של המשיבים שישראל היא מקום שטוב לחיות בו, בהשוואה לשתי המדידות הקודמות חלה השנה ירידה מסוימת בשיעור החושבים כך. היות שמדובר כרגע רק במדידה אחת נמוכה מן העבר, יש לחכות למדידות נוספות כדי לקבוע אם מדובר במגמה או באירוע חד-פעמי, אולי בהשפעת משבר הקורונה.

לוח 1.8 (% כלל המדגם)

סבורים שישראל היא מקום שטוב לחיות בו	
77	2020
85	*2019
85	2017

אם הרוב סבורים כי ישראל היא מקום שטוב לחיות בו, האם פירוש הדבר שהם חשים שייכים למקום, על הטוב ועל הרע שבו?

התשובה מורכבת. רוב מכריע של המרואיינים היהודים אכן העידו על עצמם שהם מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה. ואולם בקרב הערבים מדובר במיעוט, אם כי ניכר. הרוב דיווחו כי הם מרגישים רק במידה מעטה חלק מהמדינה ובעיותיה או שאינם מרגישים חלק ממנה כלל.

תחושת שייכות למדינה ולבעיותיה

שאלה 3

נספח 1

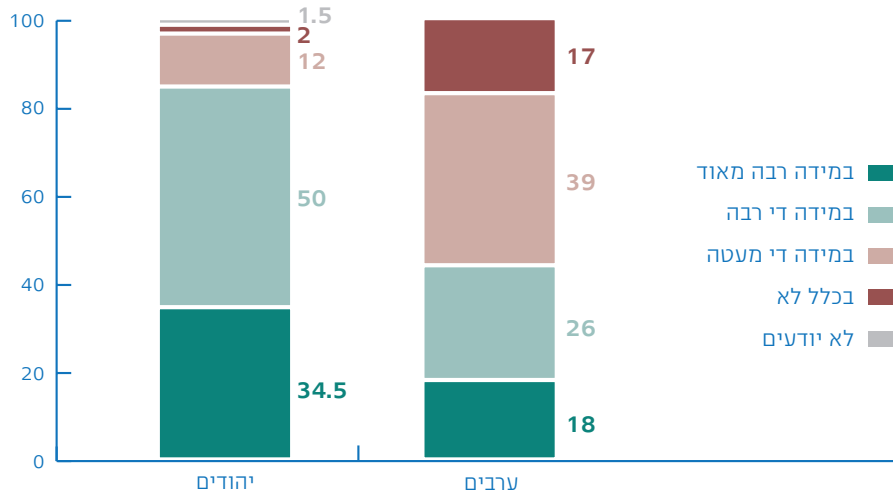
עמ' 189

נספח 2

(ראו באתר)

* מקור: תמר הרמן, אור ענבי, אלה הילר, פאדי עומר ווויליאם קביסון, **שותפות בעירבון מוגבל: יהודים וערבים, ישראל 2019**, ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2019, תרשים 2.1, עמ' 31.

תרשים 1.10 / מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

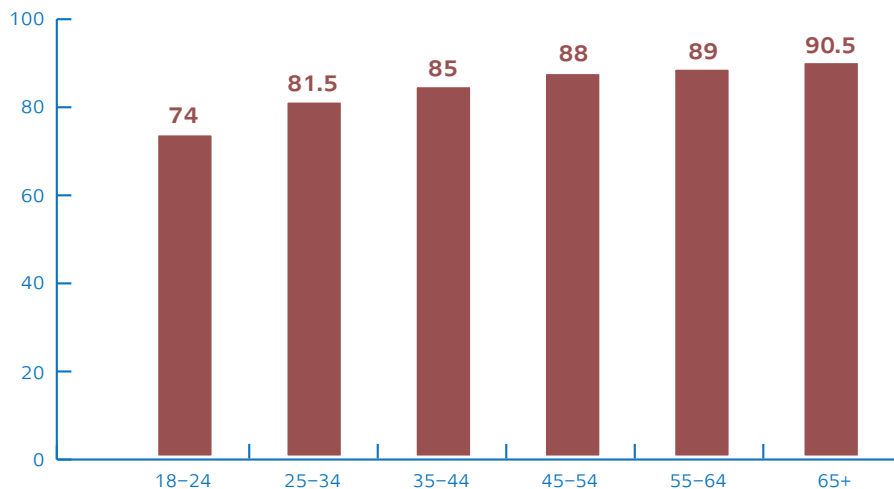
ממצא מעניין הוא שלמרות שבמספר סקרים אחרים מצאנו כי משבר הקורונה קירב בין אזרחים יהודים וערבים, לא חל כל שינוי בשיעור הערבים שענו שהם מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה – פחות ממחצית בשנה שעברה והשנה. עם זה, פילוח של המשיבים הערבים לפי דת מעלה רוב בקרב הנוצרים והדרוזים המרגישים שייכות למדינה ולבעיותיה, לעומת מיעוט – אם כי גדול – בקרב המוסלמים החשים כך.

לוח 1.9 (% מדגם ערבים)

דרוזים	נוצרים	מוסלמים	מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה
66	61	40	

ומה בציבור היהודי? פילוח של המדגם לפי מחנה פוליטי לא העלה הבדלים של ממש (מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה: שמאל – 82%; מרכז – 88%; ימין – 86%). פילוח לפי קבוצות גיל העלה רוב בכל קבוצה וקבוצה המרגישים חלק מן המדינה ובעיותיה, אלא שרוב זה עולה עם העלייה בגיל.

תרשים 1.11 / מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה, לפי גיל (%, במידה די רבה או רבה מאוד, מדגם יהודים)

פילוח לפי מיקום עצמי על הסולם החרדי-חילוני מראה מצב מעניין שבו החרדים, שחשבו יותר משאר הקבוצות שטוב לחיות בישראל ושמצבה הכללי טוב, מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה פחות מהקבוצות אחרות, אם כי גם כאן מדובר ברוב.

לוח 1.10 (%, מדגם יהודים)

מרגישים חלק ממדינת ישראל ובעיותיה	
68	חרדים
89	דתיים
85	מסורתיים דתיים
90.5	מסורתיים לא-דתיים
85	חילונים

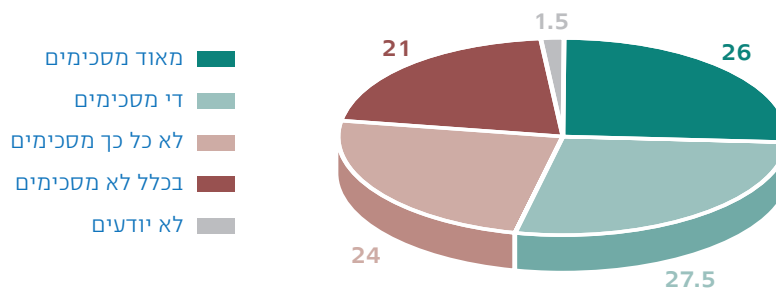
פרק 2 / הדמוקרטיה הישראלית

הנושאים הנידונים בפרק זה:

- מצבו של השלטון הדמוקרטי בישראל
- דמוקרטיה ויהודית – לשאלת שיווי המשקל בין הרכיבים "כולם אותו דבר"
- שחיתות בצמרת
- אמון במוסדות

בשנים האחרונות אנחנו מבקשים מדי פעם מהמרוויינים להביע את דעתם על המשפט: "השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה". קצת יותר ממחצית הציבור אכן מרגישים כי נשקפת סכנה כזו לשלטון הדמוקרטי בישראל.

תרשים 2.1 / "השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה" (כלל המדגם, %)

ברקע השיח הציבורי הסוער בעניין זה בעת האחרונה הערכנו שהשנה תהיה עלייה תלולה בתחושת הסכנה לדמוקרטיה, אבל הערכתנו זו לא התממשה. הנתון של השנה דומה מאוד לנתונים שקיבלנו בבדיקות קודמות, אם כי ניתן להצביע בשנתיים האחרונות על מגמה מסוימת – אף כי לא דרמטית – של התחזקות תחושת הסכנה.

מצבו של השלטון הדמוקרטי בישראל

שאלה 10

נספח 1

עמ' 192

נספח 2

(ראו באתר)

לוח 2.1 (% כלל המדגם)

מסכימים שהשלטון הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה	
53.5	2020
54	2019
46	2018
45	2017

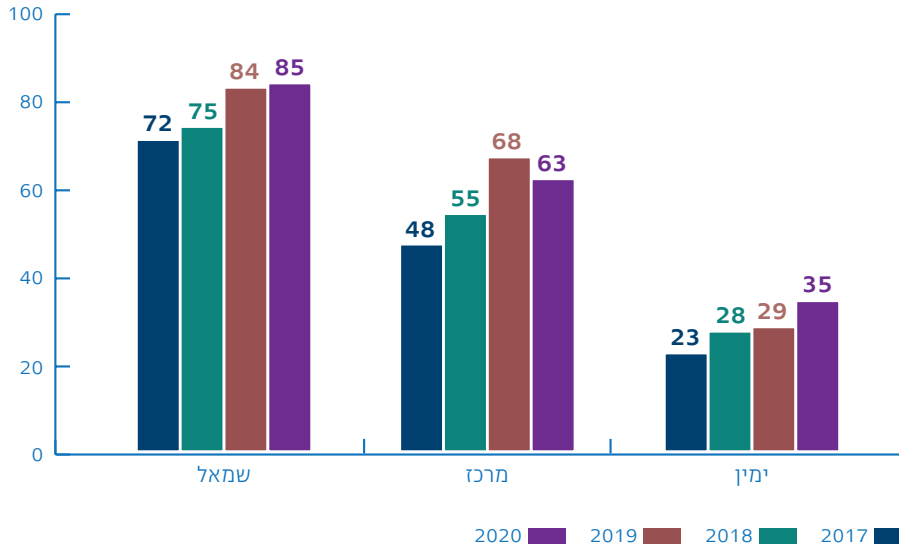
גם הפעם ההבדל בין יהודים לערבים בשאלה זו הוא גדול מאוד: מחצית מהיהודים שרואיינו הסכימו עם הטענה שהשלטון הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה, לעומת כשלושה רבעים מהמרוויינים הערבים. כלומר, הערבים רואים סכנה לדמוקרטיה הישראלית יותר מן היהודים.

לוח 2.2 (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

מדגם ערבים	מדגם יהודים	
73	50	מסכימים שהמשטר הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה

הבדל גדול עוד יותר נמצא בפילוח התשובות לשאלה זו לפי מחנה פוליטי (יהודים). בשמאל ובמרכז הרוב מסכימים כי נשקפת סכנה שכזו, אבל בימין רק מיעוט חושבים כך. אמנם גם במובן זה הנתונים השנה דומים מאוד לנתוני העבר, אבל כפי שמראה התרשים – בימין יש עלייה איטית אך שיטתית בשיעור מי שמסכימים עם ההיגד שהצגנו. שאלה שאיננו יכולים לתת עליה תשובה מבוססת-נתונים כאן היא אם הסיבות לעלייה זו בשיעור המודאגים בימין ממצבה של הדמוקרטיה הישראלית הן דומות לאלה המדאיגות את רוב מי שהגדירו את עצמם מרכז או שמאל, או שמא הן דווקא שונות (כפי שאפשר להניח).

תרשים 2.2 / "השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה", לפי מחנה פוליטי, 2017-2020 (% די או מאוד מסכימים, מדגם יהודים)

ממצא מעניין הוא שבמדגם היהודים בקרב קבוצות הגיל המבוגרות ביותר (55 ומעלה) יש רוב ברור (למעלה מ־60%) הרואים סכנה למשטר הדמוקרטי בישראל, שעה שבקבוצות הגיל הצעירות יותר שיעור החושבים כך קטן יותר (פחות ממחצית). אלא שאיננו יודעים אם הגורם המשפיע כאן הוא עצם הגיל או הנוכחות הגבוהה יותר בקבוצות הגיל המבוגרות של מצביעי מרכז ושמאל.

הצלבה בין השאלה על מצבה הכללי של המדינה בעת הזו עם השאלה על הסכנה לשלטון הדמוקרטי בישראל העלתה כי רוב מי שהגדירו את מצבה של ישראל טוב או טוב מאוד הסתייגו מהטענה בדבר היותה של הדמוקרטיה הישראלית בסכנה חמורה. וגם ההפך נכון – רוב מי שהגדירו את מצבה של ישראל רע או רע מאוד הסכימו עם טענה זו. יש להבהיר שאין פירוש הדבר שהעמדה האחת היא המשפיעה בהכרח על העמדה האחרת. ייתכן שמשתינים חיצוניים כמו מידת דתיות או עמדה פוליטית משפיעים על שתי העמדות כאחת ויוצרים את ההתאמה לכאורה ביניהן.

לוח 2.3 (% כלל המדגם)

סך הכול	לא יודעים	לא מסכימים שהשלטון הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה	מסכימים שהשלטון הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה	
100	2	65	33	חושבים שמצבה של ישראל טוב או טוב מאוד
100	2	40	58	חושבים שמצבה של ישראל ככה-ככה
100	1	20	79	חושבים שמצבה של ישראל רע או רע מאוד

בדקנו אם יש קשר בין ההערכה בשאלה אם המשטר הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה לבין ההערכה שישראל היא מקום שטוב או לא טוב לחיות בו. מצאנו כי בקרב מי שסבורים שישראל היא מקום שטוב לחיות בו, המשיבים כמעט חצויים בין מי שסבורים ששקפת סכנה חמורה לשלטון הדמוקרטי במדינה לבין מי שאינם סבורים שזה המצב. לעומת זאת בקרב מי שסבורים שישראל היא לא מקום שטוב לחיות בו, הרוב הגדול סבורים שהשלטון הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה.

לוח 2.4 (% כלל המדגם)

סך הכול	לא יודעים	לא מסכימים שהשלטון הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה	מסכימים שהשלטון הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה	
100	2	51	47	חושבים שישראל היא מקום שטוב לחיות בו
100	1	27	72	חושבים שישראל היא לא מקום שטוב לחיות בו

בשנים האחרונות אנחנו חוזרים ומבקשים מן המרוויינים בסקרי מדד הדמוקרטיה להעריך את המשקל היחסי של הרכיב הדמוקרטי והרכיב היהודי במדינת ישראל. נוסח השאלה הוא כדלקמן: "ישראל מוגדרת מדינה יהודית ודמוקרטית. האם, לדעתך, יש או אין היום שיווי משקל/איזון נכון בין הרכיב היהודי לרכיב הדמוקרטי?". שלא במפתיע, הפערים כאן בין הנשאלים היהודים והנשאלים הערבים הם גדולים, ולכן אנו מציגים אותם בנפרד, אם כי בשתי הקבוצות השיעור הגבוה ביותר סבורים שהרכיב היהודי חזק מדי.

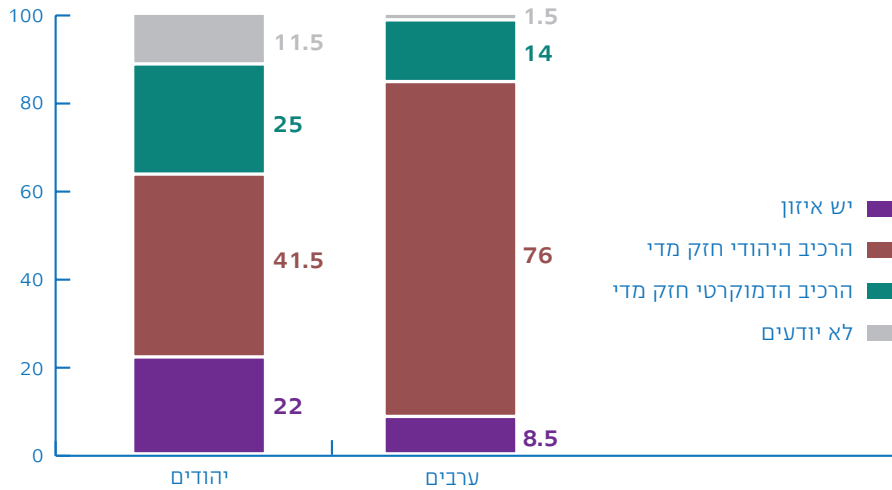
יהודית ו/או דמוקרטית?

שאלה 8

נספח 1
עמ' 191

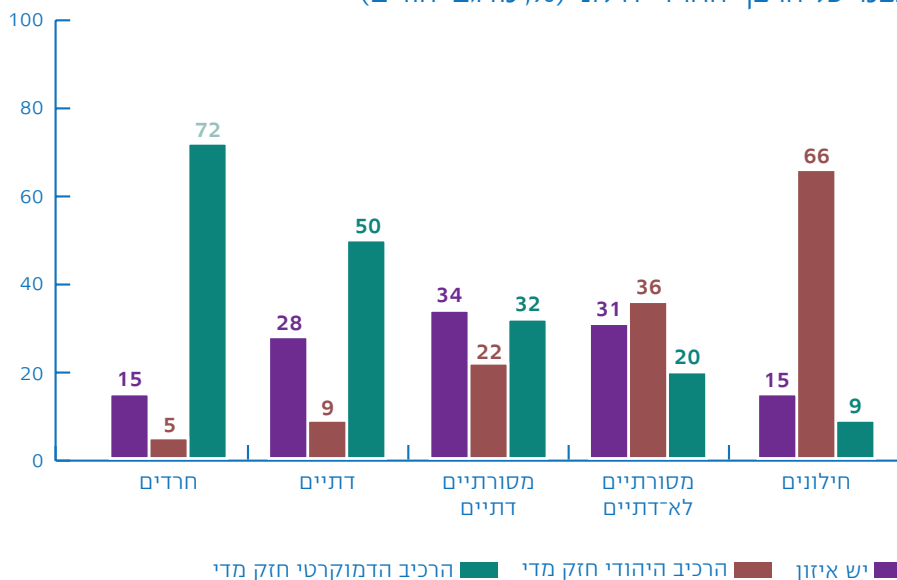
נספח 2
(ראו באתר)

תרשים 2.3 / "ישראל מוגדרת מדינה יהודית ודמוקרטית. האם, לדעתך, יש או אין היום שיווי משקל/איזון נכון בין הרכיב היהודי לרכיב הדמוקרטי?" (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

פילוח של המדגם היהודי לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני מעלה, כבעבר, כי בקרב החרדים יש רוב למי שחושבים שהרכיב הדמוקרטי חזק מדי. כך גם בקרב הקבוצה הדתית. מנגד, אצל החילונים יש רוב ברור שבעיניהם הרכיב היהודי חזק מדי, ואצל המסורתיים הלא-דתיים אמנם לא רוב, אבל השיעור הגבוה ביותר (כשליש) סבורים כך גם כן. בהשוואה לחרדים ולחילונים – בקרב הדתיים, המסורתיים הדתיים והמסורתיים הלא-דתיים מצאנו שיעורים גבוהים יחסית של מי שסבורים כי יש איזון מתאים כיום בין שני הרכיבים הללו.

תרשים 2.4 / "ישראל מוגדרת מדינה יהודית ודמוקרטית. האם, לדעתך, יש או אין היום שיווי משקל/איזון נכון בין הרכיב היהודי לרכיב הדמוקרטי?", לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (%) (מדגם יהודים)

נשאלת השאלה אם חל שינוי עקבי במרוצת השנים בהערכות הללו. אם השאיפה היא להגיע להסכמה בדבר איזון בין שני הרכיבים, הרי נתוני השנה אינם מעודדים. כלומר, בהשוואה לשתי המדידות הקודמות חלה השנה ירידה בשיעור מי שסבורים שיש איזון מתאים כזה. בד בבד חל גידול קטן בשיעור החושבים שהרכיב הדמוקרטי חזק מדי.

לוח 2.5 (% כלל המדגם)

2020	2019	2018	
20	28	28	יש איזון
47	47	45.5	הרכיב היהודי חזק מדי
23	18	21	הרכיב הדמוקרטי חזק מדי
10	7	5.5	לא יודעים
100	100	100	סך הכול

רצינו לדעת אם יש קשר בין התחושה שהשלטון הדמוקרטי נמצא בסכנה חמורה לבין הערכת המשקל היחסי במדינה של הרכיבים היהודי והדמוקרטי. מצאנו כי בקרב מי שסבורים שהדמוקרטיה בישראל בסכנה חמורה, הרוב הגדול סבורים שהרכיב היהודי חזק מדי ורק מיעוט קטן איתרו איזון בין שני הרכיבים. לעומת זאת בקרב מי שחושבים שלא נשקפת סכנה חמורה לדמוקרטיה בישראל, הפיזור כמעט שווה בין האפשרויות.

לוח 2.6 (% כלל המדגם)

לא מסכימים שהשלטון הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה	מסכימים שהשלטון הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה	
32	11	יש איזון
27	65	הרכיב היהודי חזק מדי
35	14	הרכיב הדמוקרטי חזק מדי
6	10	לא יודעים
100	100	סך הכול

לא פעם ולא פעמיים שומעים ישראלים שאומרים כי "כולם אותו דבר" כאשר הם מתייחסים למפלגות ולמנהיגים פוליטיים שונים. חזרנו ובדקנו גם השנה אם אכן בעיני אזרחי ישראל אין הבדלים, כלומר אין "טובים" ו"רעים", אין ישרים ומושחתיים, אין מחויבים ואינטרסנטים, ולפיכך לא משנה מי יהיה בשלטון – המצב לא ישתנה. מצאנו שיש רוב קטן (53%) למתנגדים למשפט "לא חשוב למי מצביעים, זה לא משנה את המצב". ואולם שיעור המסכימים לאמור בו אינו קטן בהרבה (45%), כלומר מדובר בציבור כמעט חצוי בנושא.

לא חשוב למי מצביעים, זה לא משנה את המצב

שאלה 9

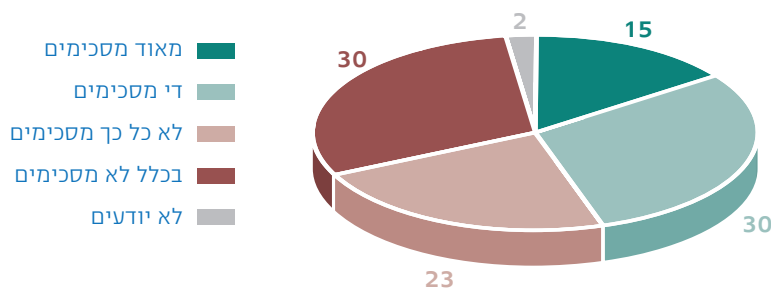
נספח 1

עמ' 191

נספח 2

(ראו באתר)

תרשים 2.5 / "לא חשוב למי מצביעים, זה לא משנה את המצב" (% כלל המדגם)

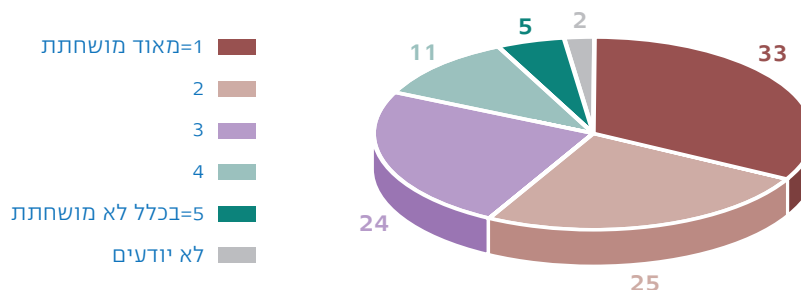

האם היה שינוי בנושא לאורך השנים? התשובה היא שהכיוון דומה אבל הנתונים אינם זהים. השוואת ממצאי מדד הדמוקרטיה מראה שכאשר שאלה זו נשאלה לראשונה בשנת 2003 (אז לא הסכימו 53%), התפלגות התשובות הייתה דומה מאוד לזו של 2020. ואולם ב־2015 מצאנו שיא של מתנגדים – 69%.

השנה לא נמצא הבדל בין עמדות היהודים ועמדות הערבים בשאלה זו. ההבדלים בין המחנות הפוליטיים (מדגם יהודים) מראים שבימין שיעור ההתנגדות למשפט הזה הוא הגבוה ביותר (ימין – 60%; מרכז – 42%; שמאל – 48%). כלומר, בציבור הימני, יותר מאשר במרכז ובשמאל, רווחת התפיסה שיש הבדל בין פוליטיקאים ומפלגות, ולפיכך הצבעה למועמדים "מתאימים" או למפלגות "מתאימות" יכולה לשנות את המצב. הסבר אחר הוא שאולי בשמאל רווחת יותר התפיסה שלפעולת ההצבעה השפעה מוגבלת, או אפילו זעירה שכן הכוחות המניעים באמת את המערכת אינם משתנים.

גם השנה ביקשנו מן המרואיינים לתת להנהגת ישראל ציון בנושא השחיתות על סולם ציונים שבין 1 (מאוד מושחתת) ל־5 (בכלל לא מושחתת). כפי שמראה התרשים הבא, הרוב (זהה לזה של השנה שעברה – 58%) סבורים כי הנהגת המדינה מושחתת, ורק מיעוט (16%) חושבים שידיה נקיות. כרבע (24%) חושבים שהנהגה היא באמצע סולם השחיתות (ממוצע – 2.29).

תרשים 2.6 / הציון של הנהגת ישראל כיום בנושא השחיתות בסולם שבין 1 ל־5, כאשר 1=מאוד מושחתת ו־5=בכלל לא מושחתת (% כלל המדגם)

לא נמצאו הבדלים בהערכה זו בין מדגם היהודים למדגם הערבים. לעומת זאת נמצאו הבדלים גדולים בין המחנות הפוליטיים (מדגם יהודים): בשמאל ובמרכז הרוב הגדול סבורים כי הנהגה מושחתת (ציונים 1–2), ואילו בימין רק מיעוט, אם כי גדול למדי, חושבים כך.

שחיתות בצמרת

שאלה 7

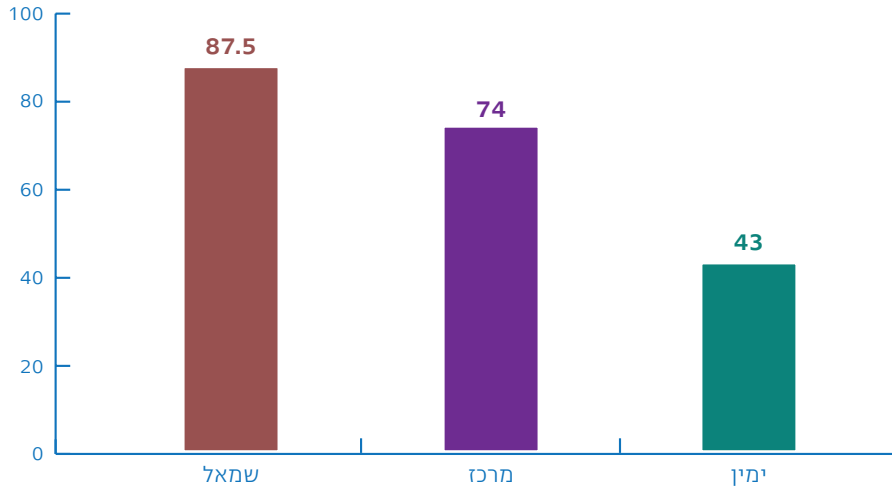
נספח 1

עמ' 191

נספח 2

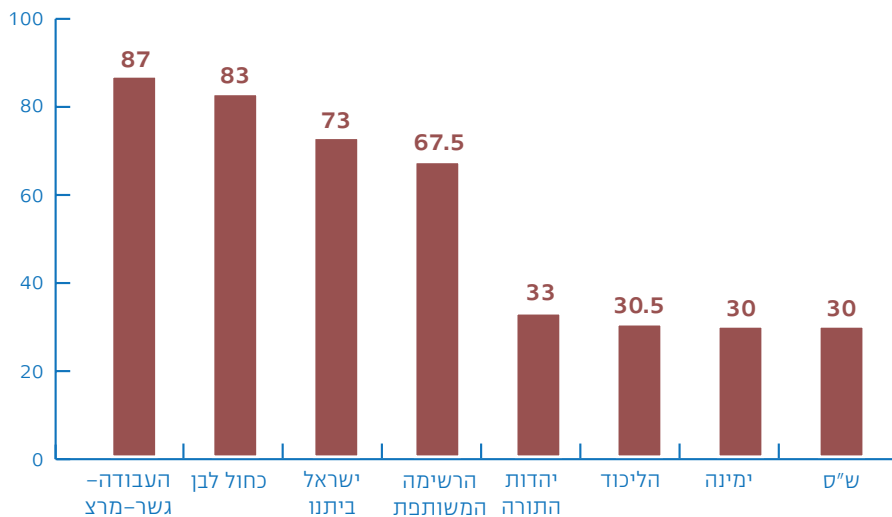
(ראו באתר)

תרשים 2.7 / סבורים שהנהגת ישראל די או מאוד מושחתת, לפי מחנה פוליטי, (%, מדגם יהודים)

פילוח לפי הצבעה בבחירות 2020 לכנסת מראה כי בקרב מצביעי העבודה-גשר-מרצ שיעור הסבורים שהנהגת ישראל מושחתת הוא הגדול ביותר, ואילו בקרב מצביעי ש"ס והליכוד הוא הקטן ביותר.

תרשים 2.8 / סבורים שהנהגת ישראל די או מאוד מושחתת, לפי הצבעה בבחירות 2020 לכנסת (%, כלל המדגם)

בדקנו אם יש קשר בין הערכת מידת השחיתות של ההנהגה לבין הגדרת מצבה הכללי של ישראל, ומצאנו כי הוא אכן קיים. בקרב מי שסבורים שההנהגה מושחתת (ציונים 1 ו־2) רק 23% חושבים שמצבה של ישראל הוא טוב או טוב מאוד. לעומת זאת בקרב מי שחושבים כי ההנהגה לא ממש מושחתת אבל גם לא לגמרי נקיית כפיים (ציון 3) שיעור המגדירים את מצבה של ישראל כטוב או טוב מאוד עולה ל־55%, ובקרב מי שמגדירים את ההנהגה נקיית כפיים (ציונים 4–5) שיעור זה כבר מזנק לכדי 64%.

השוואת ממוצעי ציון השחיתות לאורך השנים מראה כי למרות כל תהפוכות השנים האחרונות, אין כמעט הבדלים בממוצעי השחיתות השנתיים.

לוח 2.7 (% כלל המדגם)

2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	
2.3	2.2	2.5	2.4	2.3	2.4	2.5	ציון שחיתות שנתי ממוצע

אמון במוסדות

אחת הבעיות העיקריות שעמן מתמודדים כיום משטרים דמוקרטיים היא שחיקת האמון במוסדות השלטון. במובן זה ישראל אינה יוצאת דופן, ולמען האמת, כפי שעוד נראה בהמשך, היא גם אינה בתחתית הסולמות הבינלאומיים השונים שעניינם אמון במוסדות השלטון, אם כי היא גם אינה נמנית עם המדינות המצטיינות באמון שהאזרחים רוחשים למנהיגיהם.

נתוני סקר 2020 מורים כי למרות הטלטלות הפוליטיות של השנה האחרונה וחרף משבר הקורונה, לא קרו שינויים מפליגים בשיעורי האמון של הציבור הישראלי במוסדות השונים. גם מדרג האמון נשמר, אם כי בהשוואה לעבר יש ירידות קלות פה ושם.

בכל שנה אנחנו מוסיפים ל־8 המוסדות הקבועים בסקר שלנו (צה"ל, נשיא המדינה, בית המשפט העליון, המשטרה, התקשורת, הממשלה, הכנסת והמפלגות) מוסדות שבחרנו לבדוק באותה שנה, לרוב לפי מידת הבולטות שלהם בשיח הציבורי. השנה הוספנו את: היועץ המשפטי לממשלה, המוסד לביטוח לאומי, הרשות המקומית שהמרוויינים מתגוררים בה וקופת החולים שהם משתייכים אליה. בשל ההבדלים הגדולים ברמות האמון של אזרחי ישראל היהודים והערבים, גם השנה אנו מציגים את נתוני שאלה זו בנפרד לשני המדגמים.

יש או אין אמון

שאלות 13–24

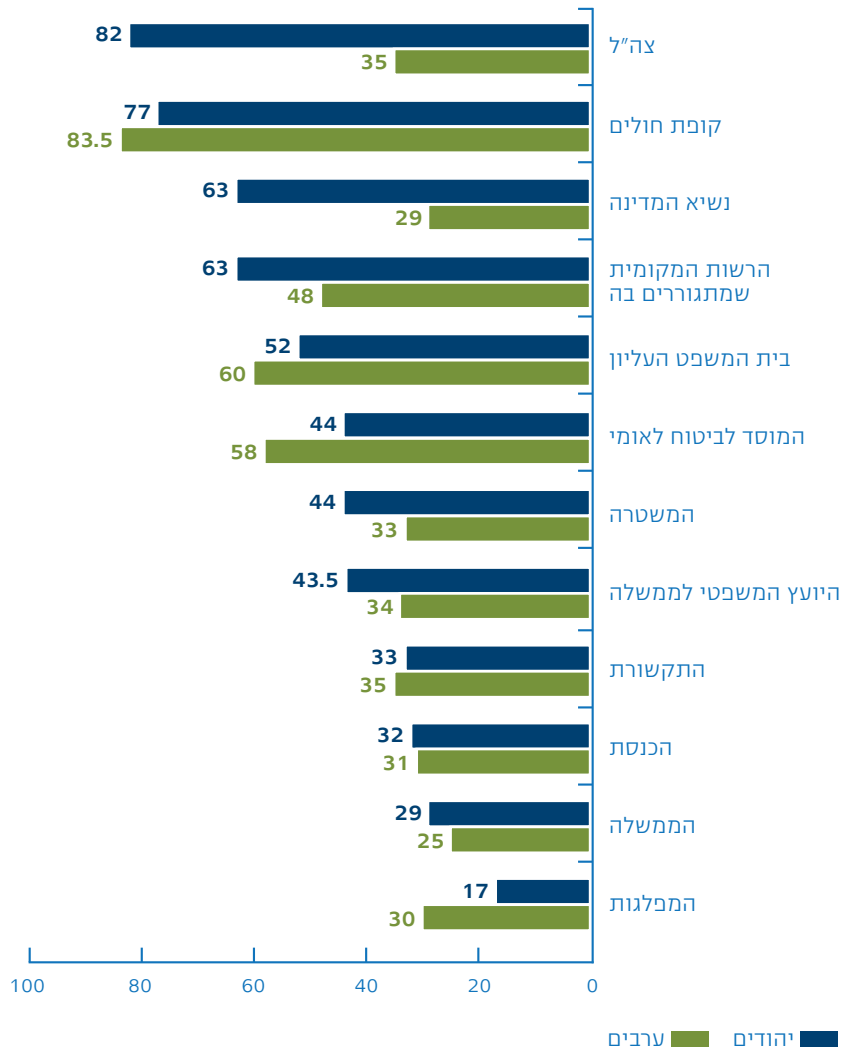
נספח 1

עמ' 193–196

נספח 2

(ראו באתר)

תרשים 2.9 / אמון במוסדות (%), נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים

כמדי שנה גם ב־2020 מופיע במדגם היהודים צה"ל במקום הראשון מבחינת שיעור נותני האמון בו, והמפלגות – אחרונות. במדגם הערבי נמצא במקום הראשון בית המשפט העליון, ובמקום האחרון – הממשלה. ממצא מעניין, אבל לא מפתיע, שכן הוא חוזר על עצמו בכל שנה (וכך גם במדינות רבות אחרות), הוא שבשני המדגמים הגופים הפוליטיים המרכזיים של הדמוקרטיה – בית הנבחרים

(בישראל – הכנסת)⁶, הרשות המבצעת (הממשלה) והמפלגות הפוליטיות⁷ – נמצאים בתחתית סולם האמון.

לא רק שיעור נותני האמון אלא גם מדרג המוסדות לפי האמון בהם הוא אחר בשני הציבורים, היהודי והערבי, אם כי בשניהם הכנסת, המפלגות והממשלה בתחתית. במדגם הערבים נשיא המדינה נמצא גם הוא בתחתית סולם האמון.

לוח 2.8 (מדרג האמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

מדרגם יהודים	מדרגם ערבים
1 צה"ל	בית המשפט העליון
2 נשיא המדינה	התקשורת
3 בית המשפט העליון	צה"ל
4 המשטרה	המשטרה
5 התקשורת	הכנסת
6 הכנסת	המפלגות
7 הממשלה	נשיא המדינה
8 המפלגות	הממשלה

הלוח הבא מרכז את ההבדלים בשיעורי האמון (באחוזים) ובכיוונם בכל אחד מן המוסדות הקבועים בהשוואה לשנה שעברה.

6 לפי הסקרים של European Social Survey האמון בכנסת בהשוואה לאמון בבתי נבחרים במדינות האחרות הוא פחות או יותר באמצע (סביב הציונים 4 ו-5 בסולם שבין 1 ל-8), בסמוך לצרפת, סלובקיה והונגריה.

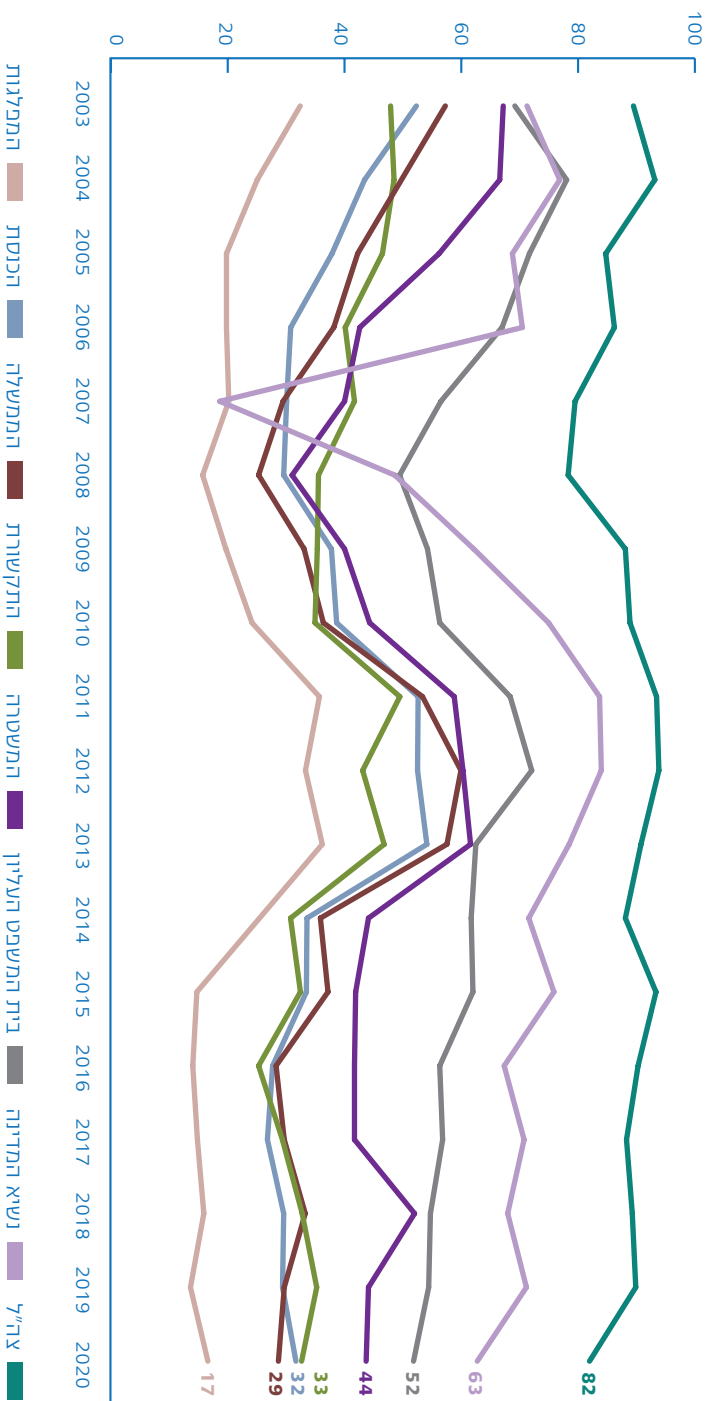
7 לפי אותם סקרים, ברוב המדינות האמון במפלגות הפוליטיות נמוך במידה ניכרת מהאמון בבית הנבחרים שלהן. כך המצב גם בישראל, שבה האמון במפלגות לפי הסולם שלעיל הוא בסביבות הציון 3.

לוח 2.9 (%) מדגם יהודים ומדגם ערבים)

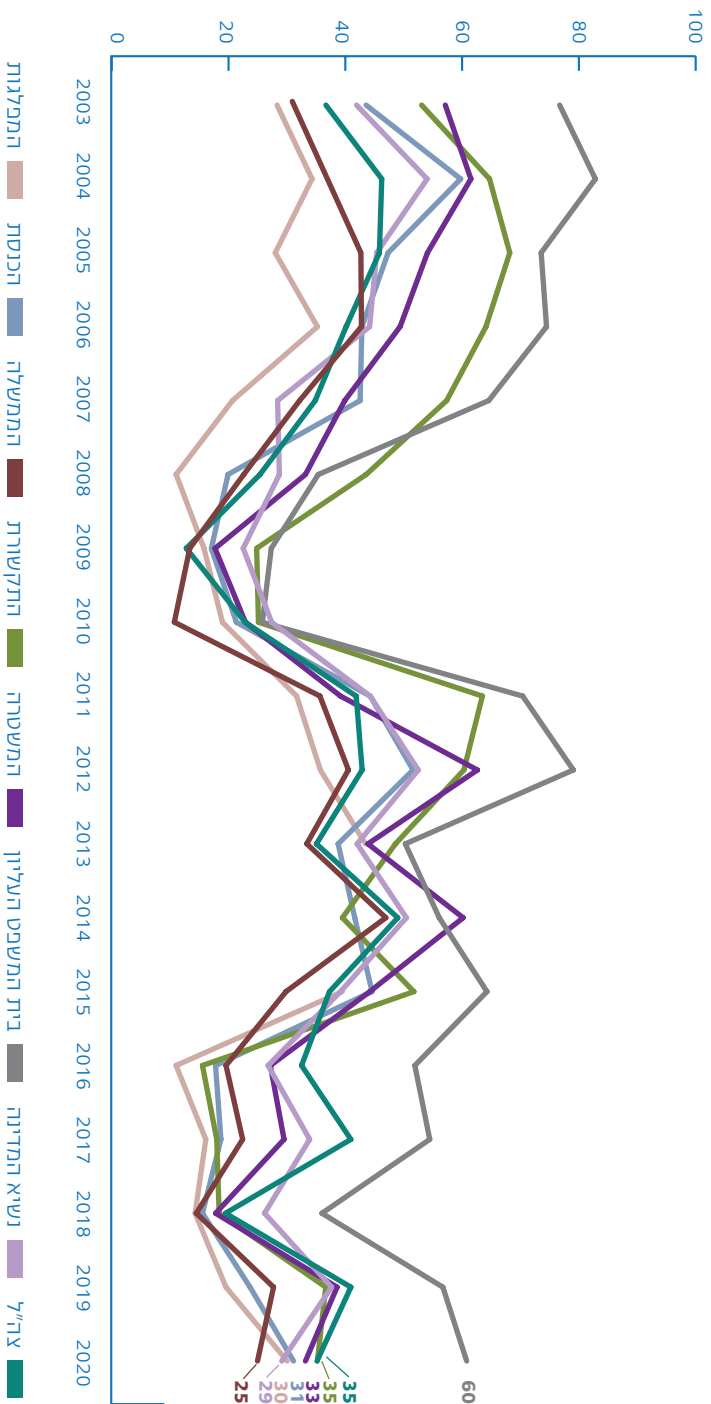
מדגם ערבים			מדגם יהודים			
	2020	2019		2020	2019	
כיוון השינוי	נותנים די או הרבה מאוד אמון	נותנים די או הרבה מאוד אמון	כיוון השינוי	נותנים די או הרבה מאוד אמון	נותנים די או הרבה מאוד אמון	
▼	35	41	▼	82	90	צה"ל
▼	29	37	▼	63	71	נשיא המדינה
▲	60	56	▼	52	55	בית המשפט העליון
▼	33	38	=	44	44	המשטרה
▼	35	36	▼	33	36	התקשורת
▲	31	24	▲	32	30	הכנסת
▼	25	28	▼	29	30	הממשלה
▲	30	20	▲	17	14	המפלגות

שני התרשימים הרב־שנתיים שלהלן מציגים תופעה מעניינת: בעוד שיש בידול יציב וברור בין רוב המוסדות בציבור היהודי, הרי שבציבור הערבי, למעט בית המשפט העליון המרחף ממעל, כלומר האמון בו הוא תמיד הרב ביותר, שיעורי האמון בשאר המוסדות הולכים ונעשים כרוכים זה בזה, עד לבלי הפרד כמעט (והם, ברוב המקרים, נמוכים משיעורי האמון של הציבור היהודי). הדבר מאפשר להציע הסבר שחוסר האמון של הציבור הערבי בשלטון הישראלי הוא מהותי ואינו מתייחס באופן דיפרנציאלי לכל מוסד ומוסד. עם זאת, מעניין לראות כי האמון של המרואיניים הערבים במפלגות חזק יותר מהאמון של היהודים. הדבר נובע אולי משביעות הרצון שלהם, שראינו בהקשרים אחרים, מן הרשימה המשותפת, כלומר מהמפלגה "שלהם".

תרשים 2.10 / אמון במוסדות, 2003-2020, (%) נותנים די א הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

תרשים 2.11 / אמון במוסדות, 2003-2020 (%), נותנים די אור הרבה מאוד אמון, מדגם ערבים)

הירידות הגדולות ביותר בהשוואה לשנה שעברה הן באמון של הציבור היהודי בצה"ל ובנשיא המדינה. כשמדובר בצה"ל, זהו למעשה שיעור האמון הנמוך ביותר בו מאז 2008, אז הצבא נשא עדיין על גבו את נטל הביקורת הציבורית על תפקודו במלחמת לבנון השנייה (2006). כשמדובר בנשיא המדינה, אולי זו תוצאה של ניסיונו – שהיה שנוי במחלוקת וגם לא התקבל – להציג מתווה שיחלץ את המדינה מהליכה למערכת הבחירות השלישית. גם בית המשפט העליון איבד משהו מאמון הציבור היהודי בו.⁸ בציבור הערבי בית המשפט העליון זוכה כיום לאמון גבוה יותר מזה של השנה שעברה, וכך גם המפלגות (ככל הנראה בגלל התמיכה הגדולה ברשימה המשותפת שכוונה בשנית), אבל צה"ל, נשיא המדינה, המשטרה, התקשורת והממשלה איבדו מאמון הציבור הערבי בהשוואה לשנה שעברה.

ככל שנה בדקנו גם הפעם אילו מוסדות נמצאים ב"צמרת הליגה" של כל מחנה פוליטי (יהודים). בשמאל בית המשפט העליון בראש, ובמרכז הוא במקום השני. מוסד זה לא נמצא כלל בצמרת של הימין. צה"ל נמצא בראש במרכז ובימין, ובמקום השני-שלישי בשמאל. נשיא המדינה מופיע בשלושת המחנות במקום השני או השני-שלישי, אבל שיעורי האמון בו בשמאל ובמרכז גבוהים במידה ניכרת מהשיעורים בימין.

לוח 2.10 (% מדרגם יהודים)

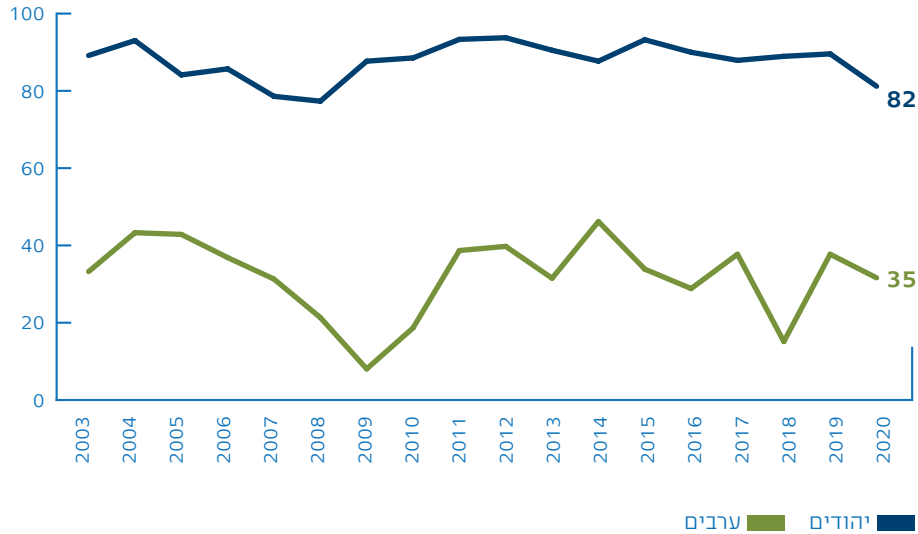
שמאל	מרכז	ימין
בית המשפט העליון (84)	צה"ל (80)	צה"ל (84)
נשיא המדינה; צה"ל (78)	בית המשפט העליון; נשיא המדינה (70)	נשיא המדינה (56)

האמון בצה"ל

במדרגם היהודי אי-אפשר להתעלם מן הירידה באמון בצה"ל – מ-93.5% לפני חמש שנים ל-82% היום. ההבדל באמון בצה"ל בין יהודים הוותיקים בו אמון רב לערבים, שאמנם בו הוא נמוך בהרבה, הוא מובן מאליו. כפי שמראה התרשים הבא – הוא גם קבוע יחסית, אם כי התנודות באמון של הציבור הערבי בצה"ל גדולות מן התנודות בקרב הציבור היהודי.

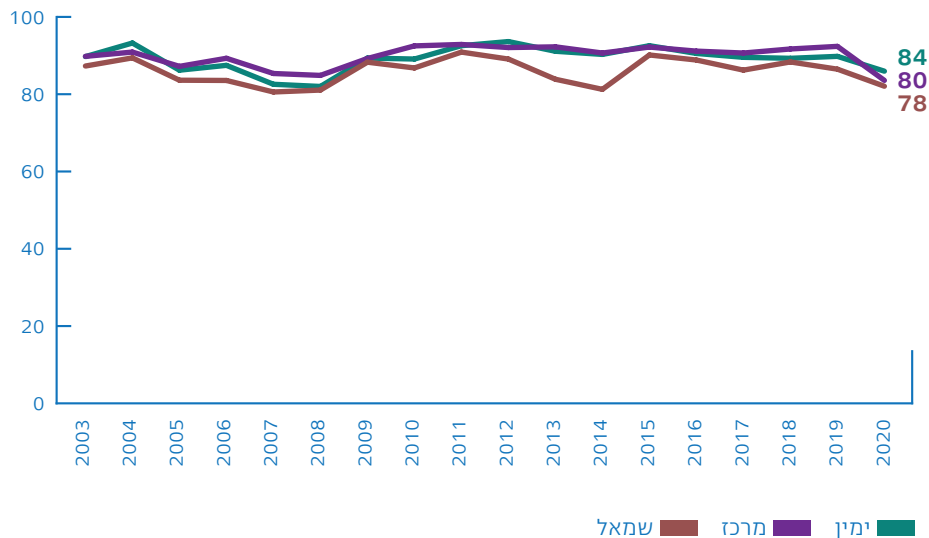
8 סקר גאלופ לשנת 2019 מצא כי רק ל-38% מהאמריקאים יש אמון בבית המשפט העליון של ארצות הברית. כלומר, מצבו של מקבילו של בית המשפט העליון הישראלי טוב יותר (עדיין?) מבחינת רמת האמון של הציבור בו. עם זאת, בדומה לסקרי מדד הדמוקרטיה הישראלית, גם לפי סדרת סקרי European Social Service ניכרת מאז תחילת שנות ה-2000 ירידה עקבית באמון של הישראלים במוסד זה.

תרשים 2.12 / אמון בצה"ל, 2003-2020 (%, נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

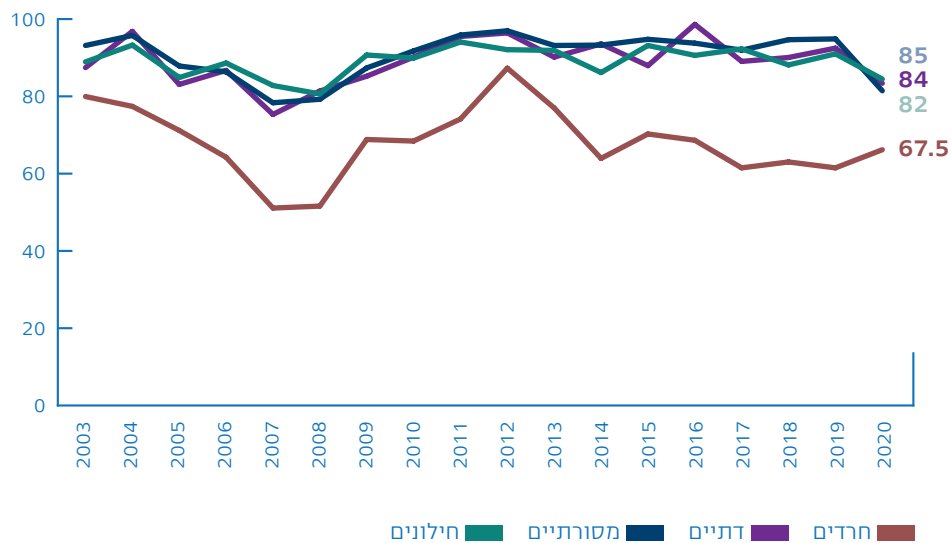
גם השנה מצאנו בשאלה זו רק הבדלים שוליים בשיעורי נותני האמון לפי המשתנים הרגילים. למשל, בין המחנות הפוליטיים (יהודים) ההבדלים ממש קלושים. נותנים אמון בצה"ל: שמאל – 78%; מרכז – 80%; ימין – 84%. התרשים שלהלן מראה כי זה היה המצב גם בעבר.

תרשים 2.13 / אמון בצה"ל, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (%, נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

פילוח לפי מיקום עצמי על הרצף חרדי-חילוני מראה כי בכל הקבוצות יש רוב הנותנים אמון בצה"ל, אבל בציבור החרדי שיעורו של רוב זה קטן בהרבה: חרדים – 67%; דתיים – 84%; מסורתיים דתיים – 85% ומסורתיים לא-דתיים – 82%; חילונים – 85%.

תרשים 2.14 / אמון בצה"ל, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני, 2003-2020 (% נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

עם זאת, כאמור, מדידת השנה מורה על ירידה ברורה באמון של הציבור בצה"ל, למעט בקבוצה החרדית. בדקנו באילו קבוצות על הרצף החרדי-חילוני מתרכזת הירידה, ואיתרנו אותה בעיקר בקבוצות המסורתיים ואצל החילונים.

לוח 2.11 (% מדגם יהודים)

מגמה	2020	2019	
▲	67	63	חרדים
▼	84	93	דתיים
▼	82	95	מסורתיים דתיים
▼	82	96	מסורתיים לא-דתיים
▼	85	91.5	חילונים

פילוח לפי גיל (מדגם יהודים) מראה שחלה ירידה באמון בצה"ל בכל הקבוצות, אם כי האמון של קבוצות הגיל היותר מבוגרות בצה"ל הוא בבירור חזק יותר, וכך היה גם בעבר.

לוח 2.12 (% מדגם יהודים)

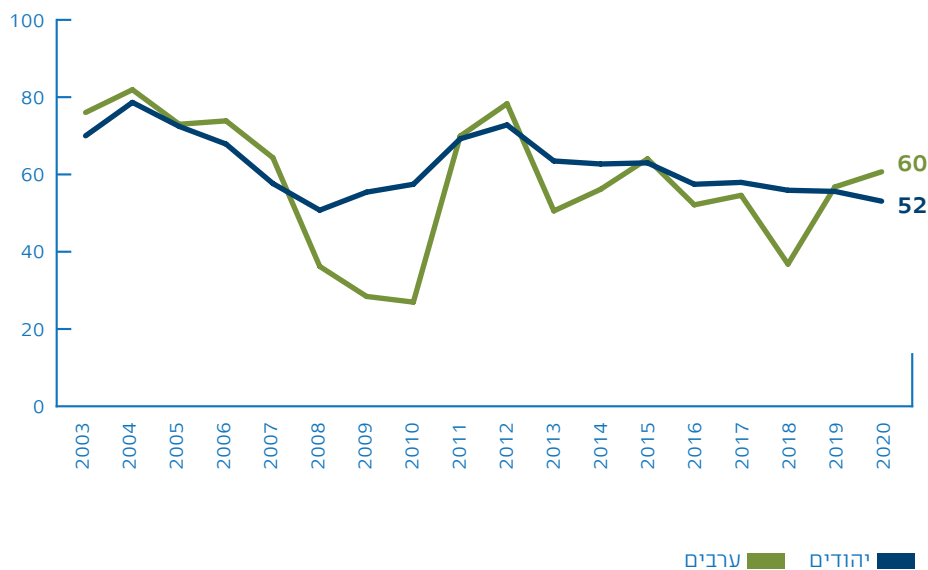
2020	2019	
75	79.5	24-18
78	85	34-25
74	93	44-35
82	86.5	54-45
92	94	64-55
90	96	+65

בלי ניתוח מעמיק אין לדעת אם מדובר בירידה שסיבתה היא שינוי ביחס לצה"ל או שמדובר בחלק מן המגמה הרווחת של ירידת האמון של הציבור בממסדים מדינתיים. יש צורך אפוא בניתוחים נוספים ובמדידות נוספות כדי לדעת אם מדובר בתחילתה של מגמת ירידה באמון בצה"ל או שמא במדידה חד-פעמית נמוכה.

האמון בבית המשפט העליון

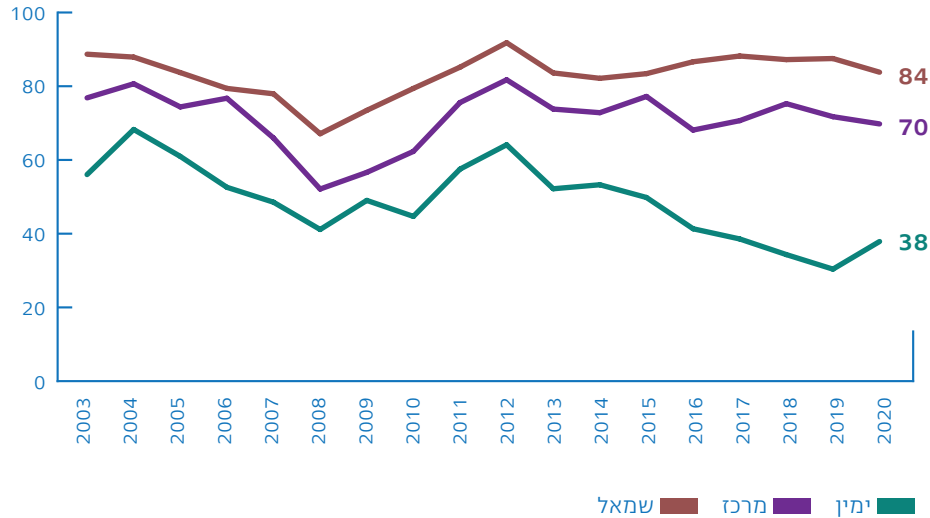
להלן מוצג האמון בבית המשפט העליון בפילוח לפי שנים. התרשים מראה כי בציבור היהודי יש מגמה איטית, אך עקבית, של ירידת האמון בבית המשפט העליון. בציבור הערבי האמון בו הוא תזזיתי וכנראה תלוי נסיבות.

תרשים 2.15 / אמון בבית המשפט העליון, 2003-2020 (%), נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

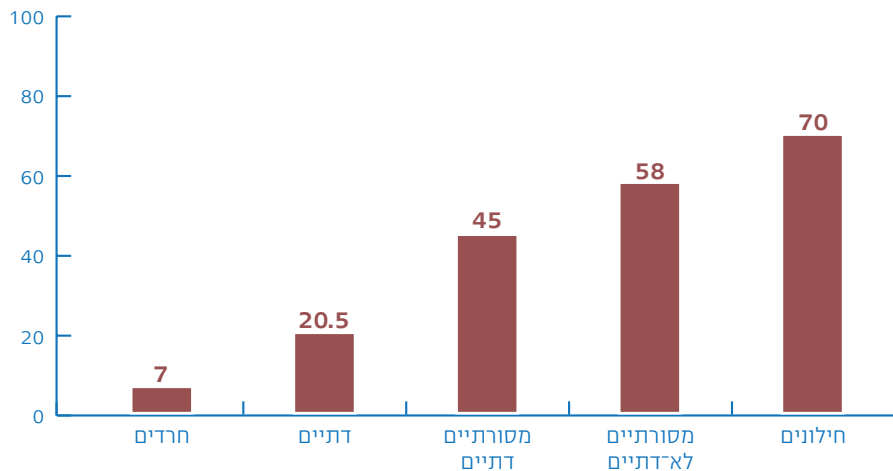
כשמדובר במחנות פוליטיים, ראינו כבר שבית המשפט העליון נמצא היום בצמרת סולם האמון של שניים בלבד משלושת המחנות הפוליטיים בציבור היהודי. התרשים הבא מורה כי אף שבימין שיעור נותני האמון היה תמיד קטן מזה שבשני המחנות האחרים, בשנים האחרונות הפער גדל (אם כי השנה נמדדה עלייה קטנה באמון במוסד זה במחנה הימין וירידה קלה בשמאל ובמרכז, אבל ייתכן מאוד שמדובר במדידה חריגה ולכן אין לבנות עליה בשלב זה תילי תילים של השערות בדבר השיפור שחל בהערכה).

תרשים 2.16 / אמון בבית המשפט העליון, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (%, נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

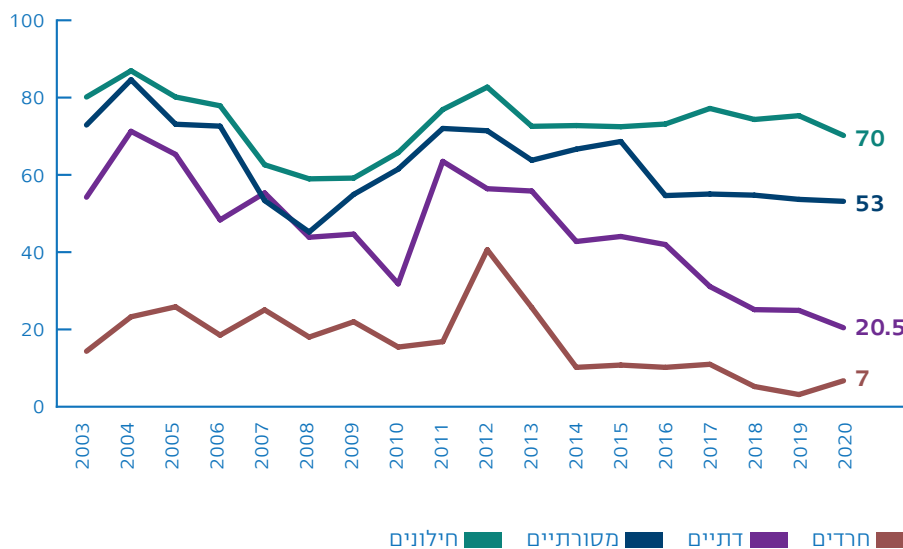
בית המשפט העליון הוא מקרה קיצון של התפלגות מבודלת בפילוח של שיעור נותני האמון לפי קבוצות משנה בציבור הישראלי, ובעיקר על פי מיקום עצמי על הרצף חרדי-חילוני. מוסד שאמור להיות אבן הראשה של המשטר הדמוקרטי בישראל נהנה מאמון מועט במגזרים היותר דתיים, מה שמעיד על הסיכוי שפסיקותיו יהיו מגדלור שיאיר לכל הציבור בישראל את הדרך הנכונה.

תרשים 2.17 / אמון בבית המשפט העליון, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (%, נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

הפער המתואר כאן אינו חדש, כפי שאפשר ללמוד מהתרשים הבא.

תרשים 2.18 / אמון בבית המשפט העליון, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני, 2003-2020 (% נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

בלוח הבא רואים גם הבדלים ניכרים בין שיעורי נותני האמון בבית המשפט העליון בין קבוצות ההכנסה השונות: ככל שההכנסה גבוהה יותר, כך עולה האמון בבית המשפט העליון. בשכבת בעלי ההכנסה הנמוכה ביותר מדובר במיעוט של נותני אמון, אבל בשתי קבוצות ההכנסה הגבוהות יותר מדובר ברוב קטן בקרב בעלי ההכנסות הממוצעות וברוב מוצק בקרב בעלי ההכנסות הגבוהות. למותר לציין שיייתכן שקשר זה מתווך על ידי השכלה או מחנה פוליטי ואף על ידי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני כולם משתנים שנמצאים בקשר הדוק עם ההכנסה.

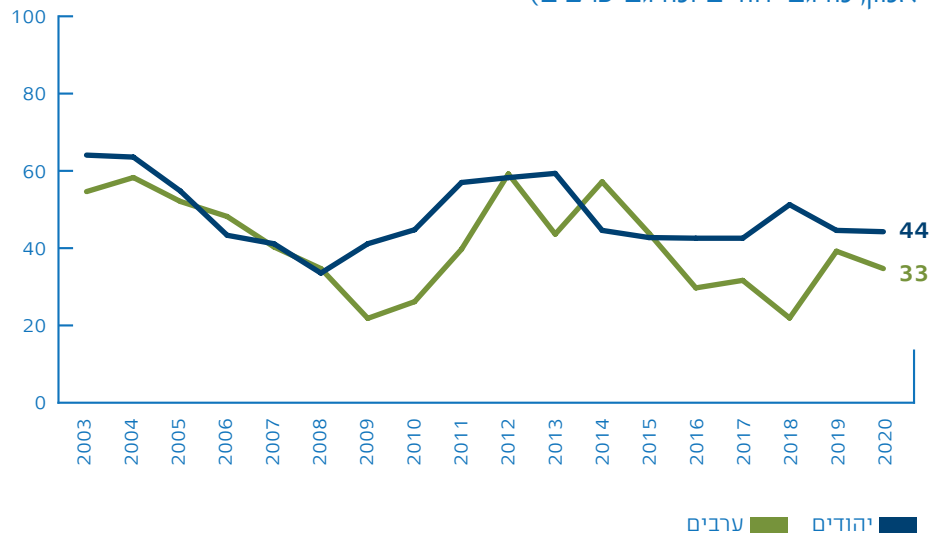
לוח 2.13 (% מדגם יהודים)

הכנסה	נותנים די או הרבה מאוד אמון בבית המשפט העליון
מתחת לממוצע	44
כמו הממוצע	53
מעל הממוצע	62

האמון במשטרה

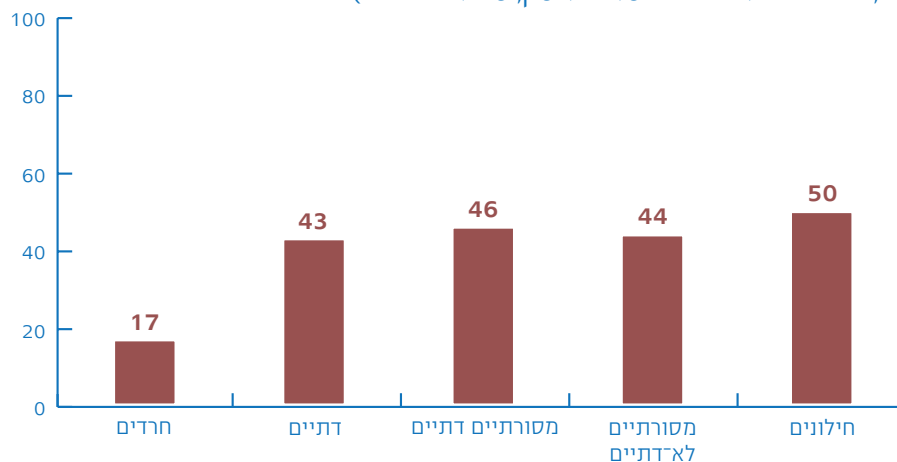
כאמור לעיל בפתיחת דוח זה, השנה הקדשנו פרק שלם לדיון ביחסו של הציבור למשטרה. לפיכך נתרכז כאן רק בשאלת האמון במוסד זה. בציבור היהודי המשטרה שמרה על שיעור האמון בה בהשוואה לשנה שעברה (44%). בציבור הערבי, לעומת זאת, שיעור האמון במשטרה השנה נמוך יותר – ירידה מ-38% נותני אמון בשנה שעברה ל-33% השנה.

תרשים 2.19 / אמון במשטרה, 2003-2020 (%), נותנים די או הרבה מאוד
אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים

פילוח של האמון במשטרה לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים) לא העלה הבדלים של ממש, וכך היה הדבר גם בעבר. אבל פילוח לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני מצביע על הבדלים עמוקים על בסיס זה: האמון של החרדים במשטרה הוא הנמוך ביותר ושל החילונים הגבוה ביותר.

תרשים 2.20 / אמון במשטרה, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (%, נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

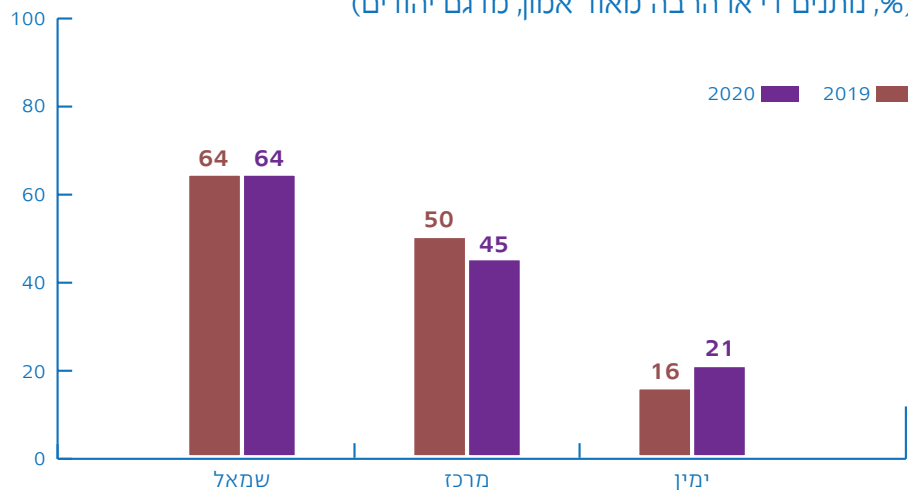

גם כאן אין מדובר בתופעה חדשה, שכן דפוס כזה נמצא בכל אחת מהמדידות שלנו מאז 2003.

האמון בתקשורת

אין היום עוררין על התפקיד המרכזי שיש לכלי התקשורת, המסורתיים והחדשים, בעיצוב השיח הציבורי במדינות דמוקרטיות. למרות שנאמר על התקשורת שהיא "כלב השמירה של הדמוקרטיה", בעת הזו רק כשליש מהיהודים ומהערבים נותנים בה אמון. פילוח לפי מחנה פוליטי (יהודים) מראה פער עמוק מאוד: בשמאל הרוב נותנים אמון בתקשורת; במרכז – כמחצית; ובימין – מיעוט קטן.

תרשים 2.21 / אמון בתקשורת, לפי מחנה פוליטי, 2019 ו-2020 (%, נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

כפי שמראה התרשים שלעיל, בשמאל האמון בתקשורת נותר כבשנה שעברה, ובימין, לעומת זאת, חלה עלייה קלה, אלא שבהבדל גדול: בימין מדובר בכחמישית נותני אמון, ואילו בשמאל – בכשני שלישים. במרכז הייתה השנה ירידה בשיעור נותני האמון בתקשורת בהשוואה לשנה שעברה.

מה הסיבה לאמון הנמוך כל כך של הימין בתקשורת ואולי גם לירידה של האמון בה במחנה הפוליטי של המרכז? השאלה הבאה מציגה את אחת הסיבות האפשריות.

רוב בציבור הישראלי – אם כי קטן (54.5%) – סבורים כי התקשורת משחירה את פני הדברים וכי היא מתארת את המצב כגרוע הרבה יותר ממה שהוא באמת. בנושא זה לא היה שינוי בין התשובות לשאלה זו השנה ובין סקרי העבר. כלומר, מדובר בתפיסה יציבה למדי לאורך זמן באשר לאופן ההתנהלות של התקשורת.

כלי התקשורת בישראל מתארים את המצב במדינה כאילו הוא הרבה יותר גרוע ממה שהוא באמת

שאלה 11

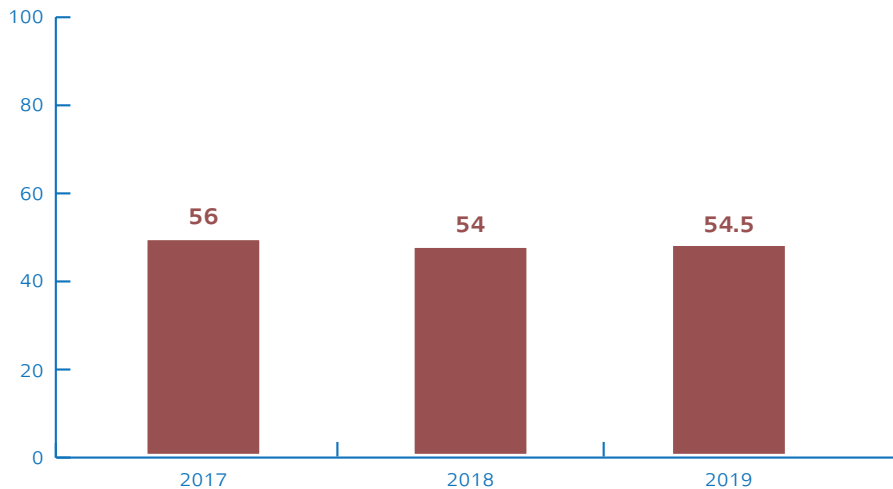
נספח 1

עמ' 192

נספח 2

(ראו באתר)

תרשים 2.22 / "כלי התקשורת בישראל מתארים את המצב במדינה כאילו הוא הרבה יותר גרוע ממה שהוא באמת", 2017, 2018 ו-2020 (% די או מאוד מסכימים, כלל המדגם)

כפי שאפשר ללמוד מן הלוח הבא, הדמיון בין הערבים ליהודים בעמדות בנושא זה אינו גדול. לעומת זאת, בתוך המדגם היהודי ההבדלים בין המחנות הפוליטיים גדולים מאוד: בשמאל רק מיעוט חושבים שהתקשורת מתארת את המצב שחור מהקיים; במרכז – כמחצית; ואילו בימין – רוב מוצק חשים כך. זו בדיוק תמונת המראה של מידת האמון בתקשורת של כל אחד משלושת המחנות הללו.

לוח 2.14 (% לפי לאום ומחנה פוליטי)

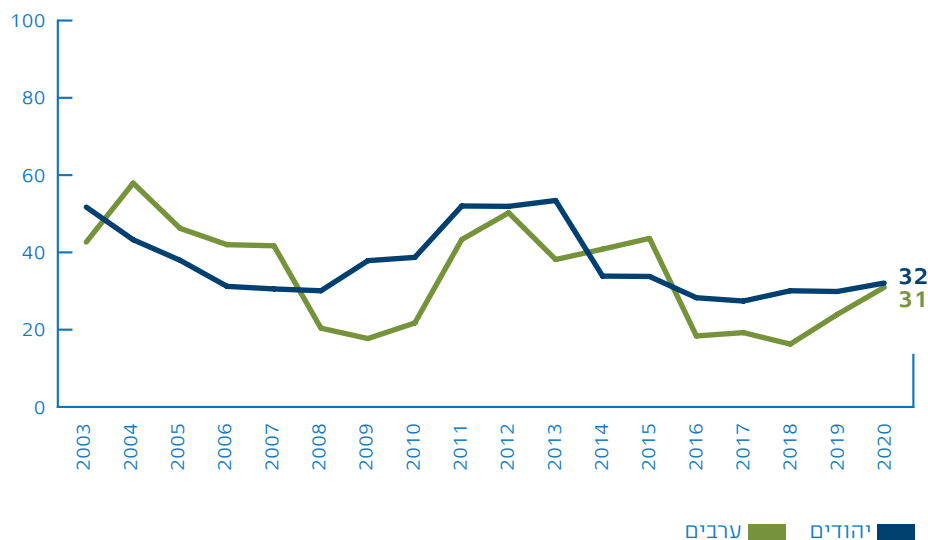
מסכימים שכלי התקשורת בישראל מתארים את המצב במדינה כאילו הוא הרבה יותר גרוע ממה שהוא באמת		
54	יהודים	לאום
58.5	ערבים	
21.5	שמאל	מחנה פוליטי (יהודים)
43	מרכז	
67	ימין	

משתנים אחרים כגון גיל, השכלה, מין או הכנסה לא נמצאו מהותיים לעניין זה.

האמון בכנסת ובממשלה

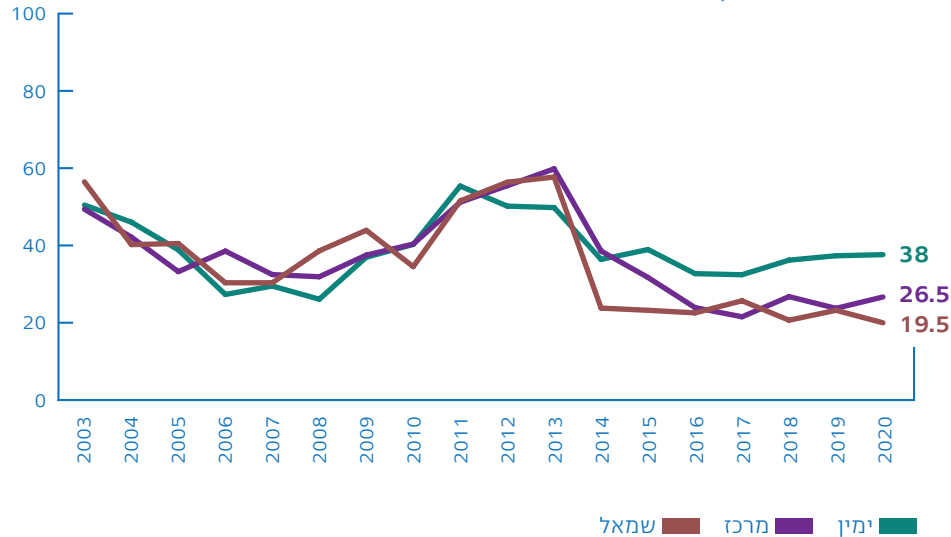
כבעבר גם השנה האמון בשני מוסדות בסיס אלה של הדמוקרטיה הישראלית הוא נמוך. מאז 2016 פחות משליש מהמרוויינים היהודים נתנו בהם די הרבה או הרבה מאוד אמון. אצל המרוויינים הערבים שיעור זה היה נמוך עוד יותר, אם כי כרגע דומה שהכנסת נהנית משעת חסד יחסית לשנים עברו.

תרשים 2.23 / אמון בכנסת, 2003-2020 (% נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

כפי שמראה התרשים הבא, בציבור היהודי האמון בכנסת הוא נגזרת של המיקום (העצמי) הפוליטי, כאשר הנפילות החדות ביותר היו בשנת 2014 במחנה השמאל ובמחנה המרכז. עם זאת, הפערים בין המחנות אינם גדולים, וגם האמון של הימין בכנסת אינו חזק.

תרשים 2.24 / אמון בכנסת, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (% נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

פילוח של האמון בכנסת לפי הצבעה בבחירות 2020 לכנסת מעלה שמצביעי מפלגות הימין מדווחים על רמה גבוהה יותר של אמון. עם זאת, נראה כי יש קשר בין מידת האמון של המרוויינים בכנסת כמוסד למידת האמון בניציגי המפלגה "שלהם" בכנסת.

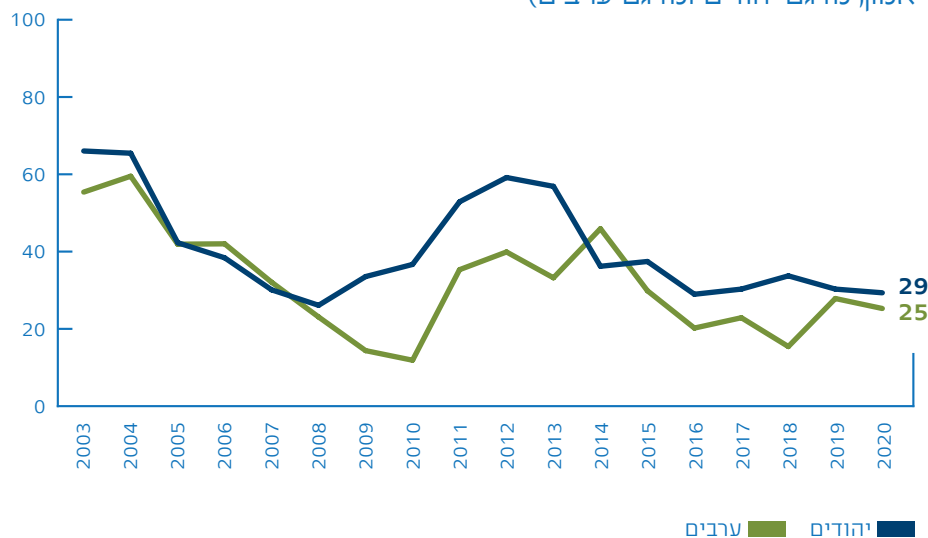
לוח 2.15 (% כלל המדגם)

נותנים די או הרבה מאוד אמון בכנסת	הצבעה בבחירות 2020 לכנסת
58	ימינה
47	ש"ס
44	הליכוד
35	יהדות התורה

הצבעה בבחירות 2020 לכנסת	נותנים די או הרבה מאוד אמון בכנסת
הרשימה המשותפת	32
ישראל ביתנו	23
כחול לבן	22
העבודה-גשר-מרצ	18

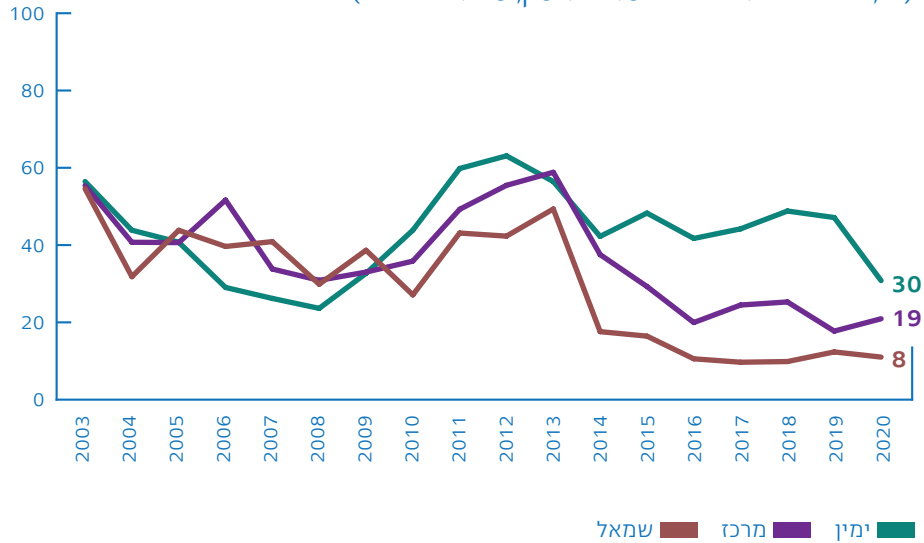
האמון בממשלה הוא אפילו מעט חלש יותר מהאמון בכנסת, וגם הירידה באמון זה בקרב הציבור היהודי לאורך השנים דרמטית יותר.

תרשים 2.25 / אמון בממשלה, 2003-2020 (%), נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

כפי שמראה התרשים הבא, הפער באמון בממשלה בין המחנות הפוליטיים (יהודים) הולך וגדל עם השנים, כשמצד אחד נמצא מחנה הימין, שהאמון שלו בממשלה אמנם אינו גבוה ביותר אבל גם אינו נמוך מאוד, ומן העבר השני נמצאים מחנות השמאל והמרכז, שאמנם בממשלה הוא נמוך ביותר. עם זאת, השנה חלה התקרבות מסוימת בין המחנות בשל הירידה החדה באמון בממשלה בקרב מחנה הימין.

תרשים 2.26 / אמון בממשלה, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (%, נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

הלוח הבא מציג את שיעור נותני האמון הממשלה על פי הצבעה לכנסת בבחירות האחרונות (מרץ 2020). ממצא מעניין הוא שאפילו בקרב מצביעי הליכוד, מפלגת הציר של הקואליציה, רק 52% רוחשים די הרבה או הרבה מאוד אמון לממשלה בראשותו של בנימין נתניהו. בקרב מצביעי כחול לבן רק 14% (!) רוחשים אמון לממשלה.

לוח 2.16 (%, כלל המדגם)

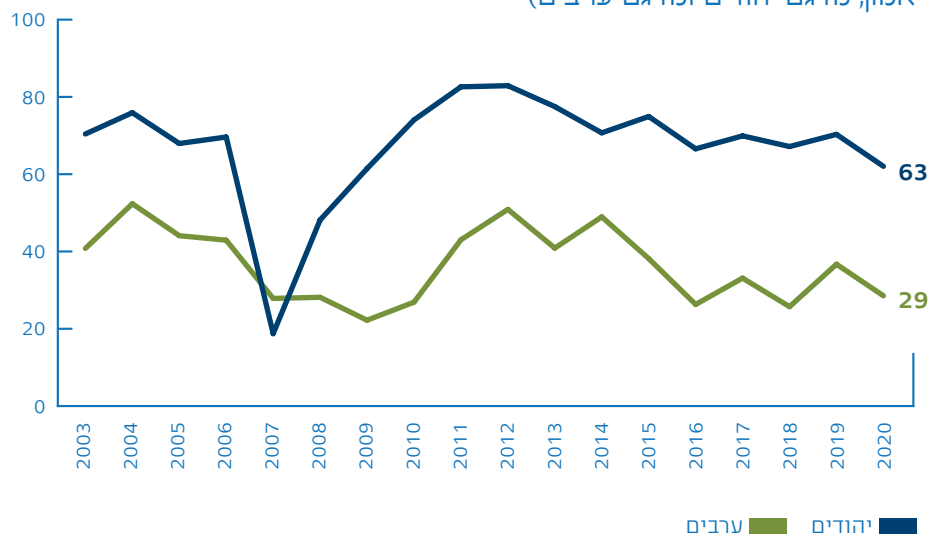
הצבעה בבחירות 2020 לכנסת	נותנים די או הרבה מאוד אמון בממשלה
הליכוד	52
ש"ס	45
ימינה	38
יהדות התורה	38
ישראל ביתנו	25

הצבעה בבחירות 2020 לכנסת	נותנים די או הרבה מאוד אמון בממשלה
הרשימה המשותפת	18
כחול לבן	14
העבודה-גשר-מרצ	9

האמון בנשיא המדינה

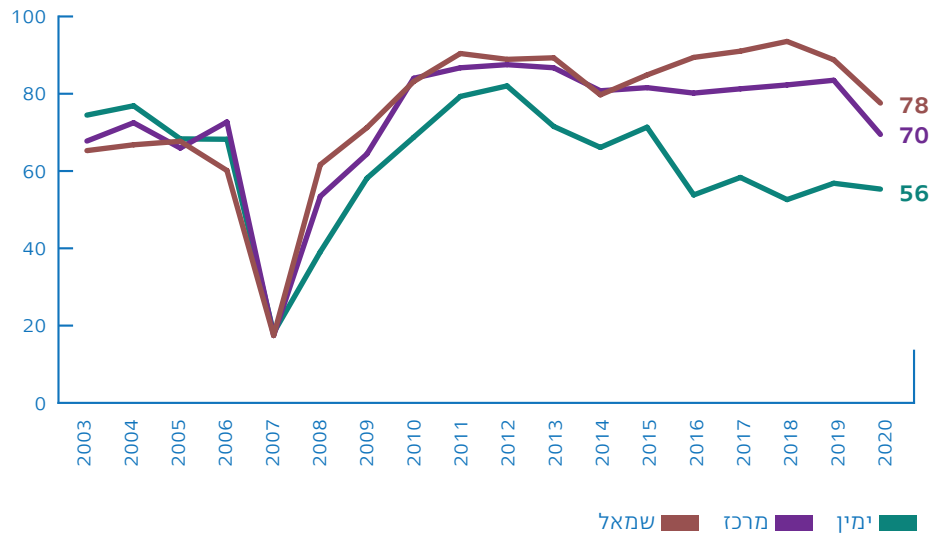
כאמור, בכלל המדגם נשיא המדינה הוא השני בסולם מקבלי האמון, אחרי צה"ל. כפי שמראה התרשים הבא, השאלה במקרה זה נתפסת הן כפרסונלית הן כמוסדית. ראייה לעירוב הזה היא, מחד גיסא, הירידה החדה באמון (מדגם יהודים) בשנת 2007 בעקבות ההאשמות נגדו על אונס והטרדה מינית, ומאידך גיסא – הפער הקבוע במידת האמון שרוחשים לנשיא המדינה יהודים וערבים, המשתנה רק במעט עם התחלפות הנשיאים.

תרשים 2.27 / אמון בנשיא המדינה, 2003-2020 (%), נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים

למרות המעמד הממלכתי, ובמידה רבה הטקטי בעיקרו, של תפקיד נשיא המדינה בישראל, ניכרים הבדלים גדולים באמון בו לאורך השנים לפי פילוח למחנה פוליטי. כפי שמעיד התרשים הבא, שיעור האמון בנשיאי המדינה גבוה יותר בקרב המשייכים את עצמם לשמאל או למרכז, ובכל זאת נמדדה השנה ירידה מסוימת באמון בו דווקא במחנות אלה, אולי בעקבות ניסיונותיו של הנשיא ריבלין "להכניס את ידיו לבוץ" ולהציע מתווה שימנע את המשך שרשרת מערכות הבחירות שחוו אזרחי המדינה בשנתיים האחרונות.

תרשים 2.28 / אמון בנשיא המדינה, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (%, נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

פילוח האמון בנשיא המדינה לפי הצבעה בבחירות האחרונות לכנסת (מרץ 2020) מראה שהאמון בנשיא חזק בעיקר במרכז ובשמאל וחלש בעיקר בקרב מצביעי המפלגות החרדיות ומצביעי הרשימה המשותפת.

לוח 2.17 (%, כלל המדגם)

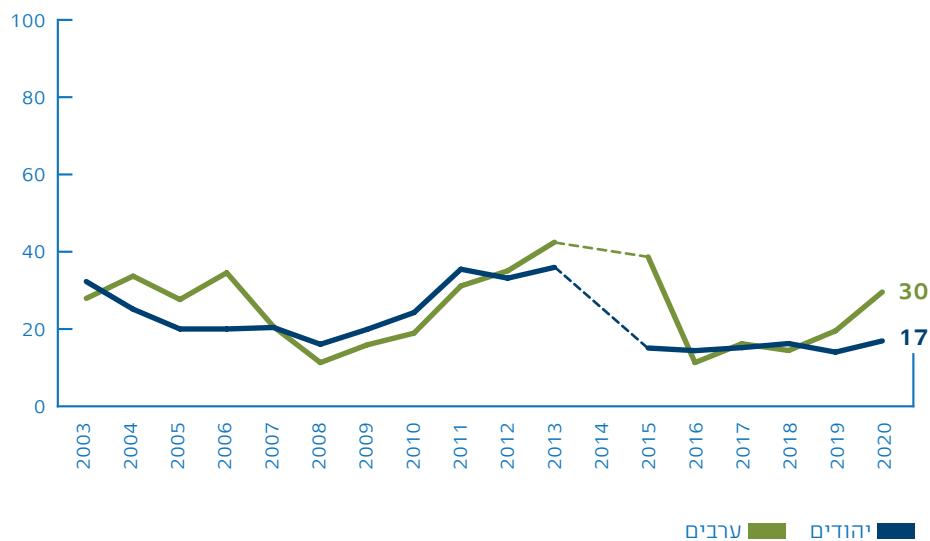
נותנים די או הרבה מאוד אמון בנשיא	הצבעה בבחירות 2020 לכנסת
79	העבודה-גשר-מרצ
76.5	כחול לבן
64	ישראל ביתנו

הצבעה בבחירות 2020 לכנסת	נותנים די או הרבה מאוד אמון בנשיא
ימינה	57
הליכוד	57
ש"ס	43
יהדות התורה	33
הרשימה המשותפת	24

האמון במפלגות

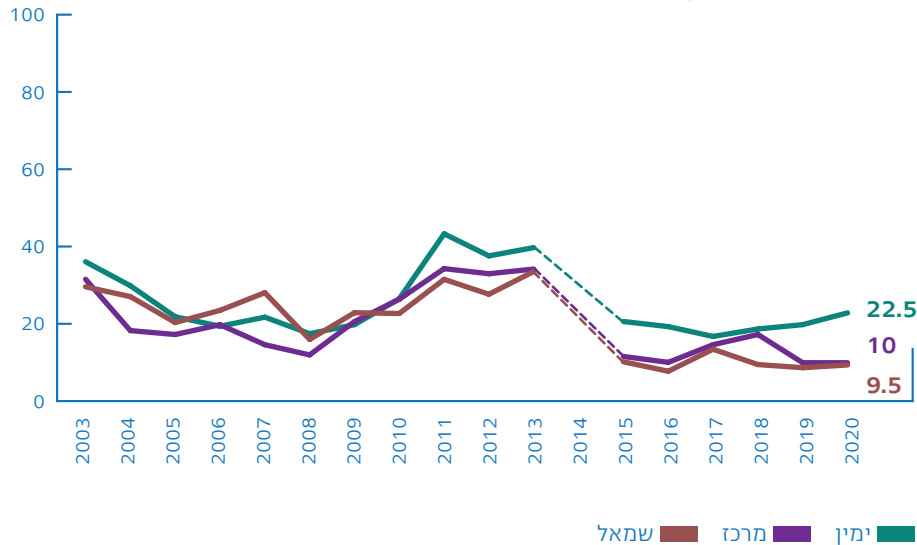
כפי שראינו לעיל, זה שנים רבות האמון במפלגות הוא הנמוך ביותר מבכל המוסדות שאנחנו בודקים. חשוב לומר כי תופעה זו אינה ייחודית לישראל, אם כי כאן היא חמורה במיוחד.⁹ בניגוד לאמון במוסדות אחרים, אין באמון במפלגות הבדל שיטתי בין יהודים לערבים.

תרשים 2.29 / אמון במפלגות, 2003-2020 (%), נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

מהתרשים הבא אנו לומדים שכמעט אין רואים בתחום זה הבדלים גם בין המחנות הפוליטיים השונים (יהודים). ייתכן שמדובר אפוא ב"אפקט הרצפה", כלומר שהאמון במפלגות הוא כה נמוך עד שקשה להבחין בשוני לפי לאום או מחנה פוליטי או כל פילוח אחר.

תרשים 2.30 / אמון במפלגות, לפי מחנה פוליטי, 2003-2020 (%), נותנים די או הרבה מאוד אמון, מדגם יהודים)

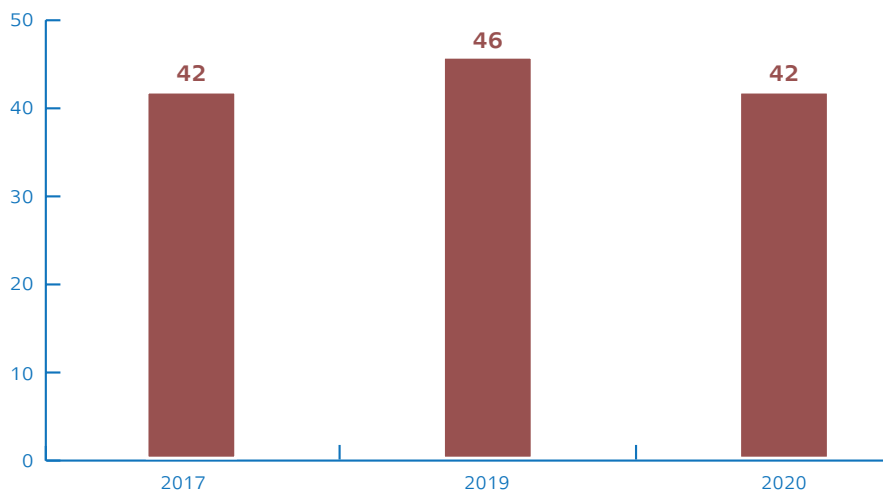
האמון בשאר המוסדות שבדקנו ב־2020

ארבעת המוסדות ה"אורחים" בסקר זה – היועץ המשפטי לממשלה, המוסד לביטוח לאומי, קופות החולים והרשות המקומית שהמרוויינים מתגוררים בה – התמקמו פחות או יותר באמצע מדרג האמון ומעלה, והם מעלים בכך את שיעור האמון המצרפי בגורמים ה"לא-מפלגתיים" בישראל, מה שעולה בקנה אחד עם הסלידה הרווחת כיום מהפוליטיקה המפלגתית הממסדית.

בכלל המדגם, כמעט בלי שום הבדל בין יהודים לערבים, לשיעור האמון הגבוה ביותר (78%) זוכות קופות החולים שאליהן שייכים המרוויינים (ניתוח מפורט של היחס לגורמי הבריאות השונים ראו בפרק 3 בהמשך הדוח). אצל היהודים נמצאות במקום השני הרשויות המקומיות (63%). המוסד לביטוח לאומי והיועץ המשפטי לממשלה חולקים יחדיו את המקום השלישי – עם שיעורי אמון של 44% כל אחד. במדגם הערבים נמצא במקום השני המוסד לביטוח לאומי – עם 58% נותני אמון, אחריו הרשויות המקומיות – 48%, ולבסוף היועץ המשפטי לממשלה עם 34% של נותני אמון בלבד.

באשר ל**ביועץ המשפטי לממשלה** – למרות העלייה הרבה במידת הבולטות של מוסד זה בשנים האחרונות, מידת האמון בו יציבה יחסית לאורך השנים, אם כי השנה מצאנו ירידה בהשוואה לאשתקד, ולמרות שבדומה לבית המשפט העליון גם כאן מדובר במקרה קצה של בידול באמון לפי ההשתייכות הפוליטית של המרואיינים.

תרשים 2.31 / אמון ביועץ המשפטי לממשלה, 2017, 2019 ו-2020 (%, נותנים די או הרבה מאוד אמון, כלל המדגם)

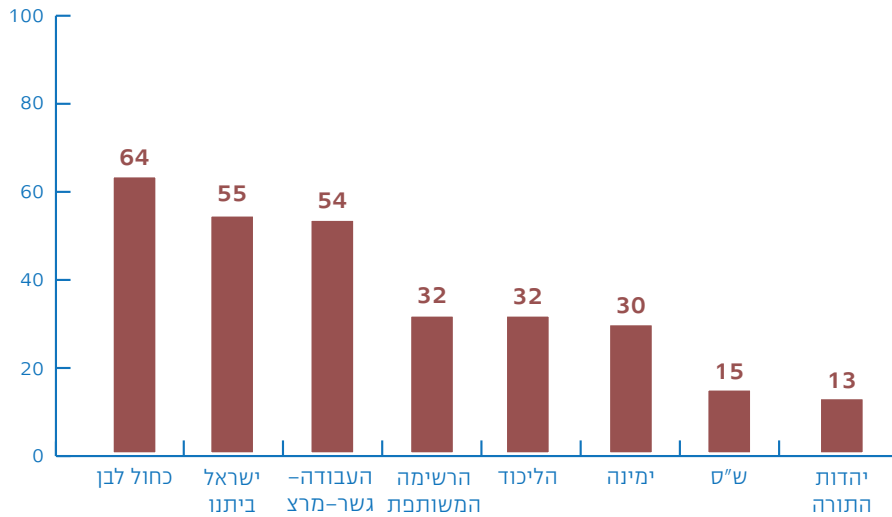
פילוח של שיעור נותני האמון ביועץ המשפטי לממשלה לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים) מעלה הבדלים גדולים, אך צפויים: בשמאל הוא נהנה היום מאמון גבוה ממש, במרכז כמחצית נותנים בו אמון, ובימין מיעוט בלבד. ממצא מעניין הוא שרק לפני שלוש שנים ההבדלים בין שלושת המחנות בעניין זה היו קטנים.

לוח 2.18 (%)

שאל	מרכז	ימין	
2020	56	33	68
2019	58	46	56
2017	44	44	48

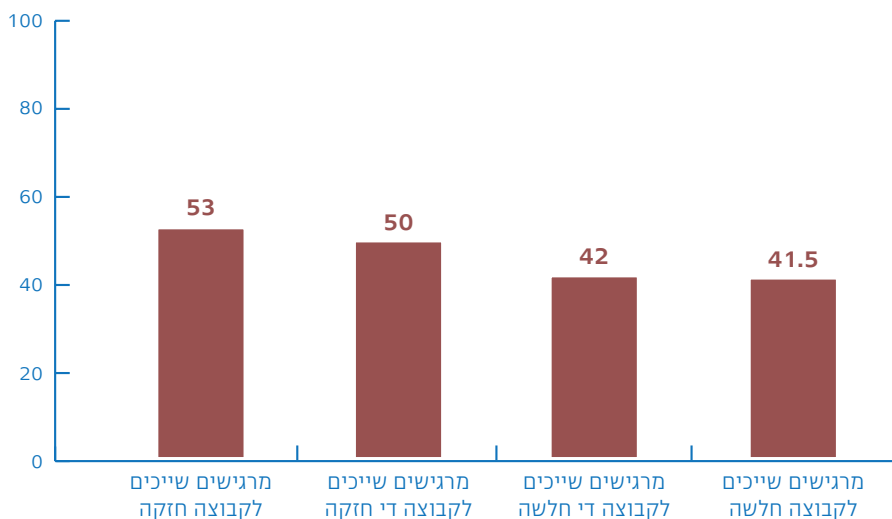
שוב כצפוי, הבדלים גדולים עוד יותר מצאנו בפילוח האמון במוסד היועץ המשפטי לממשלה לפי הצבעה בבחירות 2020 לכנסת. התרשים הבא מראה כי רוב לנותני האמון ביועץ יש רק בקרב מצביעי מפלגות המרכז והשמאל וכי שיעור האמון הנמוך ביותר בו הוא בקרב מצביעי המפלגות החרדיות.

תרשים 2.32 / אמון ביועץ המשפטי לממשלה, לפי הצבעה בבחירות 2020 לכנסת (% נותנים די או הרבה מאוד אמון, כלל המדגם)

באשר למוסד לביטוח הלאומי – ציפינו למצוא הבדלים בין קבוצות ההכנסה השונות, אבל התבדונו לעומת זאת מצאנו הבדלים לפי משתנה סובייקטיבי יותר – השיוך העצמי לקבוצה חזקה, די חזקה, די חלשה או חלשה באוכלוסייה: ככל שהמרוויינים מרגישים שייכים לקבוצה חזקה יותר, כך יש להם אמון גדול יותר במוסד לביטוח לאומי, אולי משום שהם נצרכים פחות לשירותיו ממי שמרגישים שייכים לקבוצות החלשות באוכלוסייה, או לחלופין, הם מקבלים יחס טוב יותר כאשר הם פונים אליו כדי לקבל ממנו שירותים.

תרשים 2.33 / אמון במוסד לביטוח לאומי, לפי הרגשת שייכות לקבוצה חזקה או חלשה בחברה (%), נותנים די או הרבה מאוד אמון, כלל המדגם)

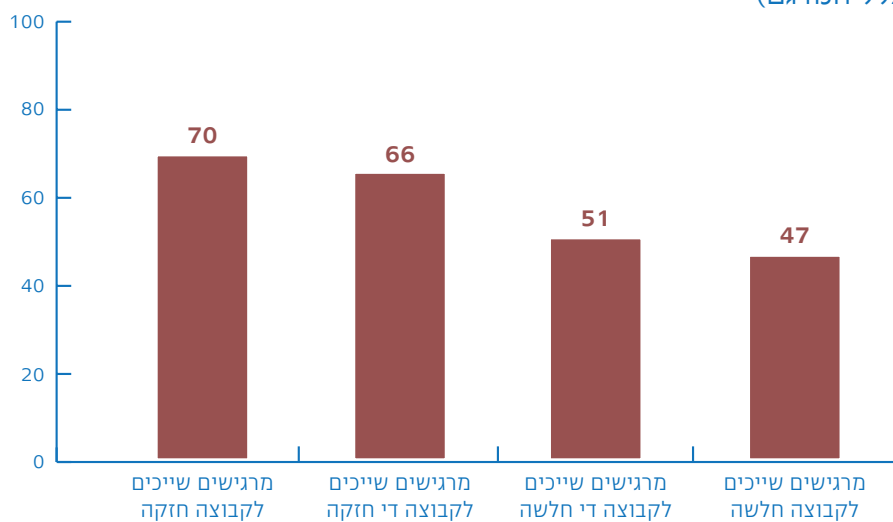

באשר לרשויות המקומיות – כאמור, במדגם היהודים הן זכו באמון של רוב המרוויינים (63%), ובמדגם הערבים – באמוןם של כמחצית (48%). לא מצאנו הבדלים של ממש בין הממצאים השנה לאלה של שנים קודמות.

פילוח מדגם היהודים לפי החלוקה של הסטטוס החברתי-כלכלי הרשמי של יישוב המגורים (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מחלקת את כל היישובים בארץ למדרג של אשכולות חברתיים-כלכליים) העלה כי שיעורי האמון ביישובים שהסטטוס שלהם נמוך מלווה – ולא במפתיע – בשיעור קטן יותר של נותני אמון ברשות המקומית. וכך, במדגם היהודים 60% מן המתגוררים ביישובים שהסטטוס הרשמי שלהם הוא הנמוך ביותר (אשכולות 1-3) נותנים אמון ברשות, לעומת 73% נותני אמון ברשות ביישובים בקבוצת הסטטוס הרשמי הגבוה ביותר (8-10). לא יכולנו לפלח לפי משתנה זה את מדגם הערבים בגלל היעדר יישובים ערביים בסטטוס רשמי גבוה.

פילוח של כלל המדגם לפי שיוך עצמי לקבוצה חזקה או חלשה באוכלוסייה מסרטט תמונה דומה לאמור לעיל: שיוך עצמי לקבוצה חזקה יותר (שמקביל במידה רבה ככל הנראה למגורים ביישוב שסטטוס הרשמי שלו חזק יותר) מלווה ברמת אמון גבוהה יותר ברשות המקומית, וההפך כשמדובר בקבוצה חלשה יותר.

תרשים 2.34 / אמון ברשות המקומית שמתגוררים בה, לפי הרגשת שייכות לקבוצה חזקה או חלשה בחברה (% נותנים די או הרבה מאוד אמון, כלל המדגם)

פרק 3 / מערכת הבריאות

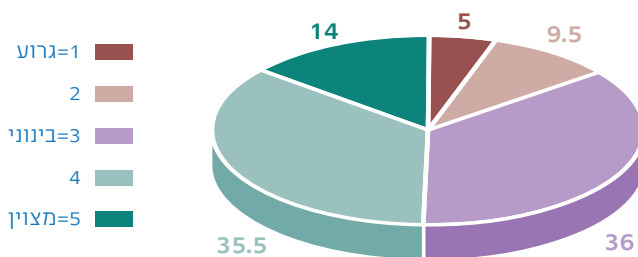
הנושאים הנידונים בפרק זה:

- רמת התפקוד של מערכת הבריאות הציבורית
- האמון בקופות החולים
- תפקוד קופות החולים (איכות הטיפול והיחס למטופלים)
- תפקוד בתי החולים (איכות הטיפול והיחס למטופלים)
- תקצוב מערכת הבריאות
- שחיתות במערכת הבריאות?
- הגדלת שכר הרופאים בתמורה לאיסור על קבלת חולים באופן פרטי
- שוויוניות הטיפול במערכת הבריאות (בתי החולים וקופות החולים)
- לגיטימיות הפגיעה בסגל רפואי

תחום הבריאות קיבל בשנים האחרונות בולטות רבה בשיח הציבורי, ולפיכך אחרי הבחירות מפלגות מכל רחבי הקשת הפוליטית הכריזו על רצונן לקבל לאחריותן את תיק הבריאות. בולטות זו נסקה כמובן עם ההחמרה במשבר הקורונה, על השלכותיו הבריאותיות והחברתיות-כלכליות. בפרק זה ננסה אפוא לברר מה חושב הציבור הישראלי על מערכת הבריאות.

ראשית בדקנו איזה ציון הציבור בישראל נותן למערכת הבריאות הציבורית. ההערכה היא טובה: כמחצית נותנים לה ציון טוב או מצוין, מעל לשליש – ציון בינוני, ורק מיעוט קטן (15%) נותנים לה ציון די גרוע או גרוע.

תרשים 3.1 / "איזה ציון מגיע לדעתך למערכת הבריאות הציבורית הישראלית בסולם ציונים שבין 1=גרוע ל-5=מצוין?" (כלל המדגם)

רמת התפקוד של מערכת הבריאות הציבורית

שאלה 26

נספח 1

עמ' 197

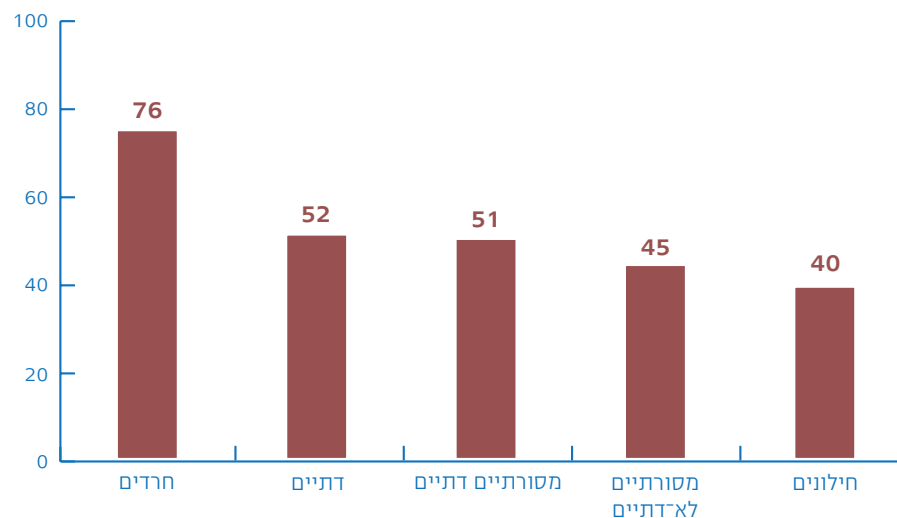
הערכת הציבור הערבי את מערכת הבריאות טובה מעט יותר מהערכת הציבור היהודי; כמעט 60% ממדגם הערבים, לעומת קצת פחות ממחצית ממדגם היהודים, נתנו למערכת זו ציון טוב או מצוין.

לוח 3.1 (%, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

ממוצע כללי	גרוע או די גרוע (2-1)	בינוני (3)	טוב או מצוין (5-4)	לא יודעים	סך הכול
מדגם יהודים	14.5	37	48	0.5	100
מדגם ערבים	14	26	59	1	100

פילוח הציבור היהודי לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני מעלה כי החרדים מעניקים למערכת הבריאות את הציון הגבוה ביותר: שלושה רבעים מהם נותנים לתפקודה של מערכת זו ציון טוב או מצוין. ייתכן שהערכה גבוהה זו נובעת מהעובדה שבשנים האחרונות מי שניהן בתפקיד שר הבריאות היה איש חרדי (יעקב ליצמן). המרואיניים החילונים היו הרבה פחות "נדיבים" – רק 40% מהם נתנו למערכת הבריאות ציון טוב או מצוין. מקרב הדתיים והמסורתיים הדתיים קצת יותר ממחצית נתנו למערכת הבריאות ציון טוב או מצוין, ובקרב המסורתיים הלא-דתיים והחילונים – קצת פחות ממחצית נתנו למערכת הבריאות ציון זה.

תרשים 3.2 / תפקודה של מערכת הבריאות הציבורית טוב או מצוין, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (%, מדגם יהודים)

פילוח העמדה כלפי מערכת הבריאות לפי הדירוג החברתי-כלכלי של יישוב המגורים העלה כי מי שמתגוררים ביישובים הממוקמים באשכולות הנמוכים ביותר (1-3) נתנו למערכת הבריאות הציבורית הערכות גבוהות במעט מהאחרים ומי שחיים ביישובים באשכולות הגבוהים ביותר (6-10) נתנו ציונים נמוכים יותר. לממצא זה ייתכנו כמה הסברים, למשל: המתגוררים ביישובים מבוססים יותר נחשפים למערכת הבריאות הפרטית ולכן מעריכים פחות את המערכת הציבורית; או שיש חפיפה בין מגורים ביישובים מבוססים יותר לחילוניות, והרי ראינו שחילונים מפגינים עמדה ביקורתית יותר כלפי הרפואה הציבורית.

פילוח הציון למערכת הבריאות לפי ההצבעה בבחירות 2020 לכנסת מעלה כי את הציונים הגבוהים ביותר נתנו מצביעי המפלגות החרדיות ומצביעי ימינה, בעוד מצביעי ישראל ביתנו, העבודה-גשר-מרצ וכחול לבן נתנו את הציונים הנמוכים ביותר.

לוח 3.2 (ציון ממוצע על סולם שבין 1=גרוע ל-5=מצוין, כלל המדגם)

ציון ממוצע		
3.75	אשכולות נמוכים (1-3)	יישוב המגורים, בחלוקה לפי אשכול חברתי-כלכלי
3.42	אשכולות נמוכים-בינוניים (4-5)	
3.30	אשכולות בינוניים-גבוהים (6-7)	
3.34	אשכולות גבוהים (8-10)	
3.93	יהדות התורה	הצבעה בבחירות 2020 לכנסת
3.81	ש"ס	
3.63	ימינה	
3.61	הרשימה המשותפת	
3.56	הליכוד	
3.19	כחול לבן	
3.18	העבודה-גשר-מרצ	
3.05	ישראל ביתנו	

בהתאמה עם הפילוח לפי הצבעה לכנסת, פילוח מדגם היהודים לפי מחנה פוליטי העלה כי שיעור מצביעי הימין שנתנו למערכת הבריאות ציון טוב או מצוין גבוה בהרבה משיעורם במרכז ובשמאל.

לוח 3.3 (% לפי מחנה פוליטי, מדגם יהודים)

ממוצע כללי	גרוע או די גרוע (2-1)	בינוני (3)	טוב או מצוין (5-4)	לא יודעים	סך הכול
ימין	12	33	55	0	100
מרכז	17	45	37	1	100
שמאל	17	42.5	40	0.5	100

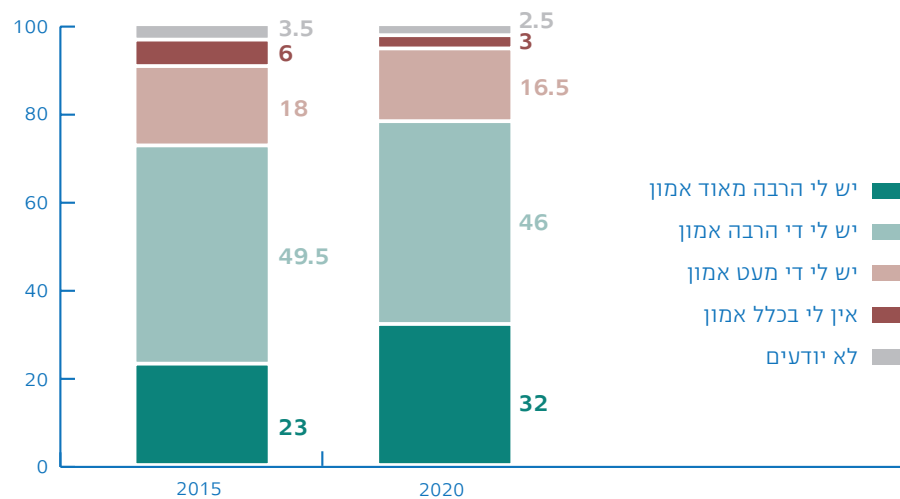
בפרק 2, שבו בדקנו את מידות האמון במוסדות השונים, ראינו כי קופות החולים נהנות מאמון ציבורי גבוה מאוד. לרוב מכריע מהישראלים (78%) יש אמון בקופת החולים שהם שייכים אליה. השוואה לנתונים שנאספו בעבר (שנת 2015) מראה כי רמת האמון בקופות החולים אפילו עלתה במעט השנה בהשוואה לשנת 2015, אז 72.5% מהישראלים ציינו כי יש להם אמון בקופת החולים שלהם.

האמון בקופת החולים

שאלה 24

נספח 1
עמ' 196

תרשים 3.3 / מידת האמון בקופת החולים שלך, 2015 ו-2020 (% כלל המדגם)

לא מצאנו הבדלים של ממש ברמות האמון בין ארבע קופות החולים – שירותי בריאות כללית, מכבי שירותי בריאות, קופת חולים מאוחדת, לאומית שירותי בריאות.

לוח 3.4 (% כלל המדגם)

יש די הרבה או הרבה מאוד אמון בקופת החולים שלהם	
84	לאומית שירותי בריאות
79.5	מכבי שירותי בריאות
79	קופת חולים מאוחדת
77	שירותי בריאות כללית

מידת האמון של המרואיינים בקופת החולים שאליה הם שייכים נמצאה קשורה לתפיסה העצמית של מצבם האישי. למרות שבכל חמש קבוצות המצב האישי (מ"טוב מאוד" ועד "רע מאוד") מדובר ברוב של נותני אמון בקופת החולים, מצאנו רוב גדול בהרבה בקרב מי שהגדירו את מצבם האישי טוב או טוב מאוד לעומת מי שהגדירו את מצבם האישי רע או רע מאוד.

לוח 3.5 (% כלל המדגם)

המצב האישי	יש די הרבה או הרבה מאוד אמון בקופת החולים שלהם
טוב מאוד	85.5
טוב	81
ככה־ככה	71.5
רע	72
רע מאוד	68

מידת האמון בקופת החולים נמצאה גם קשורה להערכה הכללית של המרואיינים את תפקוד מערכת הבריאות הציבורית. וכך, מקרב המעריכים כי מערכת הבריאות הציבורית מתפקדת לא טוב או גרוע רק לכמחצית יש אמון בקופת החולים שלהם, בעוד מקרב הנותנים למערכת הבריאות הציבורית ציונים בינוניים או טוב עד מצוין, האמון בקופת החולים גבוה יותר במידה ניכרת.

לוח 3.6 (%) כלל המדגם

יש די הרבה או הרבה מאוד אמון בקופת החולים שלהם		
88	טוב עד מצוין	הציון לתפקוד של מערכת הבריאות
74	בינוני	
52	לא טוב עד גרוע	

את האמון הרב של הציבור הישראלי בקופות החולים אפשר לקשור לשתי תשובות נוספות שקיבלנו – בנוגע לאיכות הטיפול הרפואי ובנוגע ליחס למטופלים.

שביעות הרצון מאיכות הטיפול הרפואי בקופות החולים גבוהה: מעל ל-80% מהמרוואיינים ציינו כי הם די או מאוד מרוצים מהטיפול הרפואי שהם מקבלים בקופת החולים שלהם. מידת שביעות הרצון מהיחס למטופלים בקופת החולים כמעט זהה: מעל ל-80% די או מאוד מרוצים. יתרה מזו, הצלבה של שתי השאלות מעלה מידת התאמה גדולה מאוד בין התשובות לשאלה הראשונה והשנייה.

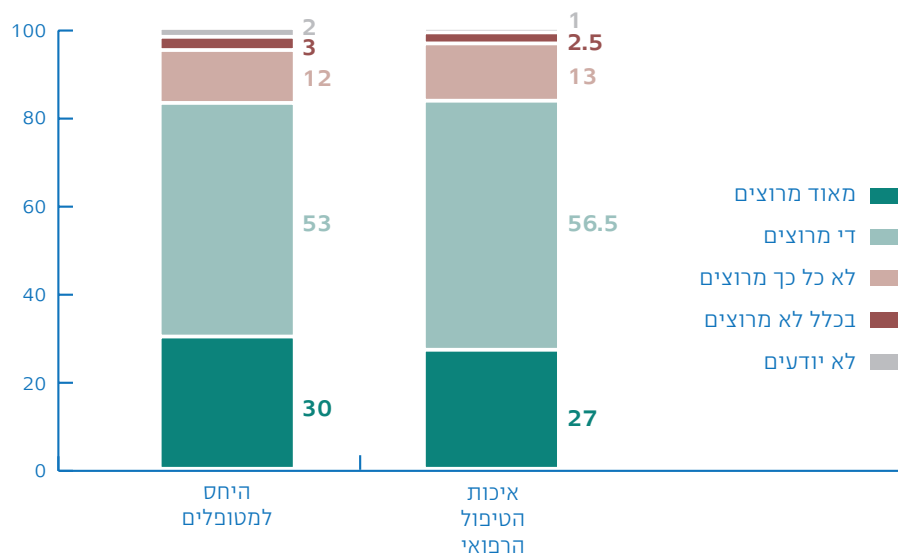
איכות הטיפול הרפואי והיחס לחולים בקופות החולים

שאלות 28, 29

נספח 1

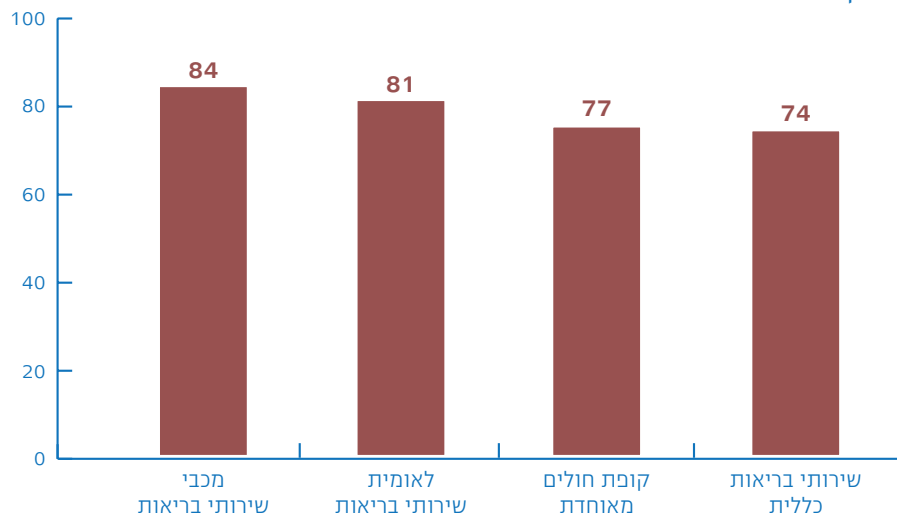
עמ' 198

תרשים 3.4 / שביעות הרצון מאיכות הטיפול הרפואי ומהיחס למטופלים בקופת החולים (%) כלל המדגם

אף ששביעות הרצון מכל קופות החולים היא גבוהה, פילוח לפי קופת חולים מעלה כי חברי קופת חולים מכבי הם המרוצים ביותר: 84% מהם שבעי רצון מאיכות הטיפול הרפואי ומהיחס למטופלים. שיעור מעט קטן יותר, אבל עדיין גדול מאוד, ציינו כי הם מרוצים משני פרמטרים אלה בקופת חולים לאומית. בקרב חברי קופת חולים מאוחדת ושירותי בריאות כללית שביעות הרצון פחותה במקצת – כ־75% מרוצים גם מאיכות הטיפול הרפואי וגם מהיחס למטופלים.

תרשים 3.5 / די או מאוד מרוצים מאיכות הטיפול הרפואי ומהיחס למטופלים, לפי קופת חולים (%) (כלל המדגם)

שביעות הרצון מן הטיפול הרפואי בבתי החולים הציבוריים נמוכה אמנם מזו שבקופות החולים, אבל בכל זאת מצאנו רוב מסוים (57%) של די או מאוד מרוצים מאיכות הטיפול בבתי החולים. בסוגיה זו נמצא הבדל של ממש בין היהודים לערבים: שלושה רבעים ממדגם הערבים הביעו שביעות רצון מהטיפול הרפואי בבתי החולים הציבוריים, לעומת כמחצית בלבד ממדגם היהודים. עיקר הפער בין שתי הקבוצות הוא בשיעור מי שציינו כי הם מאוד שבעי רצון מאיכות הטיפול הרפואי – כ־30% מהערבים לעומת פחות מכ־10% מהיהודים.

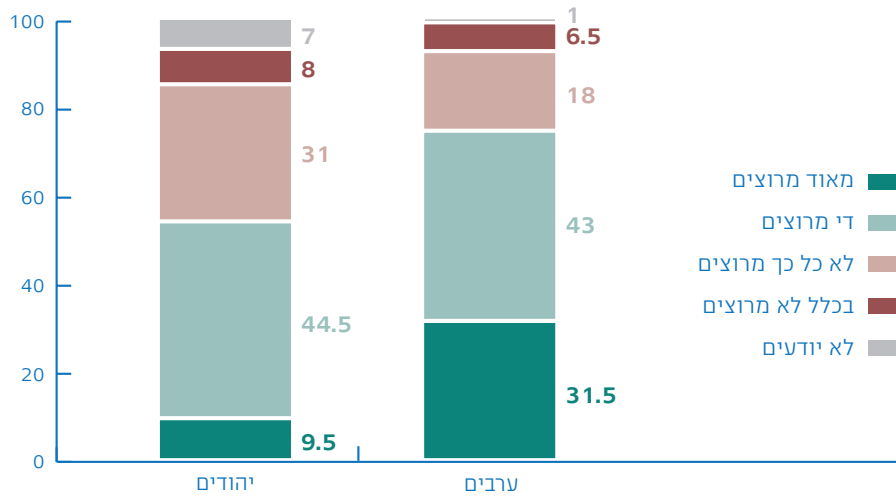
שביעות הרצון
מאיכות הטיפול
הרפואי בבתי
החולים הציבוריים

שאלה 30

נספח 1

עמ' 198

תרשים 3.6 / שביעות הרצון מאיכות הטיפול הרפואי בבתי החולים הציבוריים (%, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

מידת שביעות הרצון מהיחס למטופלים בבתי החולים הציבוריים מעט נמוכה ממידת שביעות הרצון מאיכות הטיפול הרפואי בהם. רק כמחצית מכלל המדגם מרוצים מאיכות הטיפול הרפואי בבתי החולים הציבוריים. נמוך במיוחד הוא שיעור ה"מאוד מרוצים" (12%).

גם בסוגיה זו יש פער ניכר בין המרואיינים היהודים, שפחות ממחציתם מרוצים מהיחס למטופלים בבתי החולים, לבין המרואיינים הערבים, שמעל לשלושה רבעים מהם מרוצים ממנו.

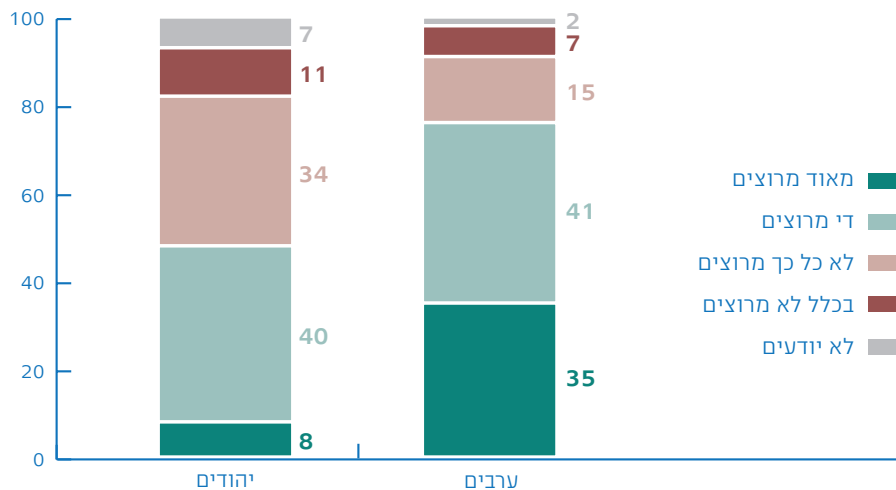
שביעות הרצון מהיחס למטופלים בבתי החולים הציבוריים

שאלה 31

נספח 1

עמ' 199

תרשים 3.7 / שביעות הרצון מהיחס למטופלים בבתי החולים הציבוריים (%, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

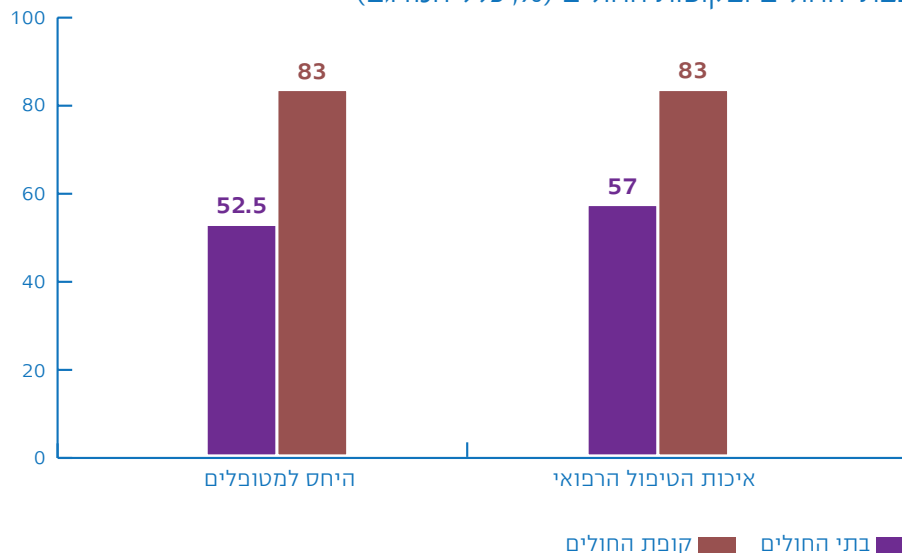
פילוח מידת שביעות הרצון מבתי החולים הציבוריים, הן מאיכות הטיפול והן מהיחס למטופלים, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני מעלה כי החרדים הם המרוצים ביותר בשני תחומים אלו, בעוד החילונים הם הפחות מרוצים ביותר.

לוח 3.7 (%) מדגם יהודים)

די או מאוד מרוצים	מאיכות הטיפול הרפואי בבתי החולים הציבוריים	מהיחס למטופלים בבתי החולים הציבוריים
חרדים	70	72
דתיים	60	53
מסורתיים דתיים	55	55
מסורתיים לא-דתיים	55	45
חילונים	49	41

מהתרשים הבא, המסכם את ההבדלים בשביעות הרצון בין קופות החולים ובתי החולים הציבוריים בשני התחומים שבדקנו, עולה כי שביעות הרצון מקופת החולים גבוהה בהרבה משביעות הרצון מבתי החולים – בשני התחומים: איכות הטיפול והיחס למטופלים.

תרשים 3.8 / די או מאוד מרוצים מאיכות הטיפול הרפואי ומהיחס למטופלים בבתי החולים ובקופות החולים (%) כלל המדגם)

הגדלת תקציב משרד הבריאות

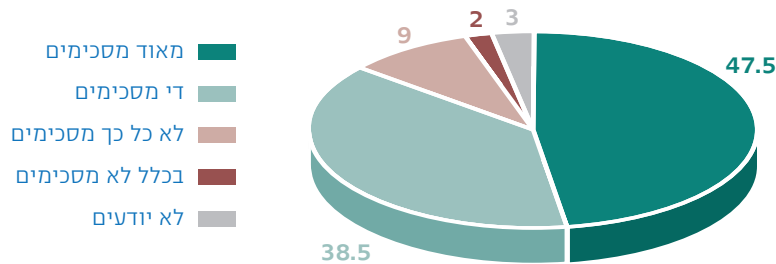
שאלה 32

נספח 1

עמ' 199

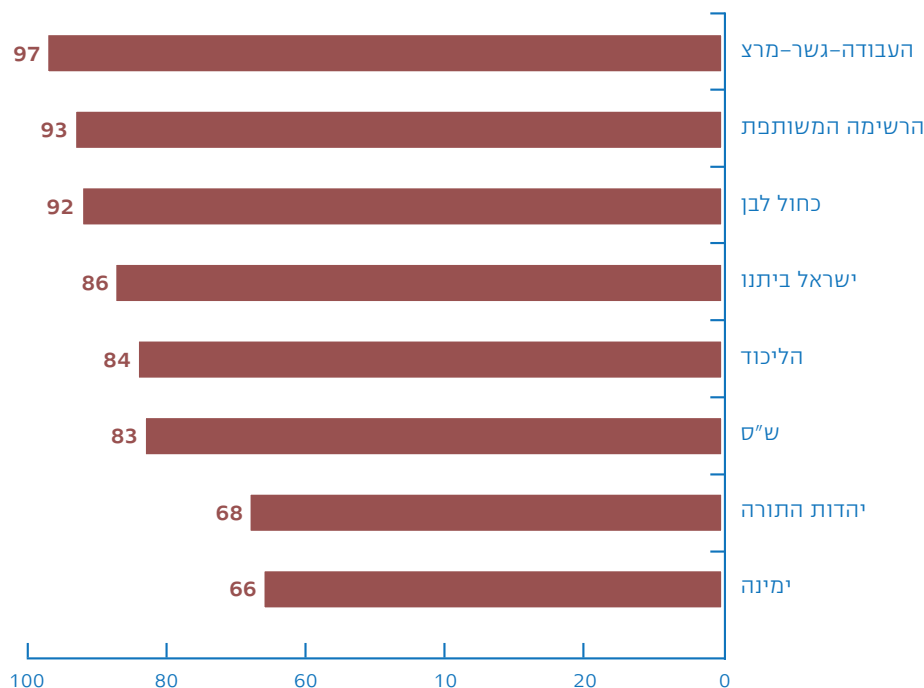
בסוגיית תקצוב מערכת הבריאות, נושא שכאמור זכה לבולטות במערכות הבחירות האחרונה (מרץ 2020) ועוד יותר מזה – בעקבות משבר הקורונה, מצטיירת הסכמה רחבה: רוב גדול מאוד מהמרווינים סבורים כי התקציב של מערכת הבריאות נמוך מדי וכי יש להגדילו על חשבון התקציב של משרדי ממשלה אחרים.

תרשים 3.9 / "הממשלה צריכה להגדיל את תקציב הבריאות גם אם ההגדלה תהיה על חשבון התקציב של משרדי ממשלה אחרים" (% כלל המדגם)

פילוח המדגם לפי הצבעה בבחירות 2020 לכנסת מעלה שיש רוב בקרב מצביעי כל המפלגות לתומכים בהחלטה תקציבית כזו, אבל גודלו של הרוב הזה הוא שונה. כך, כמעט כל מצביעי מפלגת העבודה-גשר-מרצ תומכים בהגדלת תקציב הבריאות גם על חשבון תקציבי משרדים אחרים, לעומת כשני שלישים ממצביעי ימינה ויהדות התורה.

תרשים 3.10 / "הממשלה צריכה להגדיל את תקציב הבריאות גם אם ההגדלה תהיה על חשבון התקציב של משרדי ממשלה אחרים", לפי הצבעה בבחירות 2020 לכנסת (% די או מאוד מסכימים, כלל המדגם)

לאן יש להפנות את התקציב המוגדל?

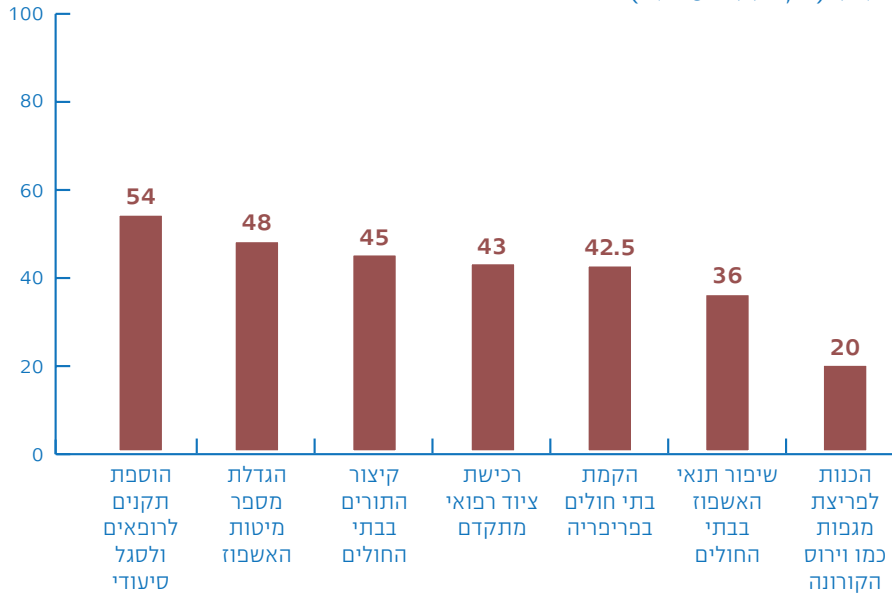
שאלה 37

נספח 1

עמ' 201

בהמשך לרצון הגורף של הציבור שתקציב מערכת הבריאות יוגדל שאלנו: "בהנחה שתקציב הבריאות יוגדל, מהן שלוש המטרות החשובות ביותר להפנות אליהן את הכספים הנוספים?". התרשים הבא מראה את סולם העדיפויות בעיני המרואיינים להקצאת תקציבים נוספים במערכת הבריאות (בסדר יורד): הוספת תקנים לרופאים ולסגל הרפואי, הגדלת מספר מיטות האשפוז בבתי החולים, קיצור התורים בבתי החולים, רכישת ציוד רפואי מתקדם, הקמת בתי חולים בכפריפריה, שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים. ואף שהנתונים נאספו בשיאה של מגפת הקורונה, למקום האחרון הגיעה ההצעה של הפניית התקציב המוגדל להכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה.

תרשים 3.11 / שלוש המטרות החשובות ביותר לשימוש בתקציב בריאות מוגדל (% כלל המדגם)

ההעדפות שמצאנו במדגם היהודים ובמדגם הערבים להקצאת התקציבים קצת שונות: בראש סדר העדיפויות של הציבור הערבי הקמת בתי חולים בפריפריה, ולאחר מכן רכישת ציוד רפואי מתקדם. בציבור היהודי נמצאות בראש הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסיעודי והגדלת מספר מיטות האשפוז. הקמת בתי חולים בפריפריה הגיעה אצל הציבור היהודי רק למקום הלפני אחרון.

לוח 3.8 (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

מדרגם יהודים	מדרגם ערבים
1 הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסיעודי (56)	הקמת בתי חולים בפריפריה (70)
2 הגדלת מספר מיטות האשפוז (50)	רכישת ציוד רפואי מתקדם (62)
3 קיצור התורים בבתי החולים (48)	הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (43)
4 רכישת ציוד רפואי מתקדם (39)	הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסיעודי (42)

מדגם יהודים	מדגם ערבים
5 שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (38)	הגדלת מספר מיטות האשפוז (36)
6 הקמת בתי חולים בפריפריה (38)	קיצור התורים בבתי החולים (23)
7 הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (16)	שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (23)

פילוח לפי האשכולות החברתיים-כלכליים של יישוב המגורים של המרואיינים העלה כי ההעדפות המובילות באשכול הנמוך ביותר (1-3) הן להקמת בתי חולים בפריפריה ולרכישת ציוד רפואי מתקדם; בשאר האשכולות ההעדפה הראשונה היא להוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי. באשכול הנמוך-בינוני (4-5) נמצא במקום השני קיצור התורים בבתי החולים. בשני האשכולות הגבוהים ביותר הגיעה למקום השני הגדלת מספר מיטות האשפוז.

לוח 3.9 (%) לפי הסטטוס החברתי-כלכלי של יישוב המגורים, כלל המדגם)

אשכול נמוך (3-1)	אשכול נמוך-בינוני (5-4)	אשכול בינוני-גבוה (7-6)	אשכול גבוה (10-8)
1 הקמת בתי חולים בפריפריה (56)	הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי (46)	הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי (57.5)	הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי (63)
2 רכישת ציוד רפואי מתקדם (49)	קיצור התורים בבתי החולים (44)	הגדלת מספר מיטות האשפוז (53)	הגדלת מספר מיטות האשפוז (55)
3 הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי (46)	הגדלת מספר מיטות האשפוז (43)	קיצור התורים בבתי החולים (46)	קיצור התורים בבתי החולים (51)
4 הגדלת מספר מיטות האשפוז (40)	רכישת ציוד רפואי מתקדם (43)	רכישת ציוד רפואי מתקדם (43)	שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (37)
5 קיצור התורים בבתי החולים (37)	שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (41)	הקמת בתי חולים בפריפריה (38)	הקמת בתי חולים בפריפריה (36)
6 הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (30)	הקמת בתי חולים בפריפריה (40)	שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (36)	רכישת ציוד רפואי מתקדם (35)
7 שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (30)	הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (26)	הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (14)	הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (12)

ההעדפות לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני מראות גם הן הבדלים בין הקבוצות. קיצור התורים בבתי החולים והקמת בתי חולים בפריפריה נמצאים בראש סדר העדיפויות להקצאת תקציבים נוספים בציבור החרדי, בעוד בציבור הדתי נמצאות במקום הראשון הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי ובמקום השני הגדלת מספר מיטות האשפוז. הגדלת מספר מיטות האשפוז נמצאת בראש סדר העדיפויות של המסורתיים הדתיים, ובמקום השני רכישת ציוד רפואי מתקדם. המסורתיים הלא-דתיים והחילונים הציבו במקום הראשון את הוספת התקנים לרופאים ולסגל הסייעודי. אצל המסורתיים הלא-דתיים ניצב במקום השני קיצור התורים בבתי החולים, ואצל החילונים – הגדלת מספר מיטות האשפוז. בכל חמש הקבוצות דורגו ההכנות לפרוץ מגפות דוגמת וירוס הקורונה במקום האחרון בסדר העדיפויות של חלוקת התקציב.

לוח 3.10 (%) לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני, מדגם יהודים)

	חרדים	דתיים	מסורתיים דתיים	מסורתיים לא-דתיים	חילונים
1	קיצור התורים בבתי החולים (58)	הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי (56)	הגדלת מספר מיטות האשפוז (53)	הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי (61)	הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי (61)
2	הקמת בתי חולים בפריפריה (46)	הגדלת מספר מיטות האשפוז (45)	רכישת ציוד רפואי מתקדם (45.5)	קיצור התורים בבתי החולים (49)	הגדלת מספר מיטות האשפוז (54)
3	הגדלת מספר מיטות האשפוז (44)	קיצור התורים בבתי החולים (45)	קיצור התורים בבתי החולים (45)	הגדלת מספר מיטות האשפוז (47)	קיצור התורים בבתי החולים (48)
4	הוספת תקנים לרופאים ולסגל סיעודי (41)	רכישת ציוד רפואי מתקדם (44.5)	הוספת תקנים לרופאים ולסגל הסייעודי (42.5)	שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (43)	הקמת בתי חולים בפריפריה (38)
5	רכישת ציוד רפואי מתקדם (34)	הקמת בתי חולים בפריפריה (42)	שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (40)	רכישת ציוד רפואי מתקדם (41)	שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (37.5)
6	שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (32)	שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים (33)	הקמת בתי חולים בפריפריה (39)	הקמת בתי חולים בפריפריה (30)	רכישת ציוד רפואי מתקדם (36)
7	הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (18)	הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (22)	הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (18)	הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (15)	הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה (14)

העלאת מס הבריאות?

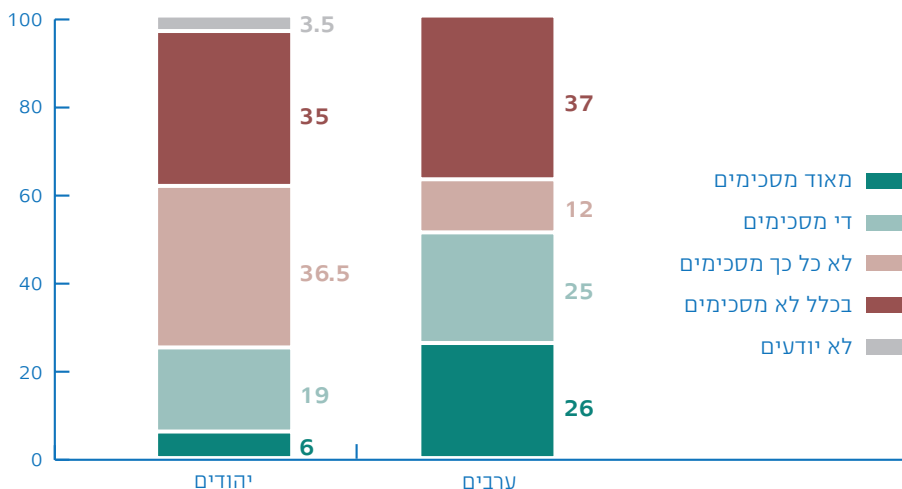
שאלה 34

נספח 1

עמ' 200

למרות התמיכה הנרחבת בהגדלת תקציב הבריאות, מעל לשני שלישים בכלל המדגם סבורים שהגדלה זו אינה צריכה לבוא מכיסם של משלמי המיסים באמצעות העלאת גובה מס הבריאות. ההתנגדות להגדיל את תקציב הבריאות ממס שיושת על הציבור חזקה יותר בקרב המרוויינים היהודים (71%) מן ההתנגדות לכך בקרב המרוויינים הערבים (49%).

תרשים 3.12 / "צריך להעלות את מס הבריאות שהאזרחים משלמים ולהפנות את הכסף לשיפור מערכת הבריאות הציבורית" (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

הבדלים בנידון מצאנו גם בין מצביעי המפלגות השונות בבחירות 2020 לכנסת: מצביעי הרשימה המשותפת והשמאל מתנגדים פחות ממצביעי המפלגות החרדיות להעלאת מס הבריאות לטובת שיפור מערכת הבריאות הציבורית.

לוח 3.11 (% כלל המדגם)

לא כל כך או בכלל לא מסכימים עם ההצעה להעלות את מס הבריאות שהאזרחים משלמים	
45	הרשימה המשותפת
59	העבודה-גשר-מרצ
66	ימינה

לא כל כך או בכלל לא מסכימים עם ההצעה להעלות את מס הבריאות שהאזרחים משלמים	
69	ישראל ביתנו
70	הליכוד
73	כחול לבן
74.5	ש"ס
76	יהדות התורה

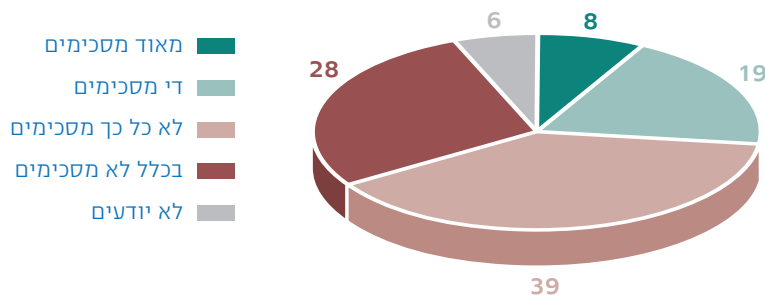
אמנם רוב הציבור הישראלי חושב שהנהגת המדינה מושחתת (ראו הדיון בעניין זה בפרק 2), ואמנם התקשורת מדווחת לעיתים קרובות על אנשי רפואה בכירים שקיבלו שלמונים, אבל רק כרבע מן המרואיינים אפיינו את מערכת הבריאות כמושחתת. רוב גדול, מעל לשני שלישים, סבורים שמערכת הבריאות הישראלית אינה מושחתת.

הערכת ניקיון
הכפיים של מערכת
הבריאות

שאלה 35

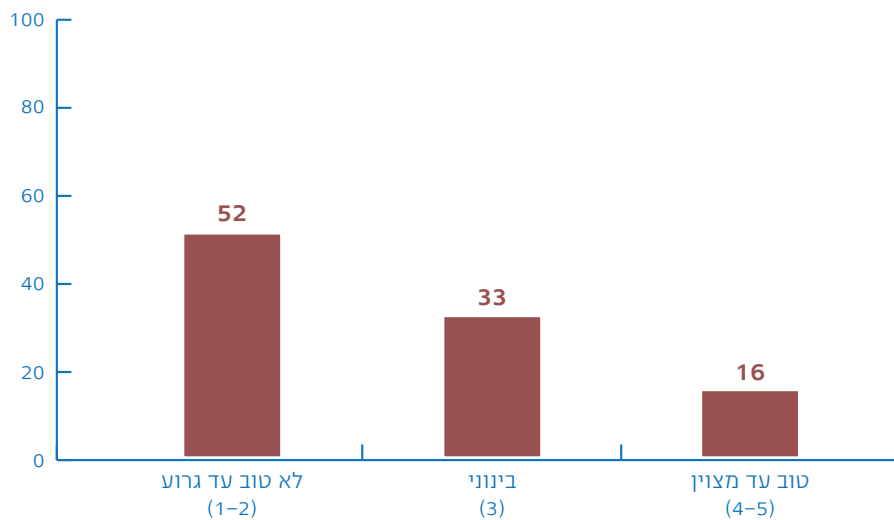
נספח 1
עמ' 200

תרשים 3.13 / מסכימים או לא מסכימים עם הטענה שמערכת הבריאות מושחתת (% כלל המדגם)

מצאנו קשר בין תפיסת מערכת הבריאות כמושחתת לבין הציון שנתנו המרואיינים לתפקודה: רוב מי שנתנו לתפקוד מערכת הבריאות הציבורית ציון נמוך (1-2) סבורים כי היא מושחתת, לעומת 16% בלבד שחושבים כך בקרב מי שנתנו למערכת ציון טוב עד מצוין (4-5).

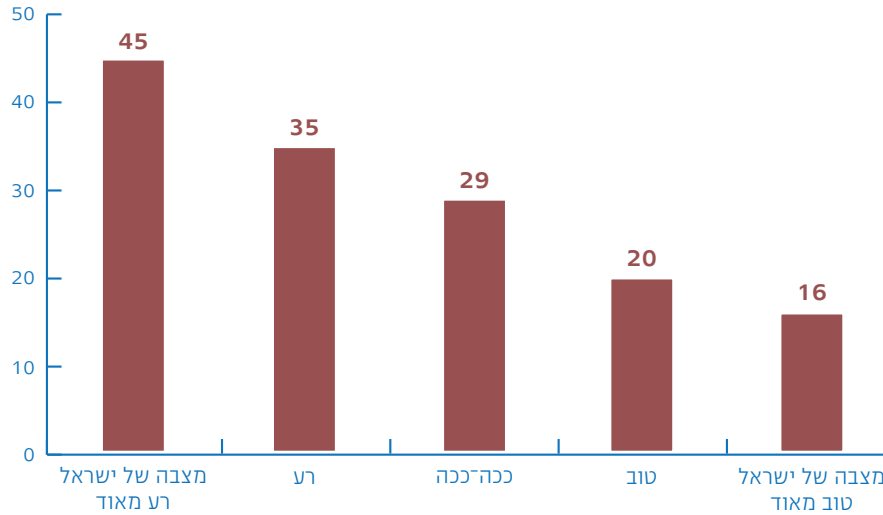
תרשים 3.14 / די או מאוד מסכימים עם הטענה שמערכת הבריאות מושחתת, לפי הציון למערכת הבריאות הציבורית (% , כלל המדגם)

הציון למערכת הבריאות

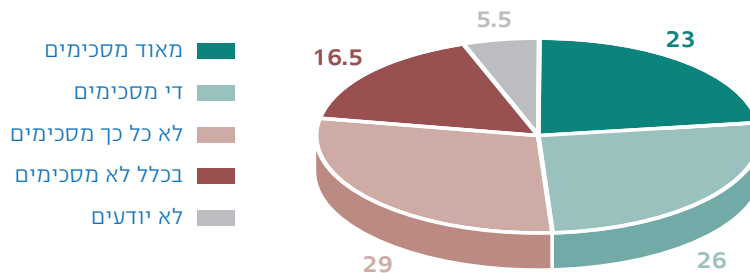
תפיסת מצבה הכללי של ישראל כיום נמצאה גם היא כבעלת קשר הדוק עם תפיסת מערכת הבריאות כמושחתת: כמעט מחצית מן הסבורים כי מצבה הכללי של ישראל היום רע מאוד חושבים שמערכת הבריאות הציבורית מושחתת, לעומת רק 16% מקרב החושבים שמצבה הכללי של ישראל כיום הוא טוב מאוד.

תרשים 3.15 / מסכימים עם הטענה שמערכת הבריאות מושחתת, לפי הציון למצבה הכללי של ישראל היום (% כלל המדגם)

שאלנו: "האם אתה מסכים או לא מסכים שצריך להגדיל את שכר הרופאים הבכירים אבל לאסור עליהם לקבל חולים באופן פרטי?". כלל המדגם חצוי בשאלה זו, עם יתרון קל למחייבים.

תרשים 3.16 / הגדלת שכר הרופאים הבכירים בתמורה לאיסור על קבלת חולים באופן פרטי (% כלל המדגם)

במדגם הערבים מצאנו רוב למסכימים עם ההצעה להגדיל את שכר הרופאים הבכירים אבל לאסור עליהם לקבל חולים באופן פרטי. במדגם היהודים קצת פחות ממחצית מסכימים עם ההצעה.

הגדלת שכר הרופאים הבכירים בתמורה לאיסור על קבלת חולים באופן פרטי

שאלה 33

נספח 1
עמ' 199

לוח 3.12 (% מודגם יהודים ומדגם ערבים)

די או מאוד מסכימים שיש להגדיל את שכר הרופאים הבכירים אבל לאסור עליהם לקבל חולים באופן פרטי	
יהודים	48
ערבים	54

פילוח מדגם היהודים לפי מחנות פוליטיים מעלה כי בשמאל ובמרכז הרוב תומכים בהגדלת שכר הרופאים הבכירים בד בבד עם הטלת איסור על קבלת חולים באופן פרטי, ואילו בימין הרוב מתנגדים לכך.

לוח 3.13 (% מודגם יהודים, לפי מחנה פוליטי)

די או מאוד מסכימים שיש להגדיל את שכר הרופאים הבכירים אבל לאסור עליהם לקבל חולים באופן פרטי	
שמאל	59
מרכז	55
ימין	44

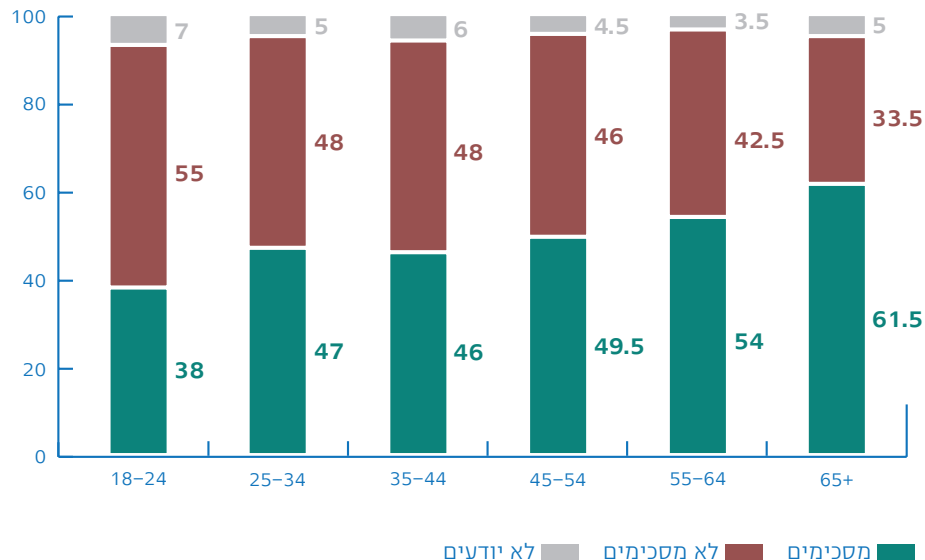
גם פילוח לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני העלה הבדלים בין הקבוצות: בקרב החרדים והדתיים יש רוב למתנגדים להעלאת שכר הרופאים יחד עם הטלת איסור על קבלת חולים באופן פרטי. לעומת זאת הרוב בקרב המסורתיים הדתיים, המסורתיים הלא-דתיים והחילונים תומכים ברעיון זה.

לוח 3.14 (%) מדגם יהודים, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני)

די או מאוד מסכימים שיש להגדיל את שכר הרופאים הבכירים אבל לאסור עליהם לקבל חולים באופן פרטי	
35	חרדים
40	דתיים
52	מסורתיים דתיים
53	מסורתיים לא-דתיים
51	חילונים

כפי שניתן לראות בתרשים הבא, עם העלייה בגיל עולה ההסכמה להגדלת שכר הרופאים הבכירים בתמורה לאיסור על קבלת חולים באופן פרטי. בקרב הצעירים (גילים 18-24) הרוב אינם תומכים במהלך כזה, לעומת רוב המבוגרים יותר – המצדדים בו.

תרשים 3.17 / הגדלת שכר הרופאים הבכירים בתמורה לאיסור על קבלת חולים באופן פרטי, לפי גיל (%) כלל המדגם

**שוויוניות הטיפול
במערכת הבריאות
(בתי חולים וקופות
חולים)**

שאלה 27

נספח 1

עמ' 197

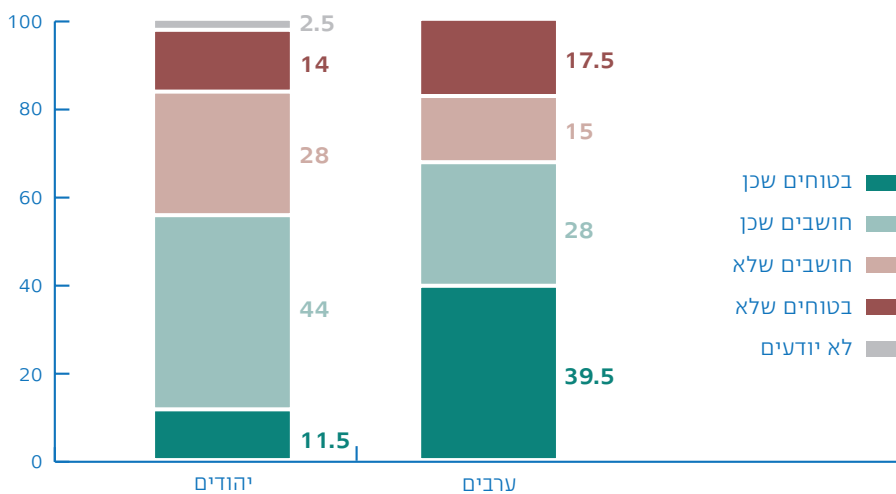
נספח 2

(ראו באתר)

מערכת הבריאות הציבורית אמורה לתת טיפול שוויוני לכול. האומנם, לדעת הציבור, היא אכן עושה כן?

גם הפעם, ולא בפעם הראשונה, מצאנו כי שיעור המרואיינים הערבים החושבים שהטיפול הרפואי ניתן באופן שוויוני עולה על שיעור היהודים הסבורים כך. עיקר הפער בין יהודים לערבים הוא בשיעור הבטוחים שמערכת הבריאות הציבורית נותנת טיפול שוויוני לכול: כ-40% מהמרואיינים הערבים ציינו שהם "בטוחים שכן", לעומת כ-11% מהיהודים שאמרו כך.

תרשים 3.18 / "האם לדעתך מערכת הבריאות הציבורית בארץ נותנת כיום טיפול שווה לכל המטופלים מכל רקע ומכל מגזר?" (%, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

פילוח תשובות מדגם היהודים לשאלה לפי מחנה פוליטי מעלה כי בסוגיה זו עמדות הימין דומות לעמדות הציבור הערבי: רוב גדול חושבים שמערכת הבריאות הציבורית נותנת טיפול שווה לכל המטופלים מכל רקע ומכל מגזר, לעומת פחות ממחצית הסבורים כך מהמרכז ומהשמאל.

לוח 3.15 (%, מדגם יהודים)

חושבים או בטוחים שמערכת הבריאות נותנת טיפול שווה למטופלים מכל רקע ומגזר	
62	ימין
48	מרכז
48	שמאל

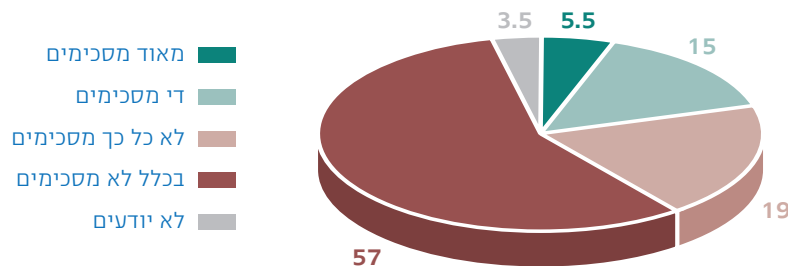
מידת הלגיטימיות של הפגיעה בסגל הרפואי

שאלה 36

נספח 1
עמ' 200

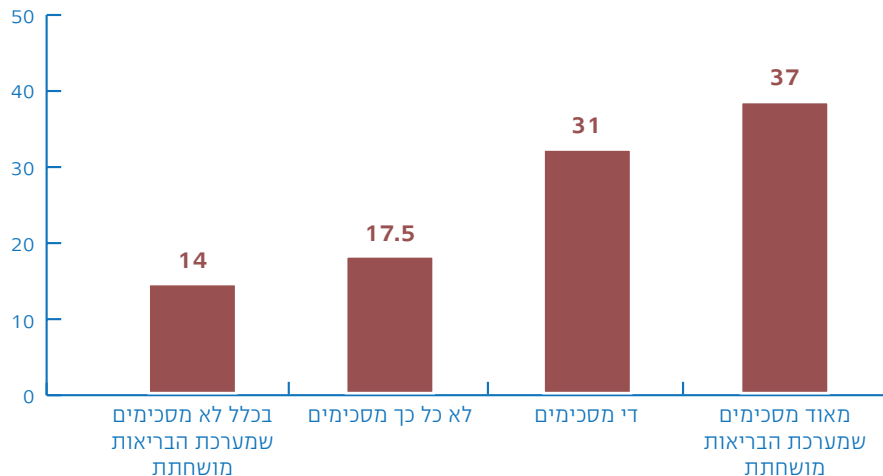
בשנים האחרונות התקשורת מדווחת לא פעם על מטופלים ובני משפחתם שתוקפים, מילולית או פיזית, אנשי סגל רפואי בבתי החולים ובמרפאות. רצינו לדעת אם הציבור מסכים או לא מסכים עם הטענה שאפשר להבין אנשים שמתפרצים על סגל רפואי. אמנם רוב מכריע של המרואיינים לא גילו הבנה להתפרצות כלפי סגל רפואי, אבל אחד מכל חמישה בכל זאת סבר כי אפשר להבין התפרצויות מעין אלה.

תרשים 3.19 / "אפשר להבין אנשים שמתפרצים על אנשי סגל רפואי" (כלל המדגם, %)

מידת ההסכמה עם ההיגד שאפשר להבין אנשים המתפרצים על סגל רפואי דומה בשני הציבורים, הערבי והיהודי. עוד מצאנו כי מידת ההבנה כלפי התפרצות על סגל רפואי קשורה להערכה של מערכת הבריאות כמושחתת או נקיית כפיים. כמעט 40% מן המסכימים מאוד עם ההגדרה שמערכת הבריאות מושחתת השיבו כי אפשר להבין אנשים שמתפרצים על אנשי הסגל הרפואי, לעומת 14% הסבורים כך בקרב מי שחושבים שמערכת הבריאות אינה מושחתת.

תרשים 3.20 / די או מאוד מסכימים שאפשר להבין אנשים שמתפרצים על אנשי סגל רפואי, לפי מידת ההסכמה עם הטענה שמערכת הבריאות מושחתת (כלל המדגם, %)

פרק 4 / משטרת ישראל

הנושאים הנידונים בפרק זה:

- התפקוד הכללי של המשטרה
- התפקוד של המשטרה בתחומים ספציפיים
- הטיפול המשטרתי בפשיעה ברחוב היהודי וברחוב הערבי
- שיטור יתר כלפי קבוצות שונות בחברה
- יחסה של המשטרה לביקורת כלפיה

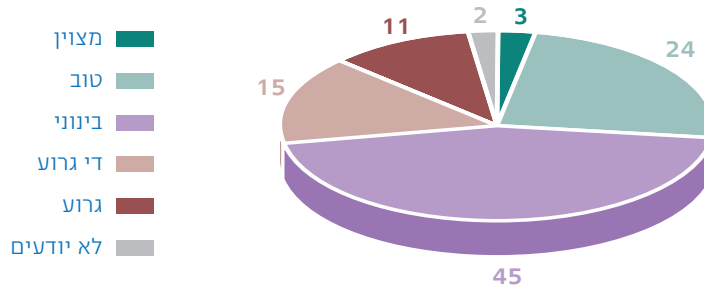
בשנה החולפת הפכו תפקידיה ותפקודה של המשטרה – הן משטרת ישראל והן משטרות ברחבי העולם – משמעותיים מאוד בשיח הציבורי ומסוקרים רבות בתקשורת. משבר הקורונה יצר צורך הולך וגובר באכיפה של תקנות חירום חדשות, ומחאות אזרחים רבות משתתפים הובילו לחיכוכים בין שוטרים לאזרחים. יחד איתן נולד הצורך בהסתגלות של פיקוד המשטרה והשוטרים לתפקידים ולאינטראקציה מסוגים לא מוכרים, ואף רבים מהרגיל, עם האזרחים. לפיכך מצאנו לנכון לייעד פרק מיוחד בדוח זה למשטרת ישראל. במסגרת הסקר שאלנו את המרואיינים על הערכתם את תפקוד המשטרה, הן באופן כללי והן בנושאים ספציפיים, למשל הפעלת שיטור יתר¹⁰ או שיטור חסר¹¹ כלפי אוכלוסיות מסוימות בחברה. התחלנו עם הערכת תפקודה הכללי של המשטרה.

ביקשנו מהמרואיינים לתת ציון למשטרת ישראל על תפקודה הכללי. סולם ההערכה היה: 1=גרוע, 2=די גרוע, 3=בינוני, 4=טוב, 5=מצוין. הציון הממוצע שמשטרת ישראל קיבלה בכלל המדגם הוא 2.9 (כמעט בינוני). דרך אחרת להסתכל על הנתונים היא שכרבע מהמרואיינים (26%) נתנו ציונים מתחת לממוצע (די גרוע או גרוע), ושיעור דומה נתנו ציונים מעל הממוצע (טוב או מצוין).

10 **שיטור יתר** הוא מונח המתייחס לנטייה של משטרות לבצע אכיפת מוגברת בקרב אוכלוסיות מיעוטים. המשמעות היא אכיפה לא-הוגנת, אשר מתבטאת בדרך כלל בשימוש רב ומוגזם בכוח לצורך יישום מדיניות מפלה: חשד לפעילות פלילית מתבסס על צבע העור, על שיוך אתני או על כל סימן זיהוי אחר, והזיהוי מוביל להפעלה שלקטיבית של מעצרים וחיפושים בקרב אנשי הקבוצה (פנחס יחזקאלי, "שיטור יתר: הדרך לאבדן לגיטימציה משטרנית", אתר ייצור ידע, 5.4.2014).

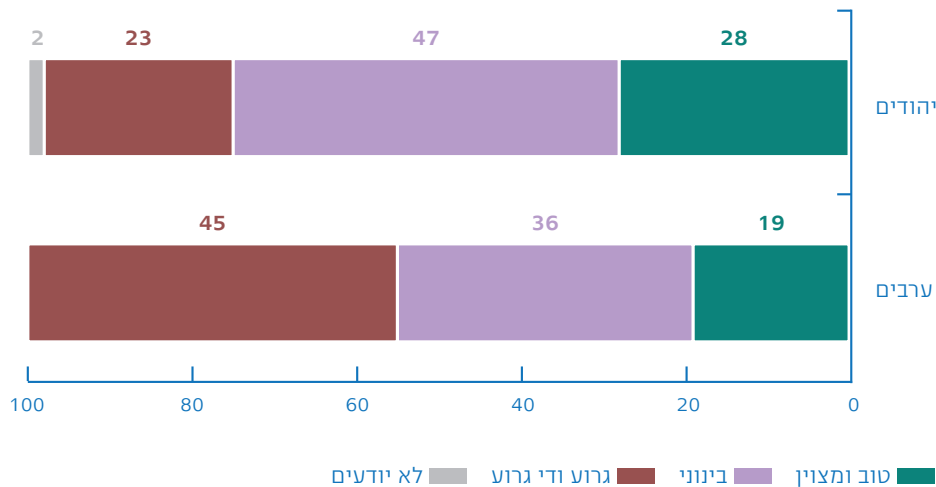
11 **שיטור חסר** הוא מונח המתייחס לנטייה של משטרות להזניח את המיעוטים ואת צורכיהם, להמעיט במתן משאבי שיטור ולהתייחס באופן שונה לפשיעה באזורי מגורים של אותם המיעוטים. יחס זה עשוי להתגבש לכדי מדיניות או העדפה משטרנית ש"מכילה" את הפשיעה באזורים אלו ובהשקעת משאבים בשמירה על הסדר מחוצה להם. כתוצאה מכך אזרחים שומרי חוק המתגוררים באזורים אלו סובלים מרמת פשיעה גבוהה ואינם וואים במשטרה פתרון למצוקותיהם אלא חלק מהגורמים המאפשרים את קיומן (שם).

תרשים 4.1 / הציון למשטרת ישראל על תפקודה הכללי (% כלל המדגם)

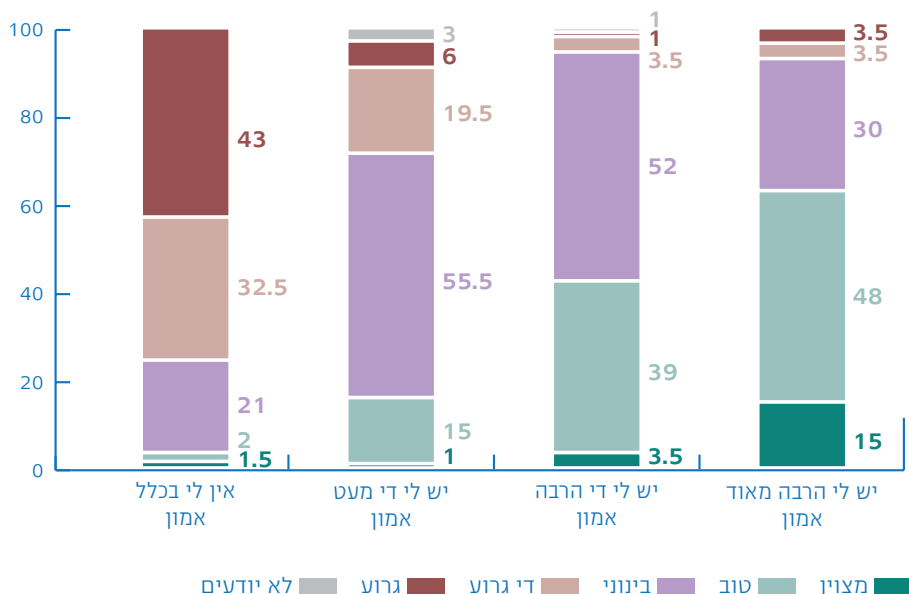
במדגם הערבים קיבלה המשטרה ציון מתחת לממוצע בשיעור ככול מזה שבמדגם היהודים: 28% מהיהודים העניקו ציון גבוה לתפקוד הכללי של המשטרה לעומת 19% בלבד מהערבים.

תרשים 4.2 / הציון למשטרת ישראל על תפקודה הכללי (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

בפרק 2 שאלנו על מידת האמון של האזרחים במוסדות המדינה השונים, בכללם המשטרה. התרשים הבא מראה שיש התאמה בין מידת האמון במשטרה לבין הציון הכללי שנתנו לה המראוינים. כשלושה רבעים ממי שהעידו על עצמם כי אין להם כל אמון במשטרה נתנו ציונים מתחת לממוצע (גרוע או די גרוע), ומנגד כשני שלישים ממי שאמרו כי יש להם אמון רב מאוד במשטרה נתנו ציונים מעל הממוצע (טוב או מצוין). כלומר, מי שנותן אמון רב יותר במשטרת ישראל, נותן לה גם ציון גבוה יותר על תפקודה הכללי. כמובן ייתכן גם הכיוון ההפוך: מי שנותן אמון מועט במשטרה, נותן לה גם ציונים נמוכים יותר על תפקודה הכללי.

תרשים 4.3 / הציון למשטרת ישראל על תפקודה הכללי, לפי מידת האמון בה (%, כלל המדגם)

מן הכללי עברנו לשאול על תחומי העיסוק הספציפיים של המשטרה.

הציון למשטרת ישראל על תפקודה בתחומים שונים

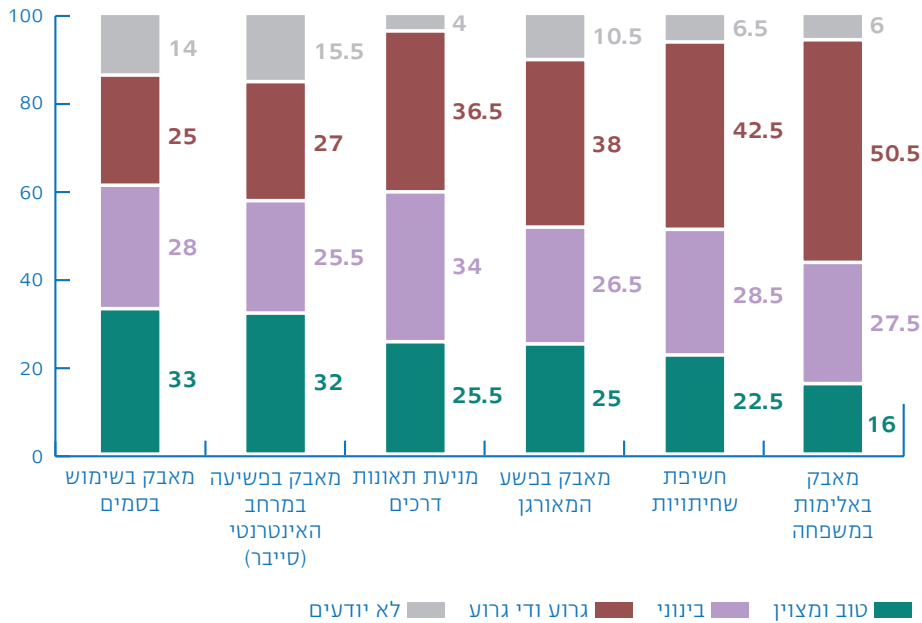
שאלות 65-70

נספח 1

עמ' 210-212

המרוויינים נשאלו איזה ציון הם נותנים למשטרת ישראל על תפקודה בשישה תחומים נפרדים, שוב על סולם ציונים שבין 1=גרוע ל-5=מצוין. בכלל המדגם הציון הממוצע **הגבוה** ביותר ניתן למשטרה על תפקודה במאבק בשימוש בסמים, **והנמוך** ביותר על תפקודה במאבק באלימות במשפחה. התרשים שלהלן מסכם את הערכות כלל המדגם את תפקוד המשטרה בששת התחומים שבדקנו. אפשר ללמוד ממנו שאין ולו תחום אחד שבו יש רוב בציבור שנותנים למשטרה ציונים גבוהים.

תרשים 4.4 / תפקוד המשטרה בתחומים שונים (% כלל המדגם)

כאשר מפלחים את התשובות למקבץ השאלות הזו לפי לאום מגלים הבדלים ניכרים בין הציונים שנתנו המרואיינים היהודים לאלו שנתנו המרואיינים הערבים. בארבעה תחומים (המאבק בשימוש בסמים, המאבק בפשע המאורגן, חשיפת שחיתויות ומאבק בפשיעה במרחב האינטרנטי) המרואיינים היהודים נתנו למשטרה ציונים ממוצעים גבוהים מאלו שנתנו לה הערבים. בתחום האלימות במשפחה ובתחום מניעת תאונות דרכים הציון שנתנו המרואיינים הערבים היה גבוה מהציון שנתנו המרואיינים היהודים.

לוח 4.1 / הציון לתפקוד המשטרה בתחומים השונים (מדגם יהודים ומדגם ערבים)

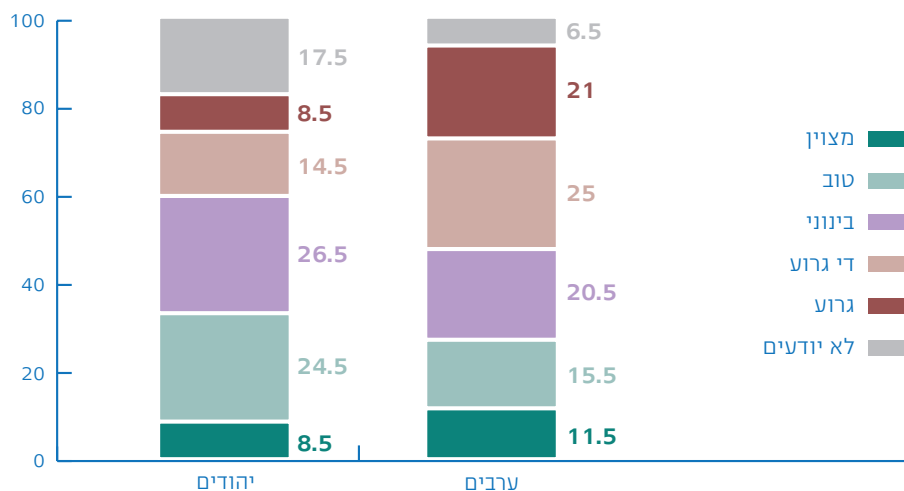
ערבים	יהודים	כלל המדגם	
2.7	3.1	3.0	מאבק בפשיעה במרחב האינטרנטי (סייבר)
2.7	3.1	3.1	מאבק בשימוש בסמים
2.2	2.8	2.7	מאבק בפשע המאורגן

ערבים	יהודים	כלל המדגם	
3.0	2.8	2.8	מניעת תאונות דרכים
2.4	2.7	2.6	חשיפת שחיתויות
2.7	2.7	2.4	מאבק באלימות במשפחה

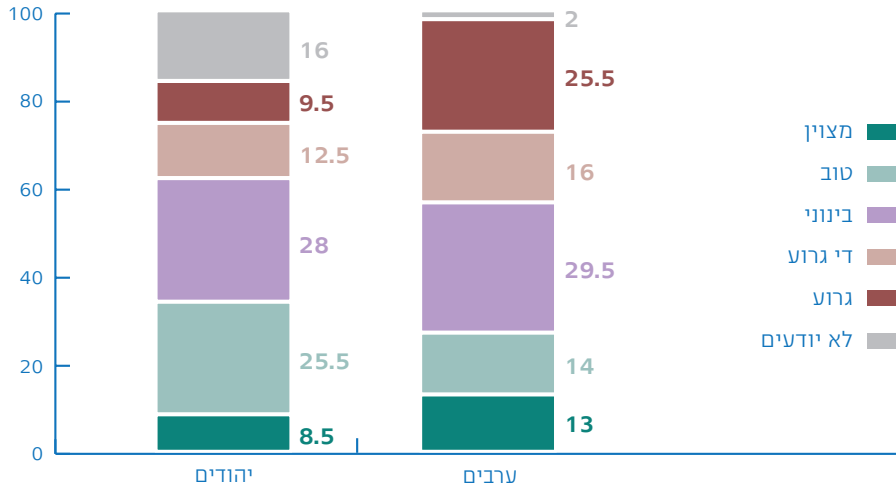
התחום שקיבל מהמרוויינים היהודים את הציון הממוצע הגבוה ביותר, כלומר החיובי ביותר, הוא המאבק בפשיעה במרחב האינטרנטי (סייבר) – 3.1, ציון בינוני. שליש נתנו לו ציונים גבוהים. ממש בצמוד לתחום זה נמצא המאבק בשימוש בסמים, עם ציון ממוצע של 3.1, גם כאן הציון בינוני.

התחומים שקיבלו את הציון הגבוה ביותר בקרב המרוויינים הערבים הם המאבק בפשיעה במרחב האינטרנטי (סייבר) והמאבק באלימות במשפחה – עם ציון ממוצע של 2.7, כמעט בינוני, ומעליהם – עם ציון בינוני (3.0) – המאבק במניעת תאונות דרכים.

תרשים 4.5 / תפקוד המשטרה במאבק בפשיעה במרחב האינטרנטי (סייבר) (%, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

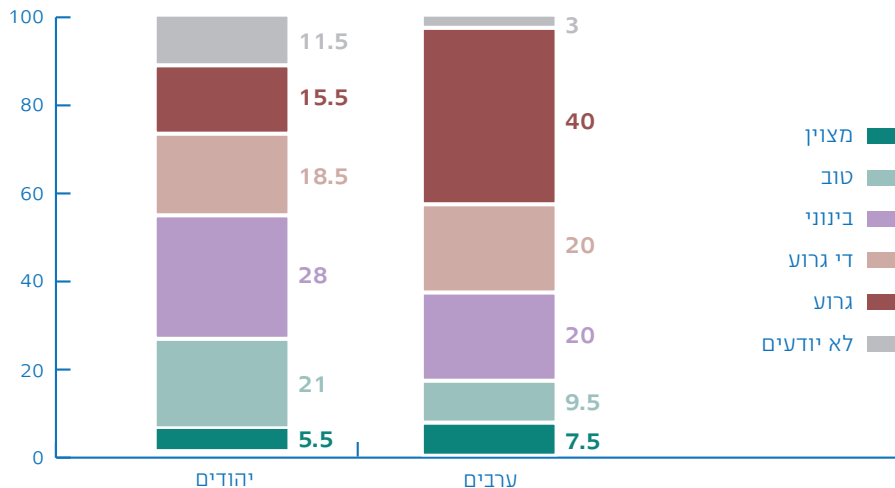

תרשים 4.6 / תפקוד המשטרה במאבק בשימוש בסמים (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

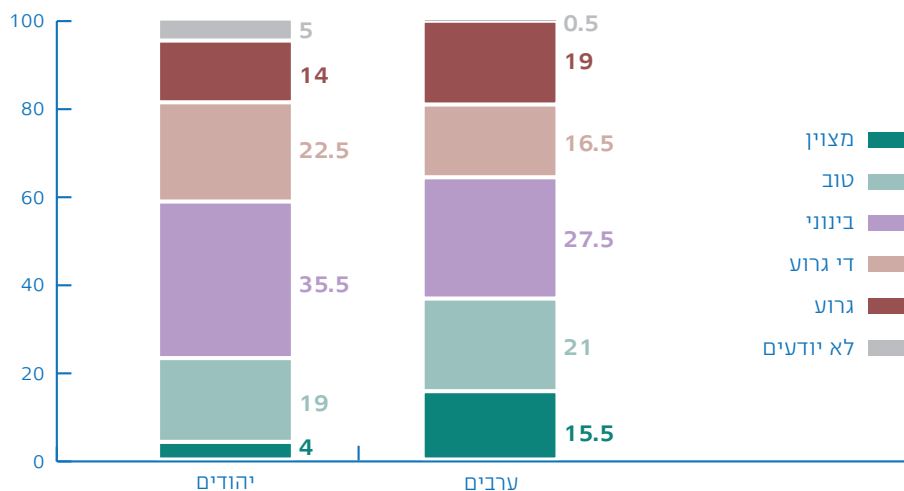
שלא במפתיע, לנוכח ריבוי מופעי הפשע המאורגן באזורי מגורים של אוכלוסייה ערבית גדולה מול חוסר האונים המשטרתי לבלום את המופעים הללו, התחום שהמשטרה קיבלה בו את הציון הממוצע הנמוך ביותר מהמרוויינים הערבים הוא המאבק בפשע המאורגן – 2.2 (60% נתנו לה כאן ציון די גרוע או גרוע). לעומת זאת, רק כשליש מהמרוויינים היהודים נתנו ציונים נמוכים לתפקוד המשטרה בתחום זה, עם ממוצע גבוה יותר (2.8) (כרבע נתנו לה ציון טוב או מצוין).

תרשים 4.7 / תפקוד המשטרה במאבק בפשע המאורגן (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

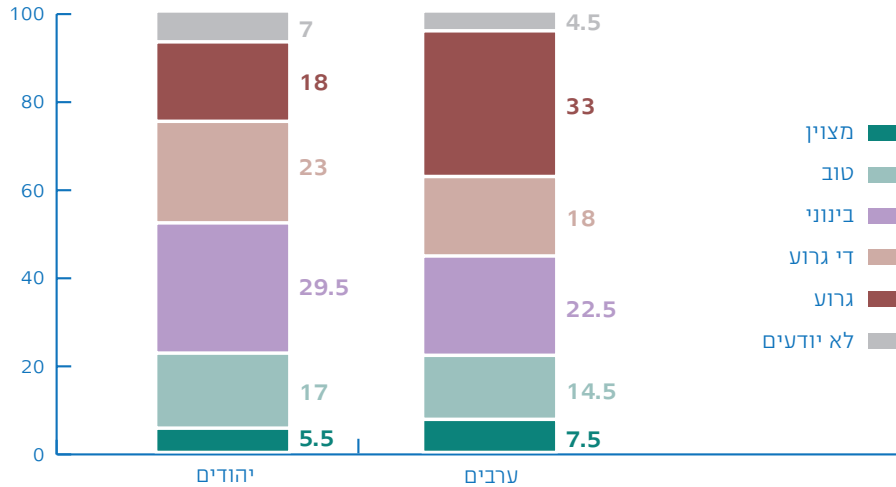
בתחום מניעת תאונות הדרכים המשטרה קיבלה מהמרואיינים הערבים את הציון הממוצע הגבוה ביותר על תפקודה – יותר משליש מהם נתנו לה ציון טוב או מצוין. ואולם גם כאן מדובר בממוצע בינוני (3.0). בקרב המרואיינים היהודים הציון הממוצע בתחום מניעת תאונות הדרכים היה 2.8, אלא שאצל היהודים, שלא כמו אצל הערבים, זהו אחד הציונים היותר נמוכים שהוענקו למשטרה על תפקודה.

תרשים 4.8 / תפקוד המשטרה במניעת תאונות דרכים (%), מדגם יהודים ומדגם ערבים)

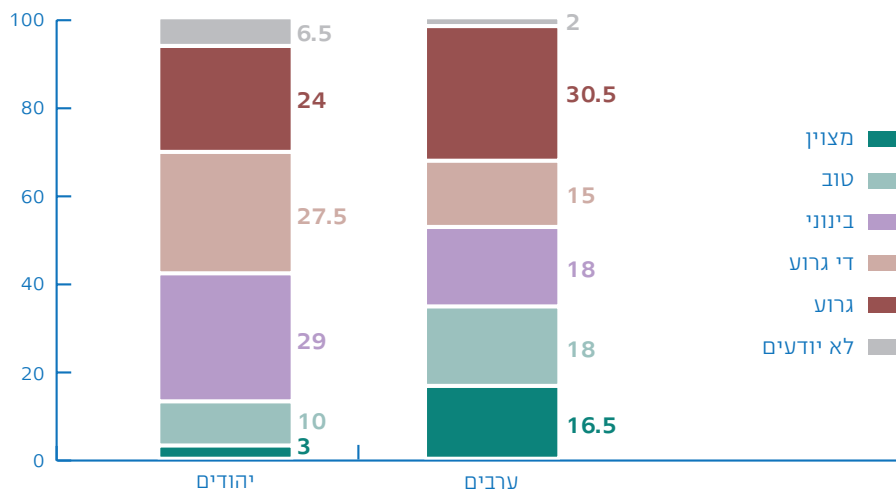
כמחצית מהמרואיינים הערבים נתנו ציון די גרוע או גרוע לטיפול של המשטרה בתחום חשיפת שחיתויות – ציון ממוצע 2.4, נמוך מבינוני. מהמרואיינים היהודים רק 41% נתנו למשטרה ציונים גרועים בתחום זה: ציון ממוצע מעט גבוה יותר (2.7) אך עדיין נמוך מבינוני.

תרשים 4.9 / תפקוד המשטרה בחשיפת שחיתויות (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

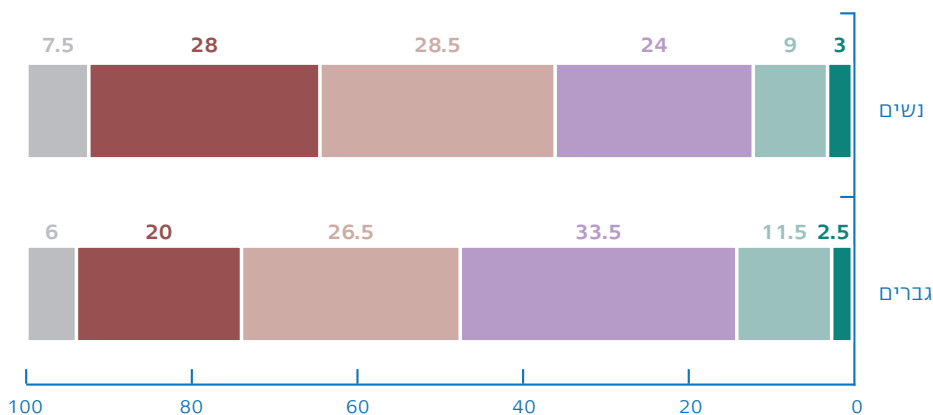
התחום שהמשטרה קיבלה בו את הציון השלילי ביותר מהמרוויינים היהודים – ממוצע 2.4, כאשר כמחצית נתנו ציון די גרוע או גרוע – הוא המאבק באלימות במשפחה. בקרב המרוויינים הערבים היה הציון הממוצע לתפקוד המשטרה בתחום זה גבוה קצת יותר – 2.7 (45% נתנו ציונים נמוכים).

תרשים 4.10 / תפקוד המשטרה במאבק באלימות במשפחה (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

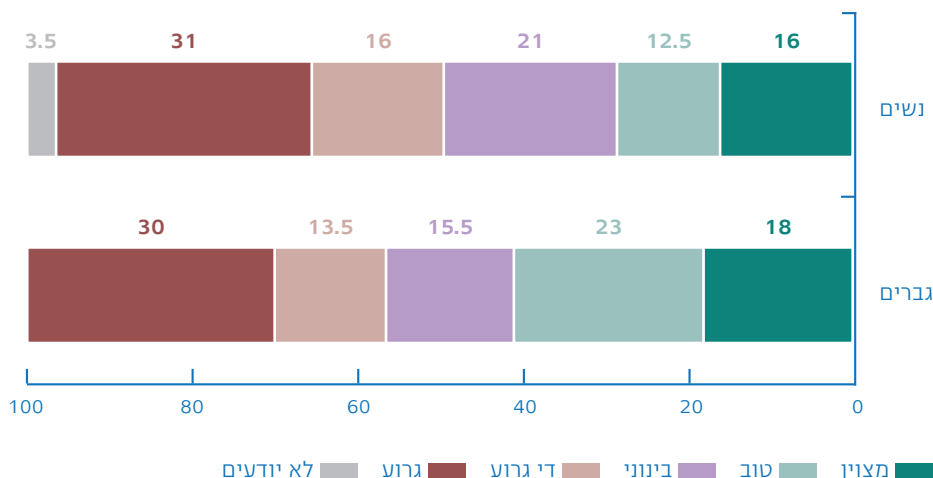

פילוח התשובות בתחום המאבק באלימות במשפחה לפי מין בכל קבוצת מדגם (יהודים וערבים) מלמד על הבדלים: הנשים נותנות ציונים נמוכים מהגברים לתפקוד המשטרה בתחום זה. כך, במדגם היהודים כ-56% מהנשים נתנו ציון די גרוע או גרוע, לעומת כ-46% מהגברים שנתנו ציונים אלו. במדגם הערבים ההבדלים מצטמצמים מעט, אך עדיין שיעור גדול יותר של נשים (47%) לעומת גברים (43%) נתנו למשטרה ציון די גרוע או גרוע על תפקודה במאבק באלימות במשפחה. ממצא מעניין הוא ששיעור די גבוה מהגברים בציבור הערבי (41%) נתנו למשטרה ציון טוב או מצוין לטיפול במאבק באלימות במשפחה. מבין ששת התחומים זהו הציון הגבוה ביותר שנתנו גברים ערבים לתפקוד המשטרה.

תרשים 4.11 / תפקוד המשטרה במאבק באלימות במשפחה, לפי מין (מדגם יהודים)

תרשים 4.12 / תפקוד המשטרה במאבק באלימות במשפחה, לפי מין (מדגם ערבים)

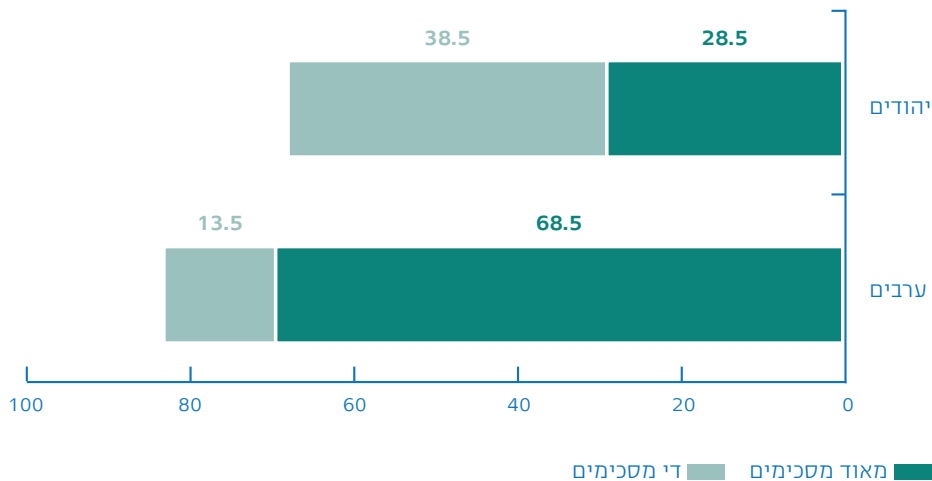

מצוין טוב בינוני די גרוע גרוע לא יודעים

יש בסיס להניח כי ההבדלים בציונים שנתנו כל המרואיינים, היהודים והערבים, למשטרה על תפקודה בכלל ובתחומים הספציפיים בפרט נובעים – לפחות חלקית – מהעובדה שהם אינם פוגשים לא את "אותה המשטרה" ולא באותן נסיבות. בדקנו אם ההרגשה בציבור היא שהמשטרה מתפקדת אחרת ברחוב הערבי וברחוב היהודי.

שאלנו: "יש הטוענים כי המשטרה מטפלת בפשיעה ברחוב היהודי ביסודיות רבה יותר מאשר ברחוב הערבי. האם אתה מסכים או לא מסכים עם טענה זו?". רוב גדול מהמרואיינים הסכימו עם הטענה שהמשטרה מטפלת בפשיעה ברחוב היהודי ביסודיות רבה יותר מאשר ברחוב הערבי. מצאנו כי הרוב הזה במדגם הערבי (82%) גדול מן הרוב במדגם היהודי (67%).

תרשים 4.13 / די או מאוד מסכימים שמשטרת ישראל מטפלת בפשיעה ברחוב היהודי ביסודיות רבה יותר מאשר ברחוב הערבי (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

פילוח התשובות לשאלה זו לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים) מעלה תמונה דומה יחסית: רוב גדול מקרב המרואיינים בכל מחנה הסכימו עם הטענה בדבר הטיפול היסודי יותר של המשטרה בפשיעה ברחוב היהודי מזה שברחוב הערבי, אם כי הרוב בשמאל שסברו כך גדול מן הרוב במרכז ובימין.

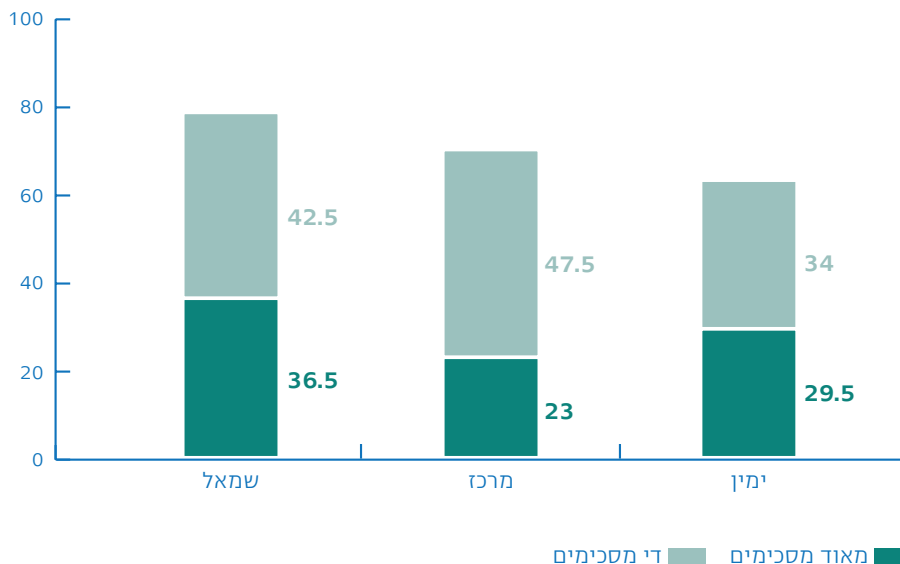
שיטור חסר? הטיפול בפשיעה ברחוב היהודי וברחוב הערבי

שאלה 63

נספח 1

עמ' 209

תרשים 4.14 / די או מאוד מסכימים שמשטרת ישראל מטפלת בפשיעה ברחוב היהודי ביסודיות רבה יותר מאשר ברחוב הערבי, לפי מחנה פוליטי (% מדגם יהודים)

שאלת שיטור היתר

שאלות 71-76

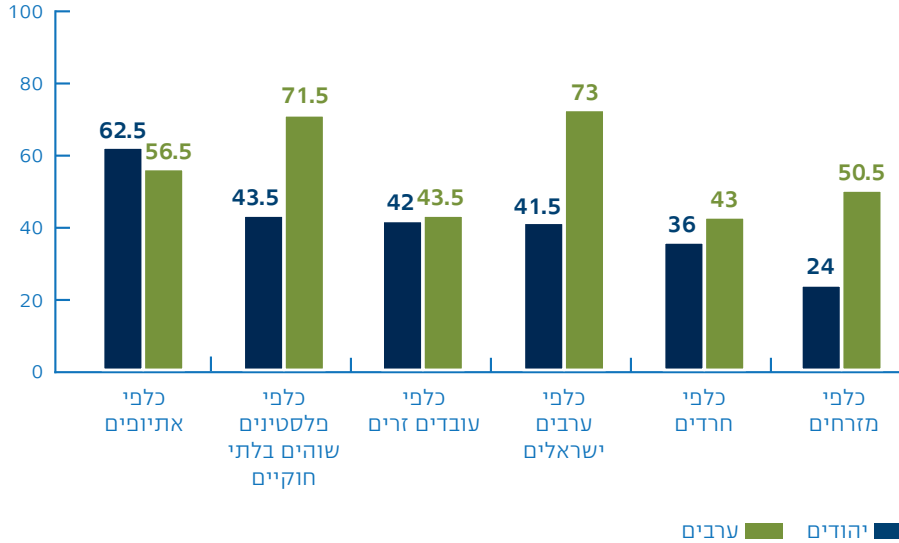
נספח 1

עמ' 214-212

בשנים האחרונות עולה לדיון ציבורי ומקצועי גם יחד – בישראל, כמו במדינות רבות אחרות – עניין שיטור היתר כלפי קבוצות מוחלשות ומודרות. הצגנו אפוא למרואיינים מקבץ שאלות על כל קבוצה בנפרד: "האם אתה מסכים או לא מסכים עם הטענה שמשטרת ישראל מפעילה שיטור יתר כלפי הקבוצות הבאות: ערבים ישראלים, מזרחים, אתיופים, חרדים, עובדים זרים, פלסטינים שוהים בלתי חוקיים?".

מצאנו הבדלים בין המרואיינים היהודים למרואיינים הערבים בתשובותיהם בנוגע לקבוצות שכלפיהן המשטרה מפעילה שיטור יתר. הערבים חשבו, יותר מהיהודים, שמופעל שיטור יתר. וכך, למעלה ממחצית מהמרואיינים הערבים הסכימו עם טענת שיטור היתר כלפי 4 מתוך 6 הקבוצות שהוצגו: כלפי ערבים ישראלים – 73%; כלפי פלסטינים שוהים בלתי חוקיים – 71.5%; כלפי אתיופים – 56.5%; וכלפי מזרחים – 50.5%. גם כלפי שתי הקבוצות האחרות – עובדים זרים וחרדים – שיעור גבוה יותר של ערבים (כ־43% בשני המקרים) הסכימו עם הטענה. בקרב המרואיינים היהודים הקבוצה היחידה שלגביה הייתה הסכמה רחבה עם הטענה לשיטור יתר היא יוצאי אתיופיה – 62.5%. כלפי פלסטינים שוהים בלתי חוקיים, עובדים זרים וערבים ישראלים רק מיעוט גדול למדי – כ־40% – הסכימו שהקבוצות הללו סובלות משיטור יתר. כלפי חרדים הסכימו רק 36% מהמרואיינים היהודים כי מופעל שיטור יתר, ולבסוף – קצת פחות מרבע (24%) סברו שזה המצב כלפי מזרחים.

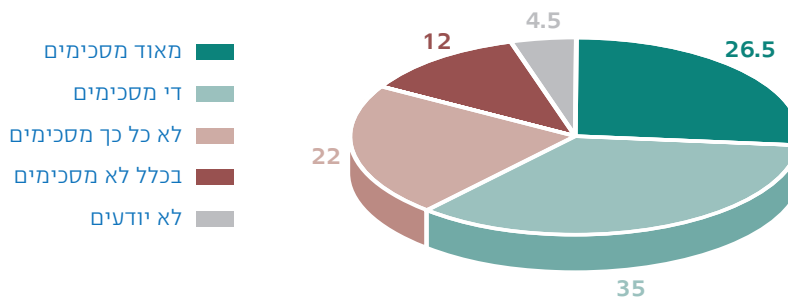
תרשים 4.15 / די או מאוד מסכימים עם הטענה שהמשטרה מפעילה שיטור יתר כלפי כל אחת מהקבוצות (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

שיטור יתר כלפי יוצאי אתיופיה?

ככל הנראה בעקבות ריבוי הדיונים בנושא והמחאה שפרצה לאחר האירוע שבו נורה למוות סלמון טקה בשנת 2019 ואירועים אחרים שיוצאי אתיופיה נפגעו בהם מידי המשטרה (ואולי גם בהשפעת אירועי Black Lives Matter בארצות הברית) – רוב מכלל המדגם די או מאוד מסכימים עם הטענה שמשטרת ישראל מפעילה שיטור יתר נגד יוצאי אתיופיה.

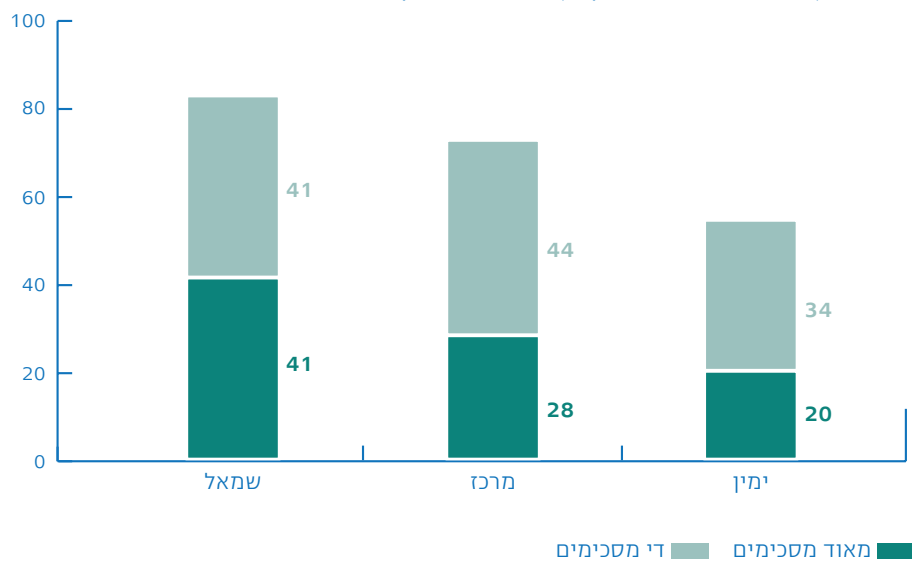
תרשים 4.16 / שיטור יתר כלפי יוצאי אתיופיה? (% כלל המדגם)

במקרה זה לא נמצאו הבדלים גדולים בין המרואיינים היהודים למרואיינים הערבים. יותר ממחצית מכלל המשיבים בכל קבוצה הסכימו עם הטענה שמופעל שיטור יתר כלפי אתיופים.

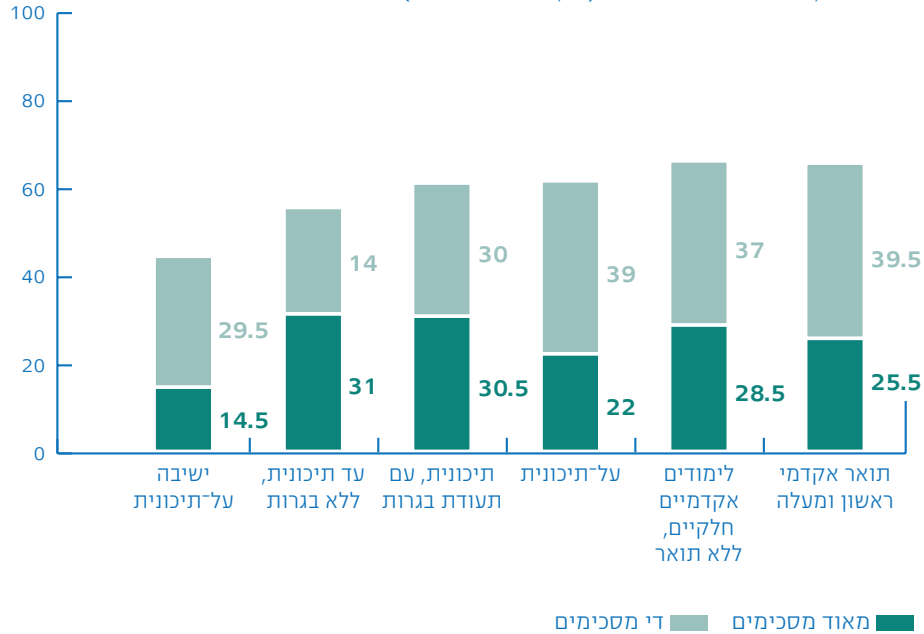
פילוח התשובות לשאלה זו לפי מחנה פוליטי (יהודים) מעלה רוב בכל מחנה המסכימים עם הטענה, אך יש הבדלים בגדלים של הרוב הזה: בקרב מי שהגדירו את עצמם שמאל שררה תמימות דעים מלאה כמעט באשר להסכמה עם הטענה, לעומת מעט יותר ממחצית שהסכימו איתה בקרב מי שהגדירו את עצמם ימין.

תרשים 4.17 / די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי יוצאי אתיופיה, לפי מחנה פוליטי (% מדגם יהודים)

בפילוח התשובות לפי השכלה מצאנו כי ככל שרמת ההשכלה גבוהה יותר, כך עולה מידת ההסכמה עם טענת שיטור היתר כלפי יוצאי אתיופיה. בעלי השכלה של ישיבה תיכונית היו היחידים שפחות ממחציתם (44%) הסכימו עם הטענה הזו.

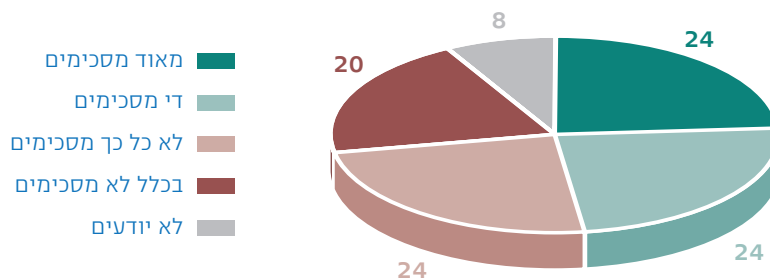
תרשים 4.18 / די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי יוצאי אתיופיה, לפי רמת השכלה (% כלל המדגם)

שיטור יתר כלפי שוהים בלתי חוקיים פלסטינים

באשר לשיטור יתר כלפי שוהים בלתי חוקיים פלסטינים – כלל המדגם כמעט חצוי בעניין זה, אם כי שיעור המסכימים עם הטענה עולה במעט על שיעור השוללים אותה.

תרשים 4.19 / שיטור יתר כלפי שוהים בלתי חוקיים פלסטינים? (% כלל המדגם)

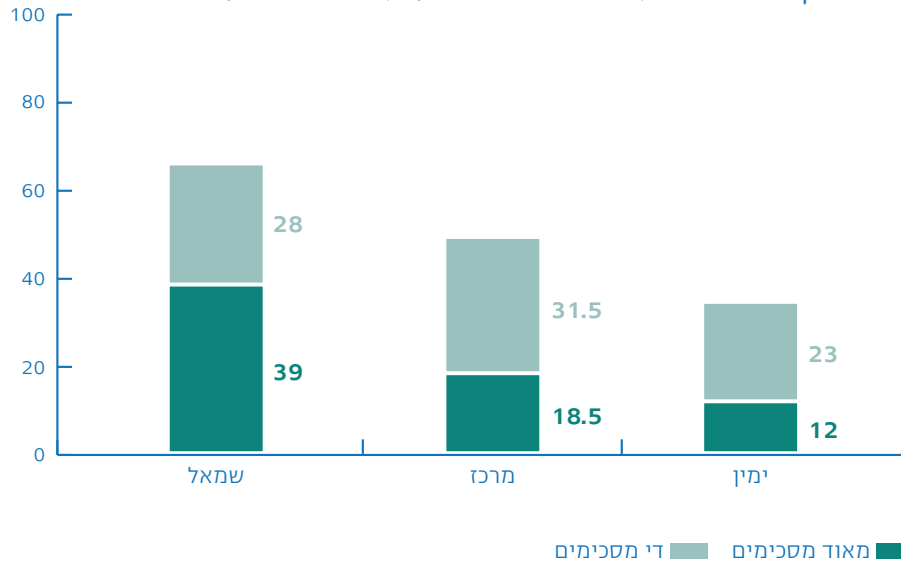
פילוח לפי לאום מעלה, כצפוי, הבדל גדול בין המרוואיינים היהודים והמרוואיינים הערבים. בקרב היהודים כ-44% הסכימו עם הטענה ו-48% שללו אותה, לעומת זאת כ-71.5% מהמשיבים הערבים הסכימו עם הטענה.

תרשים 4.20 / שיטור יתר כלפי שוהים בלתי חוקיים פלסטינים? (% ,מדגם יהודים ומדגם ערבים)

פילוח התשובות לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים) מראה כי בימין רק קצת יותר משליש הסכימו עם הטענה, במרכז בדיוק מחצית, ואילו בשמאל כשני שלישים הסכימו עם הטענה שהמשטרה מפעילה שיטור יתר נגד השוהים הבלתי חוקיים הפלסטינים.

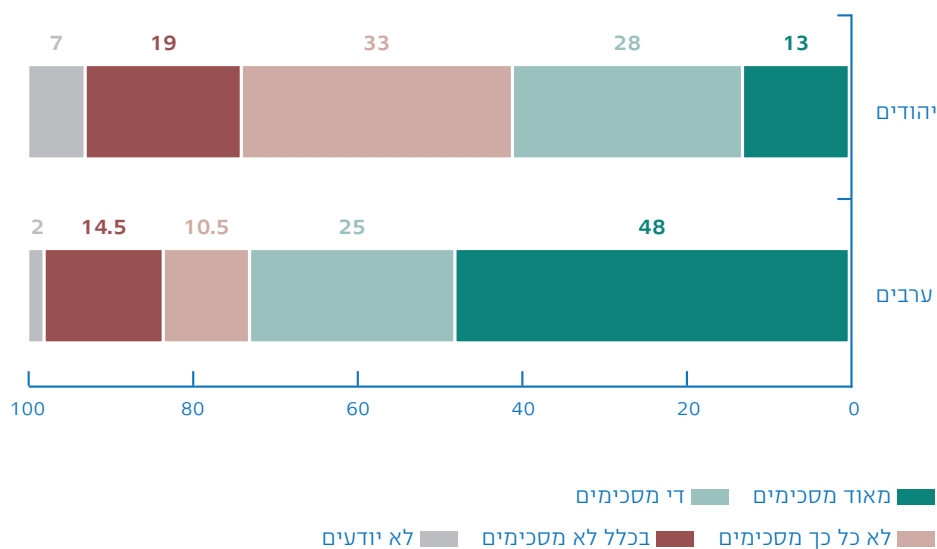
תרשים 4.21 / די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי שוהים בלתי חוקיים פלסטינים, לפי מחנה פוליטי (% מדגם יהודים)

שיטור יתר כלפי ערבים אזרחי ישראל?

המשיבים היהודים והמשיבים הערבים ענו כמעט באופן הופכי על שאלת שיטור היתר כלפי ערבים אזרחי ישראל: רוב (אם כי קטן) מהמרואיינים היהודים אינם מסכימים עם הטענה שמשטרת ישראל מפעילה שיטור יתר כלפי האזרחים הערבים. לעומת זאת, כמעט שלושה רבעים מהמרואיינים הערבים סבורים כי אכן מופעל שיטור יתר כלפי אזרחי ישראל הערבים.

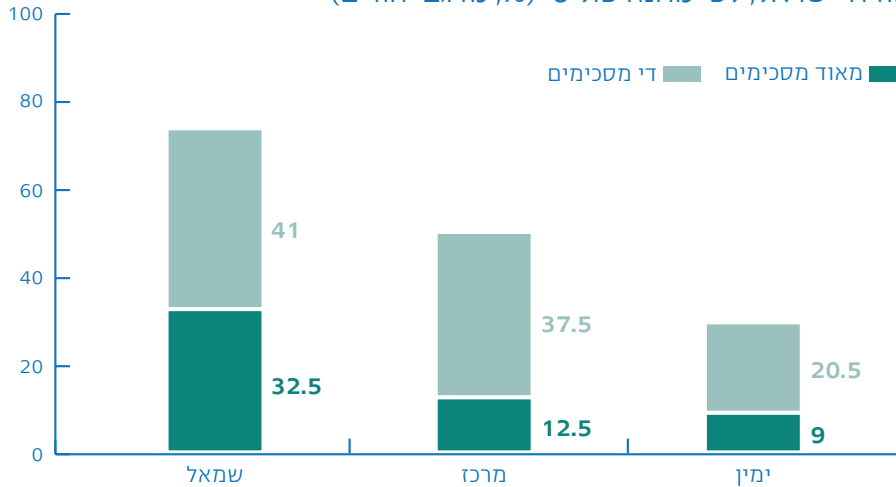
תרשים 4.22 / שיטור יתר כלפי ערבים אזרחי ישראל? (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

בתוך קבוצת המרואיינים הערבים מצאנו הבדלים, לא גדולים, בפילוח לפי דת (לפי הגדרה עצמית): 55% מהנוצרים הסכימו עם הטענה, וכן כ-75% מהמוסלמים ו-77% מהדרוזים. כלומר, הנוצרים מרגישים קצת פחות מהמוסלמים ומהדרוזים שמופעל היום בישראל שיטור יתר נגד ערבים.

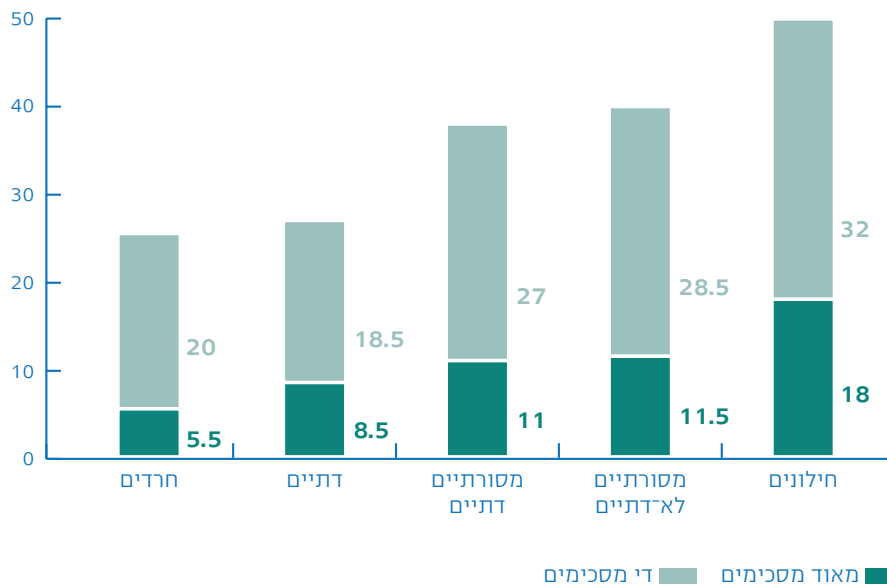
בפילוח התשובות לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים) ניתן לראות הבדלים גדולים בין מרואיינים שזיהו את עצמם כימין לבין מי שזיהו את עצמם כמרכז או שמאל. בעוד פחות משליש (30%) בקרב מי שזיהו את עצמם כימין הסכימו עם טענת שיטור היתר כלפי ערבים, מחצית (50%) ממי שזיהו את עצמם כמרכז ו-74% ממי שזיהו את עצמם כשמאל די או מאוד הסכימו עימה.

תרשים 4.23 / די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי ערבים אזרחי ישראל, לפי מחנה פוליטי (% מדגם יהודים)

פילוח התשובות של מדגם היהודים לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני מלמד שהחילונים מקבלים יותר את הטענה בדבר שיטור היתר כלפי ערבים אזרחי ישראל ופחות את אותה הטענה כלפי חרדים, כפי שיוצג בהמשך פרק זה.

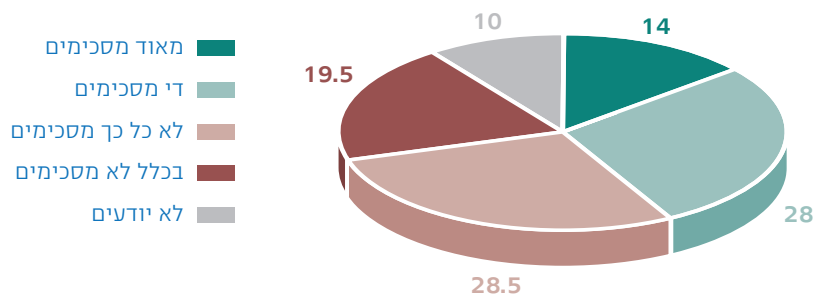
תרשים 4.24 / די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי ערבים אזרחי ישראל, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (% מדגם יהודים)

שיטור יתר כלפי עובדים זרים?

בכלל המדגם מצאנו ציבור כמעט חצוי בשאלה זו, עם נטייה קלה לשלילת טענת שיטור היתר כלפי עובדים זרים: 48% אמרו שאינם מסכימים עם הטענה שמשטרת ישראל מפעילה שיטור יתר כלפי עובדים זרים, לעומת 42% שהסכימו איתה.

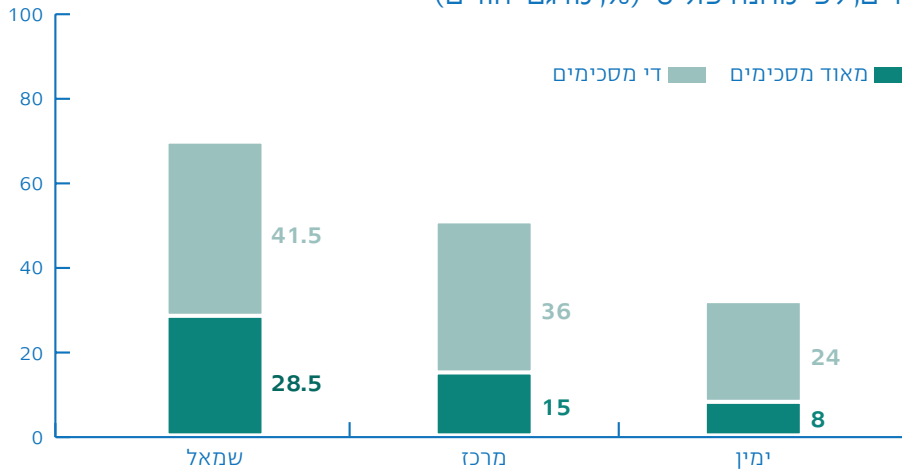
תרשים 4.25 / שיטור יתר כלפי עובדים זרים? (% כלל המדגם)

פילוח לפי לאום מראה תמונה כמעט זהה בין מדגם היהודים למדגם הערבים, אם כי אצל היהודים מעט יותר לא הסכימו איתה, ואילו אצל הערבים היה ממש שוויון בין המסכימים ללא-מסכימים: 42% מקרב היהודים ו-43% מקרב הערבים הסכימו עם הטענה בדבר שיטור יתר כלפי עובדים זרים, לעומת 48% מקרב היהודים ו-43% מהערבים שלא הסכימו איתה.

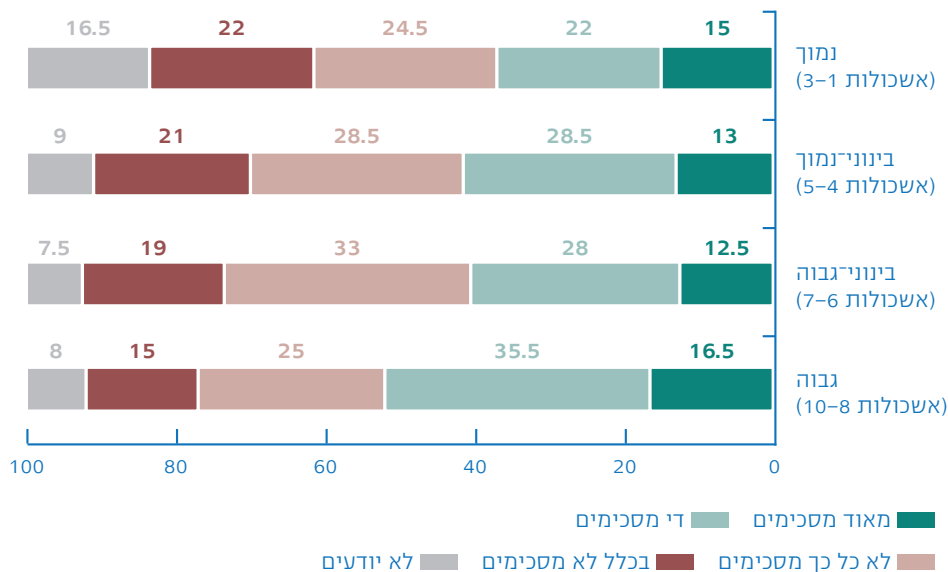
פילוח התשובות לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים) מלמד על הבדלים משמעותיים יותר ומראה כי בקרב השמאל יש רוב גדול (70%) שמסכימים עם הטענה שהמשטרה מפעילה שיטור יתר כלפי עובדים זרים, בקרב אנשי המרכז יש רוב קטן הסבורים כך (51%), ואילו בקרב אנשי הימין רק מיעוט (32%) מסכימים עם הטענה. מן הסתם תשובותיהם של המרוויינים בשאלת שיטור היתר כלפי קבוצה זו מושפעות מעמדותיהם הכלליות השונות בסוגיית העובדים הזרים.

תרשים 4.26 / די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי עובדים זרים, לפי מחנה פוליטי (% מדגם יהודים)

פילוח התשובות לפי חלוקת היישובים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לאשכולות סטטוס חברתי-כלכלי מלמד כי בקרב מי שגרים ביישובים הכלולים באשכול החברתי-כלכלי הנמוך שוררת הסכמה פחותה עם הטענה בדבר שיטור יתר כלפי עובדים זרים לעומת מידת ההסכמה הרחבה יותר בקרב מי שגרים באשכול החברתי-כלכלי הגבוה.

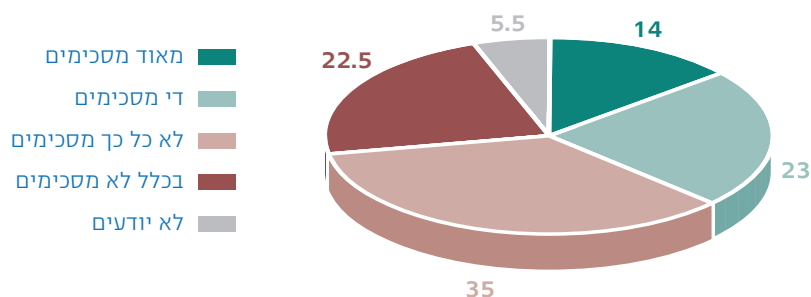
תרשים 4.27 / שיטור יתר כלפי עובדים זרים? לפי סטטוס חברתי-כלכלי של יישוב המגורים (% כלל המדגם)

שיטור יתר כלפי חרדים?

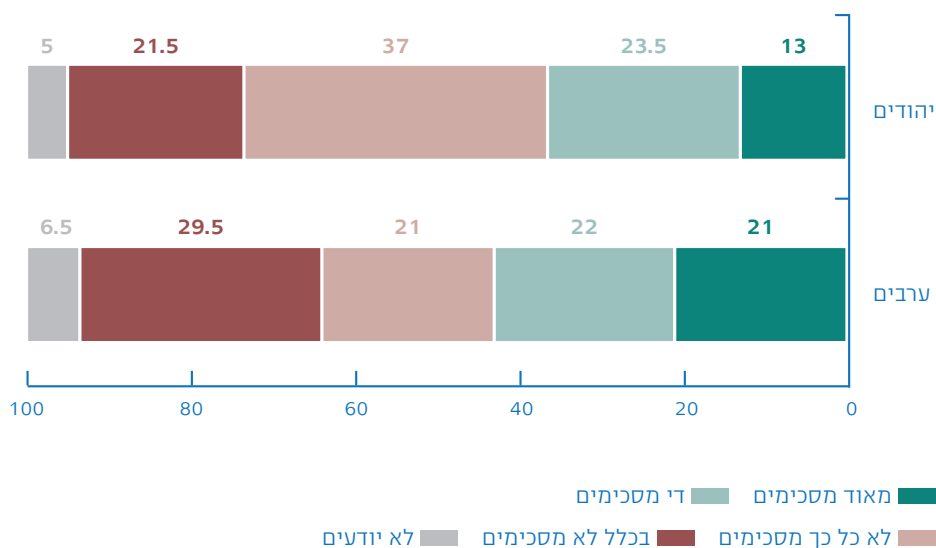
בכלל המדגם רוב המרואיינים השיבו כי אינם מסכימים עם הטענה שמשטרת ישראל מפעילה שיטור יתר כלפי חרדים.

תרשים 4.28 / שיטור יתר כלפי חרדים? (% כלל המדגם)

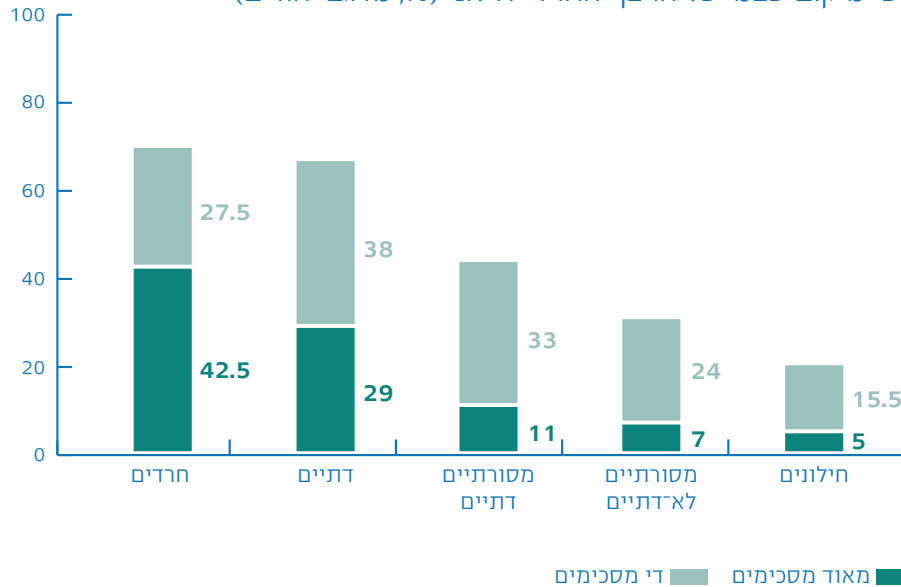
גם בפילוח לפי לאום (יהודים וערבים) אין בשום קבוצה רוב לתמיכה בטענה בדבר שיטור יתר כלפי חרדים, אף שמפתיע במקצת למצוא כי שיעור המרואיינים היהודים שהשיבו כי הם מסכימים עם הטענה קטן מהשיעור המקביל אצל המרואיינים הערבים.

תרשים 4.29 / שיטור יתר כלפי חרדים? (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

כצפוי, ניתוח התשובות לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (מדגם יהודים) מעלה שככל שרמת הדתיות עולה, כך עולה שיעור המסכימים עם הטענה שמשטרת ישראל מפעילה שיטור יתר כלפי חרדים. בעוד שבקרב החילונים רק כחמישית מהמשיבים מסכימים עם הטענה, כמעט שלושה רבעים ממי שהגדירו את עצמם חרדים ורק מעט פחות בקרב הדתיים מסכימים איתה.

תרשים 4.30 / די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי חרדים, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (% מדגם יהודים)

מובן שנמצא קשר גם בין הצבעה בבחירות לכנסת לבין הסכמה או אי-הסכמה עם הטענה. בקרב מי שדיווחו כי הצביעו בבחירות 2020 ליהדות התורה או לש"ס 77% ו-71% (בהתאמה) הסכימו עם הטענה שמשטרת ישראל מפעילה שיטור יתר כלפי חרדים. לעומת זאת מקרב מצביעי העבודה-גשר-מרצ ומקרב מצביעי כחול לבן רק כ-25% הסכימו איתה, ובקרב מצביעי ישראל ביתנו – רק כ-10%.

לוח 4.2 (כלל המדגם) הצבעה בבחירות 2020 לכנסת

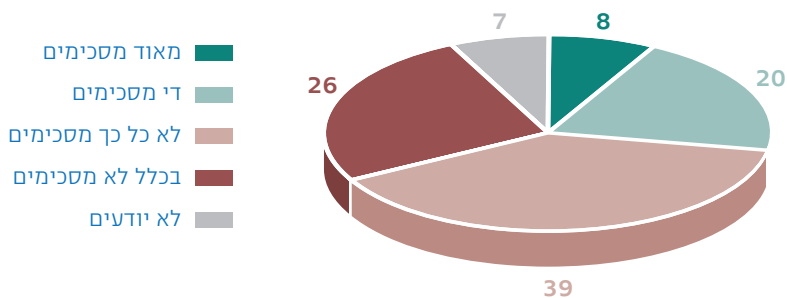
הצבעה בבחירות 2020 לכנסת	מאוד או די מסכימים	לא כל כך או בכלל לא מסכימים	לא יודעים	סך הכול
יהדות התורה	77	19	4	100
ש"ס	71	23	6	100

הצבעה בבחירות 2020 לכנסת	מאוד או די מסכימים	לא כל כך או בכלל לא מסכימים	לא יודעים	סך הכול
ימינה	50	43	7	100
הרשימה המשותפת	41	55	4	100
הליכוד	36	57	7	100
כחול לבן	25	71	4	100
העבודה-גשר-מרצ	22	67	11	100
ישראל ביתנו	11	87	2	100

שיטור יתר כלפי מזרחים?

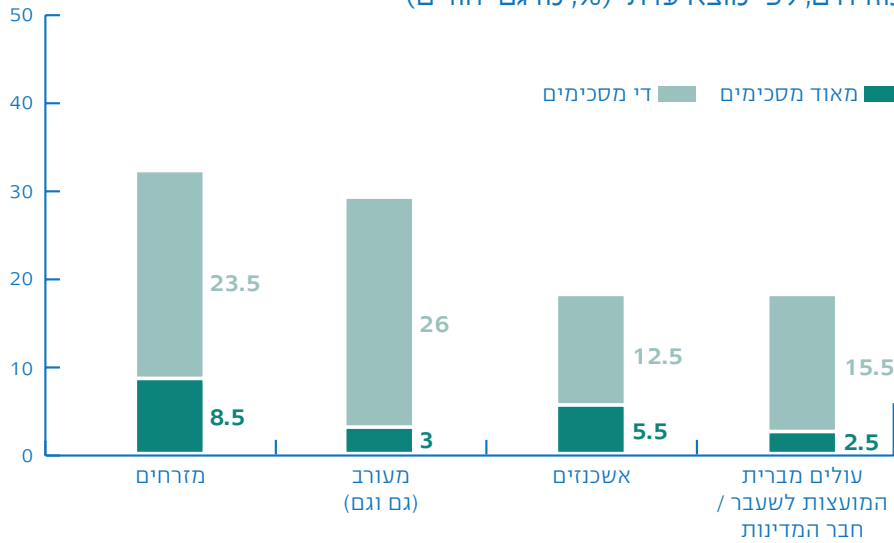
הקבוצה הבאה שעליה נשאלו המרוויינים הייתה היהודים אזרחי ישראל ממוצא מזרחי. בכלל המדגם כשני שלישים (65%) מהמרוויינים לא הסכימו עם הטענה כי משטרת ישראל מפעילה שיטור יתר כלפיהם, ואילו קצת יותר מרבע מהם (28%) כן הסכימו איתה.

תרשים 4.31 / שיטור יתר כלפי מזרחים? (% כלל המדגם)

בפילוח לפי מוצא עדתי נמצא כי הרוב בכל הקבוצות לא כל כך הסכימו או בכלל לא הסכימו עם הטענה בדבר שיטור יתר כלפי מזרחים (יוצאי חבר המדינות – 76%; אשכנזים – 74%; מזרחים – 63%, מוצא מעורב – 65%). בקרב המזרחים נמצא שיעור המסכימים הגדול ביותר עם הטענה בדבר שיטור יתר כלפיהם (32%, כמעט כפול משיעור האשכנזים שהסכימו עם היגד זה).

תרשים 4.32 / די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי מזרחים, לפי מוצא עדתי (% מדרגם יהודים)

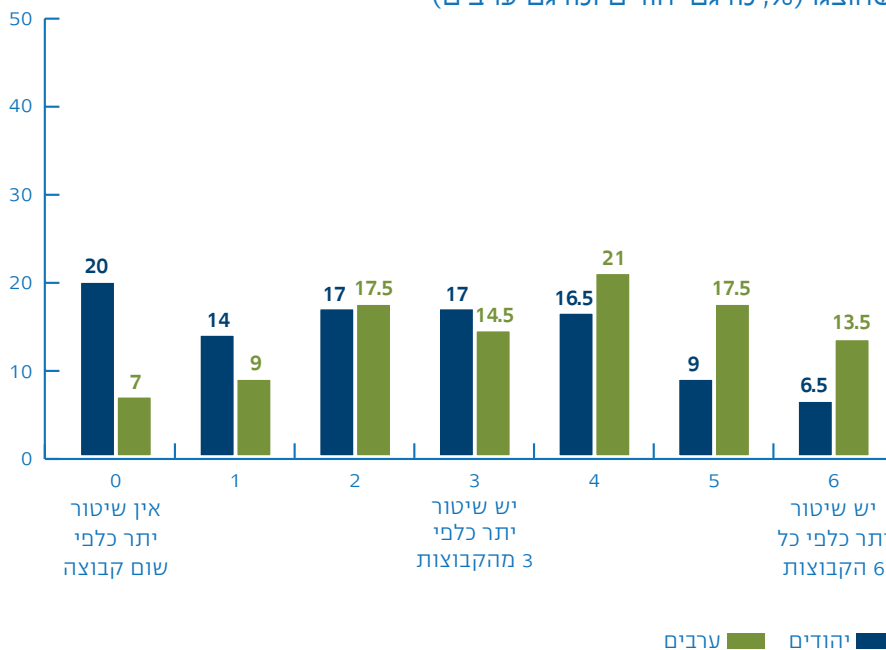
בפילוחים נוספים כמו עמדה פוליטית, מעמד חברתי-כלכלי והכנסה לא נמצאו בעניין זה הבדלים גדולים בין הקבוצות. אבל מצאנו הבדל מעניין בין יהודים לערבים: מחצית מן המרואיינים הערבים השיבו כי הם די או מאוד מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי יהודים ממוצא מזרחי, בעוד פחות מרבע מהמרואיינים היהודים סברו כך.

תרשים 4.33 / שיטור יתר כלפי מזרחים? (% מדרגם יהודים ומדרגם ערבים)

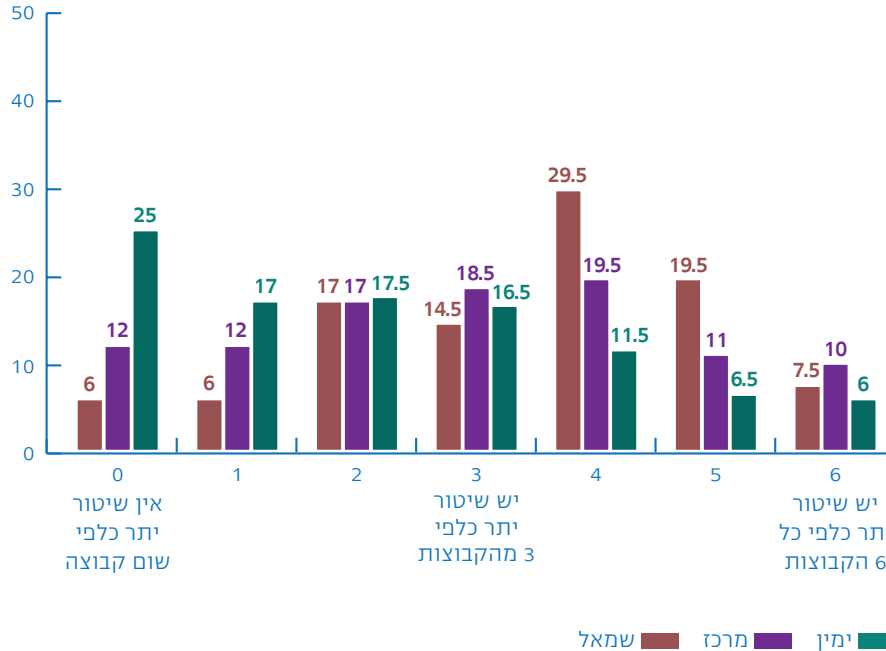
לסיכום נושא שיטור היתר: כאשר בוחנים את העמדות של כל המדגם באשר ל-6 הקבוצות שהוצגו בסקר, עולה כי 18% מהמרואיינים השיבו שכנגד אף אחת מהקבוצות לא מופעל שיטור יתר, ואילו 8% הסכימו עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי כל 6 הקבוצות שהוצגו. בחינה מעמיקה יותר מגלה הבדלים בין קבוצות מרואיינים. כך למשל, כ-20% מהמרואיינים היהודים לא הסכימו עם הטענה בדבר שיטור יתר כלפי קבוצה כלשהי, לעומת רק 7% מהמרואיינים הערבים. לעומת זאת, כ-13% מהמרואיינים הערבים הסכימו עם הטענה בדבר שיטור יתר כלפי כל הקבוצות, לעומת רק 6% מקרב היהודים שסברו כך.

תרשים 4.34 / מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי 0-6 מהקבוצות שהוצגו (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

גם בפילוח לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים) ניתן לראות הבדלים משמעותיים. 25% מהמרואיינים מהימין סבורים שאין שיטור יתר כלפי אף אחת מהקבוצות שהוצגו, לעומת 6% בלבד מאנשי השמאל הגורסים כך.

תרשים 4.35 / מסכימים עם הטענה שיש שיטור יתר כלפי 0-6 מהקבוצות שהוצגו, לפי מחנה פוליטי (% מדגם יהודים)

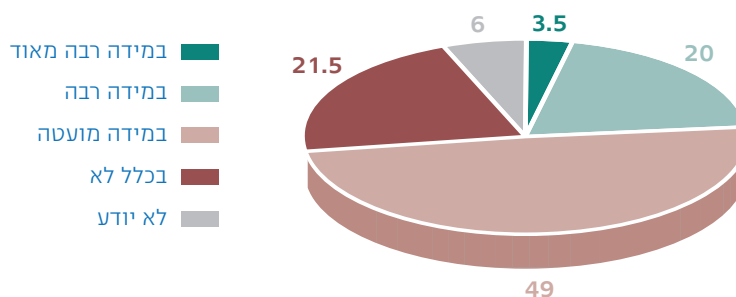
ראינו כי לציבור הישראלי יש ביקורת רבה על המשטרה. יתרה מזו, רוב גדול של המרואיינים בכלל המדגם (70%) השיבו כי המשטרה מתייחסת לביקורת כלפיה ברצינות מועטה (49%) או בכלל לא (21%). רק כרבע (26%) השיבו כי היא מתייחסת לביקורת כלפיה ברצינות רבה או רבה מאוד. תשובות כל המרואיינים היו דומות בכל הפילוחים, גם יהודים וגם ערבים, גם בכל הקבוצות שעל הרצף החרדי-חילוני וגם בכל קבוצות הגיל. ממצאים אלו צריכים להטריד יותר מכול את משטרת ישראל, משום שכפי שראינו – דימויה של המשטרה בעיני הציבור הישראלי אינו טוב, ונכונות נראית לעין ללמוד מביקורת בונה יכולה לסייע מאוד לשיפור דימוי זה.

יחסה של המשטרה לביקורת כלפיה

שאלה 77

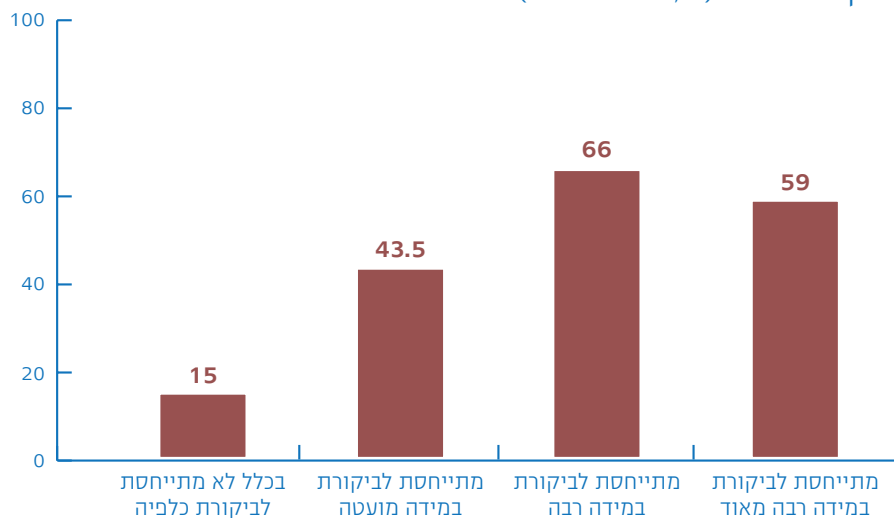
נספח 1
עמ' 214

תרשים 4.36 / "באיזו מידה המשטרה מתייחסת ברצינות לביקורת כלפיה?" (%, כלל המדגם)

ניתוח הנתונים מראה שיש קשר חזק מאוד בין התחושה בציבור שהמשטרה מייחסת משנה חשיבות לביקורת כלפיה לבין מידת האמון בה. כאשר הציבור מרגיש שאין התייחסות מצד המשטרה לביקורת עליה, האמון שלו במוסד זה יורד.

תרשים 4.37 / אמון במשטרה, לפי מידת הרצינות שהמשטרה מתייחסת לביקורת כלפיה (%, כלל המדגם)

פרק 5 / יחסי יהודים וערבים בישראל

הנושאים הנדונים בפרק זה:

- נכונות האזרחים הערבים להשתלב בחברה הישראלית
- המשטר בישראל – דמוקרטי גם לאזרחים הערבים?
- החלטות גורליות ברוב יהודי בלבד?
- עדיף ביחד או לחוד?
- העדפת טיפול רפואי מידי רופא יהודי/ערבי
- נכונות לעבוד ביישוב יהודי/ערבי
- נכונות לעבוד תחת מנהל ישרי יהודי/ערבי
- תהליכים לשיפור מעמדם של הערבים בישראל
- הסיבות למיעוט ערבים בתפקידים בכירים בשירות הציבורי

אחד מנושאי הציר בדיון על איכות הדמוקרטיה הישראלית וכיווני ההתפתחות שלה הוא מערכת היחסים בין אזרחי ישראל היהודים והערבים.¹² בפרק 1 הראינו כי תחושת השייכות של האזרחים הערבים למדינה ובעיותיה היא פחותה מזו של האזרחים היהודים (44% מהמרוויינים הערבים השיבו שהם מרגישים כך בהשוואה ל-84.5% מהיהודים). בפרק 2 ראינו גם כי שיעור גדול בציבור הערבי, יותר מציבור היהודי, סבורים השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה (73% לעומת 50%) וכי בציבור הערבי רווחת יותר התפיסה שהרכיב היהודי של ישראל, בהגדרה "מדינה יהודית ודמוקרטית", חזק מדי (76% מהערבים מרגישים כך לעומת 41.5% מהיהודים). באותו פרק גם ראינו כי מידת האמון של הערבים אזרחי ישראל בכל מוסדות השלטון כמעט, למעט בית המשפט העליון, היא פחותה מזו של אזרחי ישראל היהודים. בפרק 6 עוד נראה כי בעיני הציבור הערבי המתח בין היהודים לערבים הוא המתח החזק ביותר מכל המתחים שבחברה הישראלית, לעומת הדעה הרווחת בציבור היהודי שהמתח בין ימין לשמאל הוא החזק ביותר, וכי הערכת הסולידריות של החברה בישראל בקרב האזרחים הערבים נמוכה מזו שבקרב האזרחים היהודים. כלומר, מדובר בשני ציבורים שיש ביניהם פערי תפיסות עמוקים בשאלות יסוד של מדינת ישראל והחברה הישראלית. בפרק זה נתמקד ביחסים בין יהודים לערבים במדינה מכיוונים שונים, ובמקרים שיש לנו נתונים מן העבר – ננסה לראות אם אפשר להצביע על מגמות כלשהן או שהמצב הוא יציב, לטוב או לרע.

12 נושא נדון בהרחבה ולעומק מדי שנתיים בפרסום של מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות שבמכון הישראלי לדמוקרטיה – **שותפות בעירובן מוגבל: יהודים וערבים, ישראל 2017; 2019.**

נכונות האזרחים הערבים להשתלב בחברה הישראלית

שאלה 47

נספח 1

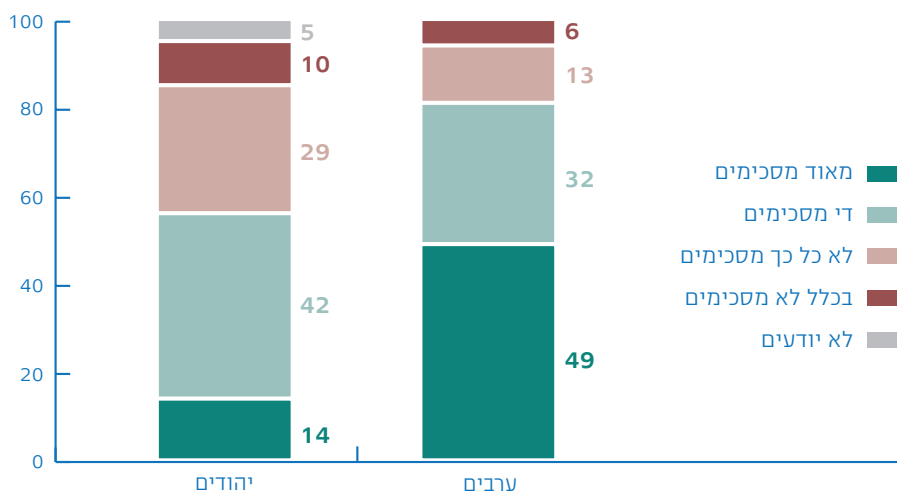
עמ' 204

נספח 2

(ראו באתר)

ביקשנו מהמרוויינים לציין אם הם מסכימים או לא מסכימים עם המשפט "הערבים אזרחי ישראל רוצים להשתלב בחברה הישראלית ולהיות חלק ממנה". כפי שמראה התרשים הבא, רוב מסוים בקרב המרוויינים היהודים מסכימים עם המשפט וכן רוב גדול מהערבים. עם זאת, יש לשים לב כי בקרב היהודים השיעור הגדול יותר רק "די מסכימים" עם המשפט, שעה שבקרב הערבים הרוב מסכימים איתו מאוד. כלומר, אף שבשתי הקבוצות מדובר ברוב, בקרב הערבים הרוב הזה נחוש יותר בעמדתו בעניין.

תרשים 5.1 / "רוב הערבים אזרחי ישראל רוצים להשתלב בחברה הישראלית ולהיות חלק ממנה" (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

השוואה להתפלגות התשובות על השאלה הזו בשנה שעברה מעלה שכמעט לא חל שינוי: השנה 81% מהמשיבים הסכימו עם ההיגד שרוב הערבים רוצים להשתלב בחברה הישראלית לעומת 83% שהסכימו איתו בשנה שעברה. גם בקרב היהודים כמעט לא היה שינוי: בשנה שעברה הסכימו עם המשפט 57%, והשנה – 56%. עם זאת, שיעור המסכימים מאוד בקרב היהודים ירד מ־26% בשנה שעברה ל־14% בלבד השנה.

נשאלת השאלה מי בקרב המרוויינים היהודים **לא** מסכימים עם משפט זה (בקרב המרוויינים הערבים מדובר במיעוט קטן מכדי שניתן יהיה לנתחו). כפי שאפשר ללמוד מהלוח הבא, כשליש ממי שהגדירו עצמם מרכז וכמעט חצי ממי שמיקמו עצמם בימין אינם מסכימים עם ההיגד שאזרחי ישראל הערבים חותרים לשילוב ולהשתלבות. פילוח התשובות לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני מראה כי הדתיים הם הקבוצה שבה שיעור מי שאינם מסכימים עם המשפט שלעיל הוא הגדול ביותר (למעלה ממחצית!) והחילונים הם הקבוצה ששיעור הלא-מסכימים עם האמור במשפט הוא הקטן ביותר.

לוח 5.1 (%) מדגם יהודים)

לא מסכימים עם ההיגד שרוב הערבים רוצים להשתלב בחברה הישראלית		
15	שמאל	מחנה פוליטי
32.5	מרכז	
48.5	ימין	
48	חרדים	מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני
58	דתיים	
44	מסורתיים דתיים	
39	מסורתיים לא-דתיים	
31	חילונים	

משטר דמוקרטי אמיתי חל באותה מידה על כל האוכלוסייה. ואולם, זה זמן יש הטוענים כי המשטר בישראל אינו דמוקרטי במידה שווה לאזרחים היהודים ולאזרחים הערבים. ביקשנו מהמרוויינים להביע הסכמה או אי-הסכמה עם המשפט: "המשטר בישראל הוא דמוקרטי גם לאזרחים הערבים". מתברר כי בעוד רוב היהודים סבורים כי זה אכן המצב, בקרב הערבים רק כשליש חושבים כך. ממצא זה מתקשר לתפיסת הציבור הערבי, שאותה כבר הזכרנו, כי הרכיב היהודי בהגדרה של מדינת ישראל הוא חזק מדי.

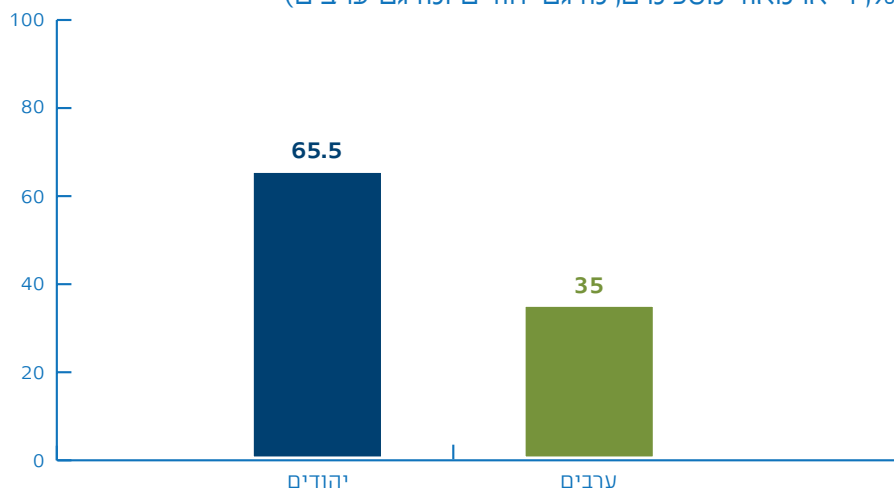
ישראל – דמוקרטיה גם לערבים?

שאלה 49

נספח 1
עמ' 205

נספח 2
(ראו באתר)

תרשים 5.2 / "המשטר בישראל הוא דמוקרטי גם לאזרחים הערבים" (%, די או מאוד מסכימים, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

פילוח של מדגם היהודים לפי מחנות פוליטיים מצביע על כשליש בלבד בקרב מי שהגדירו עצמם שמאל הסבורים כי המשטר בישראל הוא דמוקרטי גם לאזרחים הערבים (שיעור דומה מאוד למחזיקים בדעה זו בקרב המרוויינים הערבים), לעומת רוב בקרב מי שמיקמו עצמם במרכז או בימין.

לוח 5.2 (% מדגם יהודים)

שאלה	מרכז	ימין
די או מאוד מסכימים עם ההיגד שהמשטר בישראל הוא דמוקרטי גם לאזרחים הערבים	59	76

אמנם תמיד יש רוב של יהודים המעריכים את המשטר בישראל כדמוקרטי גם לערבים ומיעוט של ערבים החושבים כך, אבל השנה מצאנו ירידה ניכרת בשיעור הערבים המסכימים עם קביעה זו (מ־43% בשנה שעברה ל־35% השנה). בשאלה זו לא מצאנו הבדלים בין ערבים מוסלמים, נוצרים או דרוזים. עם זאת מצאנו הבדל מעניין אחר: הצלבה בין השאלה הנידונה כאן לשאלה אם המרוויין מרגיש חלק מן המדינה ובעיותיה מעלה כי אצל המשיבים הערבים 70% ממי שמסכימים מאוד עם התיאור שהמשטר בישראל דמוקרטי גם לערבים, מרגישים חלק מן המדינה ובעיותיה. לעומת זאת בקרב מי שבכלל לא מסכימים עם ההיגד שהמשטר בישראל הוא דמוקרטי גם לערבים, רק 27% אומרים שהם מרגישים חלק מהמדינה ובעיותיה.

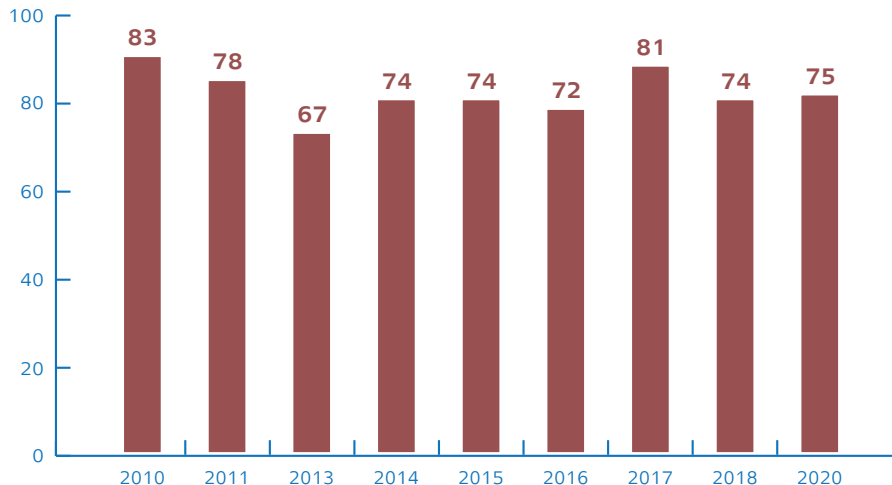
לוח 5.3 (%) מדגם יהודים ומדגם ערבים)

2020	2019	2017	די או מאוד מסכימים עם ההיגד שהמשטר בישראל הוא דמוקרטי גם לאזרחים הערבים
65.5	71	71	יהודים
35	43	45	ערבים

בדקנו אם יש או אין מתאם בין התשובה לשאלה אם המשטר בישראל הוא דמוקרטי גם לאזרחים הערבים לבין ההערכה שהמשטר הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה. ואכן מצאנו מתאם כזה: מקרב מי שחושבים שהשלטון בישראל הוא דמוקרטי גם לאזרחים הערבים, פחות ממחצית (43%) סבורים כי הדמוקרטיה הישראלית נמצאת בסכנה חמורה, לעומת כמעט שלושה רבעים (72.5%) הרואים סכנה כזו בקרב מי שחושבים שישראל אינה דמוקרטית עבור אזרחיה הערבים.

הרחקה ממעגלי קבלת ההחלטות הלאומיים של ציבור אזרחים מסוים אינה עולה בקנה אחד עם ערך השוויון הדמוקרטי ועם העיקרון של שיתוף כלל האזרחים בקביעת גורלם. ובכל זאת, לאורך השנים – וכן השנה – מצאנו כי בציבור היהודי יש רוב המסכימים עם הקביעה שהחלטות גורליות למדינת ישראל בנושאי שלום וביטחון צריכות להישען על רוב יהודי, כלומר שאין די ברוב של כלל האזרחים במדינה. מטבע הדברים, בציבור הערבי רוב גדול (75%) מתנגדים לכך השנה, כבשנים קודמות.

תרשים 5.3 / "החלטות גורליות בנושאי שלום וביטחון צריכות להתקבל ברוב יהודי", 2010-2020 (%) די או מאוד מסכימים, מדגם יהודים)

החלטות גורליות ברוב יהודי בלבד?

שאלה 50

נספח 1
עמ' 205

נספח 2
(ראו באתר)

ההבדלים בנושא זה בין המחנות הפוליטיים השונים (מדגם יהודים) הם גדולים: בימין ובמרכז הרוב מסכימים עם הקביעה שהחלטות גורליות בנושאי שלום וביטחון צריכות להישען על רוב יהודי, שעה שבשמאל רק מיעוט (יותר משליש) מצדדים בעמדה זו.

לוח 5.4 (% מדגם יהודים)

שאל	מרכז	ימין
די או מאוד מסכימים עם הקביעה שהחלטות גורליות בנושאי שלום וביטחון צריכות להתבסס על רוב יהודי	71	87

הפרדה פיזית בין מגזרים שונים בחברה נחשבת גורם המקל על חלחול של תפיסות גזעניות ואנטי־דמוקרטיות. רצינו לדעת באיזו מידה יהודים וערבים בישראל מעוניינים בהפרדה במגורים אלה מאלה. שאלנו, ולא בפעם הראשונה, את המרואיינים היהודים על מידת ההסכמה שלהם עם המשפט: "כדי לשמור על הזהות היהודית עדיף שיהודים וערבים בישראל יחיו בנפרד". את המרואיינים הערבים שאלנו: "כדי לשמור על הזהות הערבית עדיף שיהודים וערבים בישראל יחיו בנפרד".

כפי שאפשר ללמוד מהתרשים שלהלן, רוב גדול מאוד של הערבים (77.5%) מתנגדים להפרדה במגורים בינם לבין יהודים, גם אם המטרה היא שימור הייחוד הערבי. בקרב היהודים רוב קטן (54%) מתנגדים להפרדה.

ביחד או לחוד?

שאלה 48

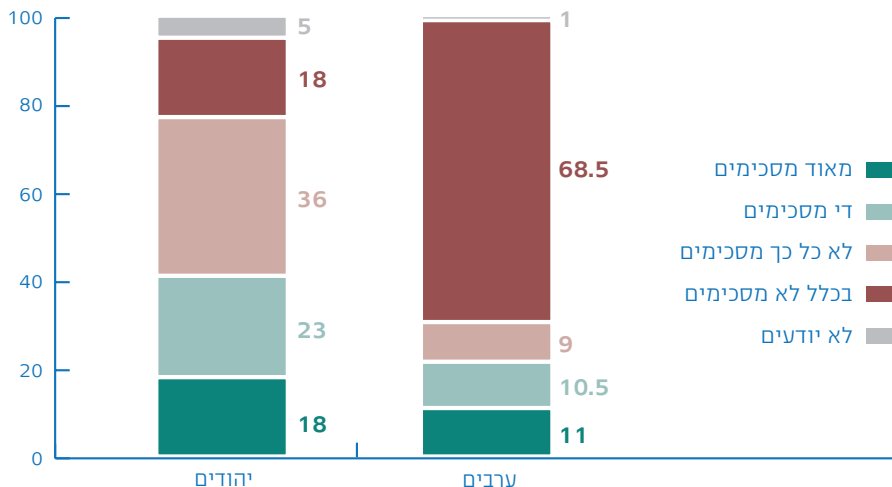
נספח 1

עמ' 204

נספח 2

(ראו באתר)

תרשים 5.4 / "כדי לשמור על הזהות היהודית/הערבית עדיף שהיהודים והערבים בישראל יחיו בנפרד" (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

דפוס התשובות בשאלה זו השנה דומה מאוד לדפוסים שמצאנו בשנים קודמות – היהודים תמיד יותר תומכים בהפרדה מן הערבים.

לוח 5.5 (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

2020	2019	2018	2017	די או בכלל לא מסכימים שעדיף לגור בנפרד כדי לשמור על הייחוד הלאומי
54	47	53	45	יהודים
77.5	81	70.5	77	ערבים

מי בקרב היהודים תומכים יותר בהפרדה? עמדה זו שכיחה יותר בבירור בקרב הקבוצות היותר דתיות.

לוח 5.6 (% מדגם יהודים)

חילונים	מסורתיים לא־דתיים	מסורתיים דתיים	דתיים	חרדים	די או מאוד מסכימים שעדיף לגור בנפרד כדי לשמור על הייחוד הלאומי היהודי
25	42.5	48	62	82	

גם בקבוצות הגיל הצעירות יותר בציבור היהודי יש תמיכה רבה יותר בהפרדה: אצל בני 18–34 52% תומכים בכך, לעומת 44% בקבוצת הגיל 35–44, 39.5% בקבוצת הגיל 45–64 ורק 24% בקבוצת הגיל 65 ומעלה.

בניגוד לנושא קבלת ההחלטות המדיניות שהצגנו קודם, דומה שבתחום הרפואי גדרות רבות בין יהודים לערבים כבר הוסרו. גם השנה, כמו בבדיקות קודמות, רוב בציבור היהודי רוב גדול עוד יותר בציבור הערבי ענו שלא משנה להם אם יטפל בהם רופא יהודי או רופא ערבי.

טיפול רפואי מידי רופא יהודי/ערבי

שאלה 38

נספח 1

עמ' 201

נספח 2

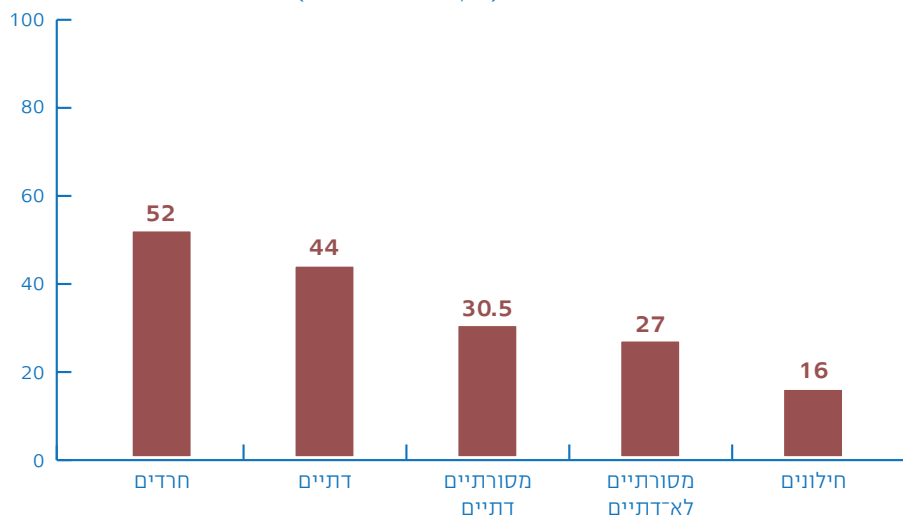
(ראו באתר)

לוח 5.7 (%) מדגם יהודים ומדגם ערבים)

סך הכול	לא יודעים	לא משנה	מעדיפים רופא מהלאום האחר (ערבי ליהודים ויהודי לערבים)	מעדיפים שלהם (יהודי ליהודים וערבי לערבים)	
100	2	71	—	27	יהודים
100	—	96	1	3	ערבים

לא מצאנו הבדלים משמעותיים על בסיס מין למשל, ואולם כאשר פילחנו את תשובות מדגם היהודים לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני מצאנו הבדלים גדולים מאוד: בקבוצות היותר דתיות יש העדפה ברורה יותר מאשר בקבוצות האחרות לקבלת טיפול מרופא יהודי.

תרשים 5.5 / מעדיפים רופא יהודי (%) (מדגם יהודים)

פילוח לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים) מעלה כי בשמאל מיעוט זעום יעדיפו רופא יהודי (3%), במרכז השיעור כבר גדול יותר (18%), ואילו בימין מדובר בלמעלה משליש (37%) שיעדיפו לקבל טיפול מרופא יהודי.

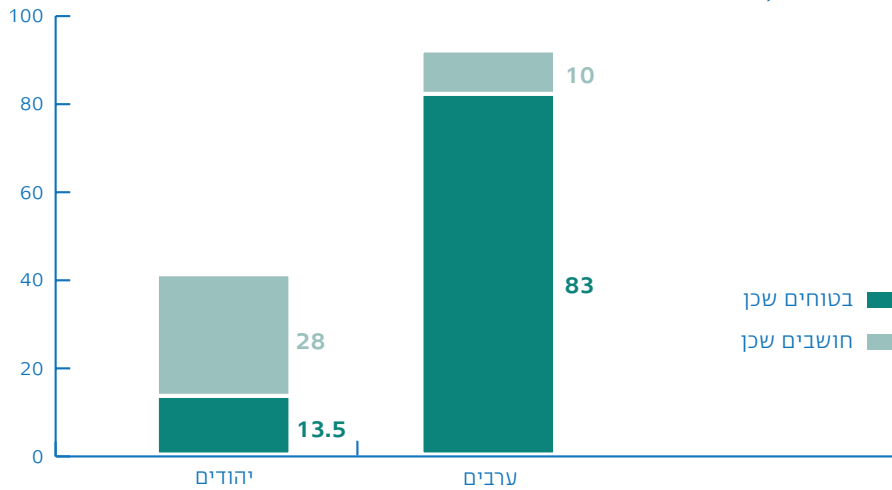
נכונות לעבוד ביישוב יהודי/ערבי

שאלה 51

נספח 1
עמ' 205

ומה כאשר מדובר בפרנסה? מתברר שכאן התמונה ורודה פחות, אולי משיקולי ביטחון אישי. שאלנו: "בהנחה שתנאי העבודה והשכר הולמים את ציפיותיך, האם תהיה מוכן לעבוד במקום עבודה שנמצא ביישוב ערבי/יהודי?". בנושא זה מצאנו הבדל גדול בין תשובות המרואיינים היהודים והמרואיינים הערבים. בקרב היהודים רק מיעוט, אם כי גדול, השיבו שהם יהיו מוכנים לעבוד ביישוב ערבי (41.5%), לעומת רוב מוחלט בקרב המרואיינים הערבים שהשיבו כך (93%). יתרה מזו, בעוד רוב מכריע (83%) של הערבים **בטוחים** שיהיו מוכנים לעבוד ביישוב יהודי, בקרב היהודים מדובר במיעוט קטן (13.5%).

תרשים 5.6 / "בהנחה שתנאי העבודה והשכר הולמים את ציפיותיך, האם תהיה מוכן לעבוד במקום עבודה שנמצא ביישוב ערבי/יהודי?" (% חושבים או בטוחים שכן, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

פילוח של תשובות המדגם הערבי לפי דת (מוסלמים, נוצרים, דרוזים) לא העלה הבדלים של ממש. לעומת זאת, במדגם היהודים גם בשאלה זו הפערים בין קבוצות המשנה הם גדולים, כפי שמלמד הלוח הבא: הקבוצות היותר דתיות והימין מסתייגים יותר מעבודה ביישוב ערבי גם אם התנאים האחרים מתאימים להם.

לוח 5.8 (% מדגם יהודים)

מוכנים לעבוד במקום עבודה שנמצא ביישוב ערבי		
68	שמאל	מחנה פוליטי
54	מרכז	
30	ימין	
12	חרדים	מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני
29	דתיים	
31	מסורתיים דתיים	
42	מסורתיים לא-דתיים	
54	חילונים	

בעבר מצאנו כי עבודה בצוותא של יהודים וערבים הוגדרה בידי מי שחוו אותה בשני הציבורים חוויה חיובית מאוד.¹³ הפעם שאלנו על תפיסת ההיררכיה במקומות העבודה: "האם תהיה מוכן לעבוד תחת מנהל ישיר ערבי (יהודים)/ יהודי (ערבים)?" כאן היה רוב הן של יהודים הן של ערבים שהביעו נכונות כזו, אם כי הרוב בקרב המשיבים הערבים היה גדול יותר ונחרץ יותר, כפי שאפשר ללמוד מהתרשים הבא.

נכונות לעבוד תחת מנהל יהודי/ערבי

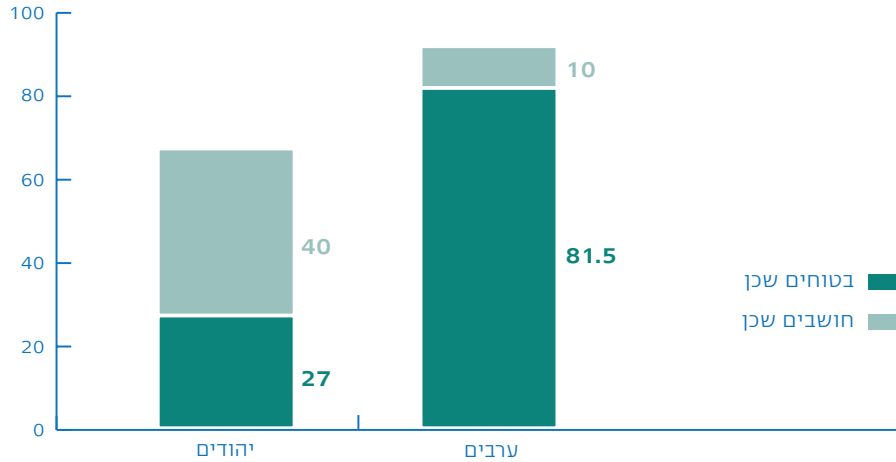
שאלה 52

נספח 1

עמ' 206

13 תמר הרמן, אור ענבי, אלה הלה, פאדי עומר ווויליאם קביסון, שותפות בעירובן מוגבל: יהודים וערבים, ישראל 2019, ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2019, עמ' 77.

תרשים 5.7 / מוכנים לעבוד תחת מנהל ישיר ערבי (יהודים)/יהודי (ערבים) (%, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

גם בשאלה זו מצאנו במדגם היהודים אותו דפוס תשובות כמו בשאלת העבודה במקום יישוב ערבי, אבל שיעורי ההסכמה היו גבוהים יותר בכל הקטגוריות, מה שמרמז שאולי בכל זאת גורם הביטחון האישי מתערב באופן משמעותי בשיקול היכן לעבוד, ופחות בשאלת זהותו הלאומית של המנהל הישיר שתחתיו מתבקשים לעבוד.

לוח 5.9 (%, מדגם יהודים)

מוכנים לעבוד תחת מנהל ישיר ערבי		
90	שמאל	מחנה פוליטי
78	מרכז	
57	ימין	
37	חרדים	מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני
48.5	דתיים	
68	מסורתיים דתיים	
68	מסורתיים לא-דתיים	
78.5	חילוניים	

בדקנו את ההשערה בדבר השפעת החשש מן המקום על ידי הצלבה בין שתי השאלות האחרונות, ומצאנו כי בציבור היהודי מקרב מי שמוכנים לעבוד תחת מנהל ערבי, רוב קטן (56%) מוכנים גם לעבוד ביישוב ערבי. 40% ממי שמוכנים לעבוד תחת מנהל ערבי אינם מוכנים לעבוד ביישוב ערבי, וכאן, ניתן לשער, נכנס כמשתנה מתערב החשש לביטחון האישי. לעומת זאת מקרב מי שאינם מוכנים לעבוד תחת מנהל ערבי, רק 13% מוכנים לעבוד במקום יישוב ערבי, כאשר הרוב המכריע – 87% – אינם מוכנים לעבוד ביישוב ערבי, עמדה שמרמזת, לכל הפחות, על יחס שלילי כולל כלפי ערבים.

הצגנו לפני המרואיינים בסקר שורה של מהלכים ושאלנו אותם באיזו מידה מהלכים אלה יכולים לתרום לשמירת הזכויות והאינטרסים של האוכלוסייה הערבית בישראל. כפי שאפשר ללמוד מהלוח שלהלן, ההצעות האלה קורצות הרבה יותר לציבור הערבי מאשר לציבור היהודי, אם כי יש רוב בקרב היהודים גם לאפשרות של מינוי שר ערבי שיהיה מופקד על קידום האינטרסים של הציבור הערבי וגם לאפשרות של שיתוף חברי כנסת ערבים ביוזמות חקיקה שעניינן הציבור הערבי. ובכל זאת, ההתפלגות המופיעה בלוח שלהלן מרמזת שהתשובות, בעיקר של המשיבים היהודים, הן יותר לכיוון של הסכמה או התנגדות מנקודת הראות היהודית למהלך מאשר לכיוון של ניתוח "קר" אם יש או אין בהם תועלת לקידום האינטרסים של הציבור הערבי בישראל.

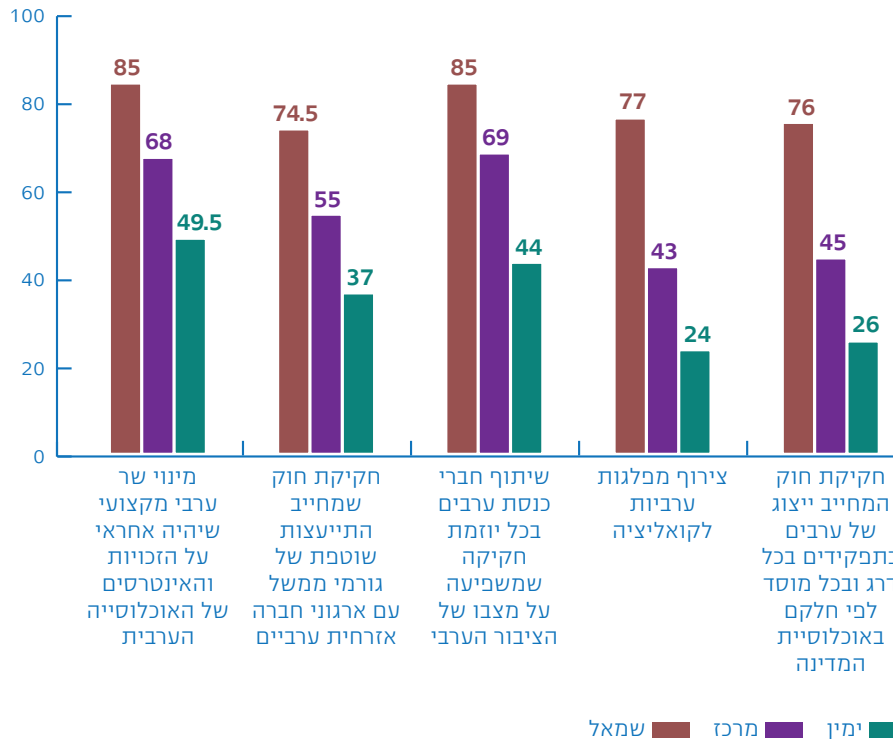
שיעורי תמיכה נמוכים במיוחד בקרב המרואיינים היהודים מצאנו בנוגע לצירוף מפלגות ערביות לקואליציה (בדומה לשיעור התמיכה הנמוך שמצאנו בשאלה זו גם בעבר) ובנוגע לחקיקה שתחייב ייצוג של ערבים בכל דרג ובכל מוסד מדינתי על פי חלקם היחסי באוכלוסייה. כאמור, בקרב המשיבים הערבים מצאנו רוב למחייבים כל אחד מן המהלכים הללו. את התמיכה הגדולה ביותר מצאנו בעניין חקיקה שתחייב ייצוג יחסי של ערבים בתפקידים ובמוסדות ובעניין חוק שיחייב התייעצות שוטפת עם גורמי חברה אזרחית ערביים בנושאים שקשורים לציבור הערבי.

לוח 5.10 (% מודגם יהודים ומדגם ערבים)

עוברים	יהודים	חושבים או בטוחים שיוכל לתרום לשמירת הזכויות והאינטרסים של האוכלוסייה הערבית בישראל:
67	59	מינוי שר ערבי מקצועי שיהיה אחראי על הזכויות והאינטרסים של האוכלוסייה הערבית
78	56.5	שיתוף חברי כנסת ערבים בכל יוזמת חקיקה שמשפיעה על מצבו של הציבור הערבי
82	47	חקיקת חוק שמחייב התייעצות שוטפת של גורמי ממשל עם ארגוני חברה אזרחית ערביים
70	36	צירוף מפלגות ערביות לקואליציה
83	38	חקיקת חוק המחייב ייצוג של ערבים בתפקידים בכל דרג ובכל מוסד לפי חלקם באוכלוסיית המדינה

פילח התשובות של המרואיינים היהודים לפי מחנה פוליטי מראה כי בשמאל יש רוב מוצק לתמיכה בכל אחת מן ההצעות, המרכז "מתנדנדים" בהצעות השונות – על הגבול של מחצית מחייבים ומחצית שאינם מחייבים – ואילו בימין יש רק מיעוט המחייבים את כל ההצעות, ומיעוט זה הוא הגדול ביותר כאשר מדובר במינוי שר ערבי שיטפל בענייני הציבור הערבי וזכויותיו והקטן ביותר כאשר מדובר בצירוף מפלגות ערביות לקואליציה.

תרשים 5.8 / תומכים במהלכים שונים לשמירת הזכויות והאינטרסים של הציבור הערבי בישראל, לפי מחנה פוליטי (% מדגם יהודים)

ראינו כי בציבור היהודי יש התנגדות ניכרת לחקיקה שתחייב ייצוג של ערבים בכל הדרגים, התפקידים והמוסדות לפי חלקם באוכלוסיית ישראל. רצינו לברר גם מה לדעת הנשאלים היא הסיבה העיקרית שבגללה מספר הערבים בתפקידים בכירים בשירות הציבורי בישראל הוא קטן יחסית. התרשים שלהלן מראה כי היהודים מכירים בכך שהערבים נדחקים החוצה: השיעור הגבוה ביותר (31.5%) מצביעים כסיבה העיקרית לנוכחות הדלה של עובדים ערבים בשירות הציבורי על הרצון של קבוצת הרוב היהודית להרחיק ערבים מעמדות כוח (אין לנו אפשרות לדעת אם מי שגרס כך מגנה את התופעה או תומך בה). במקום השני ניצב ההסבר שהגורם העיקרי הוא חוסר הרצון של האזרחים הערבים להשתלב בשירות הציבורי בישראל. בקרב המשיבים הערבים התמונה ברורה יותר: רוב טוענים כי הסיבה העיקרית לייצוג הנמוך היא הרצון של קבוצת הרוב היהודית להרחיק ערבים מעמדות כוח.

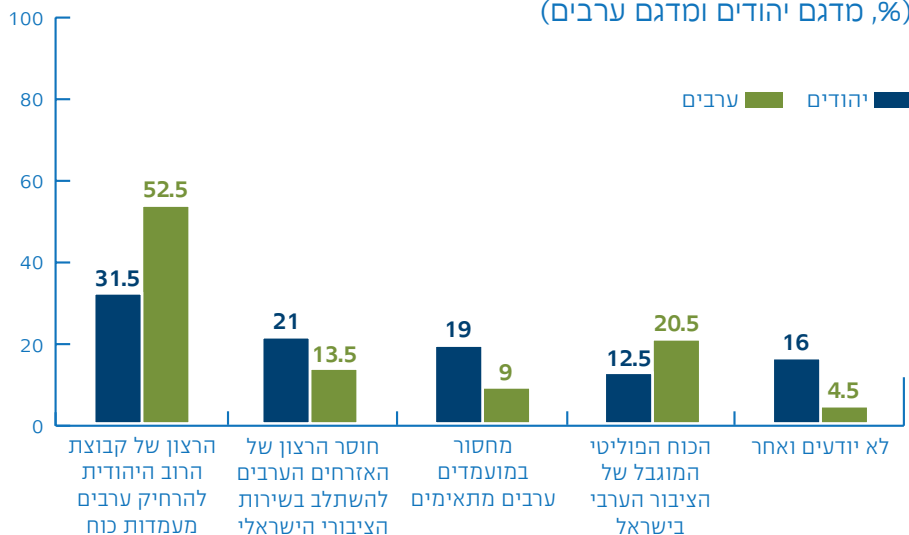
מיעוט ערבים בתפקידים בכירים בשירות הציבורי

שאלה 46

נספח 1
עמ' 204

תרשים 5.9 / הסיבות לייצוג הנמוך של ערבים בשירות הציבורי

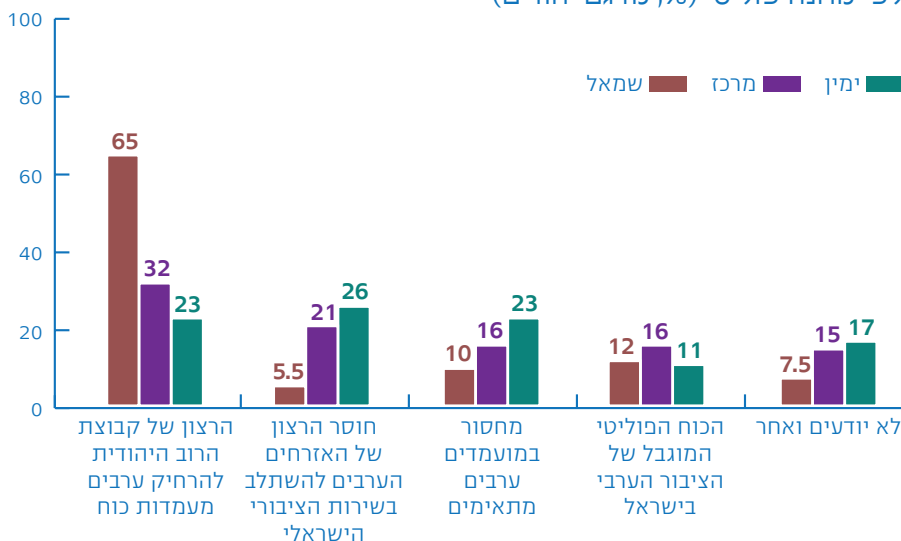
(%, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

פילוח מדגם היהודים לפי מחנה פוליטי מעלה תמונה מורכבת: השמאל, אפילו יותר מהערבים, מטילים את האחריות למצב על הצד היהודי. במידה מסוימת זו גם העמדה השכיחה במרכז. ואולם בימין האחריות מוטלת במידה שווה על הצד היהודי ועל הצד הערבי, למרות שברור כי יכולתם של היהודים להשפיע על המצב לטובה גדולה בהרבה מיכולתם של הערבים. במחנה הימין ובמחנה המרכז גם גדול ביותר שיעור הלא-יודעים או המאחרים את הגורם למצב במקומות אחרים.

תרשים 5.10 / הסיבות לייצוג הנמוך של ערבים בשירות הציבורי,

לפי מחנה פוליטי (%, מדגם יהודים)

פרק 6 / החברה בישראל

הנושאים הנידונים בפרק זה:

- רמת הסולידריות בחברה הישראלית
- נכונות לשלם מיסים גבוהים יותר לטובת צמצום פערים
- שילוב תעסוקתי של קבוצות מוחלשות
- המתחים העיקריים בחברה
- השפעת משבר הקורונה על היחסים בין הקבוצות בחברה

היות שמשטרים דמוקרטיים מושתתים מיסודם על הסכמות בין האזרחים לבין עצמם ובין האזרחים למנהיגיהם על עקרונות וכללי משחק, תנאי מוקדם ליציבות דמוקרטית הוא שתהיה בחברה מידה ניכרת של סולידריות, של תחושת "ביחד". שאלנו: "איזה ציון אתה נותן לרמת הסולידריות (תחושת ה"ביחד") של החברה הישראלית (יהודים, ערבים וכל שאר האזרחים)?" על סולם שבו 1=אין בכלל סולידריות ו-10=יש סולידריות רבה מאוד. בכלל הציבור הציון הממוצע שנתנו המרואיינים לסולידריות של החברה בישראל כיום היה לא מזהיר – 5.35, מעט מתחת לאמצע הסולם. לאורך כל השנים חוזר ונשנה הדפוס שבו הערבים מעריכים את הסולידריות של החברה הישראלית נמוך יותר מהיהודים, מה שכמובן קשור בתחושות הניכור וההרחקה שלהם.

כפי שמראה הלוח הבא, בציון זה לא חלו שינויים גדולים מאז התחלנו למדוד את רמת הסולידריות בשנת 2011, והשינוי האיטי והקטן שכן קרה היה לחיוב (מדגמי יהודים) – ממצא אמפירי מבוסס שמטיל ספק מסוים בשיח הרווח הגורס כי החברה הישראלית מתרסקת לאחרונה לגורמיה (הממוצע השני היה גבוה מזה שבמדידות קודמות). כמו כן אנחנו רואים כי הערכת הסולידריות של המרואיינים הערבים היא נמוכה באופן שיטתי מזו של המרואיינים היהודים, אבל ההבדל בין המדגמים אינו גדול מאוד, למרות התחושות הלא־טובות שיש לציבור הערבי כלפי מעמדו האזרחי, כפי שהראינו קודם. ועם זאת, השנה זהו הממוצע הגבוה ביותר של תשובות המרואיינים הערבים לשאלה זו בכל המדידות לאורך השנים.

לוח 6.1 (ציון סולידריות ממוצע, מדגם יהודים ומדגם ערבים)

	2020	2015	2014	2011	
יהודים	5.5	5.3	4.8	4.8	
ערבים	4.8	4.5	4.0	4.5	

רמת הסולידריות בחברה הישראלית

שאלה 4

נספח 1
עמ' 190

נספח 2
(ראו באתר)

בדקנו במדגם היהודים אם השתייכות למחנה פוליטי זה או אחר משפיעה על תפיסת הסולידריות של החברה הישראלית, ומצאנו כי השמאל מעריכים את הסולידריות החברתית בישראל הרבה יותר נמוך מהמרכז ומהימין, אם כי בכל המחנות הציון לא גבוה. פילוח לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (מדגם יהודים) הראה כי הערכת הסולידריות של הציבור החילוני היא הנמוכה ביותר. מי שמשייכים את עצמם לקבוצות חזקות בחברה מעריכים את רמת הסולידריות החברתית כגבוהה יותר ממי שמשייכים את עצמם לקבוצות חלשות יותר. מעניין כי חלוקה לפי הכנסה כשלעצמה לא הניבה הבדלים שיטתיים וגם לא פילוח לפי קבוצות גיל.

לוח 6.2 (ציון סולידריות ממוצע)

4.6	שמאל	מחנה פוליטי (מדגם יהודים)
5.35	מרכז	
5.75	ימין	
5.49	חרדי	מיקום על הרצף החרדי-חילוני (מדגם יהודים)
6.02	דתי	
5.94	מסורתי דתי	
5.69	מסורתי לא-דתי	
5.06	חילוני	
5.33	חזקה	שיוך עצמי לקבוצה חזקה או חלשה (כלל המדגם)
5.83	די חזקה	
4.86	די חלשה	
4.44	חלשה	

נכונות לשלם מיסים גבוהים לטובת צמצום הפערים

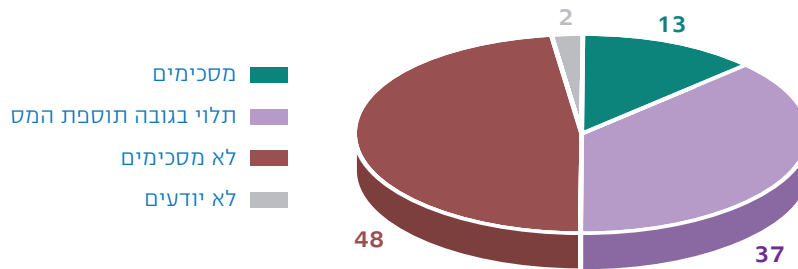
שאלה 25

נספח 1

עמ' 197

אחד הסמנים המוחשיים לסולידריות חברתית הוא הנכונות לתרום לרווחת הכלל, למשל על ידי תשלום מיסים גבוהים יותר כדי לצמצם פערים חברתיים-כלכליים. ביקשנו לדעת אם הציבור הישראלי מוכן בעת הזו לעשות כן. אולי גם בהשפעת משבר הקורונה – שגרם עלייה תלולה באבטלה ופגיעה חמורה בהכנסות בקרב חלקים גדולים בציבור הישראלי, ובעקבותיהם זינוק בתחושת האי-ודאות הכלכלית, יחד עם רמות האמון הנמוכות של הציבור ברוב המוסדות המייצגים, המעצבים והמיישמים את המדיניות הממשלתית – מצאנו כי כמחצית מהציבור הישראלי אינם מוכנים לקבל עליהם נטל מס גבוה יותר גם אם יהיו בטוחים שהמס הנוסף ישמש לצמצום הפערים החברתיים-כלכליים במדינה. מעט למעלה משליש מתנים את הסכמתם למהלך כזה בגובה תוספת המס, ורק מיעוט קטן מוכנים לשלם יותר.

תרשים 6.1 / נכונות לשלם מיסים גבוהים יותר אם מובטח שהמהלך ישמש לצמצום הפערים החברתיים-כלכליים (% כלל המדגם)

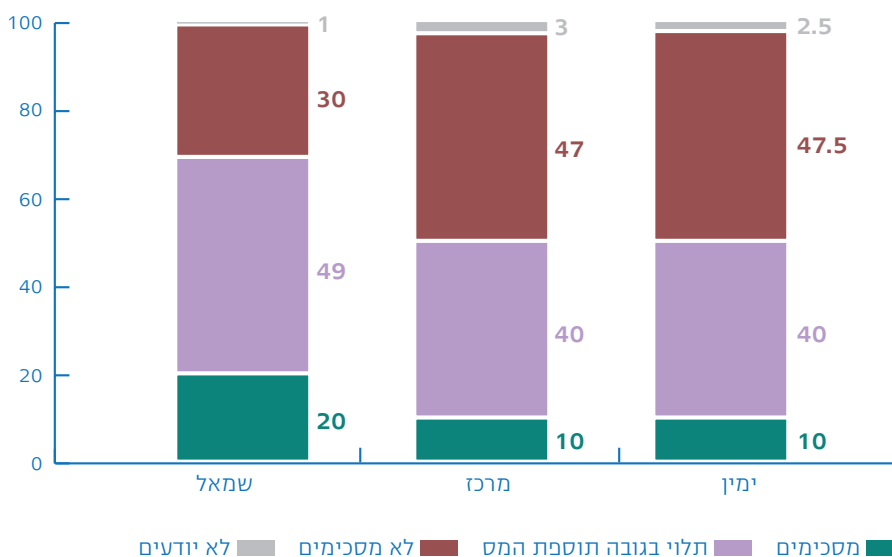
פילוח לפי לאום העלה כי שיעורי המסכימים והלא-מסכימים כאחד אצל הערבים גבוהים מן השיעורים המקבילים אצל היהודים. לעומת זאת שיעור המתנים את הסכמתם בגובה תוספת המס בקרב הערבים קטן יותר. למעשה, במדגם הערבים הכף נוטה בבירור לכיוון הלא-מסכימים לשלם מיסים גבוהים יותר, מה שמתקשר, אולי, לניכור שהם חשים כלפי המערכת המדינתית. במדגם היהודים השיעור הגבוה ביותר אמנם לא מסכימים לתוספת מיסים, אבל רבים מהם מתנים את נכונותם בגובה התוספת שתידרש, כלומר אינם שוללים את הרעיון על הסף.

לוח 6.3 (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

סך הכול	לא יודעים	לא מסכימים	תלוי בגובה תוספת המס	מסכימים	
100	2	46	41	11	יהודים
100	1	58.5	18	23	ערבים

פילוח מדגם היהודים לפי מחנה פוליטי מראה כי שיעור המוכנים לשלם מיסים גבוהים יותר הוא כפול בשמאל, אשר לפחות ברמה ההצהרתית מחויב לצמצום פערים, משיעור המוכנים לכך במרכז ובימין. כמו כן גדול במיוחד במחנה זה שיעור המתנים את הסכמתם למהלך בגובה התוספת. התפלגות תשובות המרכז והימין כמעט זהה.

תרשים 6.2 / נכונות לשלם מיסים גבוהים יותר אם מובטח שהמהלך ישמש לצמצום הפערים החברתיים-כלכליים, לפי מחנה פוליטי (% מדגם יהודים)

פילוח כלל המדגם לפי הכנסה מעלה כי בעלי ההכנסות מעל הממוצע מוכנים מעט יותר מהאחרים לשלם מיסים גבוהים יותר לשם צמצום הפערים הכלכליים-חברתיים. הם גם מתנים יותר מבעלי ההכנסות הנמוכות יותר את הסכמתם למהלך בגובה התוספת.

לוח 6.4 (% כלל המדגם)

סך הכול	לא יודעים	לא מסכימים	תלוי בגובה תוספת המס	מסכימים	
100	2	50	35	13	הכנסה מתחת לממוצע
100	1	50	38	11	הכנסה כמו הממוצע
100	2	41	42	15	הכנסה מעל הממוצע

חובת העסקה של קבוצות מוחלשות

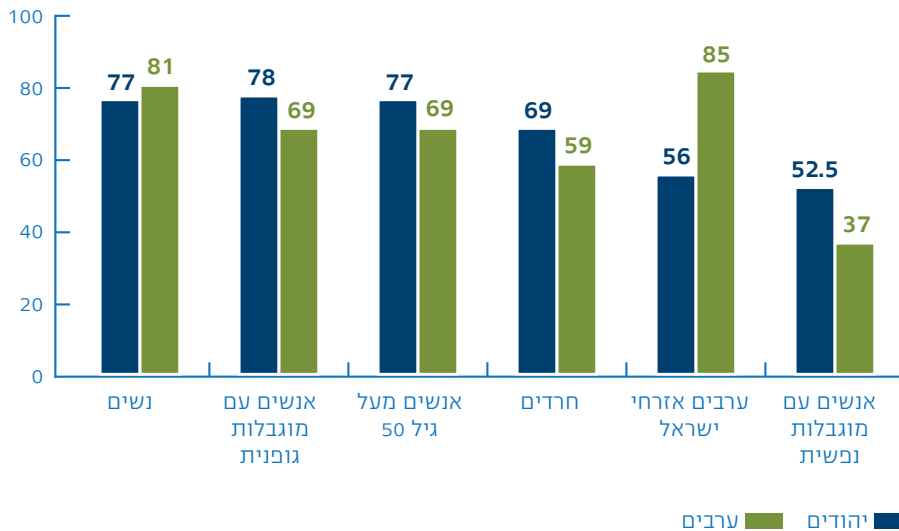
שאלות 57-62

נספח 1

עמ' 207-209

סולידריות חברתית נוגעת גם לעניין הדאגה לקבוצות מוחלשות, בין השאר לתעסוקתן. שאלנו את המרואיינים אם לדעתם צריך לחייב בחוק חברות גדולות מהמגזר הפרטי ליישם מדיניות שילוב תעסוקתי של: אנשים מעל גיל 50, אנשים עם מוגבלות גופנית, אנשים עם מוגבלות נפשית, ערבים אזרחי ישראל, נשים וחרדים. מצאנו כי לגבי רוב הקבוצות המוחלשות שהצגנו רוב המרואיינים הם בעד חיוב כזה בחוק, למרות שמדובר בהתערבות בדרך הניהול של משאבי האנוש במשק בפרטי. במדגם היהודים תומכים בכך יותר מבמדגם הערבים, למעט בנוגע לערבים אזרחי ישראל ולנשים, שם שיעור המרואיינים הערבים התומכים בחיוב כזה בחוק עולה על זה של המרואיינים היהודים. מעניין במיוחד הוא הממצא של השיעור הקטן יחסית הן בקרב המרואיינים היהודים הן בקרב המרואיינים הערבים של התומכים בחיוב שילוב תעסוקתי של אנשים עם מוגבלות נפשית. כמו כן יש לשים לב לשיעור הקטן יחסית של המרואיינים היהודים התומכים בחיוב בחוק של שילוב תעסוקתי של ערבים.

תרשים 6.3 / חושבים או בטוחים שיש לחייב בחוק חברות פרטיות גדולות ליישם מדיניות שילוב (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

פילוח (מדגם יהודים) לפי מחנה פוליטי מראה כי לגבי כל אחת מהקבוצות, למעט הקבוצה החרדית, מי שמיקמו את עצמם בשמאל תומכים יותר בשילוב תעסוקתי ממי שמיקמו את עצמם במרכז, ועוד יותר ממי שמיקמו את עצמם בימין.

לוח 6.5 (%) מדגם יהודים, לפי מוחנה פוליטי)

שאלה	מרכז	ימין	חושבים או בטוחים שיש לחייב בחוק חברות פרטיות גדולות ליישם מדיניות של שילוב
86	81	73.5	נשים
88	84.5	73	אנשים עם מוגבלות גופנית
83	81	74	אנשים מעל גיל 50
69	70	70	חרדים
81	68.5	45	ערבים אזרחי ישראל
64	57	48	אנשים עם מוגבלות נפשית

גם השנה התבלט המתח בין המחנות הפוליטיים ימין ושמאל כמתח שנתפס כחזק ביותר בחברה הישראלית. שיעור הסבורים כך גבוה יותר השנה מבשנים עברו. כפי שאפשר ללמוד מן התרשים הבא, מגמת העלייה בבולטותו של מתח זה באה בעיקר "על חשבון" הירידה בהערכת מרכזיות המתח שבין דתיים לחילונים, תופעה שניתן להסבירה בחפיפה הגדולה שבין דתיות לבין מיקום עצמי על המפה הפוליטית (ראו נספח 3). במקום השני ניצב גם השנה המתח בין יהודים לערבים, שהיה עד לפני שנים אחדות המתח הנתפס העיקרי. שני המתחים הנוותרים – בין עשירים לעניים ובין מזרחים לאשכנזים – עדיין נתפסים רק בעיני מיעוט כמרכזיים בחברה הישראלית. כדאי לשים לב כי אמנם המתח בין עשירים לעניים הוא עדיין שולי – רק 8.5% בכלל המדגם ראו בו את המתח העיקרי בחברה הישראלית בעת הזו – אך שיעור זה הוא גדול במידה ניכרת ממה שהיה בשנתיים החולפות (5%), שהיו שנים של שפע כלכלי יחסי.

המתח החזק ביותר בחברה הישראלית

שאלה 6

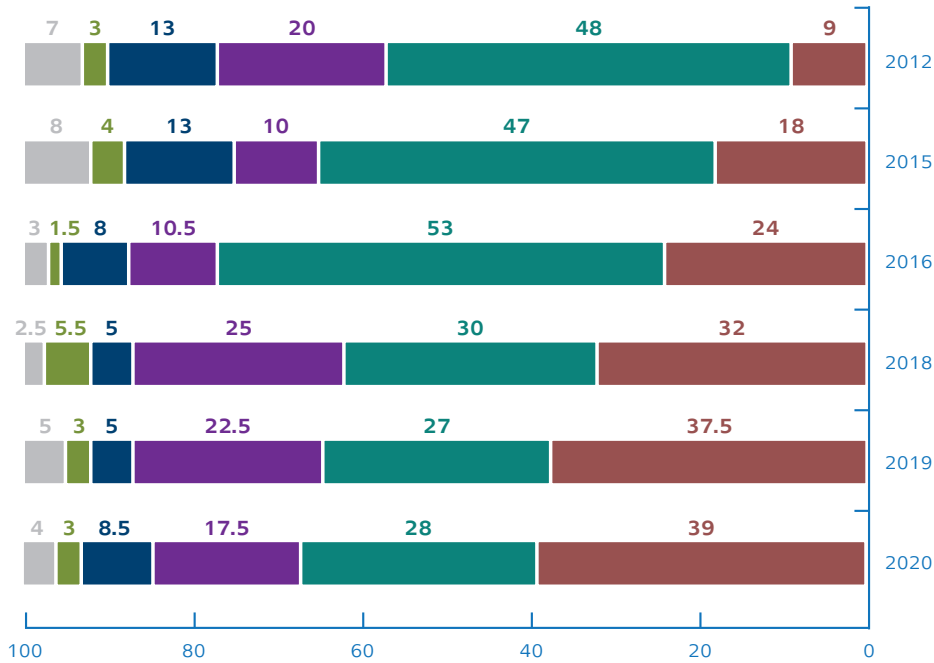
נספח 1

עמ' 190

נספח 2

(ראו באתר)

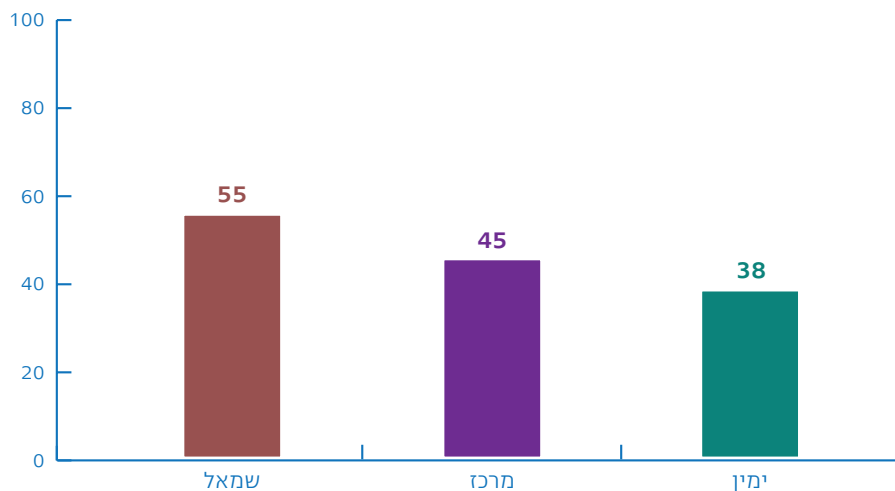
תרשים 6.4 / המתח החזק ביותר כיום בחברה הישראלית, 2012-2020 (%, כלל המדגם)

■ בין ימין לשמאל
 ■ בין יהודים לערבים
 ■ בין חילונים לדתיים
■ בין עשירים לעניים
 ■ בין מזרחים לאשכנזים
 ■ לא יודעים

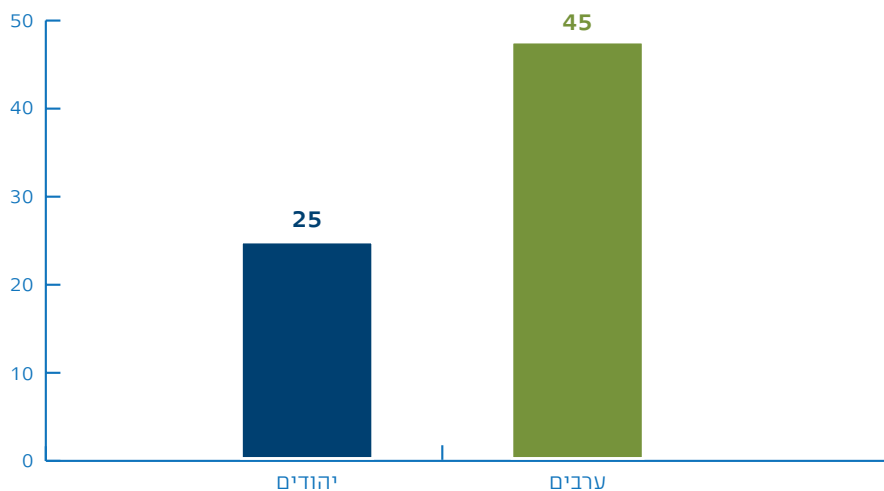
בדקנו את הקשר בין ייחוס החשיבות למתח זה או אחר לפי המשתנים הרלוונטיים. מצאנו כי המתח בין שמאל לימין ממוקם בראש בשלושת המחנות (יהודים), אבל בקרב מי שמיקמו את עצמם בשמאל שיעור המעריכים כך עולה במידה ניכרת על שיעורם המקביל בקרב מי שמיקמו את עצמם במרכז או בימין (שמאל – 55%; מרכז – 45%; ימין – 38%).

תרשים 6.5 / המתח שמאל-ימין הוא המתח העיקרי בחברה הישראלית, לפי מחנה פוליטי (%) , מדגם יהודים)

כשבוחנים את הערכת המתח בין יהודים לערבים, מתברר כי רק רבע מהיהודים רואים בו את המתח העיקרי. ואולם בקרב הערבים המתח הלאומי נתפס כראשון במעלה – כמחצית מהם רואים בו את המתח העיקרי בחברה הישראלית.

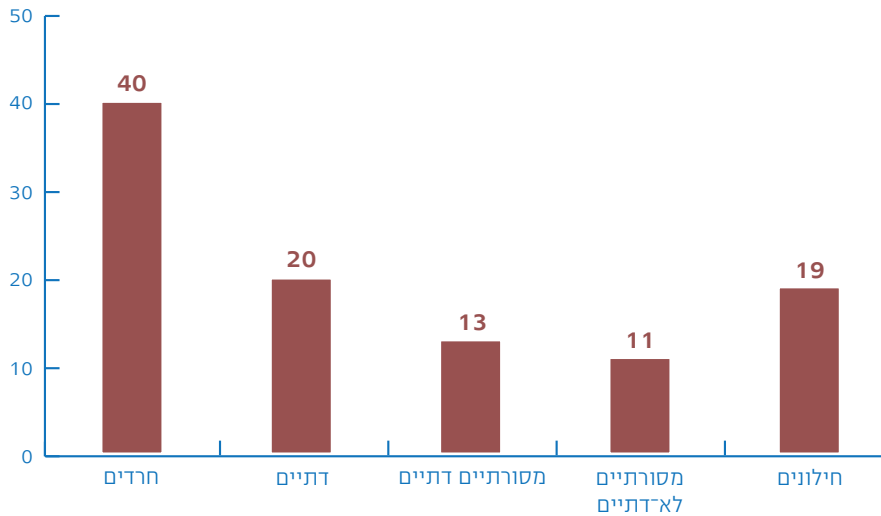
תרשים 6.6 / המתח יהודים-ערבים הוא המתח העיקרי בחברה הישראלית (%) , מדגם יהודים ומדגם ערבים)

ממצא מעניין ביותר קשור להערכה של עוצמת מתח בין יהודים לערבים לפי מחנה פוליטי (יהודים). שעה שבשמאל ובמרכז שיעור קטן יחסית רואים בו את המתח העיקרי (19% ו-18%), בימין רואים כך את הדברים שיעור גדול בהרבה (30%).

ומה באשר למתח בין דתיים לחילונים? מתברר שהחרדים הם "ליגה משל עצמם" – הם רואים במתח זה את המתח העיקרי בחברה הישראלית כיום. בכל שאר הקבוצות הוא מופיע שלישי, אחרי המתח בין ימין לשמאל והמתח בין יהודים לערבים.

תרשים 6.7 / המתח דתיים-חילונים הוא המתח העיקרי בחברה הישראלית, לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני (% מדגם יהודים)

באשר למתח בין עשירים לעניים – אף שציפינו שהמצב הכלכלי הגרוע היום, בעת משבר הקורונה, יהיה גורם השפעה חשוב, לא מצאנו הבדלים של ממש בין קבוצות ההכנסה השונות: בקרב מי שהכנסתם נמוכה מן הממוצע 11% הגדירו אותו החזק ביותר, ובקרב בעלי ההכנסה הממוצעת ומעל הממוצע – 7%.

בדקנו אם יש הבדל בין בני מוצא עדתי שונה בהערכתם את עוצמת המתח בין אשכנזים למזרחים. מצאנו שאצל כולם מתח זה מוערך כחלש ביותר: בקרב האשכנזים 5% בלבד הגדירו אותו החזק ביותר; בקרב המזרחים – 2%; בקרב אנשי המוצא המערבי – 2%; ומקרב העולים מחבר המדינות – 3%.

השפעת משבר הקורונה על היחסים בין הקבוצות בחברה

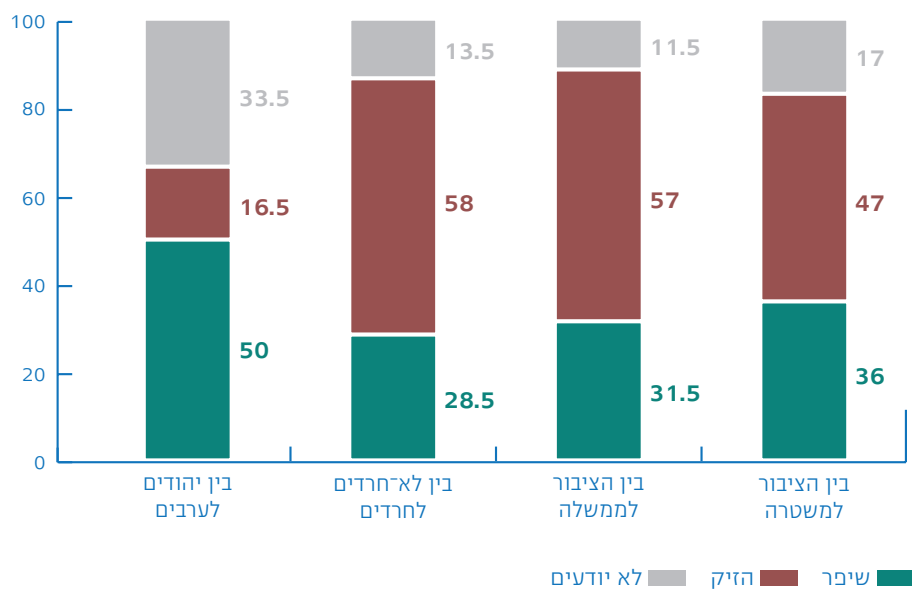
שאלות 53-56

נספח 1

עמ' 206-207

רצינו לדעת איך השפיע משבר הקורונה על ארבע מערכות יחסים: בין יהודים לערבים, בין לא־חרדים לחרדים, בין הציבור לממשלה ובין הציבור למשטרה. מתברר שהערכת הציבור היא שרק היחסים בין יהודים לערבים השתפרו בעקבות משבר הקורונה. שלוש מערכות היחסים האחרות, לדעת רוב המרואיינים, ניזוקו ממנו.

תרשים 6.8 / השפעת משבר הקורונה על מערכות היחסים בין הקבוצות השונות (% כלל המדגם)

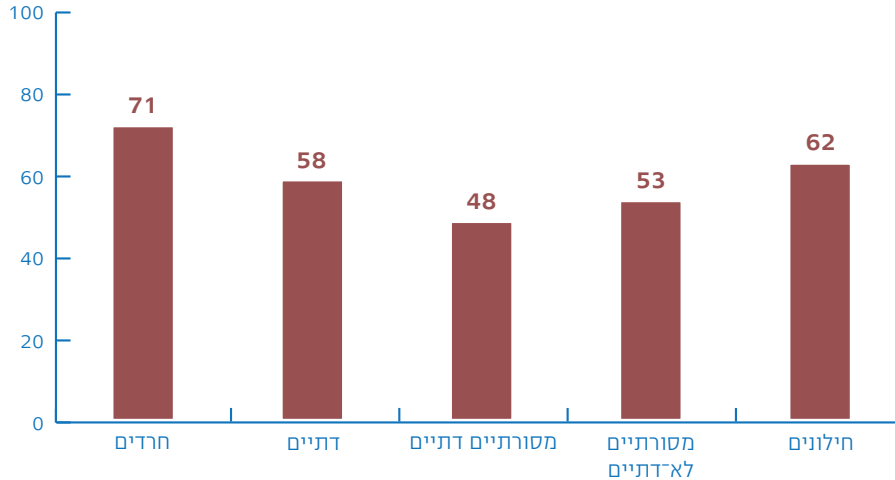
כאמור, גם אצל היהודים וגם אצל הערבים התחושה הרווחת היא שהמשבר שיפר את מערכת היחסים בין שני הציבורים. עם זאת, שיעור הלא־יודעים בקרב היהודים הוא גדול במיוחד, למעשה כפול מזה שאצל הערבים.

לוח 6.6 (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

מערכת היחסים בין יהודים לערבים	שיפר	הזיק	לא יודעים
יהודים	49	15	36
ערבים	55	26.5	18.5

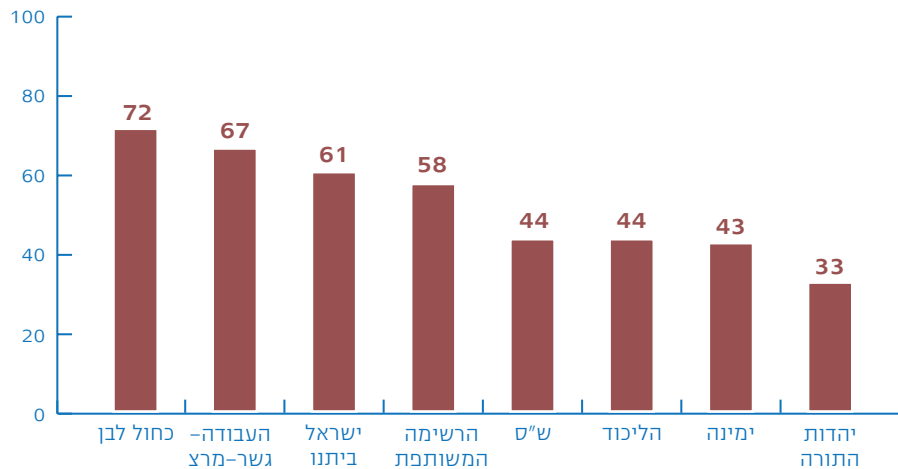
פילוח מדגם היהודים לפי מיקום עצמי על הרצף החרדי-חילוני מראה כי בכל הקבוצות, למעט המסורתיות הדתיים, הרוב מעריכים שמשבר הקורונה פגע ביחסים בין החרדים ללא-חרדים בישראל. בקרב החרדים ההערכה הזו רווחת במיוחד.

תרשים 6.9 / מעריכים שמשבר הקורונה הזיק ליחסים בין לא-חרדים לחרדים (%, מדגם יהודים)

השיעור הגבוה יחסית של מי שהעריכו כי המשבר הזיק ליחסים שבין הממשלה לציבור אינו מפתיע על רקע הלוח הרוחות השלילי בציבור כלפי הצמרת הפוליטית.

תרשים 6.10 / מעריכים שמשבר הקורונה הזיק ליחסים בין הציבור לממשלה, לפי הצבעה לכנסת בבחירות 2020 (%, כלל המדגם)

מעניינת במיוחד היא ההתפתחות בהערכת מערכת היחסים בין הציבור למשטרה. באפריל 2020, בשיא הגל הראשון של הקורונה, הדעה הרווחת (50%) הייתה שהמשבר שיפר את היחסים הללו. ואולם, כנראה בגלל ריבוי התיעוד של התנהלות שוטרים באירועים שונים ירד שיעור זה במדידה הנוכחית, שנעשתה פחות מחודשיים לאחר מכן – ל-36%. השיעור הגבוה ביותר של המרואיניים – 47% – העריכו הפעם, במדידה השנייה, שהמשבר הזיק ליחסים בין הציבור למשטרה. ממצא זה עולה בקנה אחד עם האמון הנמוך במשטרה בכלל המדגם (ראו פרק 2).

פילוח מדגם היהודים לפי מיקום עצמי על הרצף חרדי-חילוני מעלה כי הקבוצה שבה רווחת ביותר ההערכה שמשבר הקורונה פגע ביחסים בין הציבור למשטרה היא הקבוצה החרדית.

לוח 6.7 (%) מדגם יהודים)

מעריכים שמשבר הקורונה הזיק ליחסים בין הציבור למשטרה	
52	חרדים
47	דתיים
42	מסורתיים דתיים
47	מסורתיים לא-דתיים
44	חילונים

חלק שני

הדמוקרטיה
הישראלית
בהשוואה
בינלאומית

פרק 7 / המדדים הבינלאומיים

סוגיית מצב הדמוקרטיה אינה שאלה ייחודית לישראל. בכל העולם איכות השלטון היא סוגיה אקוטית המעסיקה גם את מקבלי ההחלטות וגם את הציבור הכללי. מכוני מחקר רבים בוחנים תכונות שונות של דמוקרטיה ומפרסמים שלל מדדים שמאפשרים השוואה בינלאומית על בסיס סקרי מומחים, סקרי דעת קהל ונתונים סטטיסטיים רשמיים. בפרק זה נבחן כמה ממדדים אלו, ונציג את מצבה של ישראל יחסית למדינות אחרות. חשוב להדגיש כי המדדים הבינלאומיים המוצגים כאן, ואשר התפרסמו בשנת 2020, מתייחסים למצבה של כל מדינה שנסקרת בהם בשנת 2019.

השנה אנו מציגים 15 מדדים ב־6 תחומים:

1. זכויות וחירויות דמוקרטיות (זכויות פוליטיות, זכויות אזרחיות, חופש העיתונות)
2. התהליך הדמוקרטי (ייצוג ואחריותיות, השתתפות פוליטית, שוויון דמוקרטי, השתתפות אזרחית, דמוקרטיה דינונית, תרבות פוליטית דמוקרטית)
3. משילות (תפקוד הממשלה, שלטון החוק)
4. שחיתות פוליטית (שליטה בשחיתות, תפיסת השחיתות)
5. איכות הרגולציה במדינה
6. חלוקת שוויונית של משאבים

השוואה תיעשה בשני צירים: הציר האחד – השוואה בין ישראל למדינות אחרות בעולם; והציר השני – השוואה בין הדמוקרטיה הישראלית כיום למצבה בעבר. עבור כל מדד אנו מציגים שלושה נתונים: (1) **הציון** של ישראל השנה; (2) **המקום** של ישראל ביחס לכלל מדינות העולם שנכללו במדד; (3) **המקום** של ישראל ביחס ל־37 מדינות ה־OECD (הארגון לשיתוף פעולה ופיתוח כלכלי).¹⁴

הערה מתודולוגית: מכוני המחקר השונים מציגים את הציונים על גבי סולמות מדידה שונים זה מזה: בין 0 ל־100, בין 0 ל־40, בין 0 ל־60, בין 0 ל־1, ועוד. כדי להקל את השוואת הציונים של ישראל במדדים השונים תקננו את כל ציוני המדדים לסולם אחיד שבין 0 ל־100. ככל שהציון גבוה יותר, כך התפקוד של הדמוקרטיה במדינה טוב יותר. הלוח שלהלן מציג את ציוניה של ישראל ואת המקום שלה במדדים השונים.¹⁵

14 הציונים במדד מעוגלים כדי שהתרשימים יהיו ברורים יותר.

15 תיאור מפורט של הציונים שקיבלה ישראל, הדירוגים המקוריים שלה במדדים וכן תיאור מלא של המקורות נמצאים באתר המכון הישראלי לדמוקרטיה – www.idi.org.il

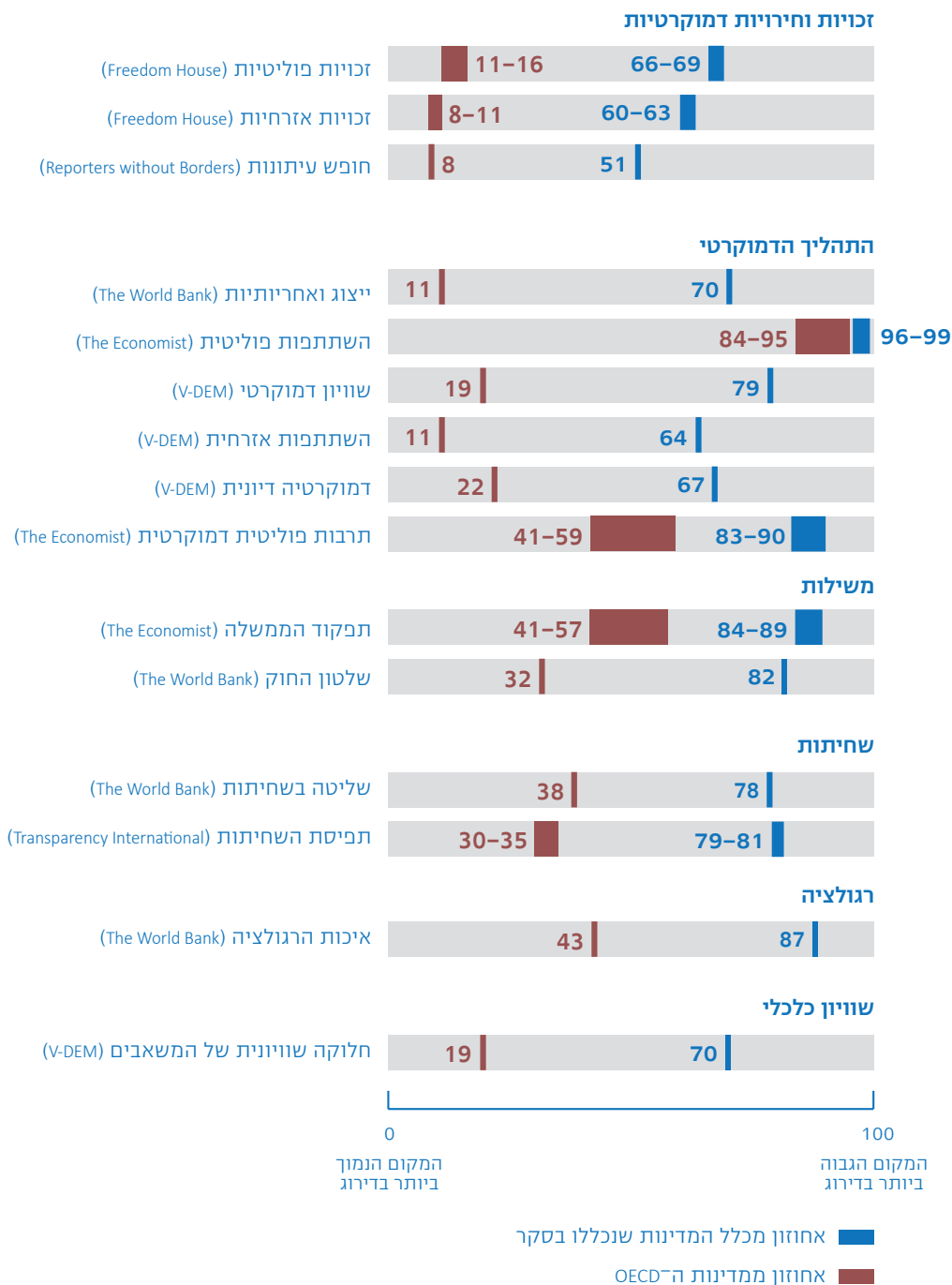
לוח 7.1 / ישראל במדדים הבינלאומיים

ציון מתוקנן ישראל (0-100)	אחוזון ממדינות OECD	מקום ב־OECD (מתוך 37 מדינות)	אחוזון בעולם	מקום בעולם*	
82.5	11-16	31-33	66-69	65-72/210	זכויות פוליטיות (Freedom House)
71.7	8-11	33-34	60-63	78-84/210	זכויות אזרחיות (Freedom House)
69.2	8	34	51	88/180	חופש העיתונות (Reporters without Borders)
63.7	11	33	70	61/204	ייצוג ואחריותיות (The World Bank)
88.9	84-95	2-6	96-99	2-6/167	השתתפות פוליטית (The Economist)
80.3	19	30	79	43/179	שוויון דמוקרטי (V-DEM)
57.8	11	33	64	65/179	השתתפות אזרחית (V-DEM)
79.9	22	29	67	59/179	דמוקרטיה דינונית (V-DEM)
75.0	41-59	15-22	83-90	17-28/167	תרבות פוליטית דמוקרטית (The Economist)
78.6	41-57	16-22	84-89	19-27/167	תפקוד הממשלה (The Economist)
71.0	32	25	82	38/209	שלטון החוק (The World Bank)
66.1	38	23	78	45/209	שליטה בשחיתות (The World Bank)
60.0	30-35	24-26	79-81	35-38/180	תפיסת השחיתות (Transparency International)
75.6	43	21	87	28/209	איכות הרגולציה (The World Bank)
82.5	19	30	70	54/179	חלוקה שוויונית של משאבים (V-DEM)

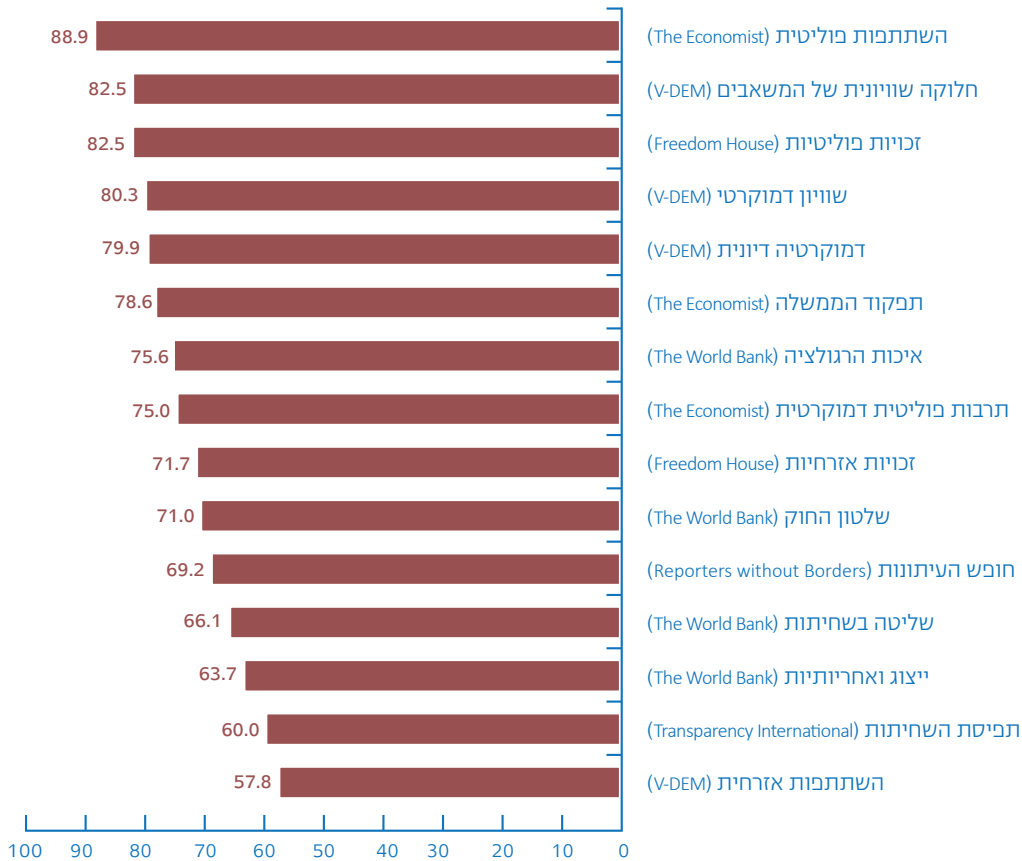
* המספר מימין ללוחסן מציין את מספר המדינות שנקללו במדד.

הציון **הגבוה** ביותר של ישראל השנה, כמו בשנה שעברה, הוא במדד ההשתתפות הפוליטיות (88.9). הציון במדד הזכויות הפוליטיות, שישראל קיבלה בו ציונים גבוהים בשנים קודמות, ירד מאוד השנה ואינו בולט עוד לטובה. הציון **הנמוך** ביותר השנה, כמו בשנה שעברה ועל אף שיפור מסוים, הוא במדד ההשתתפות האזרחית (57.8).

תרשים 7.1 / הדירוג של ישראל במדדים הבינלאומיים (באחוזנים)

תרשים 7.2 / הציון של ישראל במדדים השונים

7.1 מדדי הזכויות והחירויות הדמוקרטיות

מדד החופש בעולם (Freedom in the World) מבוסס על הערכות מומחים, והוא מחושב בכל שנה על ידי הארגון Freedom House. המדד מורכב משני מדדי משנה המבטאים את השינויים בהתנהלות של המדינות בשני תחומים: זכויות פוליטיות (Political Rights) וזכויות אזרחיות (Civil Liberties).

מדד הזכויות הפוליטיות

הגוף המבצע: Freedom House

הציון של ישראל: 82.5

מספר המדינות הנכללות במדד: 210

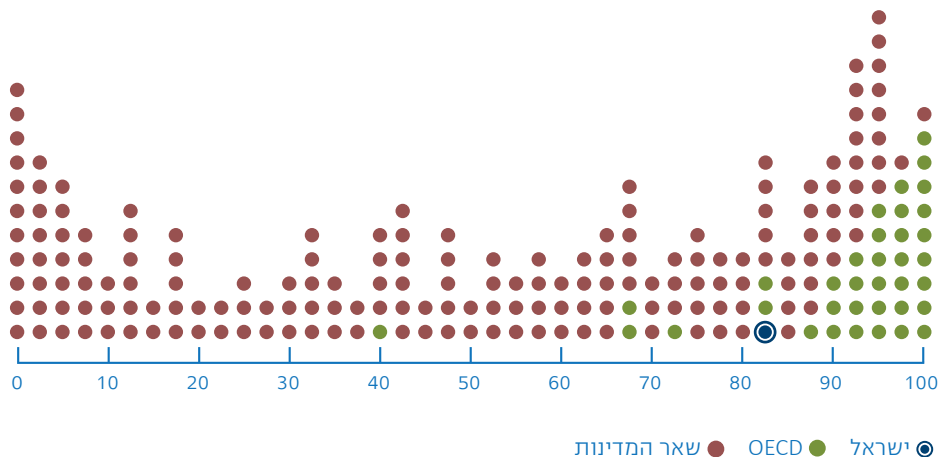
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 2 אחוזון: 69-66

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 4 אחוזון: 11-16

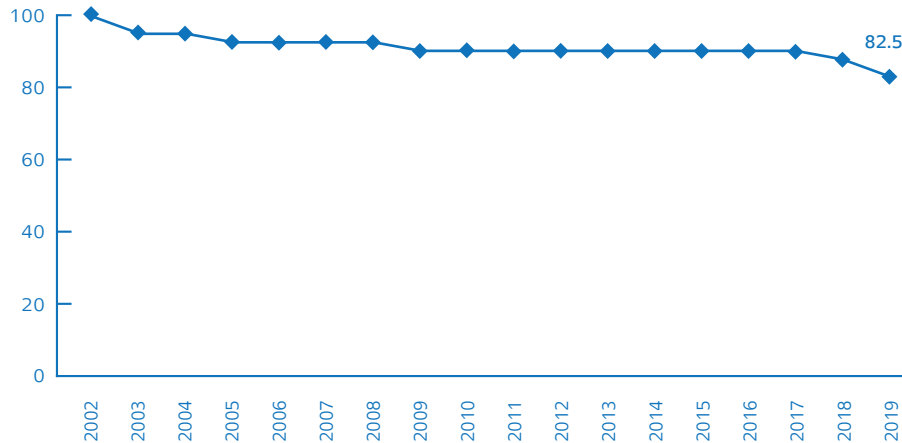
מדד הזכויות הפוליטיות בוחן אם מתקיימות במדינה בחירות הוגנות וחופשיות, תחרות חופשית בין מפלגות, שליטה בפועל של הנציגים הנבחרים, אופוזיציה חזקה ומשפיעה, רמה נמוכה של שחיתות ושמירה על זכויות המיעוטים. המדד גם בודק אם שורר במדינה שלטון צבאי ואם יש התערבות זרה בענייניה.

הציון של ישראל השנה במדד הזכויות הפוליטיות הוא 82.5, שנה שנייה ברציפות וצניחה של 20 מקומות בדירוג בתוך שנתיים. הירידה נובעת משחיקה בהערכת תפקוד הממשלה, משני סבבי בחירות בלי שהוקמה ממשלה, מכתב האישום התלוי ועומד נגד ראש הממשלה בנימין נתניהו ומפעולותיו שנועדו להשיג חסינות מהעמדה לדין. זהו הציון הנמוך ביותר שישראל קיבלה מאז 2002, מועד תחילת חישוב מדד הזכויות הפוליטיות בגרסתו הנוכחית. ציון זה ממקם את ישראל באחוזונים 66-69, לצד תוניסיה, דרום אפריקה והודו. ביחס למדינות ה-OECD ישראל נמצאת ברבעון התחתון, באחוזונים 11-16, מעל קולומביה, מקסיקו, הונגריה וטורקיה.

תרשים 7.3 / מדד הזכויות הפוליטיות - התפלגות הציונים

תרשים 7.4 / הציון של ישראל במדד הזכויות הפוליטיות, 2002-2019

מדד הזכויות האזרחיות

הגוף המבצע: Freedom House

הציון של ישראל: 71.7

מספר המדינות הנכללות במדד: 210

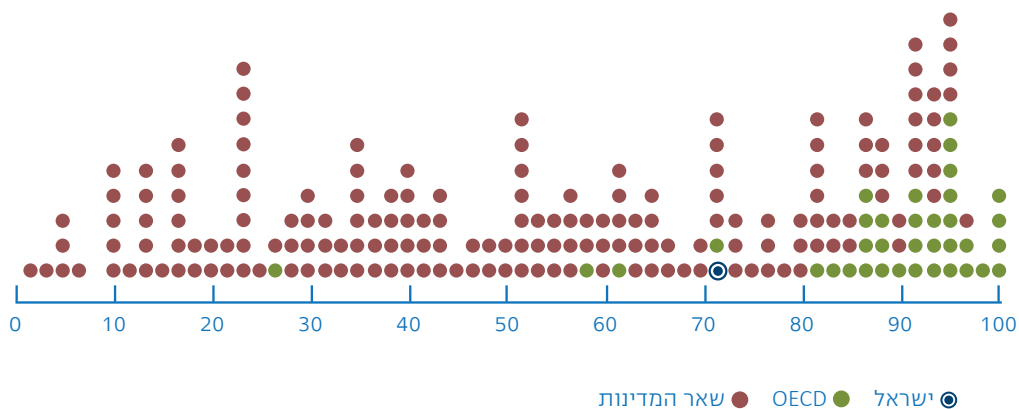
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 2 אחוזון: 60-63

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 4 אחוזון: 8-11

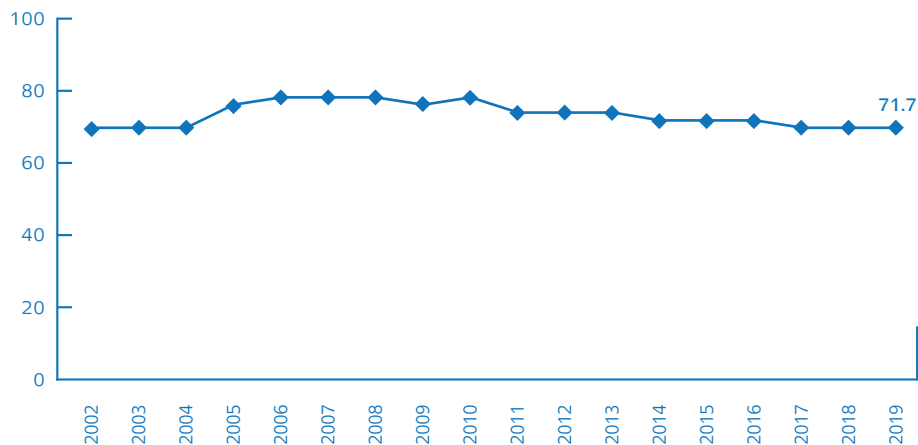
מדד הזכויות האזרחיות משקף עד כמה מתקיימים במדינה חופש ביטוי, חופש עיתונות, חופש דת, חופש אקדמי, חופש התאגדות, עצמאות מערכת המשפט, שלטון חוק, ביטחון אישי, שוויון לפני החוק, אלימות פוליטית, חופש תנועה, שמירה על זכויות קניין, שוויון מגדרי וחופש בענייני אישות ומשפחה.

הציון של ישראל במדד הזכויות האזרחיות הוא 71.7, ללא שינוי זה שנתיים. בכלל מדינות העולם ישראל ממוקמת באחוזונים 60-63, כלומר ברבעון השני. ברשימת מדינות ה-OECD היא נמצאת באחוזונים 8-11, ברבעון הרביעי הנמוך ביותר, מקדימה רק את טורקיה, מקסיקו וקולומביה.

תרשים 7.5 / מדד הזכויות האזרחיות - התפלגות הציונים

תרשים 7.6 / הציון של ישראל במדד הזכויות האזרחיות, 2002-2019

מדד חופש העיתונות

הגוף המבצע: Reporters without Borders

הציון של ישראל: 69.2

מספר המדינות הנכללות במדד: 180

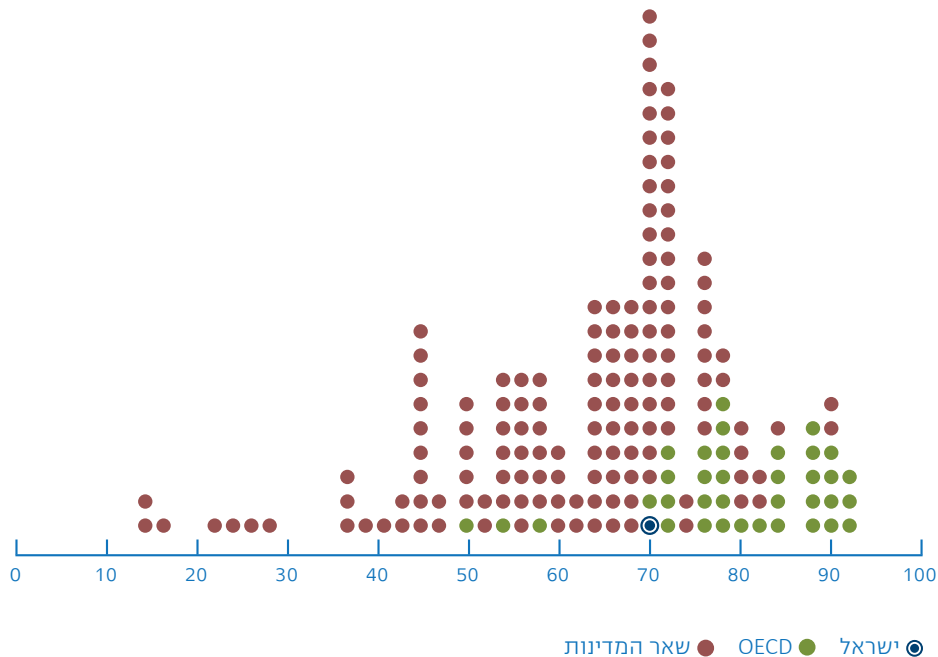
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 2 אחוזון: 51

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 4 אחוזון: 8

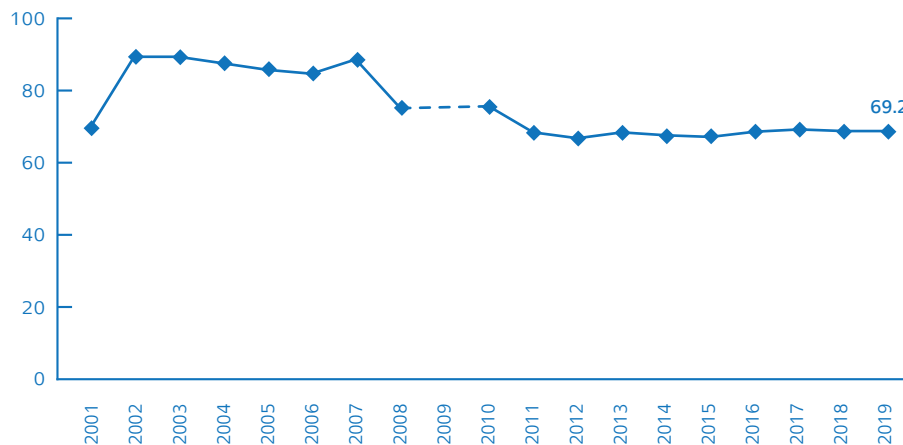
מדד חופש העיתונות (Press Freedom Index) של הארגון Reporters without Borders בוחן את מידת חופש הפעולה של עיתונאים ב־180 מדינות בעולם. המדד מחושב על בסיס ניתוח משולב של נתונים כמותיים, דוגמת מספר הפגיעות בעיתונאים במהלך השנה, ושל הערכות של מומחי תקשורת בעניין היבטים שונים כמו עצמאות התקשורת, ריבוי הדעות בתקשורת, צנזורה ושקיפות.

הציון של ישראל השנה במדד זה הוא 69.2, גם הוא ללא שינוי מן השנה שעברה. למעשה, מאז 2012 לא חל שינוי של ממש בציון זה של ישראל. בהשוואה לכלל המדינות, ישראל נמצאת ברבעון השני, במקום 88. בהשוואה לשאר מדינות ה־OECD הדירוג של ישראל נמוך מאוד – ברבעון הרביעי, הנמוך ביותר, באחוזון 8, מעל קולומביה, מקסיקו וטורקיה בלבד, מדינות שאין להן היסטוריה מפוארת בנוגע להגנה על זכויות אדם. הסיבות לציון הנמוך של ישראל הן קיומה של צנזורה צבאית בישראל, גילויי עוינות מצד הממשלה כלפי עיתונאים, הקושי של עיתונאים זרים לחדש את אישוריהם לסיקור בשטחי יהודה ושומרון וברצועת עזה ופגיעות בזכויות של עיתונאים פלסטינים, בכללן ירי של צה"ל על מסקרי הפגנות ומעצרים מינהליים של עיתונאים פלסטינים.

תרשים 7.7 / מדד חופש העיתונות - התפלגות הציונים

תרשים 7.8 / הציון של ישראל במדד חופש העיתונות, 2019-2001

7.2 מדדי התהליך הדמוקרטי

מדד הייצוג והאחריותיות

הגוף המבצע: The World Bank

הציון של ישראל: 63.7

מספר המדינות הנכללות במדד: 204

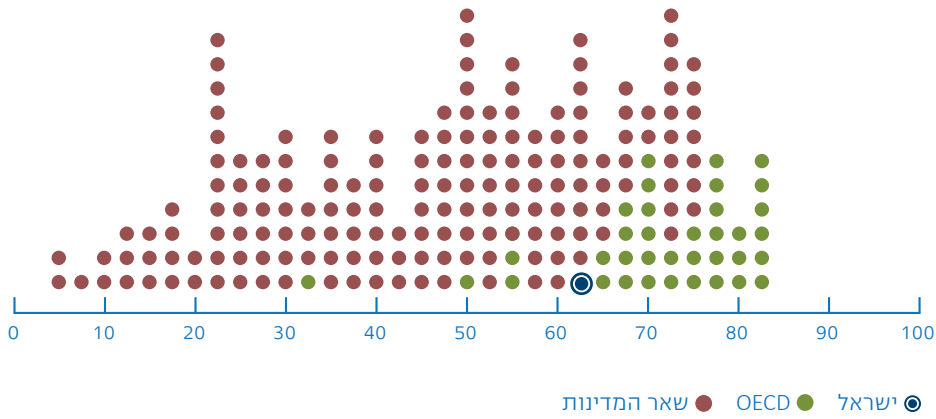
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 2 אחוזון: 70

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 4 אחוזון: 11

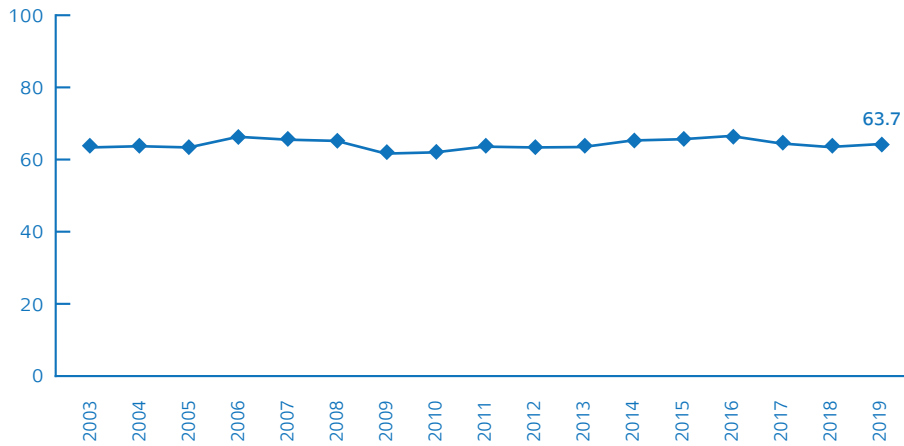
מדד הייצוג והאחריותיות (Voice and Accountability) של הבנק העולמי מבוסס על הערכות מומחים, סקרי דעת קהל ונתונים סטטיסטיים. הוא בוחן עד כמה אזרחי המדינה יכולים להשתתף בבחירת הרכב הממשלה ובקביעת מדיניותה. המדד בודק גם את רמת חופש הביטוי, חופש ההתאגדות וחופש העיתונות במדינה, שהם, כידוע, תנאים ראשוניים המאפשרים בחירות חופשיות.

הציון של ישראל השנה במדד הייצוג והאחריותיות הוא 63.7, כמעט ללא שינוי מהשנה שעברה. ביחס לשאר המדינות ישראל נמצאת ברבעון השני, באחוזון 70. ביחס למדינות ה-OECD היא נמצאת ברבעון הרביעי התחתון, באחוזון 11, ומקדימה רק את קולומביה, הונגריה, מקסיקו וטורקיה.

תרשים 7.9 / מדד הייצוג והאחריותיות - התפלגות הציונים

תרשים 7.10 / הציון של ישראל במדד הייצוג והאחריותיות, 2003-2019

מדד ההשתתפות הפוליטית

The Economist: הגוף המבצע:

הציון של ישראל: 88.9

מספר המדינות הנכללות במדד: 167

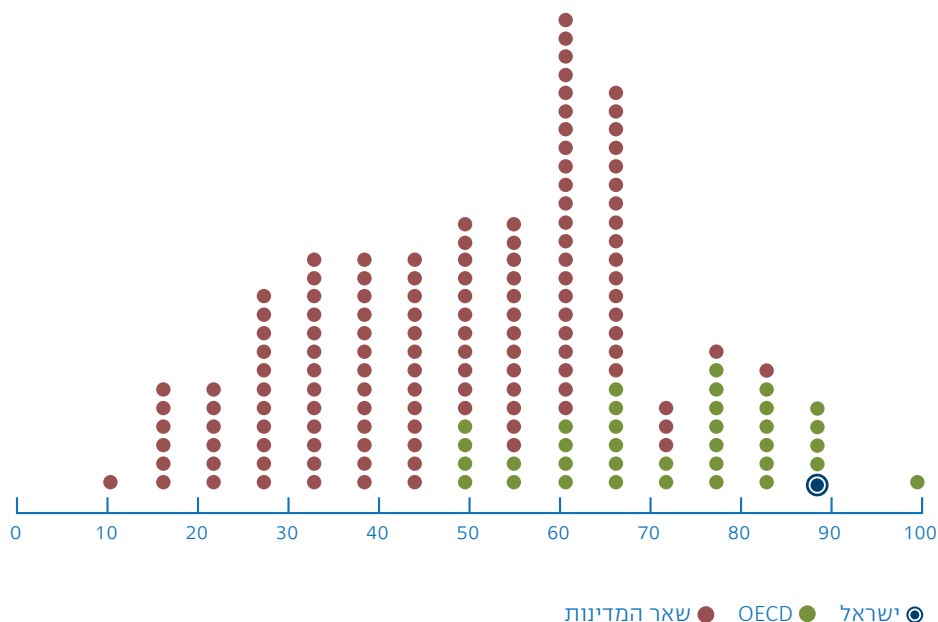
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 1 אחוזון: 99-96

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 1 אחוזון: 95-84

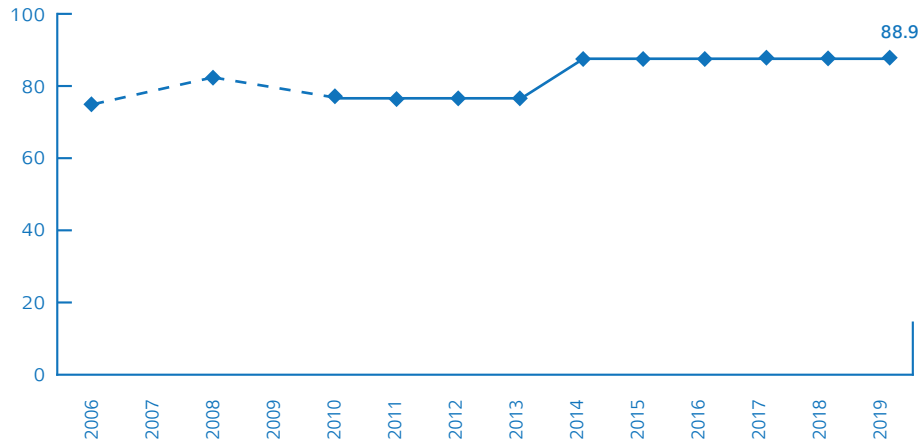
מדד ההשתתפות הפוליטית (Political Participation) של יחידת המידע של השבועון The Economist מבוסס על שילוב של הערכות מומחים, סקרי דעת קהל ונתונים סטטיסטיים רשמיים הבוחנים את הפרמטרים האלה: שיעורי ההצבעה בבחירות, זכות ההצבעה וההתארגנות למיעוטים, שיעור הנשים בפרלמנט, שיעור החברות במפלגות, העניין של האזרחים בנעשה במדינה ורמת המעורבות הפוליטית שלהם, נכונותם של האזרחים להשתתף בהפגנות חוקיות והעידוד מצד רשויות המדינה להשתתפות פוליטית.

הציון של ישראל במדד ההשתתפות הפוליטית מוסיף להיות גבוה מאוד (88.9), זו השנה השישית ברציפות. ציון זה מציב אותה במקום השני בעולם, יחד עם איסלנד, בריטניה, ניו זילנד ופינלנד (אחוזון 99-96). כלומר, ברמת ההשתתפות הפוליטית של אזרחיה, ישראל עולה על כמעט כל הדמוקרטיות המבוטסות. ישראל נמצאת במקום גבוה גם בקרב מדינות ה-OECD (רבעון עליון, אחוזון 95-84).

תרשים 7.11 / מדד ההשתתפות הפוליטית - התפלגות הציונים

תרשים 7.12 / הציון של ישראל במדד ההשתתפות הפוליטית, 2006-2019

מדד השוויון הדמוקרטי

הגוף המבצע: V-Dem

הציון של ישראל: 80.3

מספר המדינות הנכללות במדד: 179

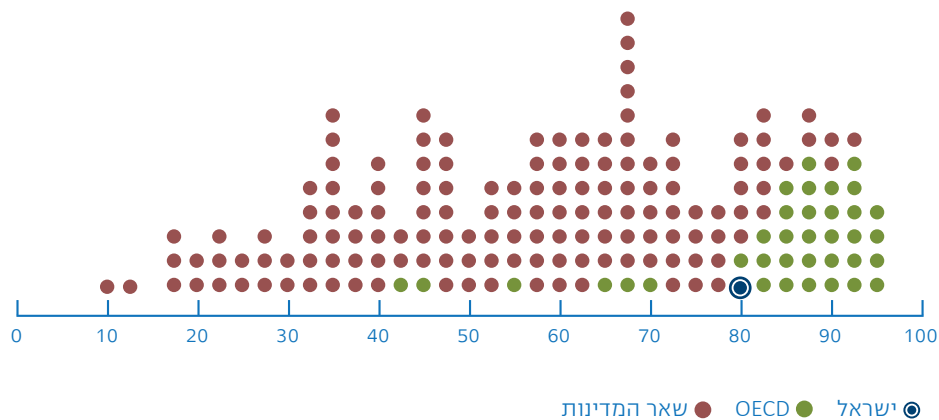
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 1 אחוזון: 79

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 4 אחוזון: 19

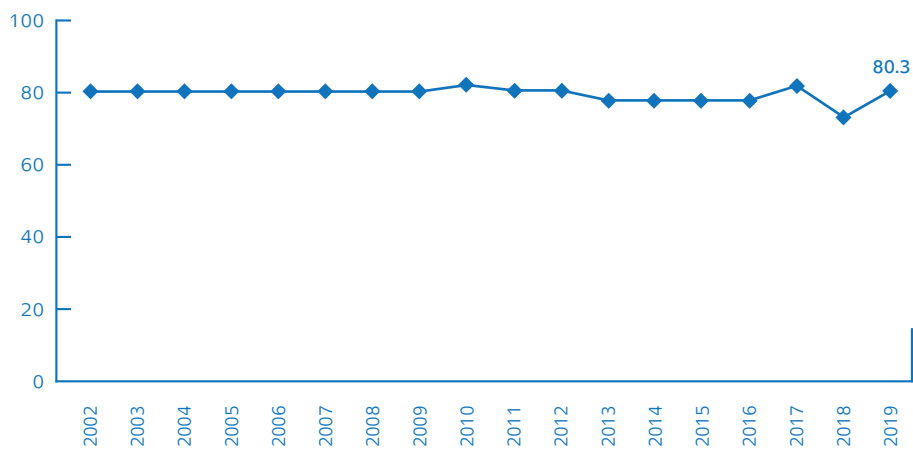
מדד השוויון הדמוקרטי (Egalitarian Component Index) מבוסס על סקר מומחים מרחבי העולם, והוא אחד ממדדי הדמוקרטיה שהתגבשו במסגרת הפרויקט Varieties of Democracy (V-Dem). מדד זה בוחר עד כמה כל אחת מן הקבוצות בחברה נהנית מיכולת שווה להיות חלק מהזירה הפוליטית, להתמודד בבחירות, להביע דעה או להשפיע על קבלת החלטות.

הציון של ישראל השנה במדד השוויון הדמוקרטי הוא 80.3, גבוה מזה שקיבלה בשנה שעברה (73.3). שיפור במקומה של ישראל חל גם ביחס לשאר המדינות, והיא ממוקמת עכשיו באחוזון 79 (לעומת אחוזון 70 בשנה שעברה), וכך גם במקומה בקרב מדינות ה-OECD, למרות שהוא עדיין נמוך – ברבעון התחתון, באחוזון 19.

תרשים 7.13 / מדד השוויון הדמוקרטי - התפלגות הציונים

תרשים 7.14 / הציון של ישראל במדד השוויון הדמוקרטי, 2002-2019

מדד ההשתתפות האזרחית

הגוף המבצע: V-Dem

הציון של ישראל: 57.8

מספר המדינות הנכללות במדד: 179

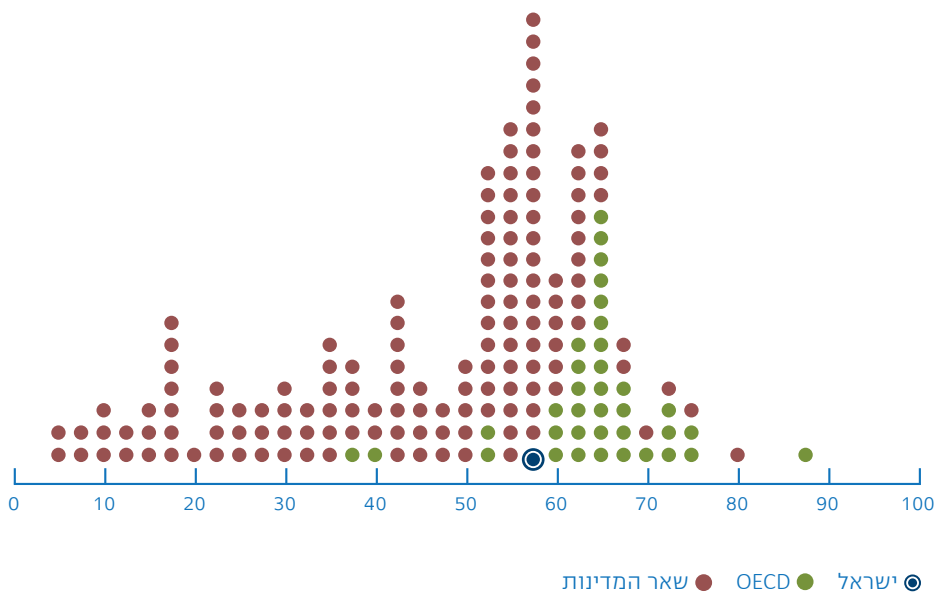
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 2 אחוזון: 64

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה־OECD: 4 אחוזון: 11

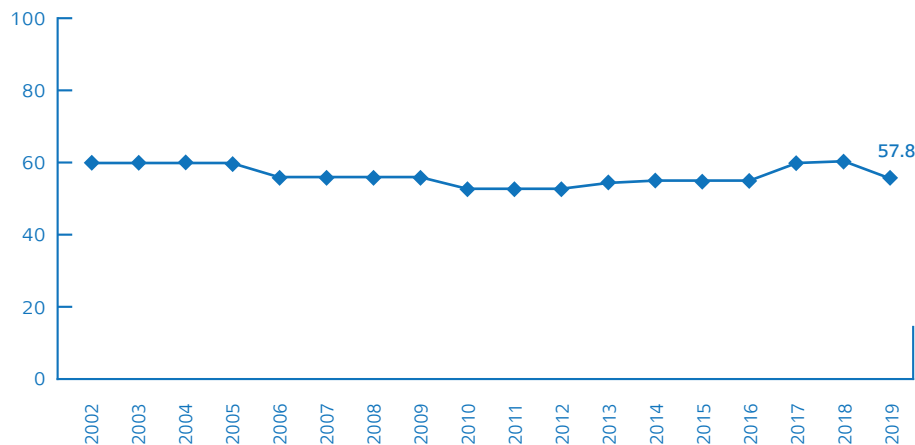
מדד ההשתתפות האזרחית (Participatory Component Index) של פרויקט V-Dem מבוסס על ההנחה שבדמוקרטיה מהותית, מעורבותם של האזרחים בפוליטיקה אינה יכולה להסתכם רק בהצבעה בבחירות אחת לכמה שנים אלא חייבת לכלול גם השתתפות פעילה ומתמשכת במגוון מסגרות פוליטיות. מדד ההשתתפות האזרחית בודק אפוא את המעורבות של האזרחים בארגוני החברה האזרחית ובגופים נבחרים ברמה המקומית וברמה האזורית.

הציון של ישראל השנה במדד ההשתתפות האזרחית הוא 57.8, ירידה מהשנה שעברה. בהשוואה לשאר המדינות, ולמרות הירידה, ישראל שיפרה את מקומה, והיא נמצאת עכשיו באחוזון 64 (לעומת אחוזון 56 בשנה שעברה), בשל ירידה כוללת בציונים של שאר המדינות. ברשימת מדינות ה־OECD ישראל נמצאת בתחתית, במקום ה־33 מתוך 37, באחוזון 11, מקדימה רק את טורקיה, לוקסמבורג, מקסיקו ויפן.

תרשים 7.15 / מדד ההשתתפות האזרחית - התפלגות הציונים

תרשים 7.16 / הציון של ישראל במדד ההשתתפות האזרחית, 2019-2002

מדד הדמוקרטיה הדיונית

הגוף המבצע: V-Dem

הציון של ישראל: 79.9

מספר המדינות הנכללות במדד: 179

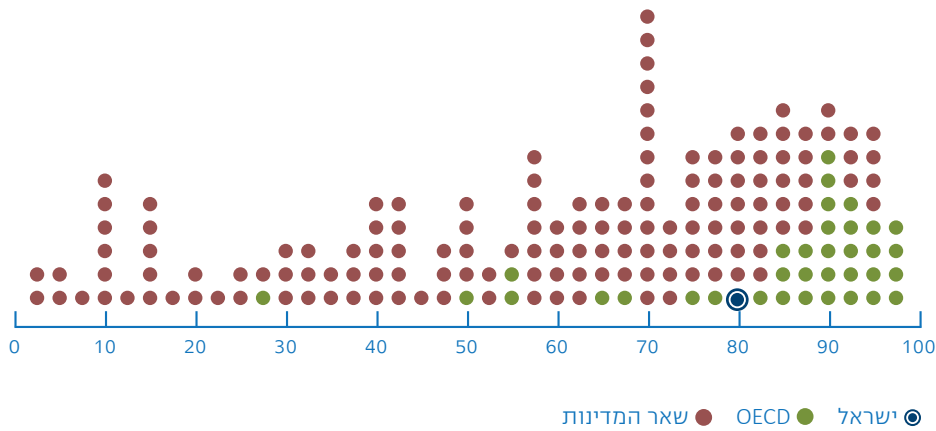
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 2 אחוזון: 67

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 4 אחוזון: 22

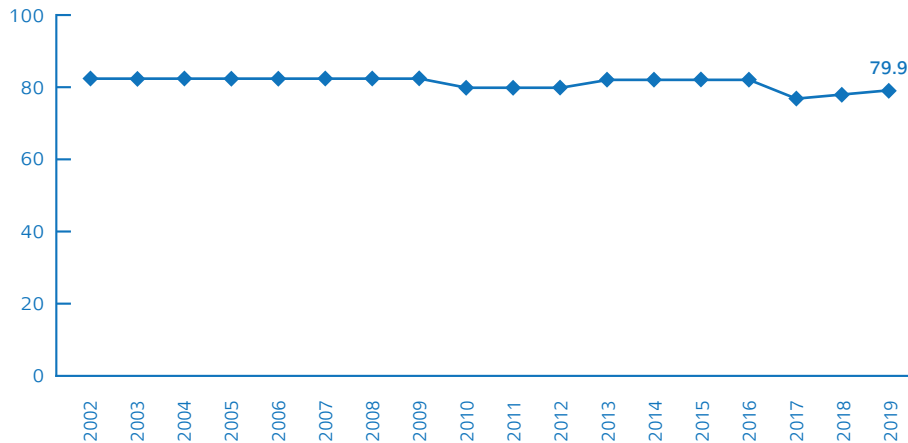
מדד הדמוקרטיה הדיונית (Deliberative Component Index) של פרויקט V-Dem מתמקד בתהליך קבלת ההחלטות הפוליטיות. תהליך דיוני (דליברטיבי) משמעו שההחלטות מתקבלות בתהליך ציבורי אשר שם במרכז את הטוב המשותף, בניגוד להחלטות שמתקבלות בהסתמך על אינטרסים מגזריים או פוליטיים צרים או בכפייה מלמעלה. הדיונית הדמוקרטית נמדדת לפי המידה שבה האליטות הפוליטיות מספקות לציבור נימוקים לעמדותיהן בנושאים המרכזיים העומדים על הפרק, מכירות בעמדות המנוגדות לשלהן ונותנות יחס מכבד למי שחולקים על דעתן.

הציון של ישראל השנה במדד הדמוקרטיה הדיונית הוא 79.9, עלייה בהשוואה לשנה שעברה. בדירוג העולמי ישראל מדורגת במדד זה ברבעון השני, באחוזון 67. בקרב מדינות ה-OECD היא ממוקמת ברבעון התחתון, במקום ה-29 מתוך 37 מדינות, באחוזון 22.

תרשים 7.17 / מדד הדמוקרטיה הדיונית - התפלגות הציונים

תרשים 7.18 / הציון של ישראל במדד הדמוקרטיה הדיונית, 2002-2019

מדד התרבות הפוליטית הדמוקרטית

The Economist: הגוף המבצע

הציון של ישראל: 75

מספר המדינות הנכללות במדד: 167

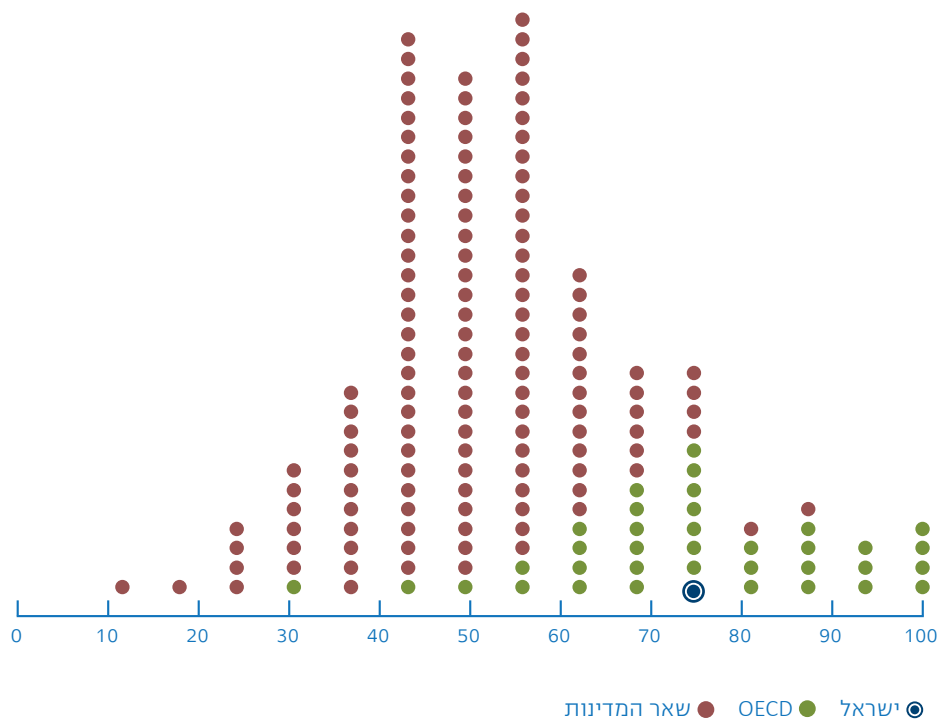
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 1 אחוזון: 83-90

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 2-3 אחוזון: 41-59

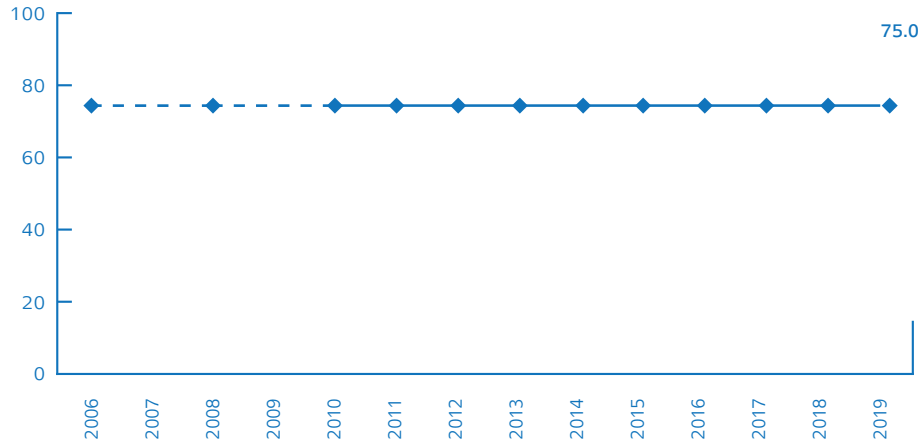
מדד התרבות הפוליטית הדמוקרטית (Democratic Political Culture) של מחלקת המחקר של השבועון The Economist מבוסס על הערכות מומחים וסקרי דעת קהל. המדד כולל את ההיבטים האלה: מידת התמיכה של האזרחים במשטר הדמוקרטי וההתנגדות ל"מנהיג חזק", התנגדות למשטר צבאי או להנהגה טכנוקרטית, שכיחותה של התפיסה שדמוקרטיה מועילה לסדר הציבורי ולשגשוג הכלכלי של המדינה וקיומה של הפרדת הדת מהמדינה.

גם השנה הציון של ישראל במדד התרבות הפוליטית הדמוקרטית הוא 75 – אותו ציון מאז תחילת המדידות בשנת 2006. במדד הזה ישראל מדורגת ברבעון העליון, במקום 17-28, באחוזונים 83-90. ברשימת מדינות ה־OECD ישראל נמצאת באמצע הרשימה, עם ציון זהה לזה של גרמניה, יפן, קוריאה הדרומית וארצות הברית.

תרשים 7.19 / מדד התרבות הפוליטית הדמוקרטית - התפלגות הציונים

תרשים 7.20 / הציון של ישראל במדד התרבות הפוליטית הדמוקרטית, 2019-2006

7.3 מדדי המשילות

מדד תפקוד הממשלה

הגוף המבצע: The Economist

הציון של ישראל: 78.6

מספר המדינות הנכללות במדד: 167

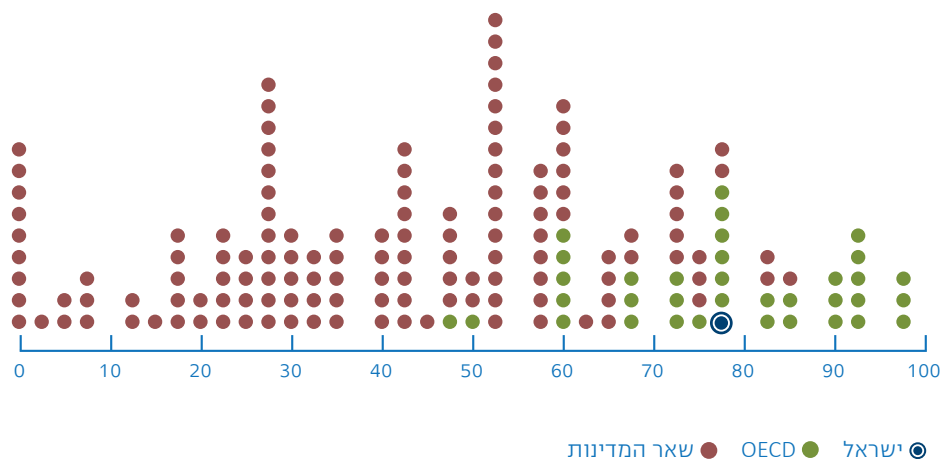
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 1 אחוזון: 84-89

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 3-2 אחוזון: 41-57

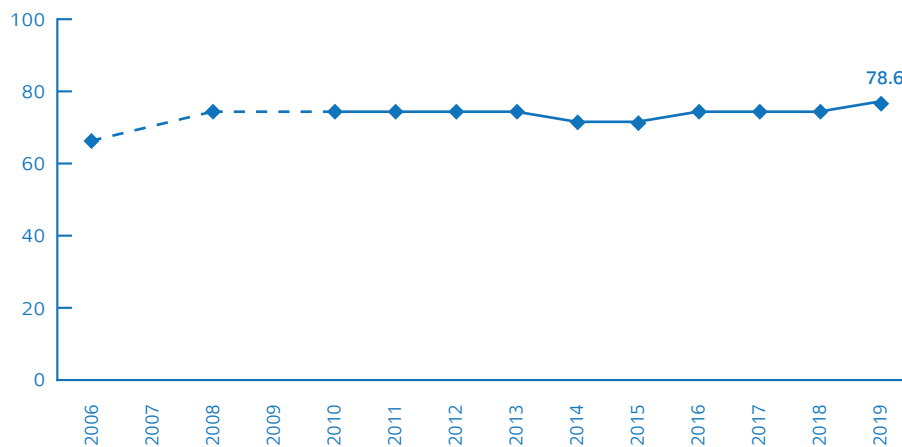
מדד תפקוד הממשלה (Functioning of Government) של מחלקת המחקר של השבועון The Economist מבוסס על הערכות מומחים, סקרי דעת קהל ונתונים סטטיסטיים רשמיים המשקפים את רמת התפקוד הדמוקרטי ואת היעילות של מוסדות הממשלה בתחומים רבים. למשל: יכולתה של הממשלה לגבש את מדיניותה כשהיא משוחררת מלחצים של גורמים אינטרסנטיים, המידה שבה קיימת במדינה מערכת איזונים ובלמים בין רשויות השלטון, היכולת של הפרלמנט לפקח על הממשלה, מידת המעורבות של הצבא או של גורמים חוץ-פוליטיים אחרים בפוליטיקה, מידת השקיפות והאחריות של הממשל, מידת השחיתות השלטונית ורמת האמון של הציבור במוסדות הממשל.

הציון של ישראל השנה במדד תפקוד הממשלה הוא 78.6 – עלייה מהשנה שעברה והציון הטוב ביותר שהיא קיבלה מאז הפרסום הראשון של המדד ב־2006. ציון זה מציב את ישראל ברבעון העליון, במקום 19–27 בעולם. ברשימת 37 מדינות ה־OECD ישראל ממוקמת באמצע הרשימה, עם ציון זהה לזה של אוסטרליה, אירלנד, צרפת, פורטוגל וקוריאה הדרומית.

תרשים 7.21 / מדד תפקוד הממשלה – התפלגות הציונים

תרשים 7.22 / הציון של ישראל במדד תפקוד הממשלה, 2006–2019

מדד שלטון החוק

The World Bank: הגוף המבצע

הציון של ישראל: 71

מספר המדינות הנכללות במדד: 209

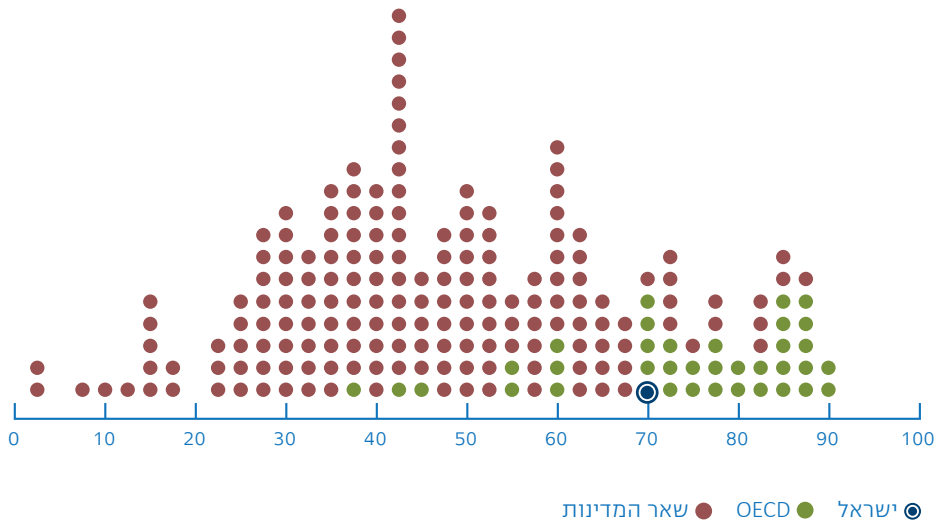
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 1 אחוזון: 82

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה־OECD: 3 אחוזון: 32

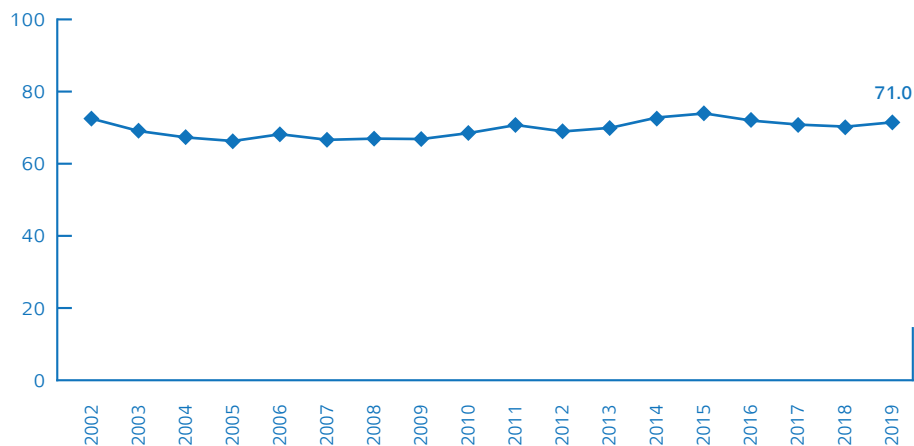
מדד שלטון החוק (Rule of Law) של הבנק העולמי מבוסס על הערכות מומחים, סקרי דעת קהל ונתונים סטטיסטיים. המדד בוחן את רמת האמון של האזרחים וגורמי הממשל בחוקי המדינה ואת מידת הציות להם. הוא גם בודק אם מתקיימים: אכיפת חוזים והסכמים, שמירה על זכויות הקניין, תפקוד תקין של המשטרה ושל מערכת המשפט ומניעת פשיעה ואללימות.

השנה קיבלה ישראל במדד זה את הציון 71, עלייה קלה מהשנה שעברה. על אף עלייה זו, דירוגה של ישראל לא השתנה – מקום 38 בעולם (רבעון 1, אחוזון 82). ברשימת מדינות ה־OECD ישראל נמצאת במקום 25 – ברבעון 3, באחוזון 32.

תרשים 7.23 / מדד שלטון החוק - התפלגות הציונים

תרשים 7.24 / הציון של ישראל במדד שלטון החוק, 2019-2002

7.4 מדדי השחיתות

מדד השליטה בשחיתות

הגוף המבצע: The World Bank

הציון של ישראל: 66.1

מספר המדינות הנכללות במדד: 209

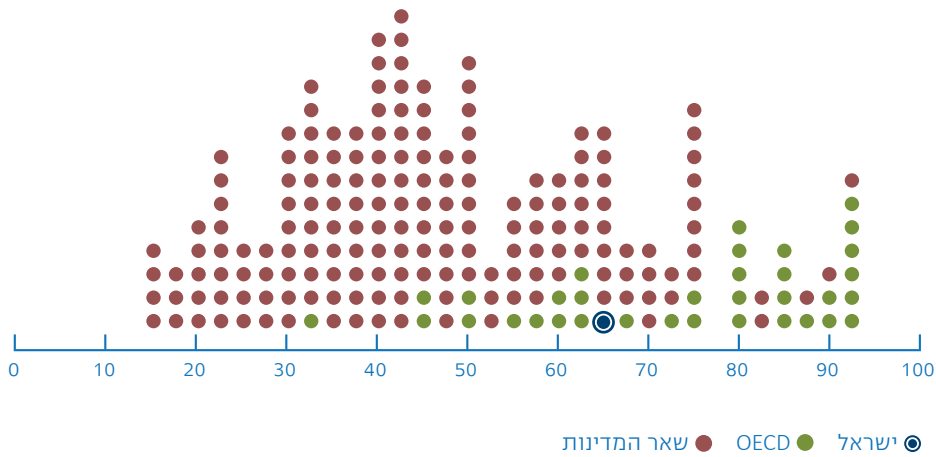
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 1 אחוזון: 78

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 3 אחוזון: 38

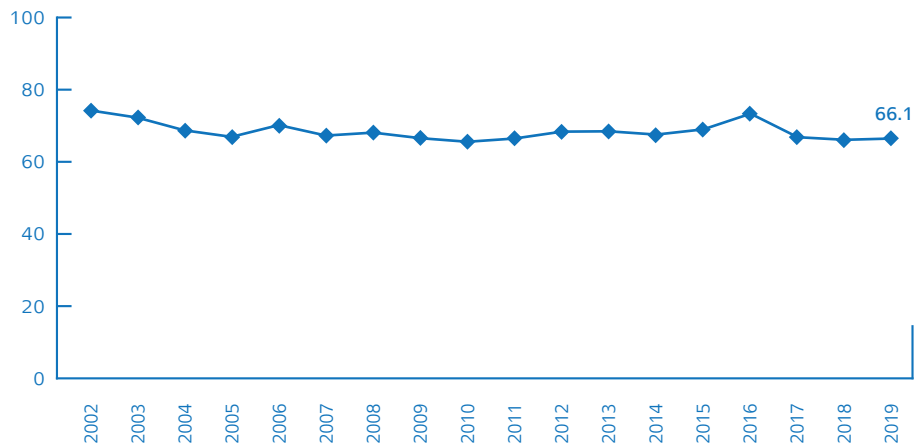
הבנק העולמי מפרסם בכל שנה את **מדד השליטה בשחיתות במדינה** (Control of Corruption). המדד משקף את הדעות בציבור על הכוח המופעל להשגת רווחים פרטיים, והוא בוחן קשת רחבה של מעשי שחיתות – החל בשחיתות ברמה המקומית והאזורית וכלה בהשפעת האליטות והאינטרסים של גורמים פרטיים על התנהלות המדינה והעומדים בראשה. הנתונים מגיעים ממקורות שונים – מכוני מחקר, ארגונים לא-ממשלתיים, ארגונים בינלאומיים וחברות פרטיות – ונכללים בהם גם העמדות של מומחים בתחומים השונים וגם שאלון לציבור הרחב. במדד זה, ככל שהציון גבוה יותר, כך רמת השחיתות במדינה נמוכה יותר.

הציון של ישראל השנה במדד השליטה בשחיתות הוא 66.1 – שינוי קל מהציון של השנה שעברה (65.7). מקומה של ישראל בעולם ירד במקצת – מאחוזון 79 לאחוזון 78, עדיין ברבעון העליון. בקרב מדינות ה-OECD נותרה ישראל במקום 23, באחוזון 38, עם ציון דומה לזה של פורטוגל וקוריאה הדרומית.

תרשים 7.25 / מדד השליטה בשחיתות - התפלגות הציונים

תרשים 7.26 / הציון של ישראל במדד השליטה בשחיתות, 2002-2019

מדד תפיסת השחיתות

הגוף המבצע: Transparency International

הציון של ישראל: 60

מספר המדינות הנכללות במדד: 180

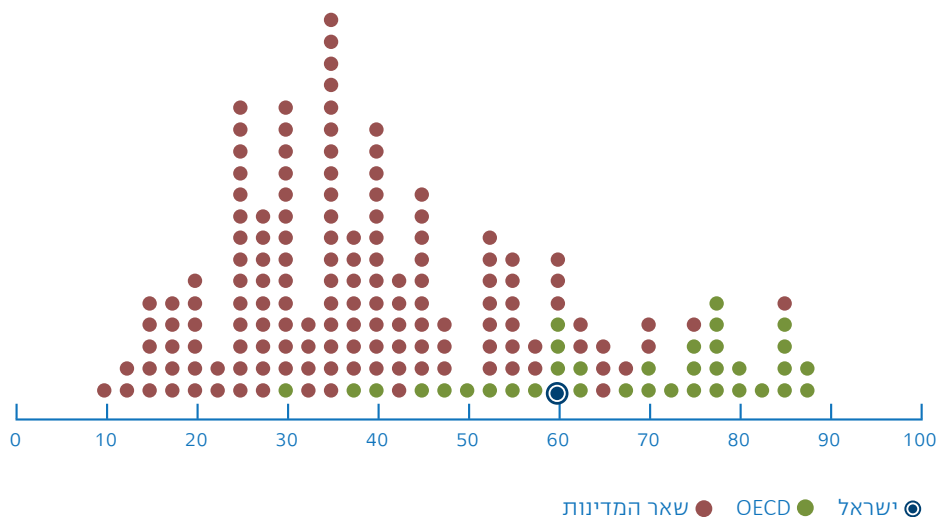
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 1 אחוזון: 79-81

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 3 אחוזון: 30-35

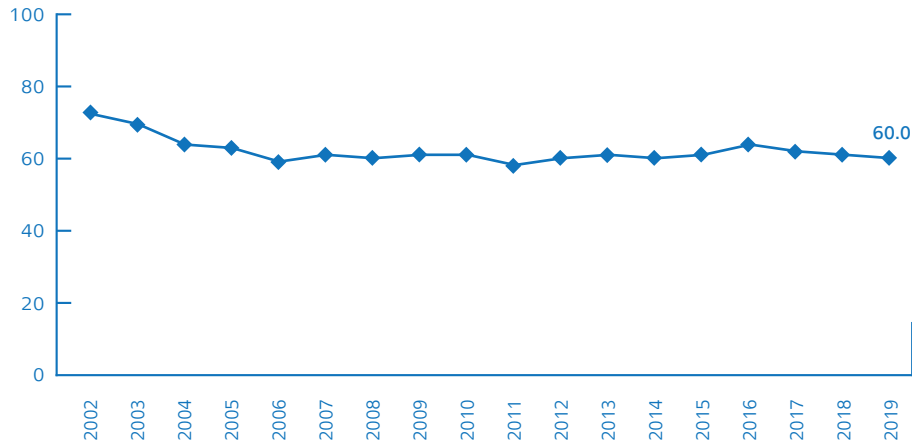
מדד תפיסת השחיתות (Corruption Perceptions Index) של ארגון השקיפות הבינלאומי (Transparency International) כולל הערכות מומחים את מידת השחיתות במגזר הציבורי במדינות השונות, בעיקר ניצול לרעה של כוח להשגת רווחים אישיים.

הציון של ישראל השנה במדד תפיסת השחיתות הוא 60. ציון זה משקף המשך ירידה זו השנה השלישית ברציפות. גם בקרב כלל המדינות חלה ירידה במקום של ישראל, ואף שהיא עדיין ממוקמת ברבעון השני, היא נמצאת כעת באחוזון 79-81 (לפני שלוש שנים היא הייתה באחוזון 84). כאשר משווים את ישראל למדינות ה-OECD רואים כי היא ירדה השנה מאחוזון 36 לאחוזונים 30-35 וכי ציונה זהה לזה של ליטא וסלובניה.

תרשים 7.27 / מדד תפיסת השחיתות - התפלגות הציונים

תרשים 7.28 / הציון של ישראל במדד תפיסת השחיתות, 2019-2002

7.5 איכות הרגולציה

מדד איכות הרגולציה

הגוף המבצע: The World Bank

הציון של ישראל: 75.6

מספר המדינות הנכללות במדד: 209

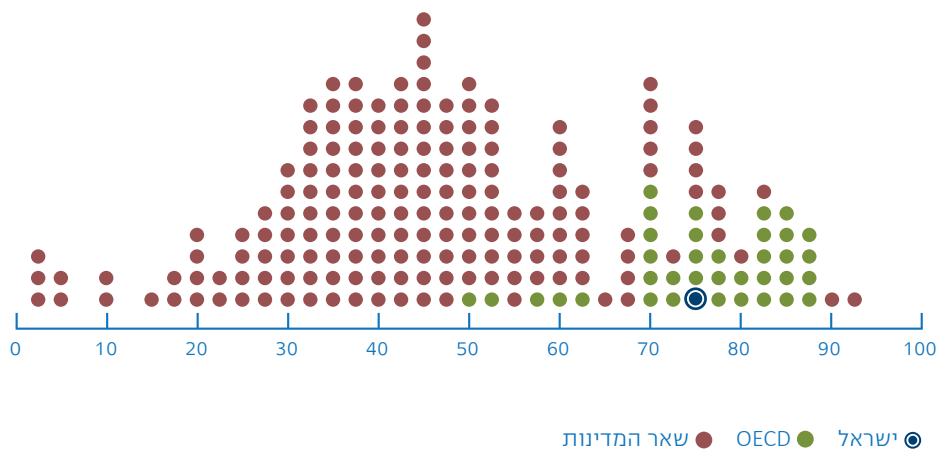
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 1 אחוזון: 87

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 3 אחוזון: 43

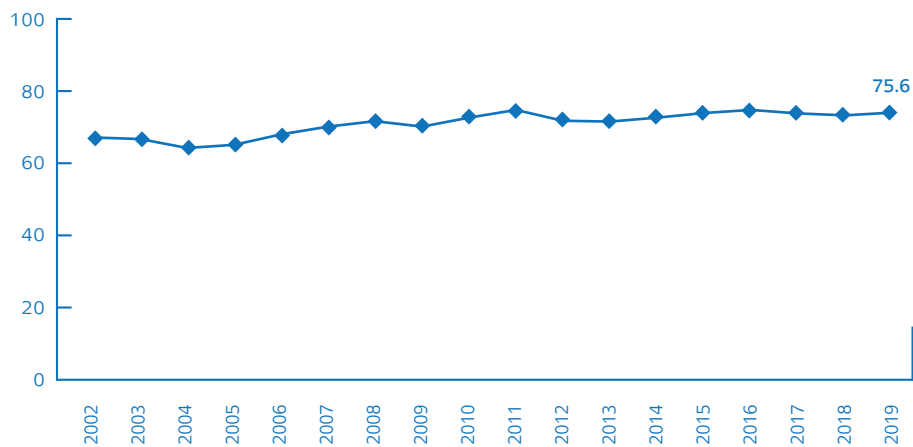
מדד איכות הרגולציה הוא אחד מששת המדדים של הבנק העולמי, והוא מתייחס לאיכות הרגולציה במדינה, כלומר – עד כמה הממשלה מנסחת תקנות וכללים ומיישמת מדיניות שמאפשרת קידום ופיתוח של המגזר הפרטי במדינה. המדד בוחן ממדים שונים של רגולציה, כמו בקרה על מחירים, מיסוי מפלה, עומק הגבייה, הקושי או הקלות להקים עסק ועוצמת התחרותיות של השוק המקומי.

הציון של ישראל השנה במדד איכות הרגולציה (Regulatory Quality) הוא 75.6, עלייה קטנה מהשנה שעברה. ציון זה ממקם אותה, גם השנה, במקום 28 בעולם, ברבעון הראשון, באחוזון 87. ברשימת 37 מדינות ה-OECD ישראל מדורגת במדד זה ברבעון השלישי, במקום 21, בין צ'כיה לבלגיה.

תרשים 7.29 / מדד איכות הרגולציה - התפלגות הציונים

תרשים 7.30 / הציון של ישראל במדד איכות הרגולציה, 2002-2019

7.6 שוויוניות בחלוקת משאבים

מדד השוויוניות בחלוקת משאבים

הגוף המבצע: V-Dem

הציון של ישראל: 82.5

מספר המדינות הנכללות במדד: 179

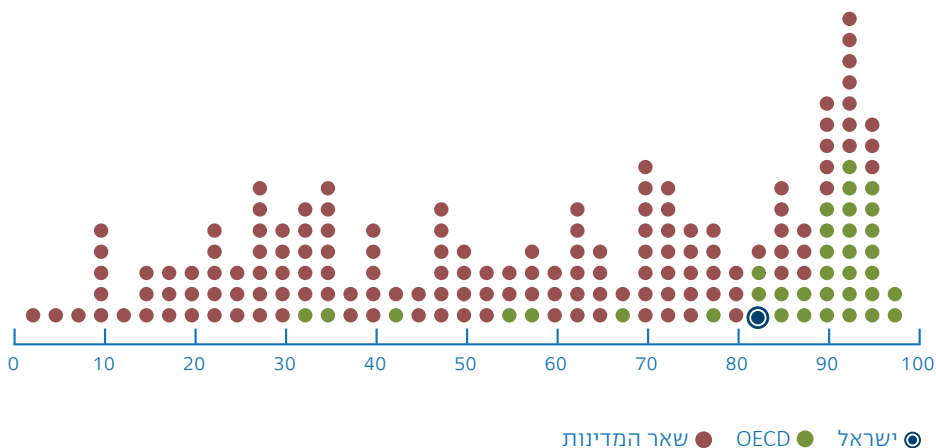
הרבעון של ישראל (מקום) מכלל המדינות: 2 אחוזון: 70

הרבעון של ישראל (מקום) בקרב מדינות ה-OECD: 4 אחוזון: 19

מדד השוויוניות בחלוקת משאבים (Equal Distribution of Resources Index) הוא עוד אחד ממדדי הדמוקרטיה של פרויקט V-Dem. המדד בוחן, לדוגמה, את שיעורי העוני והפערים הכלכליים במדינה ואת השוויון בגישה למזון ולחינוך ולשירותי בריאות של קבוצות שונות באוכלוסייה. הוא גם בוחן את החלוקה של כוח פוליטי-חברתי בין קבוצות שונות באוכלוסייה ואת החפיפה של פערי כוחות אלו עם פערים כלכליים.

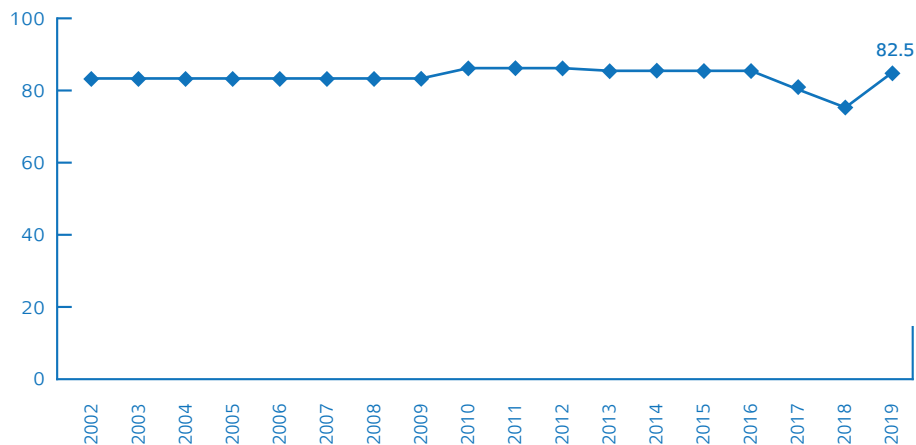
השנה הציון של ישראל במדד השוויוניות בחלוקת משאבים הוא 82.5, עלייה של ממש מהשנה שעברה. בקרב כלל המדינות ישראל נמצאת באחוזון 70, ברבעון השני, אבל בקרב מדינות ה-OECD היא ממוקמת רק באחוזון 19, ברבעון התחתון. עלייה זו מחזירה את ישראל ל"מקומה הטבעי", עם הציון הממוצע ה"רגיל" שלה בעשור האחרון, אחרי שנתיים של ירידה.

תרשים 7.31 / מדד השוויוניות בחלוקת משאבים - התפלגות הציונים

תרשים 7.32 / הציון של ישראל במדד השוויוניות בחלוקת משאבים,

2019-2002

7.7 המדדים הבינלאומיים במבט־על

במבט־על ניכרות השנה מגמות מעורבות - מצד אחד, הרעה במדדי הזכויות והחירויות הדמוקרטיות ובשחיתות; ומצד שני, שיפור בתהליך הדמוקרטי, במשילות ובשוויון כלכלי. חלו הרעה ב־3 מתוך 15 מדדים ושיפור ב־5, ואילו ב־7 מדדים לא חל שינוי משמעותי.

לוח 7.2 / מקומה של ישראל במדדי 2019 לעומת מקומה במדדי 2018

המדד	ציון מתוקנן 2019	המקום ב־2019	האחוזון ב־2019	המקום ב־2018	האחוזון ב־2018	השינוי
זכויות וחירויות דמוקרטיות	82.5	72–65 (מתוך 210)	69–66	59–54 (מתוך 209)	74–72	✓
	71.7	84–78 (מתוך 210)	63–60	84–80 (מתוך 209)	62–60	=
	69.2	88 (מתוך 180)	51	88 (מתוך 180)	51	=
התהליך הדמוקרטי	63.7	61 (מתוך 204)	70	61 (מתוך 204)	70	=
	88.9	6–2 (מתוך 167)	99–96	4–2 (מתוך 167)	99–98	=
	80.3	43 (מתוך 179)	79	53 (מתוך 179)	70	⬆
	57.8	65 (מתוך 179)	64	81–78 (מתוך 179)	56–55	⬆
	79.9	59 (מתוך 179)	67	77–76 (מתוך 179)	57	⬆
	75	28–17 (מתוך 167)	90–83	26–18 (מתוך 167)	89–84	=
	78.6	27–19 (מתוך 167)	89–84	32–27 (מתוך 167)	84–81	⬆
משילות	71	38 (מתוך 209)	82	38 (מתוך 209)	82	=
	66.1	45 (מתוך 209)	78	43 (מתוך 209)	79	✓
שחיתות	60	38–35 (מתוך 180)	81–79	34–35 (מתוך 180)	81	✓
	75.6	28 (מתוך 209)	87	28 (מתוך 209)	87	=
רגולציה	75.6	28 (מתוך 209)	87	28 (מתוך 209)	87	=
כלכלי שוויון	82.5	54 (מתוך 179)	70	60 (מתוך 179)	66	⬆

- ⬆ שיפור במקומה של ישראל לעומת הדירוג הקודם
 = אין שינוי במקומה של ישראל לעומת הדירוג הקודם
 ✓ הרעה במקומה של ישראל לעומת הציון הקודם

כאשר משווים את הציונים של ישראל השנה לציון הממוצע שלה בעשר השנים הקודמות בכל אחד מ-15 הממדים השונים (לוח 7.3) מצטיירת תמונה דומה: שיפור בתהליך הדמוקרטי, במשילות, בשוויון הכלכלי ואף ברגולציה, לעומת הרעה בשחיתות ובזכויות הדמוקרטיות. רק במדד הדמוקרטיה הדיונית מתגלה מגמה מעורבת – שיפור לעומת השנה שעברה, למרות הרעה לעומת העשור הקודם. יוצא כי ב-6 מהמדדים הציון של ישראל השנה נמוך מהציון הממוצע שלה בעשור הקודם, ב-8 הציון גבוה מהציון הממוצע, ובמדד אחד הציון השנה זהה לציון הממוצע בעשור הקודם.

לוח 7.3 / הציון של ישראל במדדי 2019 לעומת הציון הממוצע שלה בעשור הקודם

השינוי	הציון הממוצע בשנים 2018–2009	הציון ב-2019	המדד	
▼	89.8	82.5	זכויות פוליטיות (Freedom House)	זכויות וחירויות דמוקרטיות
▼	74.3	71.7	זכויות אזרחיות (Freedom House)	
▼	*69.4	69.2	חופש עיתונות (Reporters without borders)	
▲	63.4	63.7	ייצוג ואחריותיות (The World Bank)	התהליך הדמוקרטי
▲	**86.4	88.9	השתתפות פוליטית (The Economist)	
▲	78.8	80.3	שוויון דמוקרטי (V-DEM)	
▲	57.7	57.8	השתתפות אזרחית (V-DEM)	
▼	80.7	79.9	דמוקרטיה דיונית (V-DEM)	
=	**75	75	תרבות פוליטית דמוקרטית (The Economist)	
▲	**74.1	78.6	תפקוד הממשלה (The Economist)	משילות
▲	70.1	71.0	שלטון החוק (The World Bank)	
▼	67.6	66.1	שליטה בשחיתות (The World Bank)	שחיתות
▼	60.9	60	תפיסת השחיתות (Transparency International)	

השינוי	הציון הממוצע בשנים 2018-2009	הציון ב-2019	המדד	
▲	74.6	75.6	רגולציה (The World Bank)	רגולציה
▲	81.5	82.5	חלוקה שוויונית של משאבים (V-Dem)	שוויון כלכלי

* במדד חופש העיתונות של Reporters without Borders הממוצע הוא של 9 שנים, משום שלא פורסם ציון בשנת 2010.

** במדדי The Economist הממוצע הוא של 9 שנים משום שבשנת 2010 לא פורסם ציון.

▲ שיפור בציון של ישראל לעומת הציון בעשור הקודם

= אין שינוי בציון של ישראל לעומת הציון בעשור הקודם

▼ הרעה בציון של ישראל לעומת הציון בעשור הקודם

סיכום

כאשר מתבוננים במדדים ההשוואתיים הבינלאומיים לאורך זמן עולה תמונה מעורבת, עם עליות בתחומים מסוימים וירידות באחרים. בכל המדדים שנבחנו ישראל נמצאת בחציון העליון של רשימת כלל המדינות, וב-8 מהמדדים היא נמצאת אפילו ברבעון העליון. עם זאת, השוואת מקומה היחסי מבחינת מצב הדמוקרטיה בה ל-37 מדינות ה-OECD מלמדת כי היא נמצאת על פי רוב בתחתית הרשימה. רק במדד אחד – מדד ההשתתפות הפוליטית – ישראל נמצאת בחציון העליון של המדינות החברות בארגון זה; לעומת זאת ב-8 מדדים אחרים היא ממוקמת ממש בתחתית, ברבעון התחתון.

וכך, אף שהשוואה של המדדים הבינלאומיים מלמדת כי גם השנה ישראל עומדת בדרישות הבסיסיות של מדינה דמוקרטית, היא ממשיכה להתמודד עם בעיות אקוטיות למשטר דמוקרטי: בשלושת מדדי הזכויות והחירויות הדמוקרטיות הציון הנוכחי שלה נמוך מן הציון הממוצע שלה בעשור האחרון, ומגמה שלילית מדאיגה מזדקרת לעין במדד הזכויות הפוליטיות. מקומה של ישראל בולט לרעה במיוחד כאשר משווים אותה לשאר מדינות ה-OECD, שכן שם היא נמצאת ברבעון התחתון בכל מדדי הזכויות והחירויות הדמוקרטיות.

בצד החיובי: התחומים שמקומה היחסי של ישראל בקרב מדינות העולם הוא הגבוה ביותר הם השתתפות פוליטית של האזרחים (הצבעה בבחירות, חברות במפלגות, מעורבות פוליטית אזרחית ועוד), התרבות הפוליטית הדמוקרטית (רמת התמיכה במשטר הדמוקרטי) ותפקוד הממשל (יכולתה של הממשלה ליישם את המדיניות שקבעה).

ולבסוף, גם השנה בחנו את מדדי רמת הרגולציה במדינה והשוויוניות בחלוקת המשאבים. בתחום הרגולציה מצבה של ישראל טוב מאוד באופן יחסי, ואף ניתן להצביע על עלייה קלה במקומה היחסי בעשור האחרון. המדד לבחינת החלוקה השוויונית של המשאבים במדינה משקף אמנם תמונה חיובית פחות – ישראל נמצאת בו ברבעון התחתון בקרב מדינות ה־OECD, אך בכל זאת מסתמנת בו מגמת שיפור ברורה, הן ביחס לשנה שעברה והן ביחס לעשור האחרון.

נספחים

נספח 1

התפלגות התשובות בסקר (%) כלל המדגם, מדגם יהודים, מדגם ערבים)

דיון
בעמ' 25

1. מה לדעתך המצב של ישראל היום באופן כללי?

סך הכול	לא יודע/מסרב להשיב	רע מאוד	רע	ככה־ככה	טוב	טוב מאוד	
100	0.6	5.5	14.0	40.9	32.3	6.7	יהודים
100	0.1	16.1	17.6	37.0	21.2	8.0	ערבים
100	0.6	7.1	14.5	40.3	30.6	6.9	כלל המדגם

דיון
בעמ' 28

2. והמצב שלך באופן אישי?

סך הכול	לא יודע/מסרב להשיב	רע מאוד	רע	ככה־ככה	טוב	טוב מאוד	
100	0.4	1.5	5.2	30.9	47.4	14.6	יהודים
100	—	5.5	12.9	27.6	32.5	21.5	ערבים
100	0.3	2.1	6.4	30.4	45.1	15.7	כלל המדגם

דיון
בעמ' 37

3. באיזו מידה אתה מרגיש את עצמך חלק ממדינת ישראל ובעיותיה?

סך הכול	לא יודע/מסרב להשיב	בכלל לא	במידה די מועטה	במידה די רבה	במידה רבה מאוד	
100	1.1	2.3	11.7	50.4	34.5	יהודים
100	0.6	17.0	39.1	25.7	17.6	ערבים
100	1.2	4.5	15.8	46.6	31.9	כלל המדגם

הערות כלליות:

- בכל השאלות לא הוקראה למרואייין האפשרות "לא יודע/מסרב להשיב".
- שיעור ה"לא יודע/מסרב להשיב" הותאם במקרים מסוימים לצורך עיגול ל-100%.

4. איזה ציון אתה נותן לרמת הסולידריות (תחושת ה"ביחד") של החברה הישראלית (יהודים, ערבים וכל שאר האזרחים)? תן ציון בסולם שבין 1 ל-10, שבו 1=אין בכלל סולידריות/תחושת ביחד ו-10=יש סולידריות/תחושת ביחד רבה מאוד.

סך הכול	מוצע	לא יודע/ מסרב להשיב	10 - יש סולידריות/ תחושת ביחד רבה מאוד	9	8	7	6	5	4	3	2	1 - אין בכלל סולידריות/ תחושת ביחד	
100	5.46	1.3	1.9	3.7	12.7	17.1	15.8	16.3	10.0	11.5	4.9	4.8	יהודים
100	4.76	0.4	5.4	2.4	4.3	9.5	9.5	26.1	14.2	9.1	6.7	12.4	ערבים
100	5.35	1.1	2.4	3.5	11.4	16.0	14.9	17.8	10.7	11.1	5.2	5.9	כלל המדגם

5. כל חברה בעולם מתחלקת לקבוצות חזקות וחלשות. להרגשתך, לאיזו קבוצה בחברה הישראלית אתה שייך?

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	לקבוצה חלשה	לקבוצה די חלשה	לקבוצה די חזקה	לקבוצה חזקה	
100	8.5	6.5	22.3	53.4	9.3	יהודים
100	1.0	36.0	23.3	20.4	19.3	ערבים
100	7.3	11.0	22.5	48.4	10.8	כלל המדגם

6. איזה מתח הכי חזק היום בעיניך בחברה הישראלית?

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	המתח בין יהודים לערבים	המתח בין עשירים לעניים	המתח בין ימין לשמאל	המתח בין דתיים לחילוניים	המתח בין מזרחים לאשכנזים	
100	3.5	24.8	7.9	41.5	18.6	3.7	יהודים
100	4.4	48.4	11.9	22.1	11.1	2.1	ערבים
100	3.6	28.4	8.5	38.6	17.5	3.4	כלל המדגם

דיון
בעמ' 47

7. איזה ציון אתה נותן להנהגת ישראל כיום בנושא השחיתות בסולם ציונים שבין 1 ל-5, כאשר 1=מאוד מושחתת ו-5=בכלל לא מושחתת?

סך הכול	ממוצע	לא יודע/ מסרב להשיב	5 - בכלל לא מושחתת	4	3	2	1 - מאוד מושחתת	
100	2.29	2.1	2.9	12.0	25.1	27.3	30.6	יהודים
100	2.33	1.7	14.7	6.6	19.1	13.7	44.2	ערבים
100	2.29	2.1	4.7	11.2	24.2	25.2	32.6	כלל המדגם

דיון
בעמ' 43

8. ישראל מוגדרת מדינה יהודית ודמוקרטית. האם, לדעתך, יש או אין היום שיווי משקל/איזון נכון בין הרכיב היהודי לרכיב הדמוקרטי?

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	הרכיב הדמוקרטי חזק מדי	הרכיב היהודי חזק מדי	יש היום שיווי משקל/ איזון נכון בין הרכיב היהודי לרכיב הדמוקרטי	
100	11.1	25.1	41.5	22.3	יהודים
100	1.3	13.8	76.4	8.5	ערבים
100	9.6	23.4	46.8	20.2	כלל המדגם

באיזו מידה אתה מסכים או לא מסכים עם ההיגדים הבאים:

9. לא חשוב למי מצביעים, זה לא משנה את המצב

דיון
בעמ' 46

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	1.3	27.9	25.5	32.5	12.8	יהודים
100	1.5	39.6	11.7	16.8	30.4	ערבים
100	1.4	29.7	23.4	30.1	15.4	כלל המדגם

דיון
בעמ' 40

10. השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	1.7	22.4	26.2	28.3	21.4	יהודים
100	1.7	15.7	9.6	23.3	49.7	ערבים
100	1.8	21.4	23.6	27.5	25.7	כלל המדגם

11. כלי התקשורת בישראל מתארים את המצב במדינה כאילו הוא הרבה יותר גרוע ממה שהוא באמת

דיון
בעמ' 64

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	2.7	14.5	29.0	32.8	21.0	יהודים
100	1.5	27.0	13.0	23.3	35.2	ערבים
100	2.5	16.4	26.6	31.4	23.1	כלל המדגם

12. ישראל היא מקום שטוב לחיות בו

דיון
בעמ' 35

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	1.0	5.2	17.7	40.4	35.7	יהודים
100	—	7.5	14.3	34.6	43.6	ערבים
100	0.7	5.6	17.2	39.6	36.9	כלל המדגם

עד כמה אתה נותן אמון בכל אחד מהאנשים או המוסדות האלה:

13. התקשורת

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	1.5	5.7	27.5	39.2	26.1	יהודים
100	—	9.1	25.6	37.0	28.3	ערבים
100	1.2	6.2	27.2	38.9	26.5	כלל המדגם

דיון
בעמ' 49

14. בית המשפט העליון

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	2.0	24.2	28.2	24.2	21.4	יהודים
100	2.2	28.2	32.1	19.5	18.0	ערבים
100	2.0	24.8	28.8	23.5	20.9	כלל המדגם

דיון
בעמ' 49

15. המשטרה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	1.3	8.4	35.8	39.1	15.4	יהודים
100	0.6	12.5	20.4	26.2	40.3	ערבים
100	1.1	9.1	33.5	37.1	19.2	כלל המדגם

דיון
בעמ' 49

דיון
בעמ' 49

16. נשיא המדינה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	3.4	30.0	33.0	20.5	13.1	יהודים
100	3.1	13.3	16.1	23.3	44.2	ערבים
100	3.4	27.4	30.5	20.9	17.8	כלל המדגם

17. הכנסת

דיון
בעמ' 49

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	1.3	6.2	26.0	45.5	21.0	יהודים
100	1.6	14.1	17.2	32.0	35.1	ערבים
100	1.3	7.4	24.7	43.5	23.1	כלל המדגם

18. צה"ל

דיון
בעמ' 49

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	4.2	52.3	29.6	10.2	3.7	יהודים
100	5.1	15.4	19.5	23.5	36.5	ערבים
100	4.3	46.7	28.1	12.2	8.7	כלל המדגם

דיון
בעמ' 49

19. הממשלה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	1.2	5.7	23.0	39.4	30.7	יהודים
100	0.7	11.3	13.5	28.4	46.1	ערבים
100	1.0	6.5	21.6	37.8	33.1	כלל המדגם

דיון
בעמ' 49

20. המפלגות

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	2.4	2.0	15.1	45.0	35.5	יהודים
100	2.8	8.3	21.7	30.5	36.7	ערבים
100	2.4	3.0	16.1	42.8	35.7	כלל המדגם

דיון
בעמ' 49

21. היועץ המשפטי לממשלה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	4.2	15.2	28.3	25.4	26.9	יהודים
100	8.0	15.0	19.1	34.3	23.6	ערבים
100	4.8	15.2	26.9	26.7	26.4	כלל המדגם

22. המוסד לביטוח לאומי

דיון
בעמ' 49

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	3.1	9.9	34.4	32.4	20.2	יהודים
100	2.3	22.2	36.1	24.7	14.7	ערבים
100	3.0	11.8	34.7	31.2	19.3	כלל המדגם

23. העירייה או הרשות המקומית שאתה מתגורר בה

דיון
בעמ' 49

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	2.1	19.3	43.6	24.2	10.8	יהודים
100	0.1	16.8	30.8	17.9	34.4	ערבים
100	1.8	19.0	41.6	23.3	14.3	כלל המדגם

24. קופת החולים שלך

דיון
בעמ' 49, 80

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	יש לי הרבה מאוד אמון	יש לי די הרבה אמון	יש לי די מעט אמון	אין לי בכלל אמון	
100	2.8	29.3	47.6	17.5	2.8	יהודים
100	1.2	46.6	36.9	10.7	4.6	ערבים
100	2.5	31.9	46.0	16.5	3.1	כלל המדגם

דיון
בעמ' 142

25. האם אתה מסכים או לא מסכים לשלם מיסים גבוהים יותר אם תהיה בטוח שהם ישמשו לצמצום הפערים החברתיים והכלכליים?

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	לא מסכים	תלוי בגובה תוספת המס	מסכים	
100	2.6	45.6	40.8	11.0	יהודים
100	0.1	58.5	18.0	23.4	ערבים
100	2.1	47.6	37.4	12.9	כלל המדגם

דיון
בעמ' 77

26. באופן כללי, איזה ציון מגיע לדעתך למערכת הבריאות הציבורית הישראלית בסולם ציונים שבין 1=גרוע ל-5=מצוין?

סך הכול	ממוצע	לא יודע/ מסרב להשיב	5 - מצוין	4	3 - בינוני	2	1 - גרוע	
100	3.40	0.6	10.8	37.0	37.3	9.4	4.9	יהודים
100	3.74	0.6	32.3	26.9	25.9	10.9	3.4	ערבים
100	3.45	0.5	14.1	35.5	35.6	9.6	4.7	כלל המדגם

דיון
בעמ' 97

27. האם לדעתך מערכת הבריאות הציבורית בארץ נותנת כיום טיפול שווה לכל המטופלים מכל רקע ומכל מגזר?

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא	חושב שלא	חושב שכן	בטוח שכן	
100	2.8	14.1	27.6	44.0	11.5	יהודים
100	—	17.7	15.0	27.7	39.6	ערבים
100	2.5	14.6	25.6	41.5	15.8	כלל המדגם

עד כמה אתה מרוצה או לא מרוצה מ:

28. איכות הטיפול הרפואי בקופת החולים שאתה שייך אליה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מרוצה	לא כל כך מרוצה	די מרוצה	מאוד מרוצה	
100	1.4	2.1	13.9	59.9	22.7	יהודים
100	0.1	4.5	7.8	37.7	50.0	ערבים
100	1.2	2.5	13.0	56.5	26.8	כלל המדגם

דיון
בעמ' 82

29. היחס למטופלים בקופת החולים שאתה שייך אליה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מרוצה	לא כל כך מרוצה	די מרוצה	מאוד מרוצה	
100	2.5	2.9	12.7	56.7	25.2	יהודים
100	—	4.3	6.6	31.2	57.8	ערבים
100	2.2	3.1	11.8	52.8	30.1	כלל המדגם

דיון
בעמ' 82

30. איכות הטיפול הרפואי בבתי החולים הציבוריים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מרוצה	לא כל כך מרוצה	די מרוצה	מאוד מרוצה	
100	6.5	8.1	31.2	44.6	9.6	יהודים
100	0.7	6.4	18.4	42.9	31.6	ערבים
100	5.7	7.8	29.2	44.3	13.0	כלל המדגם

דיון
בעמ' 83

דיון
בעמ' 84

31. היחס למטופלים בבתי החולים הציבוריים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מרוצה	לא כל כך מרוצה	די מרוצה	מאוד מרוצה	
100	6.8	10.9	34.0	40.1	8.2	יהודים
100	2.0	6.8	15.1	41.0	35.1	ערבים
100	6.0	10.3	31.2	40.2	12.3	כלל המדגם

עד כמה אתה מסכים או לא מסכים עם ההיגדים הבאים:

דיון
בעמ' 86

32. הממשלה צריכה להגדיל את תקציב הבריאות גם אם ההגדלה תהיה על חשבון התקציב של משרדי ממשלה אחרים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	3.4	1.6	10.1	41.7	43.1	יהודים
100	0.7	4.5	3.3	19.4	72.1	ערבים
100	3.0	2.0	9.1	38.4	47.5	כלל המדגם

דיון
בעמ' 94

33. צריך להגדיל את שכר הרופאים הבכירים אבל לאסור עליהם לקבל חולים באופן פרטי

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	5.7	14.4	31.5	27.4	21.0	יהודים
100	3.3	27.8	14.6	18.7	35.6	ערבים
100	5.4	16.4	28.9	26.1	23.2	כלל המדגם

דיון
בעמ' 91**34. צריך להעלות את מס הבריאות שהאזרחים משלמים ולהפנות את הכסף לשיפור מערכת הבריאות הציבורית**

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	3.4	34.8	36.5	19.3	6.0	יהודים
100	—	36.6	12.2	25.2	26.0	ערבים
100	3.0	35.0	32.8	20.2	9.0	כלל המדגם

35. מערכת הבריאות מושחתתדיון
בעמ' 92

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	6.7	24.2	42.6	19.5	7.0	יהודים
100	2.2	49.9	16.6	17.3	14.0	ערבים
100	6.0	28.1	38.6	19.2	8.1	כלל המדגם

36. אפשר להבין אנשים שמתפרצים על אנשי סגל רפואידיון
בעמ' 98

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	4.4	54.5	21.3	15.0	4.8	יהודים
100	—	68.6	6.7	15.2	9.5	ערבים
100	3.7	56.6	19.1	15.1	5.5	כלל המדגם

דיון
בעמ' 87

37. בהנחה שתקציב הבריאות יוגדל, מהן שלוש המטרות החשובות ביותר להפנות אליהן את הכספים הנוספים: (עד שלוש מטרות)

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	שיפור תנאי האשפוז בבתי החולים	רכישת ציוד רפואי מתקדם	קיצור התורים בבתי החולים	הקמת בתי חולים בפריפריה	הוספת תקנים לרופאים ולסגל סיעודי	הגדלת מספר מיטות האשפוז	הכנות לפריצת מגפות כמו וירוס הקורונה	
100	1.2	13.1	13.6	16.8	13.0	19.4	17.4	5.5	יהודים
100	—	7.7	20.9	7.8	23.4	14.0	11.9	14.3	ערבים
100	1.0	12.3	14.7	15.4	14.7	18.5	16.5	6.9	כלל המדגם

דיון
בעמ' 132

38. כשאתה נזקק לטיפול רפואי, האם תעדיף שיטפל בך רופא יהודי או רופא ערבי או שלא משנה לך?

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	לא משנה לי	רופא ערבי	רופא יהודי	
100	1.7	70.9	0.4	27.0	יהודים
100	0.5	95.6	2.8	1.1	ערבים
100	1.4	74.7	0.8	23.1	כלל המדגם

דיון
בעמ' 30

39. לדעתך, עד כמה מדינת ישראל מצליחה כיום לדאוג לביטחון של אזרחיה?

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא	במידה די מועטה	במידה די רבה	במידה רבה מאוד	
100	0.8	2.5	16.7	62.8	17.2	יהודים
100	1.6	11.7	31.0	32.9	22.8	ערבים
100	0.9	3.9	18.9	58.2	18.1	כלל המדגם

דיון
בעמ' 30**40. ועד כמה היא מצליחה כיום לדאוג לרווחה של אזרחיה?**

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא	במידה די מועטה	במידה די רבה	במידה רבה מאוד	
100	1.6	15.7	55.0	24.8	2.9	יהודים
100	1.2	9.7	39.4	34.9	14.8	ערבים
100	1.6	14.8	52.6	26.3	4.7	כלל המדגם

לדעתך, עד כמה יכול או לא יכול כל אחד מן המהלכים הבאים לתרום לשמירת הזכויות והאינטרסים של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל:

41. מינוי שר ערבי מקצועי שיהיה אחראי על הזכויות והאינטרסים של האוכלוסייה הערביתדיון
בעמ' 137

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא יתרום	חושב שלא יתרום	חושב שיתרום	בטוח שיתרום	
100	8.0	12.0	21.2	41.8	17.0	יהודים
100	0.5	20.9	11.2	19.4	48.0	ערבים
100	6.9	13.3	19.7	38.4	21.7	כלל המדגם

42. חקיקת חוק שמחייב התייעצות שוטפת של גורמי ממשל עם ארגוני חברה אזרחית ערבייםדיון
בעמ' 137

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא יתרום	חושב שלא יתרום	חושב שיתרום	בטוח שיתרום	
100	9.6	16.2	27.0	36.3	10.9	יהודים
100	0.6	11.2	6.2	20.5	61.5	ערבים
100	8.3	15.4	23.9	33.9	18.5	כלל המדגם

דיון
בעמ' 137

43. שיתוף חברי הכנסת הערבים בכל חקיקה שמשפיעה על מצבו של הציבור הערבי

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא יתרום	חושב שלא יתרום	חושב שיתרום	בטוח שיתרום	
100	7.8	15.2	20.5	41.4	15.1	יהודים
100	0.7	13.6	7.8	13.3	64.6	ערבים
100	6.8	14.9	18.6	37.1	22.6	כלל המדגם

דיון
בעמ' 137

44. צירוף מפלגות ערביות לקואליציה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא יתרום	חושב שלא יתרום	חושב שיתרום	בטוח שיתרום	
100	10.2	27.9	25.5	25.8	10.6	יהודים
100	3.3	18.8	7.5	14.8	55.6	ערבים
100	9.2	26.5	22.8	24.1	17.4	כלל המדגם

דיון
בעמ' 137

45. חקיקת חוק שמחייב ייצוג של ערבים בתפקידים בכל דרג ובכל מוסד לפי חלקם באוכלוסיית המדינה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא יתרום	חושב שלא יתרום	חושב שיתרום	בטוח שיתרום	
100	11.3	25.5	25.2	28.6	9.4	יהודים
100	2.2	11.3	3.6	19.2	63.7	ערבים
100	9.7	23.4	22.0	27.2	17.7	כלל המדגם

דיון
בעמ' 138

46. מהי לדעתך הסיבה העיקרית שבגללה מספר הערבים בתפקידים בכירים בשירות הציבורי בישראל קטן?

סך הכול	אחר	לא יודע/ מסרב להשיב	חוסר הרצון של האזרחים הערבים להשתלב בשירות הציבורי הישראלי	הכוח הפוליטי המוגבל של הציבור הערבי בישראל	הרצון של קבוצת הרוב היהודית להרחיק ערבים מעמדות כוח	מחסור במועמדים ערבים מתאימים	
100	3.9	12.1	21.3	12.4	31.5	18.8	יהודים
100	—	4.4	13.4	20.5	52.4	9.3	ערבים
100	3.3	10.9	20.1	13.7	34.7	17.3	כלל המדגם

באיזו מידה אתה מסכים או לא מסכים עם ההיגדים הבאים:

47. רוב הערבים אזרחי ישראל רוצים להשתלב בחברה הישראלית ולהיות חלק ממנה

דיון
בעמ' 127

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	4.4	10.2	28.8	42.2	14.4	יהודים
100	0.5	5.6	12.7	32.1	49.1	ערבים
100	3.7	9.5	26.4	40.7	19.7	כלל המדגם

48. כדי לשמור על הזהות היהודית/ערבית עדיף שהיהודים והערבים בישראל יחיו בנפרד

דיון
בעמ' 131

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	4.7	18.0	35.8	23.2	18.3	יהודים
100	0.5	68.5	9.1	10.5	11.4	ערבים
100	4.2	25.6	31.7	21.3	17.2	כלל המדגם

דיון
בעמ' 128

49. המשטר בישראל הוא דמוקרטי גם לאזרחים הערבים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	4.0	6.6	23.9	41.6	23.9	יהודים
100	1.9	38.6	24.8	19.8	14.9	ערבים
100	3.7	11.4	24.0	38.3	22.6	כלל המדגם

דיון
בעמ' 130

50. החלטות גורליות למדינה בנושאי שלום וביטחון צריכות להתקבל ברוב יהודי

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	4.3	5.9	14.5	30.3	45.0	יהודים
100	2.2	59.9	15.3	10.7	11.9	ערבים
100	3.8	14.1	14.7	27.4	40.0	כלל המדגם

דיון
בעמ' 134

51. בהנחה שתנאי העבודה והשכר הולמים את ציפיותיך, האם תהיה מוכן לעבוד במקום עבודה שנמצא ביישוב ערבי/יהודי?*

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא	חושב שלא	חושב שכן	בטוח שכן	
100	4.6	28.0	25.9	28.0	13.5	יהודים
100	—	5.0	1.7	10.4	82.9	ערבים
100	4.0	24.5	22.2	25.3	24.0	כלל המדגם

* יהודים נשאלו על מקום עבודה ביישוב ערבי, וערבים נשאלו על מקום עבודה ביישוב יהודי.

52. האם תהיה מוכן לעבוד תחת מנהל ישיר ערבי/יהודי*?

דיון
בעמ' 135

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא	חושב שלא	חושב שכן	בטוח שכן	
100	4.0	13.7	15.0	40.3	27.0	יהודים
100	—	8.2	—	10.3	81.5	ערבים
100	3.3	12.9	12.7	35.8	35.3	כלל המדגם

* יהודים נשאלו על מנהל ערבי, וערבים נשאלו על מנהל יהודי.

כיצד, לדעתך, השפיע משבר הקורונה על כל אחת ממערכות היחסים הבאות:

53. בין יהודים לערבים

דיון
בעמ' 149

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	מאוד הזיק	די הזיק	די שיפר	מאוד שיפר	
100	36.3	2.0	12.8	44.3	4.6	יהודים
100	18.8	9.1	17.4	39.6	15.1	ערבים
100	33.6	3.1	13.5	43.6	6.2	כלל המדגם

54. בין לא-חרדים לחרדים

דיון
בעמ' 149

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	מאוד הזיק	די הזיק	די שיפר	מאוד שיפר	
100	11.0	20.8	37.9	24.5	5.8	יהודים
100	26.3	25.2	30.1	13.4	5.0	ערבים
100	13.3	21.5	36.7	22.8	5.7	כלל המדגם

דיון
בעמ' 149

55. בין הציבור לממשלה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	מאוד הזיק	די הזיק	די שיפר	מאוד שיפר	
100	11.7	20.2	37.0	28.1	3.0	יהודים
100	10.4	25.7	29.6	28.5	5.8	ערבים
100	11.6	21.0	35.9	28.1	3.4	כלל המדגם

דיון
בעמ' 149

56. בין הציבור למשטרה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	מאוד הזיק	די הזיק	די שיפר	מאוד שיפר	
100	18.6	13.1	32.6	31.9	3.8	יהודים
100	9.4	26.3	27.7	31.7	4.9	ערבים
100	17.1	15.1	31.9	31.9	4.0	כלל המדגם

האם לדעתך צריך או לא צריך לחייב בחוק חברות גדולות מהמגזר הפרטי ליישם מדיניות של שילוב תעסוקתי לאנשי הקבוצות הבאות:

דיון
בעמ' 144

57. אנשים מעל גיל 50

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא צריך לחייב	חושב שלא צריך לחייב	חושב שצריך לחייב	בטוח שצריך לחייב	
100	3.5	5.7	13.6	34.8	42.4	יהודים
100	0.6	20.1	10.2	23.5	45.6	ערבים
100	3.1	7.9	13.1	33.1	42.8	כלל המדגם

דיון
בעמ' 144

58. אנשים עם מוגבלות גופנית

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא צריך לחייב	חושב שלא צריך לחייב	חושב שצריך לחייב	בטוח שצריך לחייב	
100	3.2	5.2	13.9	37.8	39.9	יהודים
100	—	22.3	8.4	16.9	52.4	ערבים
100	2.8	7.8	13.0	34.6	41.8	כלל המדגם

59. אנשים עם מוגבלות נפשית

דיון
בעמ' 144

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא צריך לחייב	חושב שלא צריך לחייב	חושב שצריך לחייב	בטוח שצריך לחייב	
100	6.1	11.3	30.1	30.5	22.0	יהודים
100	1.9	41.1	20.1	11.1	25.8	ערבים
100	5.4	15.8	28.6	27.6	22.6	כלל המדגם

60. ערבים אזרחי ישראל

דיון
בעמ' 144

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא צריך לחייב	חושב שלא צריך לחייב	חושב שצריך לחייב	בטוח שצריך לחייב	
100	4.4	15.1	24.2	32.1	24.2	יהודים
100	—	9.9	5.3	14.3	70.5	ערבים
100	3.7	14.3	21.4	29.4	31.2	כלל המדגם

דיון
בעמ' 144

61. נשים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא צריך לחייב	חושב שלא צריך לחייב	חושב שצריך לחייב	בטוח שצריך לחייב	
100	3.1	6.7	13.0	28.0	49.2	יהודים
100	—	11.8	6.8	11.3	70.1	ערבים
100	2.6	7.5	12.0	25.5	52.4	כלל המדגם

דיון
בעמ' 144

62. חרדים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בטוח שלא צריך לחייב	חושב שלא צריך לחייב	חושב שצריך לחייב	בטוח שצריך לחייב	
100	3.4	8.4	19.1	32.3	36.8	יהודים
100	5.7	24.1	11.5	12.8	45.9	ערבים
100	3.7	10.8	17.9	29.4	38.2	כלל המדגם

דיון
בעמ' 108

63. יש הטוענים כי המשטרה מטפלת בפשיעה ברחוב היהודי ביסודיות רבה יותר מאשר ברחוב הערבי. האם אתה מסכים או לא מסכים עם טענה זו?

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	9.6	5.0	18.8	38.3	28.3	יהודים
100	—	10.6	7.7	13.4	68.3	ערבים
100	8.2	5.8	17.1	34.5	34.4	כלל המדגם

דיון
בעמ' 99**64. איזה ציון מגיע למשטרת ישראל על תפקודה הכללי בסולם ציונים שבין 1=גרוע ל-5=מצוין?**

סך הכול	ממוצע	לא יודע/ מסרב להשיב	5=מצוין	4	3=בינוני	2	1=גרוע מאוד	
100	2.99	2.2	1.8	26.2	46.9	14.5	8.4	יהודים
100	2.56	—	9.5	9.4	35.7	18.1	27.3	ערבים
100	2.92	1.8	3.0	23.7	45.2	15.0	11.3	כלל המדגם

איזה ציון מגיע למשטרת ישראל על תפקודה בתחומים הבאים בסולם ציונים שבין 1=גרוע ל-5=מצוין:

65. מאבק בשימוש בסמיםדיון
בעמ' 101

סך הכול	ממוצע	לא יודע/ מסרב להשיב	5=מצוין	4	3=בינוני	2	1=גרוע	
100	3.12	16.0	8.3	25.6	27.9	12.5	9.7	יהודים
100	2.73	2.0	13.2	14.0	29.4	15.9	25.5	ערבים
100	3.06	13.8	9.1	23.8	28.2	13.0	12.1	כלל המדגם

66. מאבק בפשע המאורגןדיון
בעמ' 101

סך הכול	ממוצע	לא יודע/ מסרב להשיב	5=מצוין	4	3=בינוני	2	1=גרוע	
100	2.79	11.6	5.3	21.1	27.7	18.6	15.7	יהודים
100	2.21	3.2	7.2	9.3	20.0	20.2	40.1	ערבים
100	2.70	10.4	5.6	19.3	26.5	18.8	19.4	כלל המדגם

דיון
בעמ' 101

67. מאבק באלימות במשפחה

סך הכול	ממוצע	לא יודע/ מסרב להשיב	5=מצוין	4	3=בינוני	2	1=גרוע	
100	2.36	6.5	2.7	10.2	29.0	27.5	24.1	יהודים
100	2.75	1.8	16.6	18.2	18.2	14.8	30.4	ערבים
100	2.42	5.8	4.8	11.5	27.4	25.5	25.0	כלל המדגם

דיון
בעמ' 101

68. מניעת תאונות דרכים

סך הכול	ממוצע	לא יודע/ מסרב להשיב	5=מצוין	4	3=בינוני	2	1=גרוע	
100	2.76	4.8	4.1	19.2	35.3	22.7	13.9	יהודים
100	2.97	0.6	15.5	21.0	27.3	16.4	19.2	ערבים
100	2.79	4.2	5.8	19.5	34.1	21.7	14.7	כלל המדגם

דיון
בעמ' 101

69. חשיפת שחיתויות

סך הכול	ממוצע	לא יודע/ מסרב להשיב	5=מצוין	4	3=בינוני	2	1=גרוע	
100	2.67	7.0	5.4	17.2	29.3	23.2	17.9	יהודים
100	2.42	4.7	7.4	14.4	22.5	18.0	33.0	ערבים
100	2.63	6.7	5.7	16.7	28.3	22.4	20.2	כלל המדגם

דיון
בעמ' 101**70. מאבק בפשיעה במרחב האינטרנטי (סייבר)**

סך הכול	ממוצע	לא יודע/ מסרב להשיב	5=מצוין	4	3=בינוני	2	1=גרוע	
100	3.11	17.2	8.4	24.4	26.6	14.7	8.7	יהודים
100	2.70	6.7	11.4	15.7	20.3	25.0	20.9	ערבים
100	3.04	15.5	8.9	23.1	25.6	16.3	10.6	כלל המדגם

האם אתה מסכים או לא מסכים עם הטענה שמשטרת ישראל מפעילה שיטור יתר כלפי הקבוצות הבאות:

71. ערבים ישראליםדיון
בעמ' 109

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	7.1	18.9	32.6	28.2	13.2	יהודים
100	1.7	14.6	10.6	25.2	47.9	ערבים
100	6.3	18.2	29.3	27.7	18.5	כלל המדגם

72. מזרחיםדיון
בעמ' 109

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	7.2	27.1	42.0	17.8	5.9	יהודים
100	8.1	20.1	21.4	32.1	18.3	ערבים
100	7.3	26.0	38.9	20.0	7.8	כלל המדגם

דיון
בעמ' 109

73. אתיופים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	4.6	10.6	22.3	37.4	25.1	יהודים
100	6.4	18.6	18.8	23.7	32.5	ערבים
100	4.8	11.8	21.8	35.3	26.3	כלל המדגם

דיון
בעמ' 109

74. חרדים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	5.3	21.4	37.2	23.3	12.8	יהודים
100	6.3	29.5	21.1	22.2	20.9	ערבים
100	5.5	22.6	34.8	23.1	14.0	כלל המדגם

דיון
בעמ' 109

75. עובדים זרים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	9.4	18.7	29.8	29.3	12.8	יהודים
100	13.5	23.1	19.7	22.0	21.7	ערבים
100	10.0	19.3	28.3	28.2	14.2	כלל המדגם

דיון
בעמ' 109

76. פלסטינים שוהים בלתי חוקיים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מסכים	לא כל כך מסכים	די מסכים	מאוד מסכים	
100	9.0	21.0	26.6	25.9	17.5	יהודים
100	2.9	17.7	7.7	12.6	59.1	ערבים
100	8.0	20.5	23.8	23.9	23.8	כלל המדגם

77. לדעתך, באיזו מידה המשטרה מתייחסת ברצינות הראויה לביקורות
כלפיה?דיון
בעמ' 124

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא	במידה מועטה	במידה רבה	במידה רבה מאוד	
100	6.5	18.8	51.0	21.6	2.1	יהודים
100	2.6	37.4	35.9	12.6	11.5	ערבים
100	5.9	21.6	48.7	20.3	3.5	כלל המדגם

78. לדעתך, מהן שלוש הסוגיות הכלכליות החשובות ביותר במדינת ישראל
כיום? (עד שלוש סוגיות)דיון
בעמ' 32

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	צמצום האבטלה	הקלת העומס בכבישים	שיפור התפקוד של המשטרה	חיזוק היכולות המבצעיות של צה"ל	צמצום הפערים הכלכליים ודאגה לחלשים [קשישים, חולים]	הורדת יוקר המחיה ומחירי הדיור	שיפור מערכת החינוך	שיפור מערכת הבריאות	
100	0.8	14.4	6.1	3.4	5.7	17.2	20.6	13.6	18.2	יהודים
100	0.1	20.6	4.4	8.2	5.9	10.1	15.2	18.9	16.6	ערבים
100	0.7	15.4	5.8	4.2	5.7	16.1	19.8	14.4	17.9	כלל המדגם

79-81. עבור הנושאים שציינת בשאלה הקודמת - עד כמה המדינה מצליחה לטפל היום בכל אחד מהם:

א. שיפור מערכת הבריאות

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מצליחה	לא כל כך מצליחה	די מצליחה	מאוד מצליחה	
100	1.2	18.0	52.6	25.6	2.6	יהודים
100	—	13.0	15.0	50.0	22.0	ערבים
100	0.9	17.3	47.0	29.3	5.5	כלל המדגם

ב. שיפור מערכת החינוך

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מצליחה	לא כל כך מצליחה	די מצליחה	מאוד מצליחה	
100	0.8	32.4	54.2	11.6	1.0	יהודים
100	—	14.8	21.7	45.0	18.5	ערבים
100	0.6	28.8	47.7	18.4	4.5	כלל המדגם

ג. הורדת יוקר המחיה ומחירי הדיור

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מצליחה	לא כל כך מצליחה	די מצליחה	מאוד מצליחה	
100	0.9	57.0	37.3	4.0	0.8	יהודים
100	1.3	43.7	24.1	22.5	8.4	ערבים
100	0.9	55.4	35.8	6.2	1.7	כלל המדגם

דיון
בעמ' 34

דיון
בעמ' 34

דיון
בעמ' 34

דיון
בעמ' 34

ד. צמצום הפערים הכלכליים ודאגה לחלשים [קשישים, חולים]

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מצליחה	לא כל כך מצליחה	די מצליחה	מאוד מצליחה	
100	0.7	47.6	45.4	5.7	0.6	יהודים
100	—	21.0	22.5	47.3	9.2	ערבים
100	0.8	45.0	43.2	9.6	1.4	כלל המדגם

ה. חיזוק היכולות המבצעיות של צה"ל

דיון
בעמ' 34

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מצליחה	לא כל כך מצליחה	די מצליחה	מאוד מצליחה	
100	3.0	4.1	12.8	67.1	13.0	יהודים
100	—	9.0	—	24.9	66.1	ערבים
100	2.5	4.9	10.7	60.1	21.8	כלל המדגם

ו. שיפור התפקוד של המשטרה

דיון
בעמ' 34

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מצליחה	לא כל כך מצליחה	די מצליחה	מאוד מצליחה	
100	3.0	45.8	37.6	11.8	1.8	יהודים
100	2.3	36.8	14.4	18.6	27.9	ערבים
100	2.9	43.1	30.8	13.8	9.4	כלל המדגם

דיון
בעמ' 34

ז. הקלת העומס בכבישים

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מצליחה	לא כל כך מצליחה	די מצליחה	מאוד מצליחה	
100	—	38.2	48.6	12.6	0.6	יהודים
100	—	34.1	8.2	40.3	17.4	ערבים
100	—	37.7	43.8	16.0	2.5	כלל המדגם

דיון
בעמ' 34

ח. צמצום האבטלה

סך הכול	לא יודע/ מסרב להשיב	בכלל לא מצליחה	לא כל כך מצליחה	די מצליחה	מאוד מצליחה	
100	3.5	24.6	49.3	20.7	1.9	יהודים
100	—	25.9	18.7	46.4	9.0	ערבים
100	2.8	24.9	43.0	26.0	3.3	כלל המדגם

מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות – צוות המחקר

כרופ' תמר הרמן היא המנהלת האקדמית של מרכז ויטרבי, עמיתה בכירה במכון הישראלי לדמוקרטיה ופרופסור מן המניין למדע המדינה באוניברסיטה הפתוחה. מומחית לחקר דעת קהל ולחברה אזרחית ופוליטיקה חוץ-פרלמנטרית.

ד"ר אור ענבי הוא חוקר במרכז ויטרבי. עבודת הדוקטור שלו, שנכתבה במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת בר-אילן, עסקה במעורבות אבהית, בגבריות חדשה ובממשק שבין עבודה למשפחה.

ד"ר איילת רובנשי-שטרית היא חוקרת במרכז ויטרבי ופוסט-דוקטורנטית באוניברסיטת קליפורניה, אירוויין (UCI). בעלת תואר שני ושלישי במדע המדינה ותואר שני בקרימינולוגיה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. עבודת הדוקטור שלה עסקה בהצבעת אי-אמון קונסטרוקטיבי ככלי פיקוח של פרלמנטים וככלי ייצוב עבור ממשלות.

אברהם (רמי) ריטוב הוא חוקר במרכז ויטרבי. בעל תואר ראשון במדעי המחשב ותואר שני במדע המדינה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. בימים אלה מסיים לכתוב את עבודת הדוקטור שלו במחלקה למדע המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים בנושא סוגיות בפוליטיקה אלקטורלית.

אלה הלר היא מומחית לסקרים ולדעת קהל. בעבר שימשה מנהלת המחקר במכון הסקרים של "מודיעין אזרחי" וחוקרת בכירה במרכז המחקר והמידע של הכנסת ובמרכז גוטמן (כיום מרכז ויטרבי) שבמכון הישראלי לדמוקרטיה.

המכון הישראלי לדמוקרטיה הוא מוסד עצמאי א־מפלגתי, מחקרי ויישומי, הפועל בזירה הציבורית הישראלית בתחומי הממשל, הכלכלה והחברה. יעדיו הם חיזוק התשתית הערכית והמוסדית של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, שיפור התפקוד של מבני הממשל והמשק, גיבוש דרכים להתמודדות עם אתגרי הביטחון מתוך שמירה על הערכים הדמוקרטיים וטיפול שותפות ומכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית רבת הפנים.

לצורך מימוש יעדים אלו חוקרי המכון שוקדים על מחקרים המניחים תשתית רעיונית ומעשית לדמוקרטיה הישראלית. בעקבותיהם מגובשות המלצות מעשיות לשיפור התפקוד של המשטר במדינת ישראל ולטיפול חזון ארוך טווח של תרבות דמוקרטית נכונה לחברה הישראלית ולמגוון הזהויות שבה. המכון שם לו למטרה לקדם בישראל שיח ציבורי מבוסס ידע בנושאים שעל סדר היום הלאומי, ליזום רפורמות מבניות, פוליטיות וכלכליות ולשמש גוף מייעץ למקבלי ההחלטות ולציבור הרחב.

מרכז יטרכי לחקר דעת קהל ומדיניות עוסק במחקר אמפירי של יחסו של הציבור בישראל לשאלות של תפקוד המשטר הדמוקרטי במדינת ישראל ושל מידת המחויבות של החברה הישראלית לערכי היסוד הדמוקרטיים. מאגר הנתונים "ישראל דאטה ע"ש לואי גוטמן" שהמרכז מחזיק ומתחזק מציג נתוני סקרים עדכניים וחומרים היסטוריים שנאספו במשך שנים - מאז שנת 1949 - על ידי המכון למחקר חברתי שימושי שייסד פרופ' גוטמן ואשר נתרמו למכון הישראלי לדמוקרטיה. המרכז שם לו למטרה להעשיר את הדיון הציבורי בישראל בסוגיות של מדיניות וחברה, והוא מגשים אותה באמצעות יצירה, ניתוח והפצה של מידע אמין והעמדתו לעיון חופשי לחוקרים, לאנשי תקשורת ולציבור המתעניין בישראל ובעולם.

מדד הדמוקרטיה הישראלית מציע הערכה שנתית של איכות הדמוקרטיה הישראלית. לצורך זה נערך מדי שנה בשנה, 18 שנים ברציפות, סקר רחב במדגם מייצג של האוכלוסייה הישראלית. מטרתו של המדד לעמוד על המגמות בחברה הישראלית בשאלות כבדות משקל הקשורות להגשמת הערכים והיעדים הדמוקרטיים ולתפקוד של מערכות השלטון וממלאי התפקידים הנבחרים. ניתוח התוצאות מבקש לתרום לדיון הציבורי על מצב הדמוקרטיה בישראל וליצור מאגר מידע רחב שיעמיק את הדיון בנושא.

